Raiduri celebre

-aripi românești-

În perioada dintre cele două războaie mondiale, aviatorii militari români — asemenea pionierilor aviației românești și mondiale Vlaicu, Vuia, Coandă — au făcut dovada unei excelente pregătiri participînd la numeroase și îndrăznețe raiduri interne și internaționale, în cadrul cărora au obținut o serie de remarcabile succese — recorduri de viteză, înălțime și durată de zbor.

Hartă cu raidul din 1935

În luna iulie 1920 a fost realizat primul tur aerian al României de către un echipaj militar format din sublocotenentul pilot Ion Gruia și locotenentul observator Constantin Gonta. Echipajul a parcurs 1850 de kilometri în două etape, în 14 ore de zbor, ceea ce a constituit o performanță pentru primii ani postbelici. Plutonierul aviator Alexandru Georgescu, pilotînd un avion *Bréguet-14*, a stabilit, la 27 august 1920, un record național atingînd altitudinea de 6100 de metri, iar la 11 martie 1921 a ajuns la altitudinea de 6500 metri. La 20 aprilie 1921 a fost executat cel de-al doilea raid aerian peste hotare de către căpitanul pilot Petre Vasilescu, cu un avion monoloc de vînătoare *Nieuport*, echipat cu un motor Gnôme-Rhône de 80 CP, pe ruta Tecuci—Varșovia—Lvov—Tecuci, parcurgînd 1950 de kilometri în 18 ore. Pentru stabilirea legăturilor de prietenie între aviatorii români și cehoslovaci, la 1 octombrie 1921, echipajul format din locotenentul pilot Ion Sava și căpitanul Emil Gheorghiu, a executat un raid pe ruta București —Budapesta—Viena —Praga—București, cu un avion *Bréguet-14*. În total a parcurs 2400 kilometri în 20 ore de zbor. Răspunzînd vizitei făcute pe calea aerului de către aviatorii polonezi și cehi, în anul 1925 a fost executat primul raid internațional în formație. Trei avioane de tip *Potez-15* au parcurs ruta București—Lvov—Varșovia—Praga—București. Formația a fost condusă de locotenentul aviator Radu Rusescu. La 20 august 1926, căpitanul aviator Romeo Popescu și căpitanul aviator Gheorghe Bănciulescu au participat la concursul pentru „Cupa Bibescu", disputat între piloții români și francezi, pe ruta București—Paris—București. Echipajul a străbătut, pe un avion *Potez-15*, numit simbolic „Vlaicu", de la București la Paris, distanța de 2300 kilometri în 13 ore și 20 minute, cu o viteză medie de 173 kilometri/h. La înapoiere, în ziua de 12 septembrie 1926, căpitanul Gheorghe Bănciulescu, avînd la bord pe mecanicul Ion Stoica, a încercat să zboare, fără escală, de la Paris la București, cu un avion *Potez-25*. La Raymarov, Cehoslovacia, din cauza ceții prea dese avionul s-a lovit de culmea Hirbun. În acest accident Ion Stoica și-a găsit moartea, iar căpitanul Bănciulescu și-a fracturat ambele picioare, care, ulterior, i-au fost amputate. După vindecare, căpitanul Gheorghe Bănciulescu a făcut dovada unei voințe de fier — deși cu proteze la ambele picioare, și-a reluat antrenamentele de zbor și, începînd din anul 1928, a participat la multe alte competiții aeriene, fiind astfel *primul pilot din lume care a zburat cu proteze la ambele picioare!* În luna august 1927, căpitanul Romeo Popescu a stabilit recordul de înălțime al României, atingînd cu un avion *Gourdou Lesseur* înălțimea de 9 403 (recordul mondial era de 11 700 m). Anul 1928 a însemnat un important progres al aviației noastre prin efectuarea unor raiduri de mare răsunet în afara granițelor țării. Printre acestea au fost efectuate raiduri în Polonia de către căpitanii Ion Albină și Mihai Ștefănescu, locotenentul Mihail Schwartz, maiorul Gheorghe Vasiliu și Cezar Știubei. Și tot în Polonia a executat un raid în

Căpitanul aviator Romeo Popescu

* *Extrase din „Istoria aviației române", Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984.*

formaţie o escadrilă compusă din cinci avioane militare pilotate de căpitanul Traian Piclea, locotenenţii Nicolae Sendreanu, Constantin Nichifor, Puiu Eugen Pîrvulescu şi maistrul Anton Stengher. Ruta raidului a fost: Galaţi—Iaşi—Varşovia şi retur. În acelaşi an, trei avioane de bombardament *Lioré Olivier*, pilotate de căpitan Atanase Rotaru, maior Fătulescu Ion şi maior Georgescu Laurenţiu, au executat raidul Paris — Lyon — Torino — Zagreb — Belgrad — Bucureşti, iar locotenent Octav Oculeanu şi ing. Mircea Cantacuzino, cu o avioneta *Clem-Deimler*, au efectuat raidul pe ruta Stuttgart—Varşovia—Iaşi—Bucureşti. La rîndul său, locotenent Dobriceanu a străbătut distanţa Praga—Braşov—Bucureşti la bordul unei avionete.

În vara anului 1928, echipajul format din căpitan Traian Burduloiu, locotenent Gheorghe Iacobescu şi ziaristul Mihai Negru a efectuat un raid în scop propagandistic pe distanţa Dessau — Copenhaga — Stockholm — Helsinki — Riga — Varşovia — Bucureşti — Belgrad — Viena — Praga — Strasbourg — Paris — Roma — Atena — Istanbul, realizînd peste 12 000 km în 80 de ore de zbor. Raidul a fost numit „Raidul capitalelor europene".

Căpitanul aviator Gheorghe Bănciulescu

În cursul lunii august 1928, cinci echipaje româneşti au participat, cu cinci avioane, la concursul „Micii Antante şi Poloniei", pe un itinerar de 3112 km, cucerind două din cele patru premii ale concursului şi obţinînd „Cupa Poloniei". La acest concurs au participat 22 de echipaje din patru ţări: România, Iugoslavia, Cehoslovacia şi Polonia. Aviatorii români care au constituit această redutabilă formaţie au fost: locotenent-colonel Ştefan Protopopescu şi locotenent Gogu Ştefănescu, căpitanii Traian Burduloiu, Emanoil Ionescu, Gheorghe Ceauşu, Adrian Caşolteanu, Romeo Popescu, locotenenţii Gheorghe Iacobescu, Nae Iliescu şi Ştefan Cantemir.

În luna octombrie 1928, căpitan Romeo Popescu a obţinut un nou record al României, atingînd, cu un avion *Gourdou*, altitudinea de 10 518 m.

În anul 1928, piloţii români au participat la 12 raiduri aeriene în afara graniţelor ţării, parcurgînd 69 871 km.

Anul 1929 a adus aviatorilor militari locul întîi la un nou „Concurs al Micii Antante şi Poloniei". România a participat cu avioane monoloc de vînătoare, pilotate de maior Gheorghe Jienescu, căpitan Traian Piclea, locotenenţii Constantin Tănăsescu, Puiu Eugen-Pîrvulescu şi Gogu Ştefănescu. Itinerarul stabilit pentru concurs a fost Bucureşti — Iaşi — Varşovia — Praga — Belgrad — Bucureşti. Din cele 24 de avioane ale celor patru ţări participante la concurs, au terminat concursul, aterizînd la Bucureşti, numai 10 avioane, dintre care 4 erau ale României. Timpul a fost extrem de nefavorabil. Tot în toamna anului 1929, echipajul militar format din maior Traian Burduloiu şi căpitan Gheorghe Iacobescu, a cîştigat „Cupa Paris—Bucureşti", acordată în fiecare an pentru cel mai scurt timp realizat pe această distanţă. Zborul a fost executat în 9 ore şi 23 minute, reprezentînd un adevărat record în analele acestei competiţii.

Anul 1930: Un nou an al performanţelor româneşti — primul înconjur-fără escală al României, efectuat de căpitanii Radu Rusescu şi Gh. Iacobescu în 11 ore şi 7 minute.

Cea de-a doua performanţă: recordul naţional de durată stabilit de către căpitan Romeo Popescu, la bordul unui avion de pasageri de tip *Farman*, cu timpul de 20 ore şi 50 minute.

În sfîrşit, tentativa de record mondial de distanţă în linie dreaptă a lui I. Ghica. Decolînd de la Bicester (Anglia) la 9 iunie, I. Ghica a ajuns pînă în Bulgaria, la Peteven, unde a fost nevoit să aterizeze forţat din cauza unei pene de motor. El a acoperit distanţa de 2141 km cu o viteză de 143,38 km/oră, performanţă ce constituie un valoros record naţional.

În 1931, echipajul compus din maior Cezar Ştiubei şi locotenent Gheorghe Olteanu a reuşit să se claseze pe locul doi în raliul organizat de „Aeroclubul Român". La acest raliu au participat 34 de concurenţi din 8 ţări: România, Polonia, Italia, Germania, Franţa, Elveţia, Cehoslovacia şi Belgia. În acelaşi an, echipajul format din căpitan Gheorghe Iacobescu şi locotenent Alexandru Popişteanu a participat la concursul pentru „Cupa Bucureşti—Roma", competiţie disputată între aviatorii italieni şi români. Distanţa de la Bucureşti la Roma a fost străbătută în cinci ore, fără escală.

La 25 iunie 1931, echipajul format din maior Emanoil Ionescu, locotenent Octav Oculeanu şi Ion Ghica a parcurs distanţa Bucureşti—Varşovia—Bucureşti fără escală, în 12 ore şi 20 min., cu o viteză medie de 180 km/h. În luna iulie 1931, un raid de peste 3000 km a fost executat în formaţie cu cinci avioane Potez—15, construite la uzinele I.A.R. Braşov, de echipajele Şcolii militare de ofiţeri de aviaţie din Bucureşti. Formaţia a fost condusă de comandantul şcolii, locotenent-colonel Haralambie Giossanu, avîndu-l ca observator pe căpitan Ion Ionescu-Rîmnic. Celelalte patru avioane au fost pilotate de maior Alexandru Cernescu, locotenenţii Nicolae Balotescu, Rudolf Malinovschi şi Gheorghe Nicolau, mecanic locotenent Ion Austriacu. Itinerarul raidului a fost: Bucureşti —Lvov — Varşovia — Gdynia — Bydgoszcz — Poznan — Demblin — Lvov — Bucureşti.

În luna aprilie 1931, echipajul format din maior Traian Burduloiu, locotenent Radu Beller şi George Bibescu a executat un raid de mare distanţă pe ruta Paris—Roma—Atena—Alep—Bagdad—Karachi—Alahabad—Calcutta, cu un avion *Fokker* trimotor.

Performanţe remarcabile au fost obţinute în anul 1931 şi de echipajul format din căpitan Ion Drăgan şi locotenent Gheorghe Olteanu care, zburînd cu un avion *Potez-56*, a cîştigat concursul „Cupa anuală Roma —Bucureşti", parcurgînd distanţa în numai 4 ore de zbor.

Anul 1932. O impresie cu totul aparte a produs recordul de salt cu paraşuta realizat la 19 mai, la Sacramento, în California. O femeie a sărit cu paraşuta de la 7233 m, numele ei fiind Smaranda Brăescu*. Aviaţia românească a început să depună semnături pe listele recordurilor mondiale. În acelaşi an, ing. I. Cociaşu (la 2 iulie) stabileşte un record internaţional de durată pentru avioanele uşoare — 8 ore, 16 minute, 42 secunde — iar la 2 octombrie, Mihail Pantazi şi Gh. Grozea stabilesc un record internaţional de durată pentru hidroavionul uşor, în 12 ore, 2 minute şi 5 secunde.

Recordul mondial de durată pentru hidroavioane a fost realizat în anul 1932 de către căpitanul Mihail Pantazi, în 12 ore şi 2 minute de zbor, cu un hidroavion *Messerschmitt-23*, construit la I.C.A.R. Recordul a fost omologat de Federaţia Aeriană Internaţională.

Anii 1933-1935 au adus mari satisfacţii locotenent-comandorului Gheorghe Bănciulescu care, pentru

* A se vedea articolul dedicat Smarandei Brăescu

propășirea aviației românești, după o scurtă perioadă de întrerupere, în urma gravului accident suferit în Cehoslovacia, și-a reluat activitatea competițională. Fiind primul pilot din lume care a zburat cu proteze la ambele picioare, a demonstrat lumii întregi virtuțile sale de zburător și cunoscător al artei pilotajului. În luna iulie 1933, însoțit de maistrul mecanic Dimitrie Săndulescu, a realizat un circuit aerian în nouă zile, cu un avion de construcție românească, *S.E.T.-41*, pe ruta București — Barcelona — Madrid — Paris — Londra — Paris — Praga — Viena — Belgrad — București. În total a efectuat 8000 km de zbor. Zborul său a constituit un bun prilej pentru popularizarea în străinătate a tradițiilor aviației române, a stadiului atins de aviația noastră în acei ani. Cîteva luni mai tîrziu, în septembrie 1933, locotenent-comandor Gheorghe Bănciulescu și maistrul mecanic Dimitrie Săndulescu au executat un alt raid. Pilotînd un avion monomotor *Stinson*, de fabricație engleză, temerarul zburător a parcurs traseul Damasc— Rayak—Adana—București.

În luna mai 1934, tot locotenent-comandorul Gheorghe Bănciulescu a executat, cu un avion *S.E.T.-41*, echipat cu un motor *Salmson de 230 CP*, un raid prin cîteva mari orașe din Europa, Asia și Africa, pe ruta: București — Sofia — Istanbul — Alep — Gaza — Cairo — Alexandria — Bengazi — Tripoli — Tunis — Palermo — Roma — Zagreb — Belgrad — București.

Tot în anul 1934, în luna septembrie, împreună cu maistrul mecanic Constantin Oprea, locotenent-comandor Gheorghe Bănciulescu a efectuat, cu un avion *IAR-23*, într-o singură zi, raidul București—Varșovia—București, parcurgînd 2400 km și demonstrînd în același timp bunele performanțe ale avionului românesc fabricat la uzina brașoveană I.A.R. În aceeași lună, neobositul echipaj a efectuat un raid asemănător, tot cu un avion *IAR-23*, de data aceasta pe ruta București—Praga —București. Zborul a fost executat într-o singură zi, cu o viteză medie de 240 km/h.

Federația Aeronautică Internațională a solicitat în anul 1935 conducerii aeronauticii române să permită locotenent-comandorului Gheorghe Bănciulescu să verifice condițiile de zbor pe cîteva rute aeriene din Asia Mică și Africa, pe care nu se zburase niciodată, în vederea stabilirii celor mai optime trasee pentru companiile aeriene franceze de transport.

Aceasta a constituit o recunoaștere pe plan internațional a calităților deosebite dovedite de pilotul militar; într-adevăr, locotenent-comandorul Gheorghe Bănciulescu a fost, sub acest aspect, un deschizător de drumuri aeriene. La 18 martie 1935 a decolat de la Cairo, cu un avion bimotor *Potez-56*, avînd la bord pe George Bibescu. Echipajul a străbătut un lung itinerar (Cairo—Khartoum—El Obeid—El Fasher—Abéchér—N'Djamena— Bangui— Bangassou—Juba—Malakal și apoi prin Atbara la Cairo), care a însumat 13 000 km în 72 ore de zbor; de la Cairo spre Asia Mică, la Rayak—Damasc—Palmir — Gaza —Cairo.

Raidul Aerian București-Entebbe (Lacul Victoria).

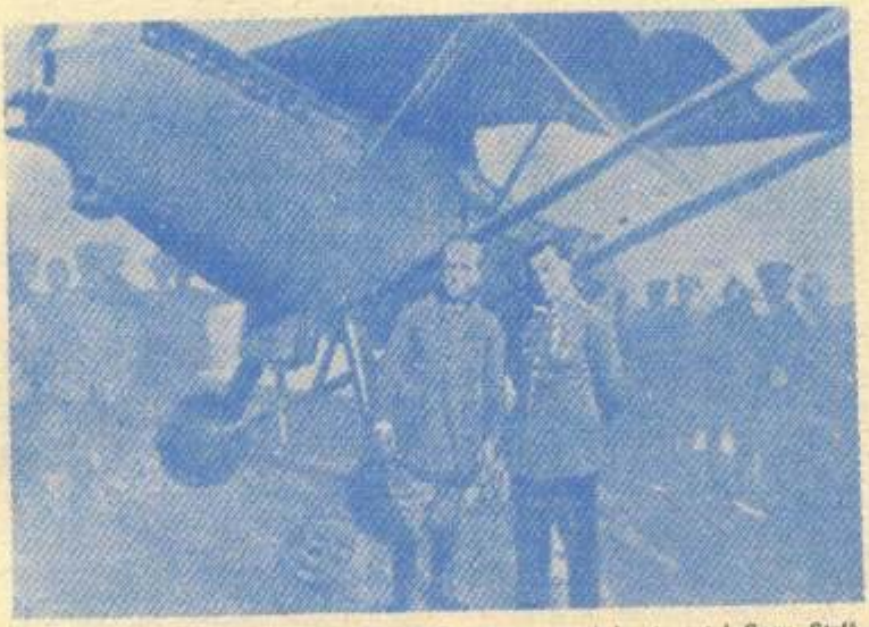

Echipajul format din colonelul Ștefan Protopopescu și locotenentul Gogu Ștefănescu, care a participat la concursul „Micii Antante și Poloniei"

Acest raid-sondă a fost efectuat de către aviatoarea Irina Burnaia împreună cu Petre Ivanovici, unul din așii aviației românești interbelice, din dorința de continuare a tradițiilor aviației naționale. Efectuat cu un avion de fabricație românească, tip *IAR-22*, dotat cu un motor de numai 130 CP, fără aparatură radio la bord, fără parașută, acest raid deasupra continentului negru a măsurat 16 000 km și s-a desfășurat peste zone inospitaliere și cu slabe posibilități de asistență tehnică. Plecarea a fost făcută la 3 ianuarie 1935 din București, urmîndu-se traseul: Istanbul — Eschișehir — Adana — Alep — Damasc — Haifa — Cairo — Assuan — Haifa — Atbara — Khartoum — Malakal — Juba — Entebbe. Puterea mică a motorului, aerul rarefiat din cauza căldurii și altitudinii, posibilitățile slabe de alimentare au determinat întreruperea raidului și întoarcerea pe același traseu. În afară de performanța aviatică și sportivă, în cadrul acestui raid a fost pentru prima oară cînd culorile naționale românești s-au oglindit în apele lacului Victoria.

În raidul din *14 aprilie* 1935, spre Capetown, au plecat locotenent-comandorul M. Pantazi, as al zborului acrobatic, locotenent-comandor George Davidescu, excelent specialist în navigația aeriană, și locotenent-comandor Alexandru Cernescu, pilot remarcabil, căpitan pilot Gheorghe Jienescu, pilot de vînătoare, căpitan Gheorghe Olteanu, înzestrat cu aptitudini deosebite, și Anton Stengher, maistru mecanic. Traiectul de zbor al celor 3 avioane a fost următorul: București — Istanbul — Eskis Ehira — Adana — Alep — Cairo — Wadi Halfa — Khartoum — Malakal — Juba — Kisum — Nairobi — Dodoma — Mbeya — Mpika — Broken Hill — Salisbury — Bulawayo — Pietesburg — Johanesburg — Kimberley — Capetown și retur.

Un element de primă însemnătate pentru un raid de o asemenea anvergură, cînd trebuia să fie traversată și zona ecuatorială, îl constituie anotimpul în care urma să fie efectuat, fapt demonstrat și cu ocazia raidurilor de la Malakal și Entebbe. După 11 zile, de cîte 4—9 ore de zbor pe zi, ceea ce înseamnă între 750 și 1450 km parcurși, la 25 aprilie 1935 au aterizat cu bine pe aerodromul de la Capetown. După 5 zile de pregătiri, cele 3 avioane au plecat spre țară încheind cu bine lungul raid. Alexandru Cernescu și George Davidescu au declarat: „Pentru noi ostenelile și riscurile acestui raid, reale dar nu extraordinare, au fost cu prisosință răsplătite pe de o parte, prin experiența profesională cîștigată, pe de altă parte prin satisfacția de a

fi dus pe aripile noastre culorile patriei pînă la capătul lumii, peste întregul continent african".

O escadrilă formată din 7 avioane S.E.T., comandată de comandor ing. Gheorghe Negrescu, a întreprins, la 26 septembrie 1935, un raid pe ruta București — Istanbul — Ankara —București, în cadrul unei vizite de răspuns făcută aviatorilor militari turci.

La 16 iulie 1935, locotenent Alexandru Papană a depășit recordul național de altitudine, atingînd cu avionul IAR—16 înălțimea de 11 631 m. Vechiul record național de altitudine, 10 518 m, fusese realizat în anul 1928 de căpitan Romeo Popescu.

La 28 iulie 1935, căpitan Dumitru Săndulescu (pilot) și Anton Marin (observator) au executat un raid de curtoazie în Iugoslavia pe itinerarul București—Zemun— Zagreb—Liubliana—Sarajevo— Mostar— Niș—Zemun—București, parcurgînd peste 1700 km.

În luna septembrie 1935, o formație, de această dată alcătuită din 3 hidroavioane *Savoia-Marchetti S.M.-35*, comandată de comandor Ovidiu Rătescu, aparținînd hidroscalei de la Mamaia, a executat un

Locotenentul-aviator Alexandru Papană

reușit raid pe distanța Constanța—Istanbul—Atena—Constanța. La înapoiere, distanța Atena—Constanța a fost străbătută fără escală, constituind pentru acea vreme o mare performanță hidroaviatică.

Tot în 1935 s-au executat două reușite raiduri aeriene pe distanța București—Tel Aviv, pentru prospectarea noii linii aeriene de pasageri. Primul raid a fost realizat de echipajul format din locotenent Alexandru Papană (pilot) și căpitan Alexandru Popișteanu (observator), iar al doilea de echipajul format din locotenent Constantin Perju (pilot) și locotenent-comandor Gheorghe Davidescu (observator).

Tot în anul 1935, căpitan-comandor Constantin Argeșeanu, comandantul Flotilei 1 hidroavioane, împreună cu locotenent pilot Isaia Popovici, a realizat un raid pe itinerarul Iași—București—Istanbul— Eschișehir și retur, cu un avion *S.E.T.-K-7*.

Echipajul format din locotenent Lazăr Lăzărescu (pilot) și locotenent Constantin Stoienescu (observator) a efectuat un raid în Iugoslavia cu un avion *Potez-25*, aflat în dotarea Flotilei de luptă din București, pe itinerarul București —Belgrad—Sarajevo —Belgrad —București, parcurgînd 1400 km.

În august *1936*, la Los Angeles, Alexandru Papană s-a clasat pe locul I la Campionatul mondial de acrobație din S.U.A., iar la 16 decembrie 1936 a cîștigat, la Miami, campionatul celor două Americi. Ca un distins omagiu adus aviatorului român, autoritățile de stat americane l-au invitat să participe la inaugurarea, în aceeași zi, a aeroportului de la Miami.

În luna iulie *1937*, echipajul format din locotenenții Dumitru Deică (pilot) și Gheorghe Panaitopol (observator) a executat un raid de instrucție în Polonia, tot cu un avion *Potez-25*, pe itinerarul Iași —Lvov —Demblin—Cernăuți—Iași, parcurgînd peste 1900 km și executînd escale în orașele amintite.

Realizarea unor asemenea raiduri a însemnat o performanță de mare răsunet pentru aeronautica română, pentru țara noastră, pe plan internațional, au contribuit la făurirea tradiției aripilor românești, ajunse în zilele noastre la un nivel de dezvoltare pe care înaintașii nici nu-l visau.

Aviatoarea Irina Burnaia și pilotul Petre Ivanovici, după raidul efectuat deasupra continentului african

Caleidoscop

Într-una din piețele din capitala Belgiei se află un monument dedicat porumbeilor. În războiul franco-german din 1870—1871, Parisul înconjurat a întreținut legătura cu lumea exterioară cu ajutorul porumbeilor voiajori. Mulți dintre ei au fost împușcați. În cinstea porumbeilor „căzuți la datorie" s-a ridicat această statuie. Ea reprezintă o femeie care ține în mînă un porumbel. Pe postamentul monumentului se află încrustate cuvintele „Porumbelul soldat".

La cel dintîi cinematograf deschis în București (în mai 1897, în localul ziarului „L'Independance Roumaine"), se anunța o săptămînă „numai cu filme românești, făcute în țară de domnul Menu, operatorul". Între cele cinci „mari filme (de cîte 15—30 metri), rulate în săptămîna 28 iulie — 3 august 1897, unul și două militare, care se bucură de un deosebit succes „Flotila de pe Dunăre" și „Exercițiile flotilei". Peliculele nu ni s-au păstrat, dar conținutul lor ne este cunoscut din ziarele timpului: „măreața plutire pe apele Dunării a frumoaselor noastre bastimente militare."

SUB CUPOLA DE MĂTASE

SMARANDA BRĂESCU

În istoria paraşutismului mondial, numele româncei Smaranda Brăescu se înscrie la loc de frunte, performanţele ei avînd, în epocă, un remarcabil răsunet, comparabil — poate — cu cel de mai tîrziu al gimnastei Nadia Comăneci. Moldoveancă precum marea noastră gimnastă, Smaranda Brăescu s-a născut la 21 mai 1897 în satul Hănţeşti, comuna Buciumeni, judeţul Galaţi, într-o familie de răzeşi. A urmat cursurile şcolii primare într-un sat vecin — Vizureşti — beneficiind de străduaniile unor dascăli devotaţi profesiunii lor, care au ştiut să-i sădească în suflet sentimentul dragostei faţă de patrie, cultul pentru muncă şi perseverenţă. Între 1911—1916 o întîlnim la Bîrlad ca elevă la şcoala profesională din oraş, cursuri pe care, din lipsă de mijloace materiale, este nevoită să le întrerupă...

Pasiunea sa pentru zbor s-a născut într-o zi a anului 1912, cînd deasupra podgoriilor de la Nicoreşti a văzut trecînd în zare un avion (era, după cum va afla mai tîrziu, un „Farman" pilotat de locotenentul Gh. Negrescu, ce executa primul raid Bucureşti—Bîrlad). Îşi va realiza visul abia după terminarea primului război mondial, cînd, învingînd mari dificultăţi materiale, reuşeşte să urmeze cursurile şcolii de paraşutişti din Berlin. Reîntoarsă în ţară, îşi demonstrează măiestria efectuînd între 1928—1930 mai multe salturi cu prilejul mitingurilor aviatice organizate la Băneasa (Bucureşti), Braşov, Cluj, Galaţi, Brăila, Oradea şi Satu Mare, fiind ovaţionată îndelung de către spectatorii prezenţi. Deşi a suferit două accidente grave, după vindecare şi-a reluat antrenamentele. În ziua de 28 octombrie 1931 zboară cu un „Potez 25", pilotat de celebrul aviator Papană, pînă la înălţimea de 6 000 de metri, de unde se aruncă în gol, cucerind astfel titlul de campioană mondială feminină — primul de acest fel dobîndit de un sportiv român. Cu acest prilej este decorată cu „Crucea de aur a Virtuţii aeronautice". Dorind să doboare şi recordul mondial masculin, apelează la sprijinul material al ziarului „Universul", al „Băncii Naţionale a României" şi al „Aeroclubului Român". Strîngînd fondurile necesare, ajunge în Statele Unite. Aici, în localitatea Sacramento de lîngă San Francisco se lansează de la 7 233 metri devenind astfel campioană mondială absolută. Urmînd cursurile unei şcoli de pilotaj din această ţară, la 2 octombrie 1932 i se acordă licenţa de pilot, primul brevet de acest gen acordat în S.U.A. unui european. Este primită în patrie cu onoruri deosebite, presa îi aduce elogii, mulţimea o ovaţionează, din nou, îndelung...

Smaranda Brăescu (mijloc) după stabilirea unui nou record

Celebra paraşutistă, aşa cum a apărut în paginile publicaţiei americane „Oakland Tribune", din 20 V 1932

În 1935, sprijinită şi de această dată financiar de unele instituţii române, cumpără un avion monoloc, monomotor, căruia îi pune numele „Aurel Vlaicu" şi cu care efectuează raiduri rămase celebre. Printre altele traversează, în premieră mondială, Marea Mediterană, între Roma şi Tripoli, fără escală...

În anii grei ai războiului antifascist acţionează în cadrul unei escadrile sanitare transportînd răniţi, medicamente, personal medical, pînă în Ziua Victoriei de la 9 Mai 1945, animată de acelaşi sentiment puternic ce i-a călăuzit paşii în tot ce a înfăptuit — slujirea cu abnegaţie a patriei.

NECULAI I. STAICU

ÎNTRE SCOBITORI ŞI GURI DE FOC...

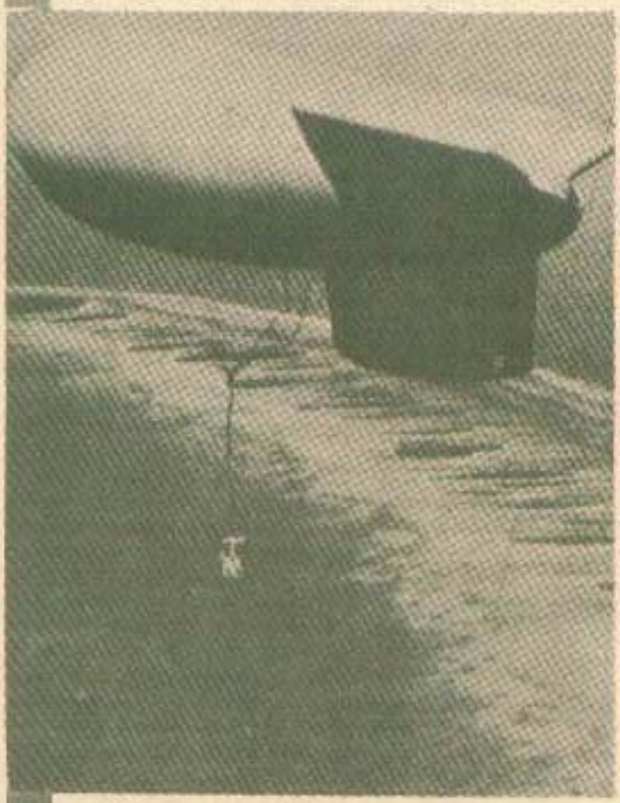

Un balon obişnuit? Nu! O armă redutabilă — nacela lui este, de fapt, o puternică bombă atomică a cărei explozie poate fi declanşată de la distanţă

Cui i-ar fi trecut prin minte că asupra Statelor Unite s-a abătut o primejdie atît de neaşteptată şi de ascuţită precum... scobitorile?

Cu „acele" de lemn sau plastic nu este, totuşi, de glumit, iar avertismentul figurează într-un sobru raport guvernamental reprodus de revista Asociaţiei Medicale Americane şi citat de agenţia France Presse. Autorii documentului atrag atenţia că în Statele Unite peste 8 000 de persoane pe an sînt rănite de... scobitori. Acestea din urmă au provocat chiar trei accidente mortale. Potrivit raportului, dacă scobitorile sînt manipulate anapoda, ele produc răni grave, îndeosebi la ochi şi urechi; dînd sînt înghiţite efectele lor devin şi mai serioase.

Nu s-a precizat ce măsuri vor fi întreprinse, la nivel federal şi local, spre a se curma ori măcar stăvili impactul scobitorilor asupra societăţii americane. Nu a fost nevoie, însă, ca observatorii să scobească prea adînc realităţile pentru a menţiona în gura mare că scobitorile rămîn „simple distracţii" pe lîngă răul teribil al gurilor de foc!

Atentate la purtător

În luna mai a.c., preşedintele Ronald Reagan a semnat o lege care dă frîu liber vînzărilor particulare de puşti, pistoale şi alte arme de foc. Textul de lege trecuse prin Camera Reprezentanţilor şi Senat, care, sub presiunea puternicei Asociaţii naţionale a proprietarilor de arme (N.R.A.), au modificat o dispoziţie adoptată în anul 1968. Traumatizat de asasinarea senatorului Robert Kennedy şi a militantului pentru drepturi civice Martin Luther King, Congresul votase, cu 18 ani în urmă, „Gun Control Act", o lege care înăsprea controlul autorităţilor asupra comercializării „armelor proprietate particulară".

Reducerea acestui control, de altfel nu atît de sever pe cît s-ar fi cuvenit, a provocat nemulţumire şi proteste în rîndul asociaţiilor cetăţeneşti şi chiar al sindicatelor de poliţie, care se tem că proliferarea armelor de foc particulare va da noi proporţii criminalităţii. Adepţii controlului autorizat subliniază că aproximativ 180 de milioane de arme, la o populaţie de 234 milioane, sînt răspîndite pe teritoriul Statelor Unite, unde aproape 19 000 de oameni sînt ucişi, în fiecare an, de gloanţe. Numai la New York au fost înregistrate, anul trecut, circa 1 400 de crime comise cu arme de foc. Nu gurile rele, ci autorităţile federale au dezvăluit că, într-un singur an (1980), au fost asasinaţi 23 000 de americani, iar 650 000 au fost grav răniţi cu gloanţe. Casa Albă a recunoscut că actele criminale lovesc o treime din familiile americane, de unde apare la mintea cocoşului că armele particulare nu apără, ci ameninţă integritatea corporală şi liniştea cetăţenilor. În Statele Unite are loc un asasinat cu gloanţe la 23 de minute!

Liberalizarea comerţului particular cu guri de foc a surprins şi prin faptul că ea a intervenit la numai o lună după concluziile alarmante ale comisiei prezidenţiale însărcinate cu studierea crimei organizate în Statele Unite; desemnată de Casa Albă, comisia a lucrat doi ani, după care a întocmit un raport de 400 de pagini care acuză fără echivoc fenomenul criminalităţii, puternic stimulat de armele de foc şi traficul cu droguri. Şeful comisiei, Irving Kaufman, a declarat presei că factorul dominant al crimei organizate din Statele Unite rămîne faimoasa grupare mafiotă „Cosa Nostra", dar că reţeaua banditismului se ramifică la scară federală. O zgomotoasă carieră fac bandele „Roughrider" („Durii pe motociclete") al căror vîrf de lance îl constituie „Îngerii iadului" şi care operează în peste 50 de oraşe americane.

Raportul comisiei prezidenţiale mai relevă că escrocheriile, abuzurile şi actele de forţă ale acestor grupuri înarmate le aduc dştiguri de

100 miliarde dolari pe an, ceea ce depăşeşte veniturile unor importante ramuri industriale americane, precum producţia de hîrtie, cauciuc sintetic şi pneuri. Activităţile ilicite frustrează fiscul american de 18 miliarde dolari pe an. În plus, manevrele mafiote îi împovărează pe contribuabili cu peste 12 miliarde dolari anual.

Manipularea necontrolată a puştilor şi pistoalelor particulare generează valuri de violenţă şi spaimă, ridicînd la praguri critice starea de nesiguranţă a unor vaste categorii de cetăţeni americani. Ziarul „New York Times" îl citează, în context, pe judecătorul Warren Burger, fost preşedinte al Curţii Supreme, care denunţa „terorismul devenit de rutină în mai toate marile oraşe americane şi care face într-o singură zi mai multe victime decît terorismul internaţional într-un an întreg".

„Forţe de intervenţie" contra drogurilor?

După cum rezultă din raportul comisiei prezidenţiale, proliferarea gurilor de foc se combină cu traficarea stupefiantelor, combaterea lor reprezentînd „o prioritate naţională".

Departe de a fi pusă la îndoială, o asemenea apreciere este confirmată prin date incontestabile. Aproximativ 20 milioane de americani consumă cocaină, iar un număr egal fumează marijuana, tributul drogurilor cifrîndu-se la 110 miliarde dolari pe an! Un studiu invocat de senatoarea Paula Hawkins, din statul Florida, relevă că vistieria americană pierde anual, peste 45 milioane dolari ca urmare a consumului de stupefiante, prin cheltuieli medicale, absenţe de la lucru şi scăderea productivităţii. Pentru economia Statelor Unite, pagubele au fost, în anul 1983, de 60 miliarde dolari din aceleaşi cauze, a precizat revista „Time"!

Socotind această situaţie „o serioasă ameninţare pentru securitatea naţiunii americane", comisia prezidenţială a propus, în esenţă, două măsuri. Prima preconizează ca toţi salariaţii din sectorul public şi din întreprinderile care lucrează pentru stat să fie supuşi unor teste de depistare a consumului de stupefiante, vinovaţii urmînd a suporta diferite sancţiuni, printre care concedierea. A doua propunere susţine ca forţele armate ale Statelor Unite să dea ajutor unităţilor de pază a frontierelor, care nu mai pot face faţă „invaziei aeriene, maritime şi terestre a traficanţilor de droguri".

Sugestia „testării publice" a iscat vii proteste din partea sindicatelor, a Uniunii americane pentru libertăţi civice, precum şi a unor congresmeni, care au calificat măsura ca „vînătoare de vrăjitoare". Preşedintele subcomisiei pentru funcţiile publice a Camerei Reprezentanţilor, Gary Ackerman, a invocat, pe de altă parte, părerea specialiştilor că „testele de depistare a opiumului pot fi pozitive pentru persoanele care au consumat, bunăoară, chifle cu mac". Disputa a luat o turnură neaşteptată şi nu lipsită de ironie chiar în Congres. În cadrul unei audieri în subcomisia amintită, un membru al comisiei prezidenţiale, Rodney Smith, a fost invitat, în prezenţa operatorilor de televiziune, să se supună el însuşi testului preconizat. Surprins, invitatul a protestat sever, calificînd cererea drept „lovitură sub centură" şi „spectacol pentru mass media". La care preşedintele subcomisiei Camerei Reprezentanţilor a răspuns că, prin refuzul său indignat, adeptul testului anti-drog a dovedit cu prisosinţă pericolul unei asemenea metode! Experţii mai susţin că astfel de metode nu rezolvă cauzele adînci, sociale, ale fenomenului, de unde caracterul lor inoperant.

În ceea ce priveşte crearea unor „forţe de intervenţie rapidă" contra stupefiantelor, la Washington s-a arătat că nici militarii americani nu sînt străini de narcomanie. Pentagonul supune personalul militar încă din 1981 la analize obligatorii pentru depistarea pasiunii pentru droguri. Un purtător de cuvînt al Departamentului Apărării a adăugat, totuşi, că proporţia narcomanilor militari americani a scăzut la 9 la sută, anul trecut, faţă de 27 la sută în 1980. Decizia armatei terestre de a lărgi testările asupra celor 12 000 de angajaţi civili a fost, însă, contestată în faţa justiţiei de către Federaţia naţională a salariaţilor. Agenţiile de presă menţionează apoi, că „analizele de laborator efectuate de armata americană au fost incriminate la tribunale pentru superficialitatea lor".

Analiştii cu scaun la cap rămîn unanimi în convingerea că atît criminalitatea, cît şi narcomania nu constituie simple erupţii ale unor porniri instinctive. Mînuitorii gurilor de foc şi ai stupefiantelor profită de slăbiciunile cronice ale organismului social, pe care paraziteză, iar violenţa şi cruzimea „pistolarilor particulari", se hrănesc din plasma „societăţii de consum", a unui mod de viaţă tolerant şi neputincios faţă de propriile crize şi sfidări.

Oricum, riscul scobitorilor se frînge complet sub primejdia atît de grea a gurilor de foc...

ION CÂRJE

O mică parte din arsenalul destinat războiului

STRATEGII ŞI MIJLOACE DIN ARSENALUL POLITICII DE FORŢĂ

Deşi întreaga evoluţie a situaţiei internaţionale atestă, fără echivoc, că politica de forţă, războaiele nu duc şi nu pot duce la soluţionarea problemelor litigioase dintre ţări, ci, dimpotrivă, creează mereu şi mereu noi complicaţii, determină înrăutăţirea relaţiilor interstatale, accentuează neîncrederea, deschid noi surse de încordare, strategiile şi mijloacele din arsenalul unei asemenea anacronice politici cunosc o continuă escaladare.

Un diagnostic, chiar şi cel mai lapidar, ne dezvăluie că din multitudinea de factori ce agravează maladia vremii, cei mai primejdioşi se dovedesc a fi iraţionala cursă a înarmărilor, care urmăreşte dobîndirea unui iluzoriu echilibru militar la niveluri tot mai ridicate ale armamentelor şi tehnicii de luptă, precum şi strategiile care generează competiţia înarmărilor şi care se hrănesc cu ea; în acest domeniu orice prioritate este extrem de dificil de stabilit, orice evaluare înglobînd o mare doză de improbabilitate. Pentru că strategiile şi mijloacele din arsenalul politicii de forţă se intercondiţionează într-un asemenea grad încît delimitările sînt de domeniul speculaţiilor. Adevărul este că, fie că diferitele strategii militare impun în panoplia Zeului Marte noi şi noi mijloace de distrugere dintre cele mai abominabile, fie că procesul tehnologic de producere a acestor mijloace, prin deturnarea cuceririlor revoluţiei tehnico-ştiinţifice în scopuri profund inumane, determină noi strategii şi modalităţi de purtare a războiului — are una şi aceeaşi geneză: miza pe politica de forţă. Politică pe care România socialistă, secretarul general al partidului, preşedintele republicii, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, o respinge cu fermitate şi militează neobosit pentru abolirea ei şi a tuturor instrumentelor prin care se exprimă. Propunînd un program complex de dezarmare generală, în centrul căruia se află dezarmarea nucleară, dar care are în vedere toate armele aşa-zis clasice, cu atît mai mult cu cît linia de demarcaţie între armamentele nucleare şi cele convenţionale, între strategiile care iau în consideraţie utilizarea unora sau a altora este tot mai estompată. Cît de veridice sînt temeiurile programului românesc de dezarmare, ale demersului preşedintelui ţării noastre în vederea eradicării politicii de forţă o demonstrează şi referirile din aceste pagini la cele mai actuale strategii şi mijloace din arsenalul unor viziuni şi practici de o extremă periculozitate care pun sub semnul întrebării nu numai pacea, ci însăşi existenţa umanităţii.

„AIRLAND BATTLE-2000"

● Geneză ● Caracteristici ● Ţeluri ● Servituţi

Înainte de a detalia ceea ce reprezintă actuala strategie americană *„Airland Battle-2000"* — ca şi varianta sa *„Follow on Forces Atack"*, aflată deja, după cum afirmă surse autorizate de la cartierul general al N.A.T.O., în uzul alianţei — se impune o consideraţie de ordin mai general: cît de repede şi de radical pot influenţa în modificarea unei strategii învăţămintele furnizate de confruntările militare ce au avut loc în anii de după cel de-al doilea război mondial? Făcînd abstracţie de modul în care au evoluat concepţiile strategice în urma apariţiei şi dezvoltării armamentelor nucleare şi a noilor categorii de vectori, publicaţia de specialitate *„Armed Forces Journal International"* apreciază că schimbările ce au intervenit în ultimii trei-patru ani în strategia militară a S.U.A., şi care se reflectă într-o formulă specifică şi în planurile N.A.T.O., s-ar datora *„în cea mai mare măsură unor experienţe acumulate în conflictele armate postbelice"*. Mult mai circumspect, comentatorul militar american Drew Middleton sublinia în ziarul *„The Washington Post"* că majoritatea acestor *„războaie locale"* n-au avut *„amploarea care să permită să se tragă concluzii definitorii în vederea propulsării strategiei unei mari puteri, cum sînt Statele Unite ale Americii, pe orbita unor noi opţiuni, mai ales că în cele mai multe din aceste înfruntări cel puţin una dintre părţi nu dispunea nici de potenţialul şi nici de atuurile militare şi politice ale adversarului, iar particularităţile teatrului de acţiuni militare erau cu totul specifice. Într-o atare situaţie orice absolutizări ale unor strategii sau tactici, ale unor sisteme de armament moderne, chiar dintre cele mai sofisticate, sînt premature. Nu trebuie uitat că într-o altă situaţie, oricare dintre aceste strategii şi tactici, oricare dintre sistemele de armament pot fi contracarate de cele ale potenţialului adversar, cu totul şi cu totul de altă talie, capabil de elaborări pe plan strategic, operaţional şi tactic şi în domeniul armamentelor la fel de eficace şi poate şi mai sofisticate. Deci, a considera că prin prisma unor experienţe limitate sau particulare pot fi schimbate radical strategii fundamentale constituie un punct de vedere cel puţin inconsistent"*.

În ceea ce priveşte strategia americană *„Airland Battle-2000"* geneza sa trebuie căutată undeva între aceste puncte de vedere contradictorii.

Pare paradoxal că plasarea strategiei unei mari puteri, cum sînt S.U.A., pe *„o nouă traiectorie"* (*„Newsweek"*) a debutat nu de pe o poziţie oficială, ci printr-o serie de articole apărute în *„Military Review"*. Aparent paradoxal, deoarece practica este de veche sorginte şi se înscrie în politica *„baloanelor de încercare"* care vizează reacţii ale cercurilor interne interesate, cît şi ale statelor ce ar putea deveni un potenţial adversar. Faptul că autorii articolelor din amintita revistă nu erau străini de planurile Ministerului Apărării al S.U.A. a fost rapid demonstrat de noile versiuni a două

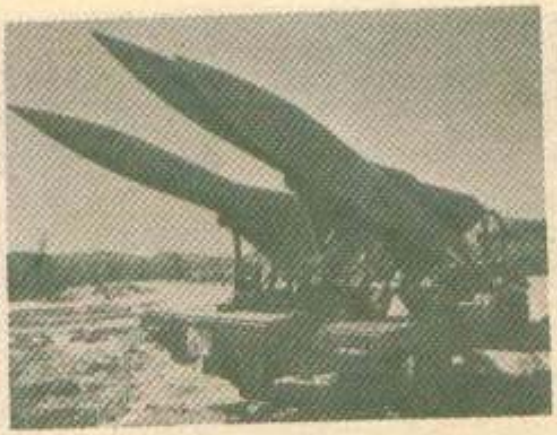

dintre importantele regulamente militare americane *(Field Manuals - FM)*: *FM 100-1 Army* și *FM 100-5 Operation*.

După presa străină — *„International Defence Review"*, *„Defense nationale"*, *„Military Review"*, *„Time"*, *„Le Monde"* etc — în „noile versiuni" cîmpul de luptă este extins mult în adîncimea teritoriului inamic, cuprinzînd *„totalitatea acestuia, dacă este posibil"* (*„Le Monde"*). Ceea ce înseamnă: în primul rînd — amplificarea, din faza inițială a războiului, a operațiilor militare în profunzime, prin angajarea forțelor adversarului din eșalonul doi și rezervă, neutralizarea capacităților lui de comandă și control pentru a-i dejuca planurile și a-i reduce posibilitățile de inițiativă; în al doilea rînd — extinderea bătăliei în timp pînă în momentul în care acțiunile curente, atacarea eșaloanelor din spate, pregătirea logistică și planurile de manevră sînt corelate de o asemenea manieră pentru a aduce la nivelul maxim posibilitatea de a cîștiga bătălia; în al treilea rînd — limita obiectivelor ce urmează a fi atinse în bătălie este împinsă pînă la nivelurile cele mai ridicate ale armatei, ale mijloacelor auxiliare și ale resurselor de atac. Pornind de la aceste trei trăsături ale strategiei *„Airland Battle-2000"*, autorii ei înțeleg cîmpul de luptă modern drept teatrul prin care evantaiul larg de sisteme de armament, o combinație de mijloace aeriene și blindate, și de organizare pentru corpuri de armată și divizii ar putea, după cum scria *„Military Review"*, *„să asigure nu numai cîștigarea primei bătălii, dar și pe ultima"*.

Drept mijloace pentru aplicarea acestei strategii, *„Armed Forces Journal"* indică *„sisteme de luptă cu totul noi, ultrasofisticate, cu o mare capacitate de distrugere, rezistente la contraacțiunile electronice, uriașe cantități de arme antitanc și antiaeriene, un mare număr de avioane de asalt și elicoptere... Bătălia fiind aeroterestră, mijloacele aeriene, nu numai de transport în adîncime, ci și de atac, urmînd a fi predominante."* Scenariul, așa cum îl preconizează *FM 100-5 Operation*, ia în considerație opțiunea nucleară tactică drept un fapt acceptat, în general *„Airland Battle-2000"* reprezentînd o concepție în care se mizează pe un șir de lovituri combinate — cu armament clasic și nuclear — menite să lichideze eșalonul doi al adversarului pentru a-l împiedica să intre în luptă, eșalon considerat mult mai puternic decît primul pentru că se ia în considerație că inamicul nu va plasa pe aliniamentele cele mai înaintate principalele sale forțe pentru a nu le expune loviturilor nucleare tactice. Revista la care ne-am referit, inspirîndu-se din prevederile regulamentului citat, arăta că aplicarea strategiei, căreia i se face atîta reclamă, a stat la baza concepției desfășurării unor ample manevre militare, inclusiv a celor de sub egida N.A.T.O., implicînd *„acțiuni de luptă de o mare intensitate, din aer și de pe pămînt, pentru a șoca, paraliza și copleși inamicul...; o mare viteză a operațiilor pentru a forța adversarul să reacționeze, ceea ce ar conferi corpurilor de armată posibilitatea de a aplica contramăsurile planificate. Deci: acțiuni rapide, o mare capacitate de manevră în adîncimea teritoriului advers, paralizarea centrelor vitale ale inamicului și un deznodămînt imediat obținut în cîmpul operațional nu atît prin uzură și putere de foc, cît prin rapiditate și mobilitate"*.

Nu puțini sînt comentatorii militari occidentali care manifestă scepticism în legătură cu reușita unui asemenea mod de acțiune. Întîi se subliniază că un comandament angajat în anihilarea forțelor cu care se află în contact direct pe aliniamentele înaintate și care se pregătește, concomitent, să acționeze în adîncime are nevoie de informații prompte și exacte asupra dispunerii eșalonului doi al adversarului, tăriei acestuia, situației meteorologice. Or, relevă *„Military Review"*, comandamentele militare operative au la îndemînă facilități limitate și sînt *„dependente de cel mai bun raționament al unui analist în domeniul spionajului electronic, care poate fi indus în eroare de aparențe, de dopaj prin informații false ori se poate înșela printr-o judecată pripită sau unilaterală, ceea ce ar reduce numărul opțiunilor în angajarea forțelor și mijloacelor terestre și aeriene într-un atac decisiv asupra punctelor cheie ale inamicului"*. Nu întîmplător *„Le Monde"* aprecia că *„obținerea informațiilor despre adversar și păstrarea în cel mai strict secret a situației proprii reprezintă regina bătăliilor acestui sfîrșit de secol"*. Servituți sînt considerate și confruntarea forțelor ce acționează în adîncime — care nu vor dispune, din rațiuni de mobilitate de suficiente mijloace de foc, mai ales ale aviației, elicopterelor și blindatelor cu masiva apărare antiaeriană, antitanc și cu mijloacele de contraacțiune electronică ale adversarului, ziarul *„The Washington Post"* atrăgînd atenția, drastic și realist, că *„strategia căreia îi facem atîta reclamă comportă riscul de a arunca corpurile de armată în gura lupului și de a nu mai putea smulge din aceasta decît fărîme înșirate"*. Apoi uriașele cantități de tehnică de luptă modernă necesare pentru un atac care să penetreze profund adîncimea teritoriului advers și să scoată din luptă obiectivele vizate sînt atît de costisitoare și pierderile preconizate atît de mari *„încît folosirea acestor mijloace poate deveni prohibitivă"* (*„Armed Forces Journal International"*).

Nu încape îndoială că mizînd pe supremație militară, chiar și numai în sfera operațională, strate-

gia „*Airland Battle–2000*" se înscrie în rîndul acelor factori repudiați de omenire, factori care concură la menținerea unui nivel extrem de ridicat, deci foarte periculos, al competiției militare, la cantonarea situației internaționale între parametrii celei mai grave încordări din perioada postbelică.

„FOLLOW ON FORCES ATACK"

sau plasarea N.A.T.O.

între Scylla și Carybda

În fața criticilor virulente ale partenerilor din N.A.T.O. la adresa noii strategii americane, critici concludent sintetizate de ziarul vest-german „*General Anzeiger*" potrivit căruia „*nu constituie nici un secret că terenul de aplicare al noilor concepții americane, care nu exclud recurgerea la armele nucleare, îl constituie Europa, în primul rînd Europa Centrală*", Pentagonul a îndulcit pastila pentru aliații săi. Generalul Bernard Rogers, comandantul-șef al forțelor N.A.T.O., a conceput un plan de acțiune pentru aceste forțe, care a devenit public sub formula „*Follow on Forces Atack*" (*FOFA*), ceea ce, după agenția „*France Presse*", înseamnă „*atac de ripostă sau lovitura preventivă eșalonată în adîncime*".

La o primă comparație, superficială, între „*Airland Battle–2000*" și varianta sa atlantică ești tentat să exclami „*Aceeași Mărie cu altă pălărie*". Pentru că dacă se exceptează faptul că planul N.A.T.O. nu prevede utilizarea combinației arme nucleare—arme convenționale, ci se rezumă numai la folosirea ultimelor, aparent nu există deosebiri.

Aparent numai, revista britanică „*Survival*" atrăgînd atenția că între cele două strategii există un șir de deosebiri.

Prima și cea mai distinctă constă în refuzul cvasitotalității țărilor europene membre ale N.A.T.O. de a lua în considerație recurgerea la armamentul nuclear în faza inițială a unei confruntări militare. Refuz care, deși nu este totdeauna explicit, din motive politice care „*țin de fațada coeziunii alianței atlantice*" („*Rinascita*"), rămîne totuși un refuz.

A doua rezidă în faptul că *FOFA* nu renunță la lichidarea forțelor adversarului din prima linie, „*vest-europenii fiind suspicioși față de orice strategie americană care ar însemna sacrificarea teritoriului lor pentru ca S.U.A. să cîștige timp, ei considerînd că decisivă trebuie să rămînă confruntarea pe aliniamentele cele mai avansate*" („*Neue Zürcher Zeitung*"). Nu dorim să insistăm asupra acestui punct de vedere potrivit căruia un război pe continentul european ar putea fi limitat geografic, deoarece „*șansele de limitare a operațiilor în cazul unei crize militare în Europa cu implicarea statelor celor mai puternic înarmate din cele două alianțe militare opuse sînt cu totul și cu totul iluzorii*" („*Borba*").

A treia deosebire, însă nu în ordinea importanței, este de ordin atît militar, dar mai ales politic. „*Airland Battle–2000*", după cum arăta „*Defense nationale*", reprezintă „*O emanație a americanilor pentru armata americană, care este o armată națională, cu regulamente unice, cu comandament și stat major unice, înzestrată cu arme americane standard, dintre care majoritatea se află deja în dotarea marilor unități, compunerea acestor mari unități are propriul specific, deci este o strategie națională, în timp ce FOFA este o strategie de coaliție, cu toate servituțile ce le implică o asemenea realitate*". Dintre acestea sînt citate dificultățile ce grevează organizarea cooperării între mari unități aparținînd armatelor unor țări diferite, instruite după propriile regulamente, cu propriile comandamente și state majore, dotate cu armament și tehnică de luptă nestandardizate, țări lipsite în prezent, și probabil încă mulți ani în viitor, de mijloace similare cu cele americane de lovire în adîncime, tributare S.U.A. în privința echipamentelor militare și a informațiilor obținute prin mijloace cosmice. Pe plan politic, înzestrarea masivă a armatelor țărilor europene din N.A.T.O., de altfel ca și a S.U.A., cu noile armamente impuse de aplicarea fie a „*Airland Battle–2000*", fie a *FOFA* ar complica la maximum problemele dezarmării, ar ridica obstacole dintre cele mai greu surmontabile în calea realizării unor acorduri reciproc acceptabile.

Impunînd alianței atlantice pastila îndulcită a „*unei opțiuni strategice apropiată de cea a Pentagonului, dar mai puțin amară pentru bănuitorii săi aliați, S.U.A. — scrie „La Stampa" — nu-i scapă, ci dimpotrivă caută să-i mențină pe aceștia în ochiurile plasei angajării lor la politica intereselor globale americane*".

Chiar și numai prin prisma acestor succinte notații se degajă realitatea că esențial pentru descifrarea caracterului celor două strategii este faptul că ambele sînt variațiuni pe aceeași temă a politicii de forță și plasează N.A.T.O. între Scylla și Carybda pentru că sînt generatoare de grave pericole, de neîncredere, insecuritate, alimentînd cursa înarmărilor și amenințînd pacea Europei și a întregii lumi.

„RAPID DEPLOYMENT FORCE"

și alte forțe

de intervenție rapidă

„Misterul" de la Twentynine Palms a devenit de cîțiva ani un „*secret à la Polichinelle*".

Un loc izolat, situat undeva în zonele aride ale deșertului californian, Twentynine Palms figurează doar în nomenclatoarele ce poartă sigla „*Top Secret*" a Pentagonului. Aici este instalată una dintre bazele aflate în „*sistemul de conservare*", cu întrebuințări militare multiple. După 1980 numele locului menționat a pătruns rapid în paginile presei străine. Baza respectivă a devenit perimetrul de dislocare și instruire a elementelor nucleului a

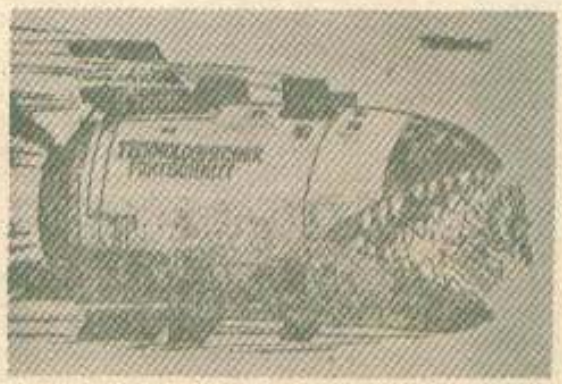

Dezvoltarea tehnologiilor sofisticate, deturnată spre scopuri militare, amenință fragilul porumbel al păcii (desen apărut în „Der Spiegel")

ceea ce, cu prudență oficială, autoritățile de la Washington numesc „*Rapid Deployment Force*"; termenul „*Deployment*" (desfășurare) înlocuindu-l pe cel de „*Intervention*" (intervenție), probabil pentru a se evita... confuziile privind țelul unei noi și puternice grupări militare.

La nucleul menționat — Brigada 7 infanterie marină — s-au adăugat între timp Divizia 82 aeropurtată, dislocată la Fort Bragg, Divizia 101 aeromobilă cu baza la Fort Campbell, Divizia 7 infanterie de la Fort Ord, transformată în Divizia 17 și reorganizată după principiile ce sînt proprii forței de intervenție, alte unități. Între acestea se numără detașamentele din „*The Green Berets*", staționate la Fort Bragg, care după războiul în Indochina fuseseră, cel puțin oficial, trecute la index, ale căror efective au fost sporite de la 3 500 la 7 000 de oameni, grupați în trei categorii distincte: a) forțe speciale ale armatei terestre; b) scafandri de luptă denumiți „*seals*"; c) o unitate a armatei aerului avînd misiunea de a pătrunde în spatele liniilor inamicului pentru acțiuni de sabotaj, ocuparea și menținerea unor puncte strategice pînă la desantarea sau debarcarea grosului trupelor. Datele furnizate de „*Newsweek*" arată că efectivele grupate sub genericul „*Rapid Deployment Force*" ar fi atins deja 100 000—110 000 de militari și că „*se tinde spre ridicarea plafonului lor la circa 250 000*".

Diviziile și brigăzile respective intră în categoria celor denumite „ușoare", deoarece și-au redus efectivele — unele dintre ele, de la 18 000—15 000 la 12 000—10 000 oameni — și au renunțat la cea mai mare parte a armamentului greu din înzestrare. Care sînt, după agenția „*United Press International*", caracteristicile principale ale unei astfel de mari unități? O divizie ușoară și cele 12 837 de tone echipament din dotarea sa pot fi transportate în cursul a 478 ieșiri-avion cu aparatele „*C-141 Starlifter*" în patru zile. Pentru a transporta cei 18 468 militari și 29 202 tone echipament ale unei divizii grele ar fi necesare 12 zile. Pentru a realiza „performanța" s-a renunțat la obuzierele de 155 mm în favoarea celor de 105 mm, a fost înjumătățit numărul vehiculelor pe pneuri și șenile și la un batalion n-au rămas decît 54 de tancuri. Divizia ușoară va avea batalioane independente de tancuri, rachete antitanc, va dispune de sprijin tactic prin elicoptere de tip „*Black hawk*", de unități de geniu, apărare antiaeriană, elicoptere de atac înzestrate cu sisteme electronice „*Chopper*" de dirijare a tirului. Diminuarea tehnicii grele va fi compensată — susțin specialiștii militari americani — printr-o pregătire mult mai riguroasă a luptătorului, prin punerea la dispoziția acestuia a armelor dotate cu dispozitive de cercetare și ochire pe timpul nopții. În ceea ce privește armamentul greu, manevrele „REFORGER" au demonstrat existența în sistemul N.A.T.O. a unei rețele de depozite, denumită „POMCUS", unde tehnica de luptă este conservată și apoi pusă la dispoziția unităților sosite pe calea aerului în zone de concentrare. Aranjamente în acest sens au fost stabilite și cu unele țări din Orientul Mijlociu, iar în Oceanul Indian, la bordul a șapte cargouri de mare tonaj ce navigă în apropierea Golfului Persic, avîndu-și baza în portul de pe insula Diego Garcia, sînt depozitate 35 000 tone benzină, 35 000 tone apă, sute de blindate, tunuri de mare calibru, muniții etc.

Zonele din Europa occidentală, îndeosebi flancurile N.A.T.O., zona centrală, ca și cele din Orientul Mijlociu, unde au avut loc dese exerciții cu participarea unităților din „*Rapid Deployment Force*", trădează țelurile urmărite prin crearea acestei grupări — intervenții rapide la multe mii și mii de kilometri de frontierele S.U.A.

Crearea și echiparea forței de intervenție rapidă au necesitat unele restructurări în armata americană, alocarea unor importante fonduri în vederea fabricării mijloacelor de luptă necesare, a modernizării unor tipuri de avioane-cargou, cum sînt cele denumite „*C-5 Galaxy*", capabile să transporte două tancuri grele de 60 tone sau trei elicoptere „*Chinook CH-47*", pregătirea producerii unui nou aparat-cargo, „*C-141*", cu un fuzelaj mai lung cu șapte metri decît cel actual.

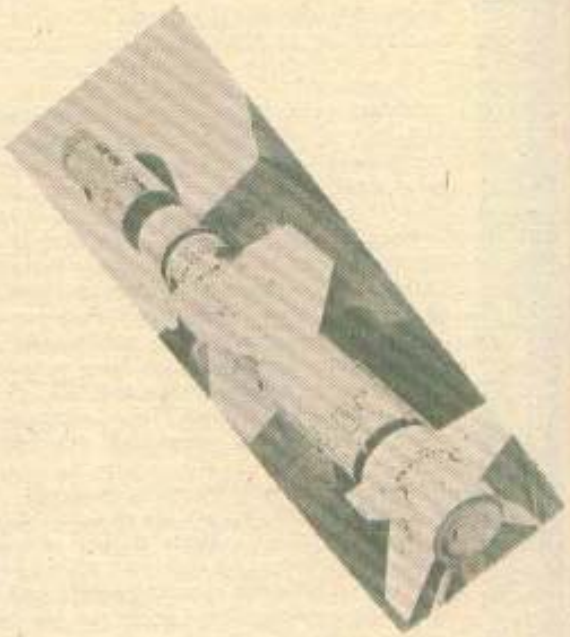

Totul pare perfect pregătit pentru o intervenție rapidă. Revista vest-germană „*Der Spiegel*" făcea însă o remarcă nu lipsită de o reală substanță: „*Pentru demonstrații militare în timp de pace sau pentru intervenții împotriva unor state mici, ce nu dispun de mijloacele de contracarare necesare, sistemul este spectaculos. În caz de criză militară se pune însă întrebarea: adversarul va privi cu brațele încrucișate la marile și vulnerabilele cargouri aeriene care circulă acum nestingherite peste Atlantic și se va preface că nu știe unde sînt amplasate depozitele din sistemul POMCUS pentru a le lovi înainte de a fi descuiată prima ușă de oțel masiv de la aceste adevărate tuneluri subterane?*", iar „*United Press International*" se întreba, la rîndul său: vor ajunge forțele principale în 48 de ore în punctul de pe cîmpul de luptă unde acționează o asemenea divizie, acesta fiind timpul maxim cît poate ea supraviețui fără nici un fel de sprijin? Întrebări care pun în relief că din punct de vedere militar „*primatul diviziilor ușoare este precar*" („*Newsweek*"). În ceea ce privește aspectul politic, acesta este poate cel mai grav pentru că relevă că un asemenea „primat" exprimă de fapt aceeași miză pe forță, pe intervenții, în contradicție cu reținerea, cu primatul rațiunii, al recurgerii la tratative în vederea reglementării pașnice a diferendelor dintre state.

Sub presiunea Pentagonului, N.A.T.O. și-a reorganizat în ultimii doi ani forțele sale de intervenție rapidă. Alianța atlantică dispune în prezent de: 1) Forțele navale din Atlanticul de Nord (*Standing Naval Force Atlantic*), care reunesc 6—7 nave de război din patru țări membre; 2) Forțele „La apel" din bazinul mediteraneean, care, la cererea

comandamentului blocului, pot grupa nave, aviație și infanterie marină din țările membre din zonă (cu excepția Franței și Spaniei care nu fac parte din sistemul militar integrat al pactului), plus din S.U.A., Anglia și R.F.G.; 3) Forțele terestre, destinate mai ales Europei Centrale, de tăria unei divizii, compusă din batalioane din mai multe țări membre, cu statul major la Sekkenheim, în R.F. Germania.

Nu amploarea și capacitatea combativă a acestor formațiuni ale blocului sînt periculoase, ci participarea la ele a multor state membre ale N.A.T.O., care în acest fel se pot trezi angajate în aventuri militare din arsenalul *„politicii faptului împlinit"* atît de *en vogue* în anumite cercuri ale administrației de la Washington, aventuri ce tind să depășească chiar și așa-numita *„zonă de acțiune"* a alianței atlantice. Ceea ce poate avea urmări imprevizibile pentru interesele naționale ale țărilor respective, care sînt departe de a coincide, în toate cazurile, cu interesele globale ale *Leadership*-ului din N.A.T.O.

Sofisticarea panopliei zeului Marte

La întrebarea cum arată astăzi sinistra panoplie a zeului Marte, revista italiană *„Panorama"* furnizează un răspuns pe cît de interesant pe atît de complet: *„Acum cînd am intrat în era războiului electronic se tinde ca orice armă obișnuită să fie transformată în superarmă cu o supercapacitate de distrugere și ucidere"*. Iar săptămînalul britanic *„The Economist"* subliniind că, deoarece practic, ceea ce este numit uzual armament și tehnică militară convențională dobîndește noi caracteristici care le modifică fundamental proprietățile *„armele clasice au devenit arme cvasinucleare"*.

Desigur, cel mai periculos element din panoplia zeului Marte rămîne arma nucleară. Mai cu seamă că în acest domeniu, în ultimii 15 ani, competiția a cunoscut o demențială extindere exponențială.

● De la circa 3 000 de încărcături nucleare strategice s-a ajuns la peste 18 000, după datele furnizate de Anuarul S.I.P.R.I., la care se adaugă cele operaționale și tactice — totalul fiind estimat la 50 000—60 000 încărcături.

● Puterea distructivă a acestor abominabile arsenale înseamnă o capacitate de supraucidere: pentru fiecare european echivalentă cu 72 tone dinamită, iar pentru fiecare locuitor al Terrei, 15 tone (cantitatea de dinamită pentru a ucide un om nu depășește în general, în raport cu arma utilizată, 100—200 grame dinamită).

● Vectorii, mijloacele de transport la țintă a încărcăturilor nucleare de toate tipurile cunosc un proces de proliferare și perfecționare continuă. Bombardierul *„Enola Gay"*, care a lansat bomba de la Hiroshima, a rămas doar o vetustă piesă de muzeu.

● În prezent, rachetele balistice intercontinentale pot atinge în maximum 30 de minute orice punct de pe glob și pot lansa fiecare 10—12 și chiar 14 încărcături nucleare, și ghidate independent, au posibilitatea de a lovi țintele cu o abatere de circa 30 de metri.

● Rachetele cu rază medie de acțiune dislocate în Europa pot atinge obiectivele cu încărcături de la 50 la 300 kilotone echivalent TNT într-un timp ce variază între 1 și 10—14 minute.

● Rachetele de croazieră ce zboară razant cu solul sau cu marea, submarinele cu propulsie nucleară ce navigă la mari adîncimi sînt aproape total silențioase (fiecare dintre acestea din urmă putînd transporta 10—14 rachete cu cîte 8—12 încărcături nucleare).

● Bombardierele cu viteze trisonice, cum sînt cele de tipul *„Stealth"*, sînt invizibile, deci încă nu pot fi detectate prin radar.

Armele convenționale existente în lume, după statisticile din 1985, se evaluează la circa ● 124 000 de tancuri ● 35 000 de avioane de luptă ● 40 000 de tunuri de calibru mijlociu și mare ● 15 000 de nave de război ● sute de mii de rachete cu diferite destinații — au devenit, în imensa lor majoritate — în urma implementării electronicii și a altor sisteme de ghidare, *„arme inteligente."* Ele utilizează — așa cum au demonstrat-o conflictele militare postbelice — *„Precision Guided Munitions"* (P.G.M.), muniție ghidată cu precizie, care poate distruge o țintă din prima lovitură, rareori fiind necesară cea de a doua. După cum se exprima *„Le Monde"*, asemenea sisteme *„permit îndeosebi rachetelor să intre pe fereastra adversarului și să ajungă în patul sau fotoliul acestuia"*.

Precizia și capacitatea de distrugere — aceasta din urmă potențată de noi explozivi, a căror putere de suflu, componentă incendiară, forță brizantă penetrantă întrec de multe zeci de ori tot ceea ce a existat în timpul celui de-al doilea război mondial — plasează armamentul convențional într-o postură care, după cum sublinia un studiu al O.N.U., *„estompează în mod periculos linia de demarcație dintre armele clasice și armele nucleare"*.

Primejdia este cu atît mai mare cu cît se tinde spre utilizarea mijloacelor strategice destinate loviri țintelor cu încărcături nucleare, deci cele mai perfecționate dintre sistemele de vectori, în operații cu caracter clasic. Revistele de specialitate străine arată că:

● o rachetă *„Pershing-2"* poate transporta un container cu circa 60 de bombe cu mare putere de distrugere

● o rachetă *„Trident"* (intercontinentală) poate transporta în containere circa 1 700 de bombe sau altă muniție din categoria P.G.M.

Ziarul *„The Daily Telegraph"* relevă că *„noile sisteme de ghidare permit ca o bombă-mamă să poată transporta 280 de rachete antitanc, care dispersate deasupra unei concentrări de blindate din adîncimea*

profundă a apărării adversarului își caută fiecare singură țintă în raport cu caracteristicile acesteia".

Adăugăm la cele menționate ● bombele *„MB-1"* și *„MBB-MW"*, aflate în dotarea unor armate occidentale, care au o putere de explozie, după cum nota revista *„Stern"*, echivalentă cu salvele a șase regimente de artilerie ● bombele *„JP-233"* — folosite în conflictul din Malvine (Falkland) de către Marea Britanie, care a implantat în pistele aerodromurilor circa 50—60 de „bombe-fiice" provocînd tot atîtea cratere ● bombele cu fragmentație ● armele incendiare ● armele cu radiație ● armele chimice — extrem de primejdioase în formula binară ● armele biologice ● armele meteorologice. Tabloul actual al panopliei zeului Marte este terifiant.

Situația în acest domeniu, în care știința a fost și continuă să fie deturnată în cele mai inumane scopuri, îngrijorează profund omenirea. Armamentele și tehnica militară atît de perfecționate — care nu sînt totuși lipsite de riscuri, numărul accidentelor, în jur de 2 000, devenite cunoscute în perioada postbelică fiind o dovadă peremptorie în acest sens — reprezintă ca o adevărată *„Sabie a lui Damocles"* deasupra destinelor umanității.

Irațională irosire de resurse, povară tot mai insuportabilă

● Escalada continuă a cursei înarmărilor, miza pe politica de forță determină o continuă sporire a cheltuielilor militare care în 1985 s-au apropiat de nivelul incredibil de 1 000 de miliarde dolari. ● 1 trilion de dolari irosiți irațional pe spirala înarmărilor în timp ce ● 800 pînă la 1 000 de milioane de oameni trăiesc în condiții de sărăcie absolută, neputîndu-și astîmpăra foamea ● 700—800 de milioane de oameni sînt analfabeți ● 2 miliarde de oameni nu beneficiază de apă potabilă ● în țările în curs de dezvoltare în fiecare zi pier de inaniție și boli 45 000—55 000 de copii, ceea ce înseamnă o viață la 1,5—2 secunde.

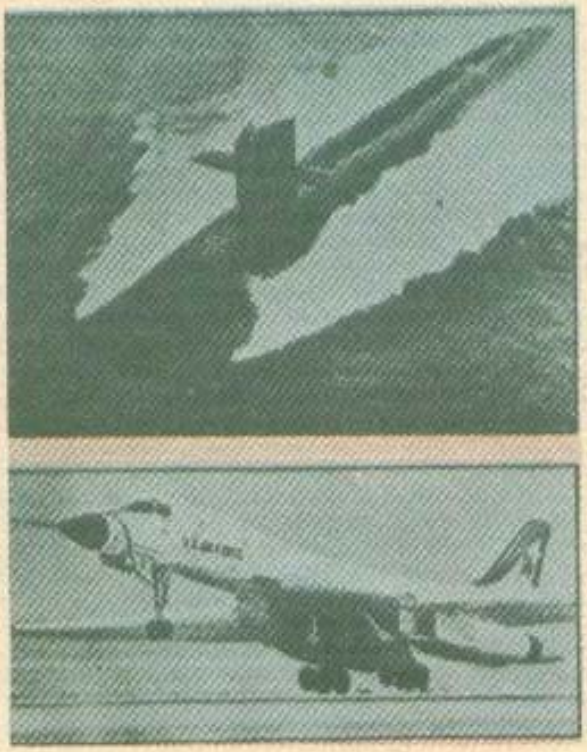

● Costurile armamentelor au devenit fabuloase ● un avion de luptă ultramodern costă cît 1 milion de tone de porumb sau cît construcția și utilarea a 100 de spitale ● un tanc cît 36 de apartamente cu 3 camere ● un portavion cît 15—20 milioane tone grîu ● un distrugător cît electrificarea unor perimetre locuite de 9 milioane de oameni ● un submarin atomic cît construirea a 450 000 locuințe.

● Dacă la nivelul acestui an s-ar reduce, așa cum a propus România, cheltuielile militare cu 50—100 de miliarde dolari, în 2—4 ani ar deveni disponibilă suma de 200 miliarde dolari, cu ajutorul căreia ar putea fi:

● Eradicată definitiv foametea din lume.

● Numai cu 50 de miliarde dolari ar putea fi redate agriculturii 40 de milioane de hectare necesare asigurării hranei pentru 250 milioane oameni.

● Prin diminuarea cu 10 la sută a bugetelor militare se pot construi 100 000 de școli, sau 3 000 de spitale cu 3 milioane de paturi, sau 12 milioane apartamente pentru 50 milioane locuitori.

● Cu 1 miliard de dolari ar putea fi create 57 000 locuri de muncă în industria civilă, sau 75 000 în construcții, sau 71 000 în învățămînt, sau 132 000 în servicii

● Cu 100 miliarde dolari ar putea fi construite 300 de termocentrale de cîte 125 MW fiecare sau 200 de fabrici de cauciuc sintetic.

● O singură rampă de lansare a rachetelor cu rază medie de acțiune și rachetele respective costă cît întreținerea a 370 000 de studenți într-un an.

● Un nou sistem de rachete intercontinentale costă cît construirea a 340 000 de școli.

● Prin renunțarea la utilizarea energiei atomice în scopuri militare și prin încetarea tuturor experiențelor cu armele nucleare ar rămîne disponibile 2 000 tone de materii fisionabile care ar ajunge pentru a alimenta pe întreaga lor durată folosibilă centrale atomoelectrice cu o putere instalată de 100 000 MW sau reactoare supergeneratoare rapide cu o putere instalată de circa 500 000 MW.

● Arsenalele militare irosesc chiar în timp de pace o cantitate de petrol egală cu jumătate din consumul țărilor în curs de dezvoltare.

* * *

Strategii și mijloace din anacronicul arsenal al politicii de forță — date și cifre acuzatoare. Dosarul din care am inserat doar cîteva file este extrem de voluminos și pune în relief cu forța de necontestat a faptelor cît de îndreptățită este cerința României, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, ca încă din *1986, Anul Internațional al Păcii*, să înceapă lichidarea acestui terifiant dosar. Pentru salvgardarea dreptului fundamental al oamenilor și al popoarelor la existență liberă și demnă în pace și independență, pentru asigurarea dezvoltării economice a națiunilor întregului glob, pentru bunăstarea lor materială și spirituală, pentru apărarea vieții și a civilizației pe frumoasa noastră Planetă Albastră!

V. MOLDOVEANU

Ne-ar fi făcut mai multă plăcere să dezvăluim cititorilor performanţele tehnice şi ştiinţifice din culisele acelei poveşti moderne în serial cinematografic ce a fost prezentată şi la noi şi care se intitula „Războiul stelelor", cu eterna luptă dintre bine şi rău, în care învinge binele, cu roboţi umanoizi şi umanizaţi, cu gaguri şi cu o poveste de dragoste, cu calculatoare şi cu trucaje făcute pentru a ne încinta. Dar, ca întotdeauna în viaţă, poveştile de mare popularitate împrumută numele lor şi uneori chiar personaje unor operaţiuni militare de mai amplă sau mai restrînsă anvergură, cu efecte întotdeauna distructive; dragostea dispare din ceea ce era fiinţa umană, iar calculatoarele sînt alimentate cu programe şi scenarii ale unor înfruntări apocaliptice. Din păcate, în acest caz, am trecut de la filmul de ficţiune ştiinţifică la amplificarea fără precedent a cursei înarmărilor, la ceea ce se găseşte în atenţia opiniei publice mondiale de la 23 martie 1983, cînd a fost adusă la cunoştinţa tuturor, ceea ce pentru unii se numeşte „Iniţiativa Apărării Strategice", **pentru alţii** „Scutul spaţial", **pentru presa de pe toate meridianele** „Războiul stelelor", **pentru marile companii producătoare de armament „PROFIT", cu majuscule şi multe, multe zerouri în urma unor cifre de afaceri, la fel de multe ca şi cele din buzunarul oamenilor muncii din ţările respective, ce vor suporta cheltuielile de sute de miliarde de dolari.**

Transferarea cursei înarmărilor în Cosmos poate avea urmări catastrofale asupra întregii omeniri, punînd sub semnul întrebării însăşi existenţa planetei. Presa din ţara noastră a informat opinia publică despre evenimentele şi disputele legate de „Războiul stelelor" **pe plan internaţional, exprimînd clar şi fără echivoc politica de pace a partidului şi statului nostru. Iniţiativele de pace ale Republicii Socialiste România la cele mai înalte manifestări şi conferinţe internaţionale, vocea preşedintelui Nicolae Ceauşescu, au un larg ecou şi se bucură de înalte aprecieri în întreaga lume:** „Intensificarea măsurilor de militarizare a spaţiului cosmic măreşte considerabil pericolul unei catastrofe nucleare. În general, folosirea abuzivă a Cosmosului, fără nici un control, reprezintă un grav pericol pentru echilibrul ecologic, pentru viaţa omenirii, a planetei noastre.

Spaţiul cosmic nu este proprietatea nici unui stat, ci constituie un bun comun al tuturor statelor şi naţiunilor. De aceea considerăm necesar să se oprească orice acţiune de folosire a spaţiului cosmic în scopuri militare.

În acelaşi timp, se impune o reglementare generală a folosirii Cosmosului de diferite ţări în scopuri paşnice.

Considerăm necesar ca Organizaţia Naţiunilor Unite să-şi asume răspunderea realizării unui tratat internaţional cu privire la spaţiul cosmic. S-ar putea avea în vedere organizarea unei conferinţe mondiale şi, eventual, crearea în cadrul Organizaţiei Naţiunilor Unite a unui organism special pentru apărarea spaţiului cosmic.

Se poate afirma, fără teama de a greşi, că omenirea se află într-un moment hotărîtor pentru destinele sale, pentru viitorul şi existenţa planetei noastre. Pînă nu este prea tîrziu, să acţionăm pentru salvarea omenirii de la catastrofa nucleară, de la distrugere! Să apărăm dreptul suprem al naţiunilor, al oamenilor la existenţă, la libertate şi independenţă, la viaţă şi pace!".

Înainte de a trece la prezentarea alfabetică sumară a terminologiei „Războiului stelelor", **să precizăm că marea majoritate a datelor şi detaliilor prezentate sînt preluate din literatura de mare circulaţie, deci de popularizare, că autorii articolelor sînt în primul rînd ziarişti, chiar dacă se pretind experţi, şi că adevăraţii specialişti nu publică rezultatele cercetărilor lor, mai ales cînd acestea sînt militare. Vom considera datele prezentate ca pur informative, multe dintre ele fiind publicate de presa occidentală cu scopuri propagandistice, exagerînd sau minimalizînd, uneori chiar deturnînd atenţia opiniei publice, urmărind linia generală a presei vestice avidă după senzaţional. Am căutat, pe cît posibil, să evităm prezentarea unor astfel de „ştiri" sau „experimente".**

Dacă după ce veţi lectura această prezentare veţi fi şocaţi de avîntul şi perfecţionarea uriaşă a mijloacelor de distrugere în masă, gîndiţi-vă la adevărul ce nu trebuie demonstrat că adevăratele secrete militare nu ajung niciodată în presă, iar atunci cînd ajung ele sînt sau depăşite sau urmăresc scopuri politice precise, nu întotdeauna oneste.

Adjunctul optic aeropurtat — AOA. Avion ce zboară la foarte mare înălțime și poate detecta, cu ajutorul unui sistem optic dublat în infraroșu, orice rachetă care se apropie. Inițial, proiectul a fost lansat de către armata terestră americană, dar a fost înglobat în programul „Războiului stelelor". Firma „Boeing" are un contract de 376 milioane dolari pentru a realiza adaptarea unui avion Boeing 767 pentru AOA. Compania a anunțat că un asemenea avion, zburînd la 22 km altitudine, poate „vedea" pe o arie de aproximativ 160 000 kilometri pătrați. Se estimează că 14 asemenea avioane, în zbor continuu (deci minimum 50 în dotare) ar putea acoperi întreg teritoriul Statelor Unite.

Alfa. Proiect de realizare a unui laser chimic de mare putere, ce va putea fi plasat pe orbită. Pe lîngă laserul cu florură de hidrogen, „stația de luptă" conține un telescop de ochire și urmărire montat în față și patru rezervoare externe cu heliu criogenic. Rezervoarele sînt stocate în interior și largate în exterior după plasarea pe orbită. Proiectul prevede ca laserul să poată lovi rachete cu o rază a cărei energie va atinge cinci megawați.

Apărare cu rachete balistice. Sistem defensiv destinat să protejeze o zonă cu rachete strategice intercontinentale (ofensive) contra unui atac al părții adverse. Mulți experți estimează că „scutul spațial" va proteja, în primul rînd, rachetele strategice intercontinentale, mai probabil decît zonele populate, fiind mai ieftin și, mai ales, mai simplu din punct de vedere tehnologic.

Arme antisatelit. ASAT. În prezent, cercetările americane în acest domeniu sînt legate tot de *Războiul stelelor*. O rachetă antisatelit, de mici dimensiuni, a fost testată cu succes, ea fiind lansată de la bordul unui avion purtător *F-15 Eagle*, de la altitudinea de 22 km. O altă variantă de armă antisatelit prevede lansarea de sateliți ce se deplasează independent, pînă ajung în preajma vehiculului spațial ce trebuie distrus, după care explodează (vezi *Mine spațiale*). Uniunea Sovietică a propus un moratoriu asupra interzicerii armelor antisatelit. Statele Unite sînt în plin program de testare a acestor arme și se estimează că cel puțin două escadrile de avioane *F-15* vor fi operaționale cu arme ASAT în 1987.

Armele cu energie cinetică. Așa-zisele *„proiectile inteligente"* sînt lansate cu ajutorul unor dispozitive ce le asigură o viteză inițială ridicată (vezi *Tunul electromagnetic*) și distrug ținta prin impact. Tehnologia este considerată promițătoare și se prevede echiparea unor stații orbitale cu asemenea arme, capabile de un număr ridicat de lovituri. Există însă mari dificultăți tehnice în plasarea și menținerea în stare de luptă în spațiu a sursei de energie necesare. Se estimează că pentru activitatea operațională vor fi necesare cîteva zeci de zboruri ale navetelor, ceea ce este îndoielnic după tragicul accident din luna ianuarie a.c. Prețul de cost este exorbitant, numai cel de întreținere în stare operațională depășind cu mult cifra necesară realizării inițiale a proiectului.

Armele cu raze de particule. O altă componentă a programului *Războiul stelelor*, ce constă în realizarea controlată și direcționată a unor jeturi de atomi și particule subatomice cu viteze apropiate de cea a luminii. Particulele străpung blindajele metalice fără a le perfora și distrug circuitele electronice de la bordul vehiculelor adverse. Un mare dezavantaj este acela că fasciculele de particule se curbează sub acțiunea cîmpului magnetic al Pămîntului, făcînd ochirea precum și urmărirea efectelor loviturii foarte dificile. Dacă nimerește nu lasă urme vizibile, dacă nu nimerește nu se poate constata imediat aceasta, ceea ce lasă ca hazardul să-și spună cuvîntul.

Auxiliare de penetrație. Dispozitive de la bordul unei rachete ce au rolul de a induce în eroare partea adversă și care sînt lansate în timpul zborului. Ele pot fi ogive nucleare false, baloane sau pelicule metalice subțiri.

Calculatoare. Realizarea unor calculatoare mult superioare celor mai evoluate sisteme actuale este esențială în *„dispecerizarea războiului stelelor"*. Ele sînt necesare în urmărirea rachetelor adverse, țintirea și coordonarea fazelor sistemului. Programe cu circa 10 milioane de instrucțiuni trebuie prelucrate practic instantaneu. Pentru comparație să menționăm că ultimele 9 minute ale lansării automate ale unei navete sînt controlate cu ajutorul unui program de „numai" aproximativ 88 000 de instrucțiuni.

Edinburgh. Este prima universitate din afara Statelor Unite care a obținut un contract de cercetare aferent programului spațial. Britanicii vor lucra în domeniul calculatoarelor optice. Acestea utilizează raze de lumină în locul impulsurilor electronice pentru transmiterea informațiilor. Scopul final este acela de a obține viteze de lucru de ordinul a 10^{15} operații pe secundă.

Faza inițială. Primul stadiu în zborul unei rachete. Gazele fierbinți ce sînt eliminate din motor provoacă un puternic semnal în infraroșu, ce poate fi ușor detectat. Această fază, denumită și de propulsie sau ardere, durează 2—5 minute. Nu toată această perioadă este favorabilă atacării rachetelor. Sistemul defensiv ar trebui să determine lansarea rachetelor, să decidă dacă are loc un atac real, să atace rachetele inamice și să repartizeze diverselor arme țintele specifice, ce pot fi de ordinul miilor. Problema cheie care se pune: este sau nu necesară intervenția umană, rachetele putînd fi distruse automat. Succesul în acest stadiu este deosebit de important deoarece ul-

terior rachetele se desfac în sute de obiecte, inclusiv în ţinte false.

Faza postcombustie. Acesta este al doilea stadiu în zborul unei rachete. Durează pînă la 6 minute. Vehiculele de reintrare, de formă conică şi conţinînd ogivele nucleare, sînt dispersate de rachetă şi încep să-şi aleagă traiectoriile către ţinte. Un mare număr de conuri false care arată identic cu vehiculele de reintrare sînt împrăştiate pentru a produce un nor de obiecte în spaţiu şi a induce, astfel, în eroare adversarul.

Faza intermediară. Este cea de a treia fază de zbor a rachetei şi cea mai lungă, circa 20 de minute în cazul rachetelor balistice intercontinentale. Deşi timpul necesar identificării şi urmăririi obiectelor este mare, numărul de corpuri ce trebuie distruse se menţine ridicat.

Faza finală. Este ultima fază din zborul rachetei. Încărcăturile nucleare care au supravieţuit se apropie de ţintă. Apărarea antirachetă din zona finală, care a avut la dispoziţie circa 30 de minute pentru pregătire (timpul de zbor al rachetei), are acum numai cîteva secunde pentru a lupta efectiv. Un avantaj este faptul că se produce o diferenţiere a capetelor nucleare reale de cele false sub acţiunea cîmpului gravitaţional, cele dintîi fiind astfel mai uşor de detectat.

Frontiera înaltă. Grup de extremă dreaptă format în 1981 ca anticameră a *Războiului stelelor*. Ideile grupului au fost respinse de Pentagon, dar l-au influenţat puternic pe preşedintele Reagan. Conceptul „*Frontierei înalte*" prevedea un număr de 432 sateliţi plasaţi în jurul planetei, înarmaţi cu 26 000 proiectile miniaturale şi cu misiunea de a distruge rachete inamice. Grupul a fost fondat de către Daniel Graham, general pensionar, fost director al *Agenţiei de Informaţii a Apărării*.

Gedi. Proiect de perspectivă pentru realizarea unor proiectile uşoare de mare viteză pentru tunurile electromagnetice, care este finanţat din capitolul bugetar aferent noilor concepte.

Hawaii. Locul ales pentru tir în spaţiu cu armele laser. Primul test a avut loc la 19 iunie 1985 şi a eşuat în încercarea de a demonstra că un laser poate lovi un obiect din spaţiu ce se mişcă rapid. Raza laser verde-albăstruie a pornit de pe muntele Haleakala (insula Maui) către naveta „Discovery", aflată la circa 400 kilometri deasupra şi zburînd cu circa 30 000 kilometri pe oră. Laserul trebuia să atingă o oglindă montată special în laterala navetei. Calculatorul de bord al navetei era programat să măsoare distanţele în mile nautice, iar programatorii care au introdus înălţimea muntelui Haleakala au dat valoarea 10 032 picioare. Automat, calculatorul le-a luat drept mile, necunoscînd unitatea de măsură „picioare" şi astfel oglinda a fost orientată pentru o înălţime a sursei de 10 032 mile (circa 19 000 kilometri)!!

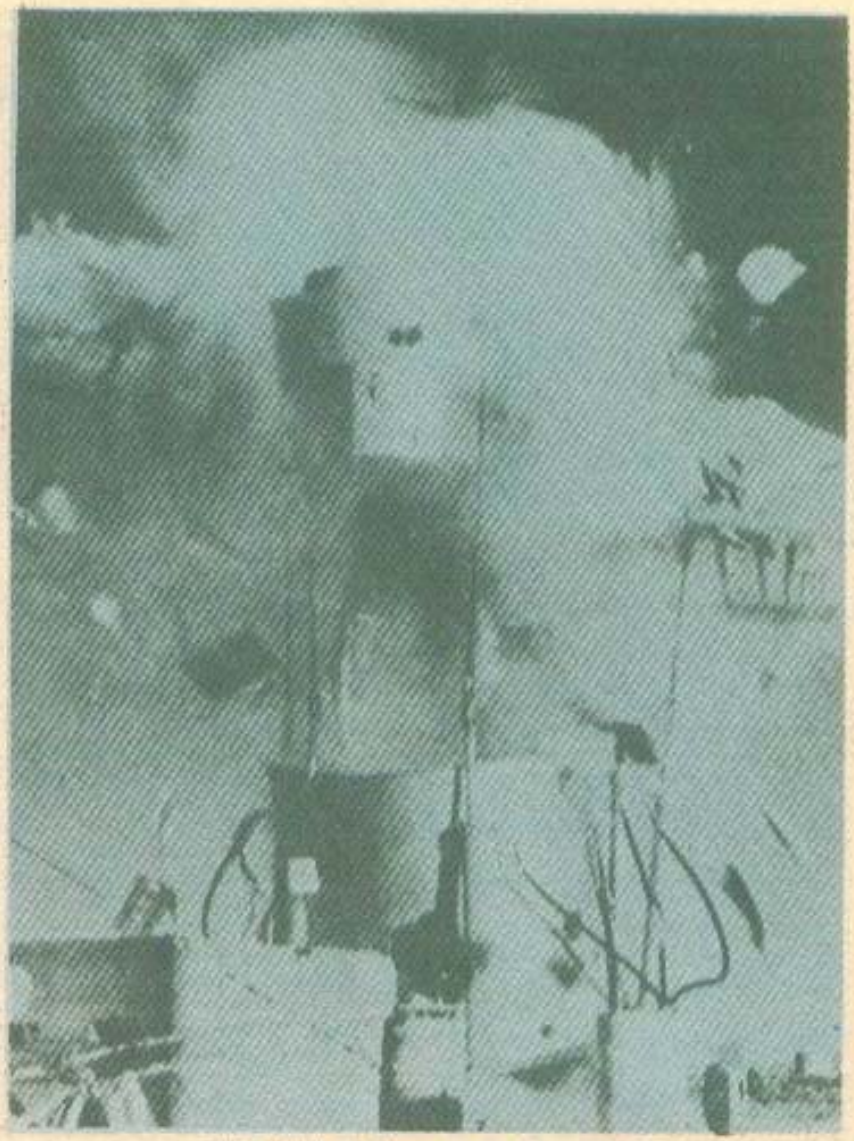

Ţintă lovită şi distrusă cu o rază laser

Două zile mai tîrziu, după corectarea erorii de introducere a datelor, experienţa a reuşit, dar nu putem să nu subliniem rolul erorii banale în cele mai sofisticate sisteme, cu consecinţe care în domeniul războiului modern pot fi fatale nu numai unuia dintre beligeranţi, ci întregii planete.

Intercepţia finală. Experiment al armatei terestre americane de a intercepta o rachetă ce a ajuns în stadiul final al zborului. Primele trei încercări au eşuat. A patra a reuşit. O rachetă lansată de pe atolul Kwajalein din Pacificul de sud-vest a lovit o ogivă ce se apropia la circa 200 de kilometri, explodînd în apropierea acesteia.

Lasere. Considerate elemente centrale ale programului *Iniţiativei Strategice de Apărare*, laserele sînt utilizate datorită proprietăţii fasciculelor generate de a transporta la mare distanţă, cu viteze apropiate de cea a luminii, energii uriaşe. Radiaţiile laser sînt coerente, ceea ce înseamnă că toate undele fasciculului sînt în fază, ele producînd arderea (vaporizarea instantanee) a suprafeţei pe care cad. Puterea necesară este furnizată de surse chimice sau electrice. Laserele chimice utilizează energia produsă prin reacţia a doi combustibili. Mare parte dintre tehnologiile necesare programului spaţial sînt în faze incipiente şi cu toate că în ultimul timp s-au făcut progrese spectaculoase în ceea ce priveşte creşterea puterii surselor, problemele ce trebuie rezolvate sînt încă enorme. Raza trebuie să cadă pe racheta ostilă un timp foarte mic, dar finit, timp în care racheta se deplasează cu o viteză de ordinul zecilor de mii de kilometri pe oră. Un specialist implicat în aceste cercetări a declarat presei că este mult mai uşor să lo-

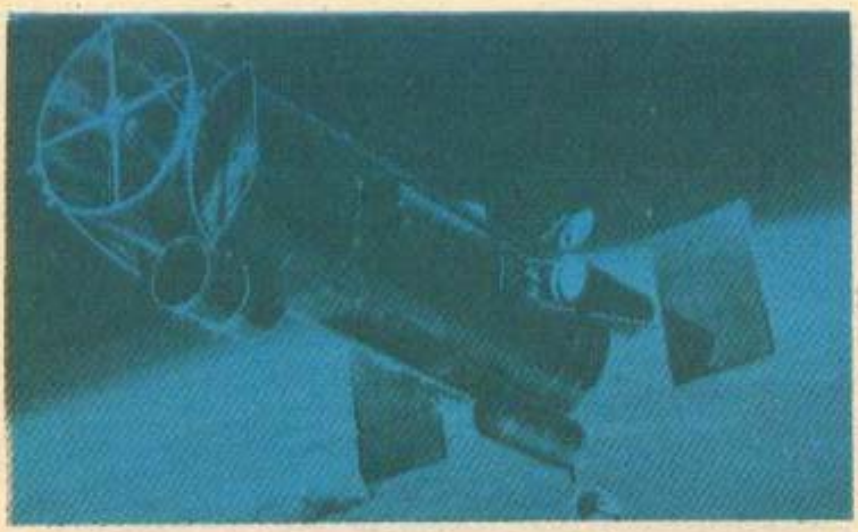

veşti un televizor ce funcţionează la Los Angeles cu o rază laser ce porneşte dintr-un punct de deasupra New York-ului.

Lasere aeropurtate. Un astfel de laser, în stadiul cercetărilor de laborator, a fost instalat la bordul unui avion. Deviza de pe acesta este mai mult decît ironică *„Pace prin lumină"*. Un avion ţintă telecomandat ce a fost lovit în cursul experienţelor este fotografiat pe ecranul unui TV cuplat cu camera de vederi pentru monitorizarea ţintei.

Lasere cu raze X. Acesta este numai un singur aspect nuclear al *Războiului stelelor*, în ciuda afirmaţiilor iniţiatorilor că programul este antinuclear. Energia necesară laserelor cu raze X va fi furnizată, după cum afirmă specialiştii, de către *„o mică explozie nucleară"* şi direcţionată către ţintă. Sistemul are avantajul de a produce mai multe fascicule odată, putînd fi astfel atacate mai multe ţinte concomitent. Un alt avantaj este acela că dispune de o energie uriaşă. Între dezavantaje să subliniem pe acela că arma este şi ea distrusă în explozie şi că razele X sînt puternic absorbite de atmosferă, deci există pericolul infectării, arma trebuind să fie plasată în afara atmosferei terestre.

MAD. Conceptul de Distrugere Mutuală Asigurată (iniţialele în limba engleză însemnînd semnificativ şi „dement"). Conceptul asigură părţile interesate că în cazul unui atac nuclear nici una dintre puterile beligerante (inclusiv întreaga omenire) nu va scăpa de distrugere. Este considerat depăşit de către partizanii *Războiul stelelor*, ce consideră că, după realizarea scutului spaţial, rachetele strategice intercontinentale vor deveni la fel de depăşite ca şi cavaleria.

Mine spaţiale. Pentru a distruge un sistem spaţial dotat cu rachete, poate fi folosit un dispozitiv denumit convenţional *"mină spaţială"*. Cînd ai identificat un satelit potenţial periculos, plasezi lîngă el un satelit propriu, echipat cu o încărcătură distructivă. Cînd vrei să-l distrugi acţionezi asupra propriului satelit. A crede în sistemul acesta este totuşi o greşeală. Contramăsuri de apărare sînt totuşi posibile, şi atacatorul (la fel ca şi atacatul), poate imagina o infinitate de măsuri şi contramăsuri.

Materialele neterestre. Iată unul dintre cele mai îndrăzneţe aspecte ale *Iniţiativei*. Pentru a evita plasarea pe orbită a unor imense cantităţi de metal se prevede utilizarea unora dintre cei circa 2 000 de asteroizi ce se află în imediata apropiere a Pămîntului, avînd diametre cuprinse între 100 şi 200 de metri. Mulţi conţin fier şi nichel în cantităţi apreciabile şi ar putea fi folosiţi la realizarea de blindaje şi scuturi termice cu o cheltuială energetică de numai 1% faţă de cea necesară aducerii materiei necesare de pe Pămînt. O altă componentă utilă ce poate fi obţinută este apa, al cărei preţ de plasare pe orbită actual ajunge la 4 000 dolari kilogramul.

NATO. În principiu, alianţa atlantică a acceptat programul *Iniţiativei strategice*, dar majoritatea ţărilor au respins individual, rînd pe rînd, ofertele SUA de a participa. Totuşi, pentru a asigura firmelor din ţările respective o parte din uriaşele sume alocate de americani, nu s-a interzis acestora implicarea individuală. Este cazul Franţei, Danemarcei, Norvegiei, Greciei şi Canadei.

Naveta spaţială. Programul navetelor joacă un rol esenţial în experimentarea, dezvoltarea şi punerea la punct a elementelor componente ale programului *Războiului stelelor*. În greutate de circa 80 de tone, cu o sarcină de pînă la 30 tone, „autobuzul spaţial" poate atinge o altitudine operaţională de maximum 600 kilometri. Poate fi larg utilizată pentru implantarea în spaţiu a diverse tipuri de arme, cît şi pentru recunoaşterea şi distrugerea ţintelor spaţiale.

Oglinzi. Acestea sînt strîns legate de programul de întrebuinţare extraterestră a fasciculelor laser. Mari oglinzi plasate în spaţiu pot prelua şi orienta către ţintă puternice raze laser trimise de pe sol. Oglinzile trebuie să fie orientabile, controlate cu mare precizie de către calculatoare.

Porcul spinos (PORCOPINE). Numele de cod dat unui dispozitiv mai vechi, rezultat al cercetărilor întreprinse de Forţele Aeriene ale S.U.A. pentru realizarea protecţiei sateliţilor proprii şi atacarea celor adverşi. Aparent constă dintr-un mănunchi de ţevi îndreptate în diverse direcţii ce conţin mici rachete explozive. Poate fi montat pe aproape orice tip de satelit.

Războiul stelelor. Titlul unui serial cinematografic ştiinţifico-fantastic (ce a rulat şi pe ecranele cinematografelor noastre) dat de către presă *Iniţiativei Apărării Strategice (IAS)*. Aşa-numita *IAS* a ocupat şi ocupă primele pagini ale ziarelor încă de la „lansare": discursul televizat al preşedintelui Ronald Reagan la 23 martie 1983 şi adresat unei „lumi nesuspicioase". Scutul spaţial este destinat să facă armele nucleare strategice *„impotente şi demodate"*, conform afirmaţiilor din discurs. Majoritatea oamenilor de ştiinţă au argumentat că o apărare perfectă este imposibilă. Marea dificultate tehnică este aceea de a crea un sistem cu zeci de mii de componente ce trebuie să funcţioneze perfect 200 de secunde, în orice moment în care va fi declanşat. Tragedia navetei „Challenger" a arătat că acest lucru este aproape imposibil. Marea dificultate politică este aceea de a ascunde unei întregi planete amplificarea cursei înarmărilor şi trecerea ei pe un plan calitativ superior. Experienţele iniţiale ce urmau să demonstreze viabilitatea programului au declanşat o adevărată goană după profituri între marile firme şi concerne producătoare de armament şi cele din industriile aferente şi vor antrena o amplificare fără precedent a cursei înarmărilor. Multe din tehnologiile cu denumiri exotice sau de anticipaţie nu există şi trebuie inventate. Pe lîngă informaţiile şi detaliile date publicităţii există şi dezinformări la fel de „bine intenţionate", dar oricare ar fi poleiala din jurul *Războiului Stelelor* ea este aducătoare de moarte.

Sagittar (Săgetătorul). Program ce îşi propune demonstrarea utilităţii tunurilor cu proiectile de foarte mare viteză acţionate electromagnetic în spaţiu, ce trag asupra unor ţinte care evoluează rapid.

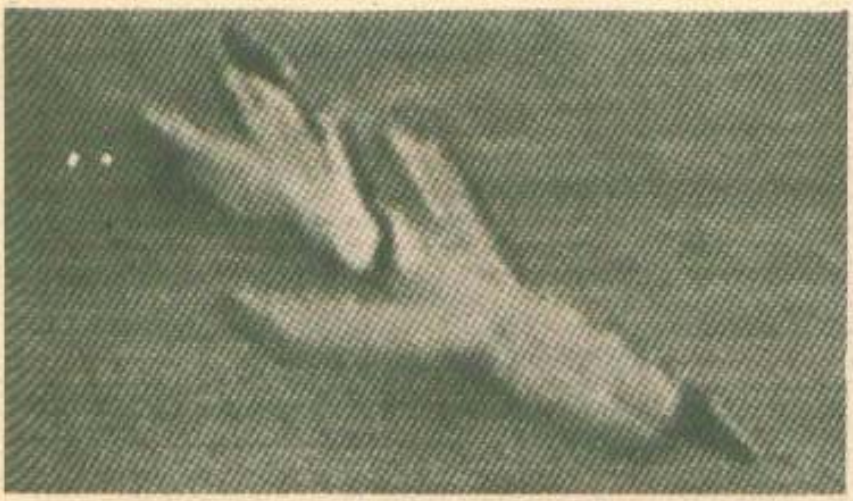

Sisteme flotante. Variantă a *Războiului stelelor* în care sistemele de apărare nu sînt plasate pe Pămînt, ci în spațiu sau în mediul acvatic. Ele sînt implantate și apoi acționează la momentul oportun. Submarinele sînt preferate ca purtătoare ale unor, astfel de arme. O rază laser pornește de pe un submarin nuclear și este reflectată în spațiu de o oglindă. Se evită astfel plasarea pe orbită și întreținerea operațională îndelungată a unor surse de mare putere și a combustibililor aferenți. Suplimentar există și avantaje legate de mobilitatea și posibilitatea submarinelor de a rămîne ascunse. Dezavantajele constau în faptul că submarinele au nevoie de un timp mai lung pentru a pregăti tirul și, deoarece Pămîntul este rotund, ele trebuie să se găsească în apropierea zonelor vizate pentru interceptie.

Sisteme de urmărire. Un complex de sisteme destinate supravegherii, urmăririi pe traiectorie și achiziționării de date în timp de pace. Ele coordonează combinația de lasere, radare, sateliți și senzori destinați ghidării armelor ce trebuie să distrugă rachetele.

Surse de putere nucleare. În prezent aproape toate sursele de energie din spațiu sînt solare, cu puteri ce sînt de ordinul a unul-doi kilowați. Se experimentează întrebuințarea surselor de putere nucleare. Sistemul anticipat „*Thunderbolt*" poate furniza pînă la 40 gigawați, cel puțin teoretic, și este necesar armelor de atac spațiale. Deocamdată cea mai mare putere instalată este de numai 8 wați la bordul *Skylab*-ului. Se cere o cotitură în proiectarea reactoarelor, care să permită micșorarea volumului lor suficient de mult pentru a fi plasate pe orbită

Teller Edward. Părintele bombei cu hidrogen americane, consilier privat al președintelui Reagan. Se pare că este unul dintre cei care l-au convins pe acesta din urmă să lanseze *Programul războiului stelelor*. Principalul său argument a fost că în acest mod președintele ar putea cîștiga un avantaj moral asupra mișcărilor pacifiste, tot mai populare. În concepția sa, existența unui scut spațial ce ar putea neutraliza toate rachetele inamice ar fi „morală", în timp ce un echilibru al distrugerii mutuale asigurate (vezi *MAD*) ar fi „imoral".

Tunul electromagnetic. Un grup de lansatoare asemănător mitralierelor *Gatling* ca dispunere, ce aruncă proiectile cu o cadență rapidă și viteze inițiale uriașe. Un element se compune din două șine și o armătură care închide circuitul magnetic dintre șine. La activarea cu un curent puternic, armătura este catapultată. Scopul cercetărilor este de a realiza o cadență de 60 proiectile pe minut, ce pot ajunge la o distanță de 1 000 kilometri cu o viteză medie de 30 kilometri pe secundă.

Universitățile. În S.U.A. majoritatea universitarilor sînt împotriva *Războiului stelelor*. Totuși conducerile cîtorva astfel de instituții de învățămînt găsesc sumele oferite de *Pentagon* irezistibile.

CRISTIAN CRĂCIUNOIU

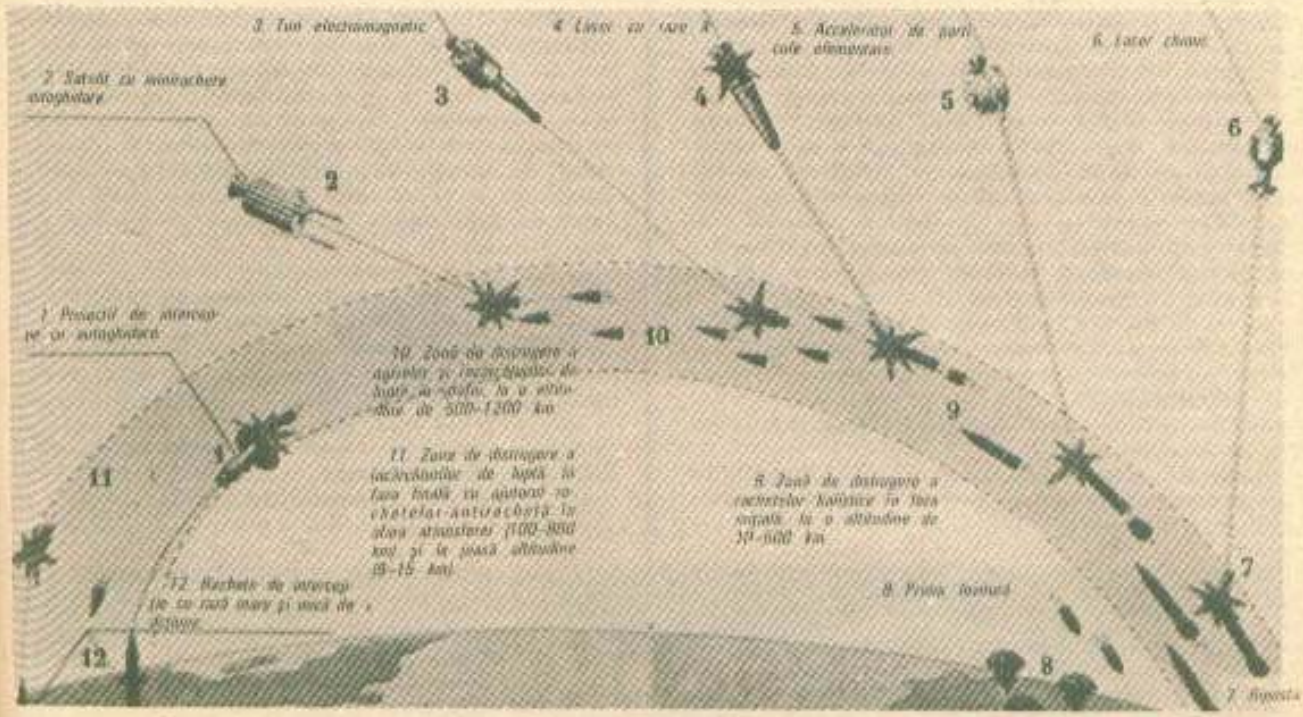

Scenariul primei lovituri

CUM A DISPĂRUT SUBMARINUL THRESHER?

Abisul marin înghite anual sute de nave, distruge mii de vieți omenești. Chiar și în zilele noastre, cînd mijloacele de navigație și echipamentele au atins un grad foarte ridicat de tehnicitate, iar normele internaționale impuse pentru asigurarea securității vieții pe mare sînt tot mai severe, numărul catastrofelor pe mare se menține ridicat.

Cu o istorie relativ scurtă (aproape un secol) în comparație cu istoria navigației pe mare, submarinul a plătit și el tributul în vieți omenești. Peste 5 000 de oameni care au coborît în lumea misterioasă din adîncul mărilor nu s-au mai întors niciodată la suprafață, numărul submarinelor care le-au fost morminte fiind de ordinul sutelor.

Una dintre cele mai mari catastrofe din istoria navigației „misterioase" a submarinelor s-a produs la 10 aprilie 1963, cînd submarinul atomic american „THRESHER" cu 129 de oameni la bord a dispărut în adîncuri pentru totdeauna. Să derulăm firul evenimentelor petrecute în acea zi de 10 aprilie 1963, o zi senină cu un cer fără nori, oceanul calm, avîndu-i protagoniști pe „THRESHER" — unul din cele mai moderne submarine atomice ale vremii — și echipajul său. În această zi, submarinul trebuia să parcurgă marșul de verificare, după o reparație curentă rezolvată în Șantierele navale din Portsmouth. În ajun, a executat cîteva imersiuni în zone cu adîncimi mici (260—290 m). Noaptea, s-a deplasat dincolo de limita platformei continentale. La bordul lui „THRESHER", 129 de oameni formau echipajul care asigura încercările: 12 ofițeri, 96 maiștri și marinari, la care se adăugau 4 ofițeri și 17 specialiști civili de la șantierele din Portsmouth. Submarinul era însoțit de nava de salvare „Skylark", dotată cu clopot de salvare și aparatură pentru legătura cu submarinele aflate în imersiune. Pe nava de salvare se afla o grupă de scafandri, care puteau să execute lucrări subacvatice pînă la adîncimea de 30 m.

Orele 06.23. Submarinul a trecut la adîncimea periscopică, pentru a-și determina poziția înaintea intrării în imersiune la mare adîncime. Din acest moment, el deja depășise platforma continentală și ieșise în zona unde adîncimea Oceanului Atlantic trece brusc de la 300 m la 2 400 m.

La ora 07.47, de la bordul submarinului s-a comunicat navei care asigura încercările despre terminarea pregătirilor pentru imersiune. Oceanul, în acest timp, era liniștit. Vizibilitatea — excelentă. Viteza vîntului nu depășea 3 m/s.

În jurul orei 08.00, comandantul lui „THRESHER", căpitanul John Garvey, a dat ordinul începerii imersiunii la mare adîncime. Patru oameni se aflau în postul de comandă al lui „Skylark": comandantul, ofițerul cu navigația (amîndoi foști submarioniști), operatorul hidroacustic și marinarul care nota convorbirile în jurnalul de bord.

La ora 07.54, de la bordul submarinului s-a primit comunicarea: *„Totul este în regulă. Continuăm coborîrea."* După aceea, evenimentele consemnate în jurnalul de bord al navei au fost următoarele:

08.00 — s-au verificat legăturile de transmisiuni cu submarinul din imersiune;

08.02 — submarinul a atins adîncimea de 120 m. S-a trecut la examinarea corpului rezistent, a armăturilor și a tubulaturii din afara bordului;

08.09 — s-a primit comunicarea că s-a parcurs jumătate din drum pînă la adîncimea stabilită pentru imersiune. Ritmul de imersiune s-a încetinit;

08.24 — s-a luat legătura cu submarinul;

08.35 — submarinul mai are 90 m pînă la adîncimea stabilită;

08.53 — submarinul s-a apropiat de adîncimea limită de imersiune;

09.02 — s-a primit comunicarea că nu s-a produs nici o modificare la corpul rezistent;

09.10 — submarinul nu a răspuns la apel. Neliniștit, ofițerul cu navigația de pe „Skylark" a luat microfonul de la stația hidroacustică și a strigat în el: *„La voi totul este în regulă? Răspundeți..."*

Dar răspunsul nu a venit.

09.12 — De la bordul submarinului s-a primit o comunicare nedeslușită din care s-a reușit să se înțeleagă că s-au ivit cîteva defecțiuni, că submarinul are o înclinare longitudinală spre pupa și că submarioniștii încearcă să golească tancurile principale de balast. După 2—3 secunde s-a auzit zgomotul aerului care pătrundea la mare presiune în tancuri, zgomot care a continuat 20—30 secunde.

După puțin timp, pe „Skylark" s-a auzit ultima comunicare de pe „THRESHER", din care s-au înțeles doar cuvintele *„...Adîncimea limită"*. După aceasta, a urmat un huruit neclar, și ofițerul cu navigația a încercat să-și amintească unde mai auzise el un zgomot asemănător. Privirea lui a căzut pe peretele comenzii, unde era un cronometru care indica ora 09.17. Watson (așa se numea ofițerul cu navigația) a caracterizat zgomotul puternic ca un *„trosnet de spargere a compartimentelor corpului rezistent"*, cunoscut lui din experiența celui de-al doilea război mondial. Totuși, în acel moment, pe „Skylark" nu s-a înțeles toată tragedia care se producea.

Comandantul lui „Skylark" a ordonat operatorului hidroacustic să-i întrebe pe cei de pe „THRESHER": *„Mai guvernați submarinul?"*. Cînd răspunsul nu a sosit, el însuși a repetat de trei ori întrebarea. A început să fie neliniștit și de eventualitatea ca submarinul avariat, în încercarea de a ieși la suprafață, putea lovi nava „Skylark". Timp de o oră și jumătate, „Skylark" a așteptat în zadar ieșirea la suprafață a submarinului. Tensiunea la bordul navei de salvare creștea și, la fiecare 15 minute, se emitea cîte un semnal către „THRESHER". Dar nu s-a primit nici un răspuns. 5 minute. 10 minute. 15 minute și din nou 5 minute... În zadar asculta operatorul zgomotele hidroacustice, în zadar radistul căuta în eter indicativul lui „THRESHER", în zadar oameni de pe punte încercau să descopere în jur, pe apă, silueta cunoscută a submarinului. În jurul orei 10.00 unul dintre semnalizatori a observat o siluetă de culoare închisă, la 3—4 mile depărtare, asemănătoare cu aceea a submarinului. Cu ajutorul proiectorului de semnalizare și al stației radio pe UUS, au transmis într-acolo, imediat, întrebări, dar răspunsul nu a sosit. După cîteva minute, silueta a dispărut într-un nor de ceață. Ce putea să fie asta? O iluzie optică sau rodul imaginației unor oameni obosiți? Totul a rămas un mister.

La ora 10.40, comandantul navei „Skylark" a hotărît să treacă la măsuri mai energice: au fost lansate grenade, iar explozile acestora trebuiau să servească drept semnal lui „THRESHER". Dar și această măsură nu a dat rezultate. Încredințîndu-se că legătura cu submarinul era pierdută, comandantul a comunicat statului major printr-o radiogramă următoarele: *„Nu mai avem legătura cu «THRESHER» de la ora 09.17. Fac apelul submarinului din minut în minut în sistemul UQC și QRB, iar la fiecare 10 minute lansăm semnale hidroacustice. Toate încercările de a descoperi submarinul au fost fără succes. Ultima comunicare primită a fost greu de descifrat. S-a*

putut înțelege din ea că submarinul era la mare adîncime, aproape de adîncimea maximă de imersiune. Coordonatele 41° 43' latitudine nordică și 64°57' longitudine vestică. Continui căutările"

Radiograma de pe „Skylark" a fost înmînată ofițerului de serviciu din statul major al forțelor submarine (New-London) la ora 13.02. La orele 13.32, despre cele întîmplate a fost informat locțiitorul comandantului forțelor submarine al Flotei din Atlantic a S.U.A., iar cinci minute mai tîrziu s-a transmis semnalul de alarmă pe întreaga flotă.

„Alarmă! Submarinul s-a scufundat" — și în zona de dispariție a submarinului au sosit grupe de nave de căutare și avioane. Spre acea zonă s-a îndreptat și submarinul atomic „Sea Wolf", care efectua o aplicație militară. Comandamentul Forțelor Maritime Militare s-a adresat tuturor navelor de transport care se aflau în zona de căutare cerîndu-le să cerceteze minuțios suprafața apei.

În dimineața zilei de 11 aprilie acțiunea salvatorilor a căpătat un caracter organizat. În componența grupului de salvare-cercetare a intrat și un crucișător, șase vînătoare de submarine de escadră, două submarine atomice, un submarin diesel-electric, trei nave de salvare, nava de cercetare științifică „Atlantis II" care era dotată cu cea mai nouă aparatură electronică.

Au apărut și primele obiecte găsite. Din zona unde a dispărut submarinul au fost culese obiecte de plută și mase plastice, cîteva mănuși de cauciuc pe care submariniștii le folosesc de obicei la lucrul în compartimentul reactorului, sticle și pahare din plastic. Toate obiectele pescuite puteau aparține lui „THRESHER", dar puteau și să nu-i aparțină, deoarece lucruri asemănătoare se foloseau pe unele nave militare și comerciale ale flotei americane. Orele treceau și submarinul nu putea fi descoperit. Adîncimea oceanului în această zonă era așa de mare încît se excludea total ideea ca submarinul avariat să stea pe fundul oceanului în așteptarea ajutorului. De aceea, la ora 10.30, pe 11 aprilie, după 25 de ore și 13 minute de la pierderea legăturii cu submarinul, șeful statului major al F.M.M. ale S.U.A., amiralul Anderson, a făcut o declarație oficială:

„Sînt silit, din păcate, să anunț că submarinul «THRESHER» pe care în decurs de cîtva timp l-am considerat dispărut, în realitate s-a scufundat. Pînă acum el ar fi dat un semn de existență. Cu un profund regret și cu un imens gust amar sînt obligat să declar că submarinul atomic «THRESHER», avînd la bord 129 oameni, a pierit. Căutările submarinului scufundat au constituit o originală «activitate de onoare» a flotei americane și s-au executat în scopul liniștirii opiniei publice, dar și pentru a-l găsi și a stabili cauza pieirii lui"

În scopul găsirii submarinului și stabilirii cauzelor, căutările au fost continuate în perioada anilor 1963—1964 și s-au încheiat cu următoarele rezultate: pe fundul oceanului au fost găsite și fotografiate în mai multe rînduri bucăți ale corpului ușor și ale dispozitivului mobil de protecție a submarinului. S-a stabilit identitatea lor, și submarinul „THRESHER" a fost ridicat de pe fundul oceanului cu ajutorul batiscafului „TRIESTE". Două comisii competente s-au ocupat de anchetarea cauzelor posibile: o comisie a F.M.M. și una a Congresului S.U.A. în problemele energiei atomice. Au fost anchetate persoane care au avut legătură cu submarinul și au fost date următoarele versiuni:

1. Ca urmare a greșelilor echipajului, submarinul a depășit adîncimea de imersiune admisă și a fost strivit de presiune.

2. Distrugerea corpului rezistent la o adîncime apropiată de cea stabilită s-a produs din cauza defecțiunilor de construcție sau de tehnologie.

3. Submarinul a pierdut flotabilitatea din cauza pătrunderii apei în corpul rezistent în urma ruperii armăturii sau a unei conducte.

În afară de aceste versiuni, în presa internațională s-au vehiculat și altele. S-a presupus posibilitatea unui sabotaj sau a unei diversiuni, ba chiar a unui atac militar executat de către „un submarin inamic" necunoscut. Această ultimă ipoteză s-a vehiculat și pentru că printre obiectele găsite la locul scufundării submarinului s-au aflat și bucăți de polietilenă cu o suprafață de aproape 116 cm², folosite în protecția reactorului în caz de incendiu. Totuși specialiștii au refuzat această versiune: la bordul lui „THRESHER" nu existau torpile și ar fi fost *imposibil ca un reactor să explodeze ca o bombă*. Este absurdă versiunea scufundării submarinului din cauza unui atac militar organizat al unui submarin inamic necunoscut. Totodată, „THRESHER" poseda cele mai bune mijloace antisubmarine și nu putea fi lovit în imersiune. Dacă ar fi fost atacat, întrucît submarinul a menținut permanent legătura cu nava de suprafață „Skylark", ar fi comunicat, apoi aceasta din urmă era și ea dotată cu mijloace de descoperire a inamicului...

Era mai argumentată versiunea unei greșeli a echipajului sau neputința lui de a face față rapid și eficace unei eventuale avarii. În timpul manevrelor de exercițiu, echipajul nu a fost suficient antrenat în acest sens. Astfel, de exemplu, membrii echipajului lui „THRESHER" care au rămas pe mal (în număr de trei) au povestit că, în timpul unei avarii simulate, membrilor echipajului le-au trebuit 10 minute pentru a găsi robinetul de unde curgea apa în tancul suplimentar. Chiar comandantul submarinului, căpitanul Garvey — un submarinist cu experiență — fusese trimis pe submarin cu două luni și jumătate înainte de catastrofă, și ultimul lui marș a fost, de fapt, prima lui ieșire în mare în calitate de comandant al unui submarin de tip nou.

O altă cauză presupusă a fost avarierea corpului rezistent la o adîncime apropiată de cea stabilită. Despre calitatea inferioară a materialului de construcție a corpului rezistent și a operațiilor de sudură a vorbit în adunările comisiei amiralul Recover: *„Crăpăturile dintre îmbinările realizate prin sudarea corpului rezistent, realizat din oțel NY80 m-au neliniștit mult. Este trist, dar adevărat, că materialele de construcție ale submarinelor noastre atomice sînt expuse distrugerilor tocmai în locurile sudate. În anul 1959 în Șantierul naval din Mar Island noi am descoperit unele defecte de sudură făcute acolo, la corpul rezistent al unui submarin atomic"*

Conducerea șantierului, neliniștită de situație, a trimis un reprezentant în Șantierul naval de la Portsmouth, unde în acel timp se construia submarinul atomic „THRESHER". Din raportul reprezentantului reieșea că îmbinările sudate de la corpul submarinului nu periclitează siguranța acestuia.

Majoritatea specialiștilor americani sînt de părere că „THRESHER" s-a scufundat în urma pătrunderii apei în corpul rezistent printr-o conductă avariată sau prin armătura din afara bordului.

La ultima verificare s-au testat prin sondaj conductele (calitatea lor) și s-a stabilit că sudurile cu defecțiuni reprezintă 14% din totalul conductelor sudate.

„Dacă s-ar fi difuzat rezultatele acestor ultime verificări — a afirmat amiralul Recover — *s-ar fi dedus calitatea nesatisfăcătoare a reparațiilor, a sudurilor, calități ce nu corespundeau standardelor. De ce oare submarinul a fost trimis în mare cînd existența rebuturilor era evidentă? De ce nu a fost reverificat și re-reparat dacă analiza finală era așa de descurajantă?"*

La aceste întrebări a răspuns președintele comisiei, viceamiralul Austen: *„Șeful șantierului din Portsmouth și-a recunoscut greșeala în cele din urmă. Singura lui grijă, atunci, era de a respecta termenul de finalizare a operațiunilor de reparații. O defectoscopie ar fi oprit continuarea izolațiilor conductelor și asta ar fi dus la depășirea termenului de reparații. Și dumneavoastră știți ce implică o astfel de întîrziere!!!..."*

După cum se vede, cauzele au fost multiple. Dar ce s-a petrecut în realitate rămîne o taină. Concluzia comisiei nu a putut fi ascunsă presei americane.

„Bilanțul anchetelor repetate privind împrejurările scufundării lui «THRESHER» — scria gazeta americană *New York Times* la 11 ianuarie 1965 — *reprezintă o teribilă acuzare a specialiștilor flotei militare, a incompetenței lor tehnice. Cei 129 oameni ai echipajului au fost victime ale nepăsării celor din șantierele Portsmouth, care știau, cunoșteau lipsurile serioase de pe submarin"*.

Căpitan de rangul III
IOAN DAMASCHIN

SPECULAȚIE sau ADEVĂR?

Au trecut mai mult de patruzeci de ani de cînd se presupune că a avut loc așa-numitul „experiment Philadelphia". Multe dintre persoanele care se bănuiește că au fost implicate în această fantastică experiență sînt astăzi decedate; altele, din motive lesne de înțeles — teama, neîncrederea —, păstrează o discreție dezarmantă; orice documente, dacă au existat cîndva, au dispărut și este puțin probabil să mai iasă la iveală. Iată de ce, în condițiile date, este greu de argumentat dacă evenimentul la care ne vom referi în continuare — invizibilitatea — a avut loc. Tot ce se poate afirma, în lipsa unor probe concrete, este că subiectul nu poate fi dat uitării, nu poate fi îngropat... Faptul că marele savant Einstein a progresat pînă într-un anume punct cu teoria sa privind „cîmpul unificat" înseamnă că nu se poate elimina definitiv posibilitatea obținerii invizibilității unor corpuri fizice! Multe alte teorii, la fel de incredibile, au fost confirmate pînă la urmă pe baze profund științifice. De altfel, se știe că, în anumite domenii ale cercetării, sîntem abia la început, multe fenomene stranii abundă în Univers.

În timpul documentării sale pentru cartea „Triunghiul Bermudelor", Charles Berlitz a scos la iveală un eveniment de-a dreptul incredibil, o întîmplare, ca să-i spunem așa, care, în secolul trecut, ar fi fost, probabil, ușor de crezut, dar numai ca o manifestare din domeniul magiei, al vrăjitoriei; presupusul fenomen descoperit de Berlitz se referea, nici mai mult, nici mai puțin, decît la o experiență încununată de succes, privind invizibilitatea, realizată în docurile militare din Philadelphia.

Despre ce este vorba?

După una dintre versiuni, un distrugător al marinei militare americane a fost făcut să dispară temporar, printr-o serie de procedee electromagnetice, și să... reapară în alt loc! Versiuni mai detaliate se referă și la unele efecte nedorite pe care acest experiment le-a avut asupra oamenilor din echipaj, ale cărui tulburări — soldate uneori chiar cu moartea — au făcut ca asemenea încercări să fie abandonate. Pe Charles Berlitz îl interesa, în mod special, posibilitatea ca o schimbare în compoziția moleculară a materiei, indusă cu ajutorul magnetismului intensificat rezonant, să poată face ca un obiect să dispară — ceea ce ar constitui una dintre explicațiile posibile ale unora dintre disparițiile care au avut loc în Triunghiul Bermudelor. Informațiile însă au fost obținute cu greu, autorul fiind nevoit să învingă teama vizibilă a martorilor, inerția oficială, camuflajul, reaua voință etc... Cert este că prin 1943, concomitent cu cercetările efectuate pentru fabricarea bombei atomice, în S.U.A. se studiau intens alte două proiecte care par de domeniul fantasticului. Unul dintre ele se referă la antigravitație, iar celălalt la... invizibilitate.

UN MARTOR (?) SE DESTĂINUIE

1970. Zona din împrejurimile localității Colorado Springs. Ultima parte a verii. Arșița zilei era îmblînzită de nopțile răcoroase, cerul avea transparență de cristal. Doi aviatori, James Davis din Maryland și Allen Huse din Texas, făceau o plimbare prin War Memorial Park, se bucurau de pauza care îi smulgea din rutina activității pe care o desfășurau de cîteva luni de zile la baza Forțelor Aeriene de la Colorado Springs. Deodată, un om destul de ciudat, cu un început de chelie, se apropie de Davis. „Văd că sînteți de la aviație, spuse omul. Cum vă place slujba?" Davis răspunse că totul era O.K., dar că avea cam puțin timp să se deconecteze. Din vorbă-n vorbă, legară o conversație. „Știți, îi spuse necunoscutul, am fost și eu cîndva ofițer în Marina Militară, în timpul războiului, dar mi-au făcut-o. Pînă la urmă m-au pus pe liber. Cică-s nebun". Se bătu ușor cu arătătorul peste tîmplă. „Dar nu sînt, te rog să mă crezi. S-a întîmplat numai din cauza experimentului *acefuia*". Scoase din buzunar o legitimație ieșită din uz, care confirma cele spuse mai înainte. „Ce fel de experiment?" „Invizibilitatea, răspunse omul. A fost atunci cînd încercau să facă o navă să devină invizibilă. Ar fi fost un camuflaj perfect, dacă ar fi reușit. Și a cam reușit. Vreau să spun cu nava. Dar în ceea ce-i privește pe cei de la bord... ei bine, află că nu prea a reușit asupra noastră. N-am suportat efectele cîmpului. Ne-a dat peste cap. N-ar fi trebuit să accept slujba aceea la Philadelphia. Era ceva considerat secret maxim (TOP SECRET). Puteam să dau înapoi, dar m-am încăpățînat. Dacă aș fi avut cea mai mică idee în ce mă bag, aș fi știut eu să le spun pe șleau să se ducă naibii, cu camuflajul lor electronic cu tot. Nu știu exact ce fel de energie foloseau, dar știu că era din belșug. N-am putut-o suporta. Unii vedeau dublu după aceea, alții începeau să rîdă și să se împleticească, de parcă ar fi fost beți, iar cîțiva au murit. Unii susțin chiar că vazuseră și vorbiseră cu ființe ciudate, necunoscute. Efectele au persistat. Cei care am supraviețuit am fost puși pe liber. Ca dezechilibrați mintali. Pensionați, pur și simplu! Desigur că ne-au izolat cîteva luni, înainte de a ne declara bolnavi de nervi — «ca să vă odihniți» — ne-au spus. Și ca să încerce să ne facă să credem că nu s-a întîmplat niciodată nimic. Cel puțin așa cred. În orice caz ne-au pus să jurăm că vom păstra secretul". Să fie acesta un martor?

MISTERIOASELE EFECTE

Morris K. Jessup, astronom, astrofizician și matematician, a publicat în 1955 o carte intitulată „Problema OZN", în care comenta mai ales sursa de energie utilizată de OZN-uri și făcea un apel pentru continuarea cercetărilor privind cîmpul gravitațional universal. În urma unor conferințe, autorul primi o scrisoare în care, printre altele, i se comunica: „Îndemnul dvs. pentru continuarea cercetărilor privitoare la Teoria Cîmpului Unificat a dr. A. Einstein nu este necesar. Savantul nu și-a întrerupt lucrarea datorită unor dificultăți de ordin matematic, ci din simț umanitar. Cercetările sale mai recente efectuate pentru propria sa edificare (și amuzament) asupra ciclurilor civilizației și progresului uman, comparate cu evoluția generală a caracterului uman, au fost de ajuns ca să-l înspăimînte. Astfel, ni se spune azi că teoria lui este «incompletă». Dr. B. Russel este de părere că este completă. (...) Rezultatele au confirmat-o din punct de vedere matematic și fizic. Totuși, Marina Militară se teme să le folosească. S-a realizat invizibilitatea completă a unei nave de tip distrugător și a echipajului acesteia pe mare (oct. 1943). Cîmpul avea efect în cadrul unei sfere turtită la poli, cam o sută de yarzi de o parte și de cealaltă a navei. Orice persoană din interiorul acelei sfere magnetice își pierdea claritatea, conturul, dar îi putea observa pe cei de la bordul navei ca și cum aceștia ar fi pășit... pe nimic. Cei dinafara sferei nu vedeau absolut nimic, în afară de acea adîncitură în apă lăsată de corpul navei, desigur, cu condiția să se afle destul de aproape, la marginea zonei de efect a cîmpului. Unii din cei de la bord descriau o stare asemănătoare «înghețului», neputința de a se mișca, vorbi și percepe lucrurile din jur, senzații de coșmar, ca deplasarea printr-o materie vîscoasă, încetinindu-le gesturile și deformînd realitatea. Timpul, de asemenea, era sesizat în mod diferit, dacă era sesizabil. Cîteva cazuri de «îngheț» din acesta magnetic au fost rezolvate în timp foarte îndelungat, luînd chiar și șase luni de eforturi, cu aparatură specială extrem de scumpă. Altele puteau fi remediate prin simpla atingere cu mîinile a celor «înghețați» de către persoane care nu suferiseră influența cîmpului. Era ceva obișnuit — scrie misteriosul corespondent — ca în docurile militare din Philadelphia să vezi cum deodată un marinar începe să-și piardă conturul, extremitățile încep să dispară într-un tremur de aer, mai întîi vîrfurile degetelor, nasul, urechile, urmînd dispariția totală din cîmpul vizual. În asemenea cazuri, o mulțime de camarazi se repezeau și-și puneau mîinile pe nefericitul care suporta efectele experienței, reușind adeseori să-l scoată din «înghețul» care-l amenința. Cu timpul, acest procedeu de contact la nivel cutanat nu s-a mai dovedit la fel de eficient. Unul dintre marinarii care luaseră parte la experiență a luat foc în timp ce transporta niște busole pentru ambarcații mai mici, iar un camarad care venise să-l ajute a ars împreună cu el. Altul a părăsit apartamentul în care locuia direct prin perete, spre stupefacția soției și a celor doi copii. Nu a mai apărut niciodată. S-a zvonit și despre o încăierare la localul «Gin Mill» din Philadelphia, încăierare în care marinarii apăreau și dispăreau pe neașteptate, semănînd groaza în rîndul ospătarilor și clienților. Incidentul a fost menționat și în presa locală. Desigur, Marina Militară și-ar fi dorit să aibă lucrurile mai mult sub control. Dar a fost invers. Trebuie să menționez că, într-un fel sau altul, nava experimentală a dispărut din docul ei din Philadelphia și cîteva minute mai tîrziu a apărut în alt doc de-al ei din Norfolk. Apoi a revenit la Philadelphia într-un timp la fel de scurt. Și această întîmplare a fost remarcată de presă (...) Domnule Jessup, sînt sigur că, minuită corect, această descoperire întîmplătoare a Marinei Militare poate fi calea omului către infinitul cosmic. Poate că, deja, inițiatorii experimentului folosesc această «întîmplare» pentru a construi OZN-urile despre care scrieți dvs. Cu mult respect, Carl Allen".

Trei scrisori a primit Jessup de la același Allen. Și le-ar fi dat uitării dacă, într-o bună zi, amestecat în corespondența Biroului de Cercetări al Marinei (O.N.R.) nu s-ar fi găsit un plic adresat amiralului N. Furth, conținînd un exemplar din cartea lui Jessup, cu multe adnotări făcute de mînă pe marginea paginilor. Adnotările se refereau la dispariții de vase, avioane și oameni petrecute în Triunghiul Bermudelor, la originea furtunilor neașteptate, a norilor ciudați ori a obiectelor căzute din cer. Se menționau, de asemenea, mari construcții submarine, adevărate orașe, în legătură cu două grupuri de ființe, aparent extraterestre, denumite LM-i și SM-i, din care numai LM-ii trebuiau considerați ca prietenoși. Cartea a ajuns, pînă la urmă, la George W. Hoover, ofițerul cu proiecte speciale al O.N.R., care, fiind implicat îndeaproape în *Project Vanguard* — numele codificat pentru eforturile Americii de a lansa primul ei satelit pe orbită terestră — era, în mod firesc, interesat de tot ce avea legătură cu antigravitația. S-au făcut 127 de copii după exemplarul cu adnotări, copii care au circulat o bună bucată de vreme prin cercurile militare din Washington. Pe data de 20 aprilie 1959, Jessup a fost descoperit în mașina lui, parcată într-un parc, nu departe de casă. Se spune că nu era mort, dar că a decedat în drum spre spital ori la spital. Se asfixiase cu ajutorul unui furtun atașat la țeava de eșapament, pe care îl introdusese în mașină printr-un geam abia crăpat. Sînt destui cei care susțin că, de fapt, nu a fost vorba de sinucidere. Charles Berlitz pretinde că a reușit să-l contacteze pe autorul scrisorii. Iată relatarea lui Allen: „Era multă electricitate acolo... Numele navei? Da, era D.E. 173. Vreți să aflați despre marea experiență a lui Einstein? Știți, eu, de fapt, mi-am băgat mîna pînă la cot în acest cîmp unic de forță care curge, mai bine-zis, se învîrtea în direcție contrară sensului acelor de ceasornic în jurul navei experimentale. Am simțit... forța, izbitura acelei forțe în carnea asta a brațului meu, pe care îl întinsesem în «curgerea» aceea bîzîitoare, care era atît de materială, că-ți venea s-o apuci în mînă și care împingea și vibra. Am văzut cum aerul din jurul navei se rotea ușor, aproape imperceptibil, mai întunecat la culoare decît aerul obișnuit. Am văzut, după cîteva minute, o ceață verzuie ridicîndu-se ca un nor fin. Apoi nava a dispărut cu totul. Și totuși, forma exactă a chilei și a corpului navei rămăsese imprimată în apă, deplasîndu-se un timp paralel cu nava noastră. Să încerc să descriu sunetele pe care cîmpul de forță le producea în timp ce se învîrtea în jurul distrugătorului?... A început ca un fel de bîzîit care s-a intensificat într-un fel ue bîzîit-foșnet, crescînd apoi, ca să ajungă la fel ca zgomotul produs de un torent. Era un flux atît de puternic, încît era cît pe ce să mă răstoarne. Și dacă m-aș fi aflat cu tot corpul în interiorul lui, cred că m-ar fi strivit pur și simplu. Cîmpul era delimitat de o «peliculă» de electricitate pură. Din fericire, nu

m-am aflat sub influența cîmpului, cînd acesta a căpătat putere — densitate maximă, repet *densitate*, așa că n-am păzit nimic, doar brațul mi-a fost aruncat cu putere într-o parte. Cum de n-am fost electrocutat în clipa cînd mîna mea goală a atins acea... peliculă, acel «înveliș» electric? Poate pentru că purtam cizme lungi, marinărești, de cauciuc, precum și o vestă de protecție... Nu știu".

Cercetătorii de azi ai O.N.R. încă nu-și explică ce s-a întîmplat în ziua aceea. Ei spun că respectivul cîmp era „inversat"...

POZIȚIA LUI EINSTEIN

Experimentul Philadelphia își are originea într-o teorie științifică extrem de complicată, pusă la punct de către A. Einstein și cunoscută sub numele de teoria cîmpului unificat.

Dintr-o scrisoare a lui Allen către Jessup reiese că Einstein a întrevăzut o serie de aplicații foarte periculoase ale teoriei sale și că discutînd aceste temeri ale sale cu prietenul său Bertrand Russel, acesta din urmă a împărtășit îngrijorarea marelui om de știință. Investigațiile făcute în acest sens au avut drept rezultat cîteva concluzii interesante.

1. Einstein a completat, într-adevăr, o versiune a teoriei sale asupra „cîmpului unificat pentru gravitație și electricitate" în perioada 1925—1928, dar aceste lucrări au fost retrase ca „incomplete". Teoria a reapărut abia în 1940, în momentul în care Einstein, pacifist de nezdruncinat, se convinsese că amenințarea nazistă trebuie distrusă cu orice preț și că, în asemenea împrejurări, războiul era justificat din punct de vedere moral. Există dovezi care indică în mod clar că, în 1940, Marina Militară Americană a început să lucreze la proiectul care a ajuns să fie cunoscut sub numele de „Experimentul Philadelphia";

2. Einstein, așa cum scriu Banesh Hoffman și Helen Duckas (secretara personală a lui Einstein) în cartea lor „Albert Einstein — creator și rebel" era un pacifist: „Cînd s-a produs explozia bombei atomice deasupra Hiroshimei... se simțea moralmente obligat să-și folosească toată influența pentru a salva omenirea de orori pe care, în ciuda exemplelor de la Hiroshima și Nagasaki, nu voia să le înțeleagă". Nu este greu de presupus că aceleași sentimente îl stăpîneau și în privința potențialului mult mai înfricoșător al teoriei sale asupra cîmpului unificat. Se pare că Einstein și-a distrus o parte din lucrări, arzîndu-le chiar înainte de a muri, niște hîrtii cuprinzînd calcule privitoare la una dintre cele mai avansate teorii ale sale, sub motivul că lumea nu era pregătită pentru astfel de lucruri și că o va duce mai bine fără ele;

3. În 1943, Einstein a fost angajat de către Marina Militară a Statelor Unite pentru a fi consultant științific pentru Serviciul de Cartografie. El a fost angajat „intermitent", din 31 mai 1943 pînă la 30 iunie 1944 printr-un Contract al Serviciilor Speciale ale Departamentului Marinei Militare Washington D.C., în funcția de consultant științific. În această perioadă, marele savant îi scrie prietenului său Gustav Buckley că „atîta timp cît durează războiul și cît lucrez cu Marina Militară, nu vreau să mă ocup de nimic altceva". În august îi scrie din nou: „...relațiile mele cu Biroul din Washington pentru Cercetare Științifică al Marinei au devenit tot mai strînse". Otto Nathan, consilierul financiar al lui Einstein la New York, spunea: „Einstein a devenit consultant al Biroului de Cartografie în 1943 și, din cîte știu, și-a terminat treaba pe la sfîrșitul războiului... Dacă vă interesează mai multe amănunte, vă sugerez să luați legătura cu Departamentul Marinei Militare din Washington. Întrucît munca lui Einstein nu a avut nici un fel de caracter secret, ei au posibilitatea să vă dea mai multe informații, *informații pe care noi n-am putut să le obținem* cînd am pregătit un volum pentru publicare". Se pare că Einstein a fost implicat nu numai în calculele proiectului, ci a și avut contact cu însuși *experimentul Philadelphia*. Potrivit unei relatări, cînd prima încercare „a dat greș", persoane oficiale din Marina Militară l-au luat pe Einstein personal la fața locului, în docuri, într-un fel de confruntare științifică: „Acum, că ați văzut ce se întîmplă, spuneți-ne unde am greșit?" Experimentul a fost probabil reluat sub directa supraveghere a genialului om de știință;

4. Cît despre teoria cîmpului unificat, este aproape imposibil să fie discutată în termeni obișnuiți, dar tendința generală a acestei teorii este de a explica matematic, prin intermediul unui singur set de ecuații (din care, se presupune, poate fi derivată o lege științifică), interrelațiile dintre cele trei forțe universale fundamentale: cea electromagnetică, cea gravitațională și cea nucleară. Presupunînd că o astfel de teorie ar putea fi completată, ea ar trebui să includă în ecuațiile ei finale lumina, undele radio, magnetismul natural, razele „X" și însăși materia. Ne putem da seama de complexitatea unei astfel de întreprinderi, dacă ținem seama de faptul că Einstein și-a petrecut cea mai mare parte a vieții urmărind acest scop, și, în anii din urmă, a fost frecvent auzit plîngîndu-se că nu cunoaște suficientă matematică pentru a putea duce la bun sfîrșit această treabă. Încă în 1916 Einstein explora posibilitatea ca gravitația să nu fie o „forță", pur și simplu, ci mai degrabă posibilitățile continuum-ului „spațiu-timp" — forța care stă la bază și care controlează toate celelalte forțe din ceea ce considerăm a fi universul nostru. Ba, mergînd și mai departe, el a avansat ideea că ceea ce noi numim „materie", „substanță" este în realitate doar un fenomen local, pe care îl prezintă anumite zone de concentrație extremă a energiei cîmpului. În cuvinte mai simple, el a văzut *materia* ca *produs al energiei*, mai degrabă decît invers și, procedînd astfel, a îndrăznit să respingă conceptul tradițional cum că cele două (materia și energia) ar fi entități care coexistă separat. Punctul lui de vedere, premisa lui fundamentală este că gravitația poate fi demonstrată matematic ca fiind legată de celelalte forme de energie și în special de electromagnetism. „Încercînd să tragem o concluzie logică (și cerînd scuze — scrie Charles Berlitz — pentru simplificarea nepermis de mare) rezultă că: întrucît este demonstrabil că electricitatea se poate obține cu ușurință dintr-un cîmp magnetic (principiul generatorului electric obișnuit) și că se pot obține cîmpuri magnetice din cîmpuri electrice (de exemplu electromagneții industriali), atunci, în mod logic, dacă gravitația este legată de acestea două, trebuie să fie posibil să se obțină (ori să se anuleze) un cîmp gravitațional printr-un anumit fel de interacțiune, fie cu una, fie cu ambele din celelalte două." Din păcate, prea puțini oameni de știință consideră ca probabilă aplicarea în practică a acestui efect de „cuplare" între forțele electromagnetice și cele gravitaționale.

Aceasta este situația în mod oficial, deși există bănuiala că, sub zăvorul teribil al etichetei „strict secret" rămîn ascunse anumite progrese care s-au făcut în acest domeniu. Einstein vedea universul ca pe un tot ordonat și coerent.

CONTRADICȚII — CIUDĂȚENII

Pentru a afla dacă marina a încercat să utilizeze principiile discutate mai sus în crearea invizibilității ori dacă experimentul ar putea avea ceva comun cu propulsarea OZN-urilor, cercetările ne duc la Arhivele Naționale din Washington DC. Dacă se putea demonstra că „DE 173" (nava experimentală) și „S.S. Andrew Furuseth" (nava de pe care Carl M. Allen urmărise experimentul) au fost în același loc măcar o singură dată, relatarea lui Allen ar putea căpăta un aer de credibilitate. Într-adevăr, în august 1943 „Furuseth" se afla la Philadelphia, iar documentele atestă prezența la bord a lui Carl M. Allen. Cît despre „DE 173", mai bine cunoscut sub numele de escortor-distrugător „U.S.S. Eldridge", arhivele *oficiale* indică o istorie lipsită de evenimente. Lansat la apă pe 25 iulie 1943, avînd comandant pe Charles R. Hamilton, îndeplinește diverse misiuni în Atlantic, apoi în Pacific, pînă la sfîrșitul războiului. În 1951 este vîndut Greciei, în cadrul Programului de Ajutorare Mutuală în scopuri defensive. Într-adevăr, nimic neobișnuit. Și, totuși, cînd s-a încercat obținerea unor copii după jurnalele de bord ale celor două nave, rezultatul cererii a fost surprinzător: jurnalul de bord al lui „Eldridge" pentru perioada dintre lansare și decembrie 1943 era *„dispărut" și, în consecință, nedisponibil;* jurnalul de bord al lui „Furuseth" *„fusese distrus din dispoziții oficiale"* și deci nu mai există.

Reușind în cele din urmă să găsească jurnalul șefului mecanic de pe „Eldridge", investigatorul constată „erori" și inadvertențe flagrante între datele înscrise în arhivele oficiale și cele din respectivul jurnal. Un fost comandant de navă furnizează informația că s-a întîlnit cu „Eldridge" în *iulie* 1943, în apropierea Bermudelor și că distrugătorul nu avea arborate fanioane de semnalizare și n-a încercat măcar să răspundă la salutul obișnuit în astfel de situații. Comportare ciudată, într-adevăr, dar și mai ciudat este faptul că la acea dată „Eldridge" nu fusese măcar *lansat*, dacă ar fi să ne luăm după arhivele oficiale. Și tot după aceste arhive, era cu o lună mai înainte ca navei să i se desemneze un echipaj. Dar surprize nu se opresc aici. În conformitate cu documentele din arhivele grecești, datele despre „Eldridge" (date luate de la americani) atestă că nava a fost lansată la 25 *iunie*, deci cu o lună mai devreme! Și încă ceva interesant: cînd a fost transferată la Flota Militară a Greciei, nava avea un deplasament de 1 240 tone standard și 1 900 capacitate maximă, adică o discrepanță de aproximativ 380 tone. Conform specialiștilor, aceasta presupune ca de la bordul navei să se fi îndepărtat ceva care să fi avut greutatea respectivă, înainte de a fi fost vîndută grecilor. Să fi fost oare mult controversatul echipament electronic?

Un specialist în radar, care se aflase la fața locului, declara: „Ceea ce cred eu este că pe toate vasele din jur și pe coastă au fost îngrămădite toate tipurile de echipament de observare pentru a vedea ce se întîmplă cînd radioul și radarele de înaltă frecvență erau proiectate prin cîmpul respectiv. Se urmăreau și efectele pe care cîmpul le-ar fi avut asupra luminii în spectrul vizibil. În orice caz știu că se făcuseră o mulțime de cercetări privind absorbția totală și refracția, ceea ce pare a se potrivi cu experimentul de care vorbiți. Un lucru vă pot spune sigur: este foarte improbabil ca orice experiențe de asemenea natură să se fi efectuat la bordul navei după darea ei în exploatare. Absolut nimeni nu și-ar fi asumat riscul de a plasa cîteva sute de tone de echipament electronic din cel mai valoros la îndemîna submarinelor germane care împînzeau Atlanticul".

Un alt martor relatează: „De la bun început, proiectul a avut un caracter defensiv. Ideea inițială pare să fi fost utilizarea unor puternice cîmpuri electromagnetice pentru a devia proiectilele și în special torpilele, producînd un cîmp foarte intens în jurul navei. Mai tîrziu a intrat în studiu și posibilitatea de a produce invizibilitate optică, prin intermediul unui cîmp asemănător, dar de data asta în aer. Se punea problema unei *îndoiri* a luminii de, să zicem, 10%, folosindu-se calcule care se aflau pe niște coli de hîrtie acoperite cu scrisul micuț, spiralat, inconfundabil, al lui Einstein. Mi s-au pus la dispoziție două ore. Nici un minut mai mult. Mi s-a spus că nu va fi *absolut nici o copie*, ci va trebui să fac totul în creion. Cînd am terminat mi s-a spus: «Ai făcut toate aceste calcule pentru intensități la diferite distanțe de travers. Dar despre prova și pupa nu văd nimic». Într-adevăr, nu inclusesem aceste poziții pentru că nu știam exact ce mi se cerea. Și pentru că mi-ar fi luat mult mai mult timp. Mi s-a explicat că trebuia să verific puterea cîmpului și probabilitatea practică de curbare a luminii suficient pentru a produce acest efect de miraj. Una dintre problemele care se puteau ivi era aceea că ionizarea creată de către cîmp tindea să cauzeze o refracție neuniformă a luminii, astfel, în loc de acel scontat efect de miraj, putînd să apară, conform calculelor noastre, o mișcare înainte și înapoi... Era nevoie și de un echipaj special, discret, curajos. În consecință, au fost aleși marinari unul și unul, angajați separat, printre care, o parte, veterani din bătălia de la Murmansk".

Dacă, scrie Berlitz, relatările sînt adevărate și, folosind corect aparatura electronică, se poate crea invizibilitate pe o arie limitată, un timp limitat, care ar fi cel mai probabil loc de desfășurare a unui program de testare rapidă și strict secretă? Obiectivele de uscat sînt imobile și pot fi descoperite și lovite de inamic. Așadar, operația de a face invi-

Echipajul navei cu care se presupune că s-a efectuat experimentul

zibile obiective de acest tip nu se justifică a fi experimentată pe uscat. Nici în aer, dacă ne gîndim la volumul și greutatea echipamentului electronic necesar și la puterea de ridicare, limitată, a avioanelor din anul 1940. Atunci? Opțiunea care împacă toate cerințele este o navă.

Efectele asupra celor de pe „Eldridge" au fost însă atît de puternice — afirmă unii — încît ele constituie motivele pentru care Marina Militară Americană manifestă atîta jenă și teamă de a nu se afla și caută să mențină secretul cu orice preț. În 1976, un raport al Serviciului de informații dădea amănunte despre studii recente făcute de savanți privind efectul forțelor electromagnetice asupra organismului uman: schimbări în funcționarea creierului și a metabolismului, dezorientare, tulburări de comportament, tulburări neurologice și cardiovasculare grave, amețeală, ulcere, anxietate și deprimare. Acestea, în cazul radiației unor cîmpuri de joasă frecvență. Dar magnitudinea celor din EP trebuie să fi atins un nivel de energie infinit mai mare. În acest sens, o relatare neașteptată provine de la Patrick Macey — electronist — care dezvăluie întîmplările unei cunoștințe de-a lui, Jim: „Am văzut ceva complet ieșit din comun în timpul războiului. Aveam misiunea să păzesc material audiovizual clasat și, pe la sfîrșitul lui 1945, fiind de serviciu la Washington, am putut vedea o parte dintr-un film pe care îl vizionau o grămadă de ofițeri din cei mai mari. Filmul era despre o experiență pe mare. Eram în timpul serviciului și nu-mi puteam permite să stau jos și să-l urmăresc în întregime, ca toți ceilalți, dar am tras cu ochiul. Nu știam despre ce era vorba în film, pentru că nu avea nici un comentariu scris ori sonor. Film mut. Erau trei nave. La început, două din ele păreau că alimentează cu energie pe cea din centru. Nu știu ce fel de energie. Poate erau unde sonore. N-aveam cum să știu. După un timp, nava din centru, un distrugător, a dispărut încet-încet, într-o ceață transparentă, pînă cînd din tot acel nor se mai putea vedea doar urma — adîncitura pe care coca navei o lăsa în apă. A reapărut încet, la fel cum a dispărut, dintr-o ceață subțire. Se pare că așa s-a terminat filmul. Unii erau de părere că problemele pe care le-a avut echipajul se datorau menținerii prea îndelungate a cîmpului. Cineva a amintit despre un membru al echipajului care a dispărut în timp ce bea într-un bar. Altcineva a spus că băieții nu prea mai erau în toate mințile. Și că s-ar putea să nu mai fie niciodată. I-am auzit pomenind și despre niște marinari care au dispărut definitiv". Cîtă credibilitate merită această destăinuire? A existat (ori există) un asemenea film? Oricum, după sfîrșitul războiului, anumite proiecte abandonate sau întrerupte este posibil să fi fost revăzute pentru clasarea definitivă ori pentru a fi continuate. Probabil că EP a fost unul dintre acestea. Dar acele articole de ziar — primul într-o publicație din Philadelphia, referitor la o încăierare între marinari într-un restaurant — celălalt într-un ziar din zona Norfolk-ului, menționînd apariția neașteptată și apoi dispariția instantanee a unei nave în portul orașului? Enigme!

DISPAR MARTORII?!

Alt aspect al afacerii Philadelphia: mulți dintre cei care au făcut imprudența să afle amănunte despre ea au trăit momente dramatice. O femeie care încercase să-și ducă viața alături de unul dintre marinarii de pe „DE 173" a constatat la partenerul ei simptome curioase; în cele din urmă, acesta a fost internat de către Marina Militară la Bethesda Hospital. Femeia, afectată de această despărțire forțată, a încercat să facă demersuri, dar la scurt timp după aceea a murit într-un banal accident. Apoi, împrejurările misterioase în care și-a pierdut viața dr. Morris Jessup. Continuă să intrige faptul că acestuia nu i s-a făcut autopsia, așa cum se procedează de obicei în cazurile de sinucidere. Unele voci insinuează că el ar fi fost... ajutat să moară. Întrebări provoacă și cazul gazetarului James R. Wolfe: preocupat de EP, ziaristul și-a dedicat cîțiva ani investigațiilor în această direcție, s-a apucat să scrie o carte, dar a dispărut înainte de a o termina. El a spus: „Marele motiv pentru menținerea secretului care învăluie EP nu constă în acuzațiile care s-ar putea aduce marinei, ci în acuzațiile care s-ar putea aduce unei persoane". Atît. Și a dispărut! Enigme, supoziții, întrebări fără răspuns. Totuși ceva s-a întîmplat la Philadelphia în 1943. Ceva care a lăsat urme în amintirea oamenilor, în mass-media, în documente. Întrebat dacă este posibil ca EP să fie veridic, dr. James Motfet fizician la Universitatea din Toronto, a răspuns ca, la scara cosmică ori astrofizică, asemenea fenomene se întîmplă tot timpul, dar că ele se referă la enorme cantități de energie și corpuri astrofizice mari. Și că este destul de greu să se aducă aceste fenomene la nivelul planetei noastre, în condițiile de acum. Totuși, ce să crezi din relatările altor doi martori descoperiți de Berlitz?! Unul este Victor Sirverman. Acesta, foarte prudent și extrem de... regulamentar, declară că în timpul războiului se afla pe distrugător în momentul experienței și a făcut haz de prezența unui individ cu părul mare, dezordonat, despre care i-a zis unui camarad: „Cred că tipului ăsta ar trebui să i se facă cunoștință cu un frizer". Puțin mai tîrziu, a aflat că „tipul" era Albert Einstein. Al doilea martor, Frederick Tracy, veteran de război, fost membru al echipajului „U.S.S. Antietam, CV-37", a destăinuit că în luna mai 1945 cînd nava lor a fost andocată la Philadelphia pentru demagnetizare, marinarii au protestat, invocînd întîmplările cu „Eldridge". Comandantul Peague a adunat echipajul și-a explicat că va fi o simplă demagnetizare care nu pune în pericol pe cei de la bord. Apoi a dat citire unui document al secretariatului Marinei Militare, prin care se explica marinarilor că, într-adevăr, la 28 octombrie 1943 a avut loc un incident în legătură cu o șalupă de patrulare, care dispăruse în timpul demagnetizării, apăruse la Norfolk și reapăruse în doc după cîteva minute. De la bordul ei lipseau cîțiva marinari, iar ceilalți prezentau tulburări psihice. Ofițerul a avertizat echipajul că orice menționare ori discutare a incidentului în afara navei constituie un act de trădare. Jurnalul de bord al navei „Antietam" conține asemenea referiri: ofițer de serviciu la bord era, în acea zi, comandantul Haywood (care s-a spînzurat în cabină, la sfîrșitul războiului)...

Misterul Experimentului Philadelphia încă nu a fost clarificat. Poate o eventuală explicație a sa zace îngropată adînc în dosarele Departamentului Marinei Militare. Or, poate, așa cum susține cu vehemență, nu este decît o legendă. Dar luînd în considerare martorii și informațiile adunate de-a lungul anilor, dacă EP nu a avut loc, atunci în docul militar din Philadelphia ce s-a întîmplat, totuși, în octombrie 1943? Și de ce atîta mare pază și secret?

Traducere și prezentare
RADU ȘUIU

UN TURNEU ARTISTIC DE RĂSUNET MONDIAL

În dimineaţa zilei de 10 iunie 1934, pe cîmpia Otopeni din jurul Capitalei — acolo unde astăzi se află aeroportul internaţional — 18 muzici militare, sub conducerea inspectorului fanfarelor armatei, locotenent-colonelul Egizzio Massini — binecunoscutul dirijor al Operei Române — şi-au început repetiţiile în vederea celui mai răsunător turneu artistic întreprins pînă atunci de o formaţie românească peste hotare. Acest ansamblu sonor mamut, neobişnuit ca proporţii, însuma peste 700 de instrumentişti. Şi totuşi, performanţa nu a constituit-o numărul mare de muzicanţi, ci — aşa cum s-a exprimat presa străină — calitatea interpretării şi dificultatea repertoriului înscris în programele turneului întreprins în Polonia, Cehoslovacia şi Iugoslavia. Dacă vom preciza că întreaga deplasare a uriaşei fanfare s-a realizat fără sprijinul material al statului, numai din încasările concertelor publice organizate de un impresariat particular, vom înţelege mai bine atît actul de curaj al dirijorului Egizzio Massini, cît şi dorinţa muzicanţilor români de a păstra prestigiul armatei şi al artei autohtone.

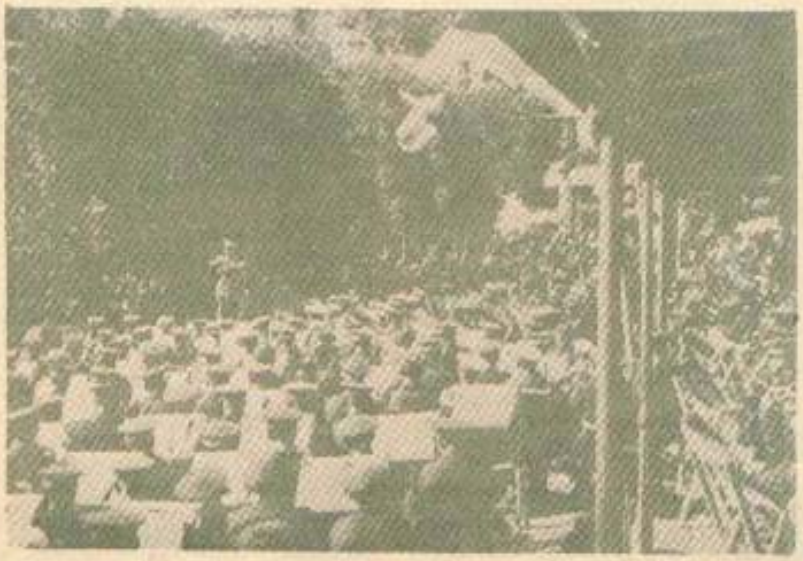

Aspect de la unul dintre marile concerte prezentate peste hotare

După doi ani de la preluarea conducerii inspectoratului (1932), Egizzio Massini a încredinţat unor talentaţi şefi de muzică (Atanasiu Zlatov şi Emanuel Dvořak) aranjarea pentru fanfară a unor partituri de largă audienţă la public: *Poema română* de George Enescu, *Floarea României* de Iosif Paschill şi *Simfonia a V-a* de Beethoven. La acestea s-au mai adăugat piesele intrate deja în circuitul fanfarelor: *Uvertura 1812* de P.I. Ceaicovski, *Poloneza* de Fr. Chopin şi uvertura operei *Tannhäuser* de Richard Wagner. Cu o asemenea carte de vizită nu trebuie să ne mai mire astăzi că la Chrozow Wielki (Polonia) au participat 50 000 de auditori!

Primele concerte au avut loc la Varşovia (30 VI 1934 şi 2 VII 1934), după care au urmat cele de la Lodz, Krakovia şi Katovice. Ploile abundente au dus la suspendarea unor manifestări artistice aşteptate cu interes de un public entuziast şi receptiv. A doua ţară vizitată a fost Cehoslovacia. După cunoscuta staţiune balneară Karlsbad (7 şi 8 VII 1934), uriaşa fanfară militară a concertat la Praga (10 şi 11 VII 1934) şi Brno (12 VII 1934). Se pare că ecoul polonez a fost atît de puternic, încît formaţia s-a reîntors la Chrozow Wielki, răspunzînd unei invitaţii a muncitorilor siderurgişti. În drum spre Iugoslavia, muzicienii noştri s-au oprit la Craiova (23 VII 1934), unde li s-a organizat *„o primire care egala pe cea din străinătate"* (Savel Horceag). În seara zilei de 26 VII 1934 s-a petrecut la Belgrad poate cel mai emoţionant moment al turneului. *„A fost unul dintre rarile momente, impresionante* — scria compozitorul şi dirijorul locotenent Savel Horceag —, *cînd miracolul artei se îmbina cu miracolul firei, spre a vorbi prin glasul eternităţii celui/alt miracol, nelămurit de nimeni: sufletul omenesc!"* După concertul de la Zagreb (28 VII 1934), fanfara noastră s-a oprit la Timişoara (29 VII 1934) spre a demonstra nivelul artistic superior atins de o uriaşă formaţie românească, hrănită din pasiune şi dăruire pentru frumos.

În perspectiva timpului ce a trecut (mai bine de o jumătate de veac), turneul celor 700 de instrumentişti militari a înscris o pagină de referinţă în istoria muzicii, în cultura românească.

VIOREL COSMA

Mic dicţionar

În cele ce urmează vă mai prezentăm, sub formă de dicţionar, şi cîţiva dintre scriitorii mai vechi, oprindu-ne în mod convenţional la primul război mondial.

CÎRLOVA, VASILE (4 II 1809, Buzău — 18 IX 1831), poet. Fiu al unor mici boieri buzoieni, scriitorul rămîne orfan de mic şi este crescut de rudele familiei, aflate la Tîrgovişte (de aceea şi confuzia, existentă multă vreme în istoria literară, privind locul de naştere al lui Cîrlova; s-a crezut că s-ar fi născut la Tîrgovişte şi nu la Buzău, cum au dovedit, acum cîteva decenii, documentele). Poetul intră în oştirea naţională la 1830 şi deţine gradul de sublocotenent de cavalerie. A murit de o boală infecţioasă pe cînd se afla în tabăra militară de la Craiova. Deşi de la el nu ne-au rămas decît cinci poezii, îl putem considera un deschizător de drumuri în lirica noastră. De altfel, el a fost apreciat şi încurajat în epocă de I. Heliade Rădulescu. V. Cîrlova a scris o poezie romantică şi patriotică remarcabilă, prefigurînd — chiar înainte de Heliade şi Grigore Alexandrescu, noi orizonturi pentru poezia românească. A cîntat gloria strămoşilor *(Ruinurile Tîrgoviştei)*, peisajul şi frumuseţile ţării *(Păstorul întristat, Înserare)*, precum şi încrederea în virtuţile ostăşeşti ale românilor *(Rugăciune, Marşul armatei române)*.

DUNKA, TITUS (6 I 1845, Iaşi — 14 X 1903, Piteşti), poet, dramaturg şi ziarist. Urmează o parte din studii în oraşul natal, dar nu le termină fiindcă se hotărăşte să intre în armată deschis de timpuriu (1859). Peste trei ani pleacă, împreună cu fratele lui, Necula

SCRIITORI ÎN UNIFORMĂ

MIHAIL KOGĂLNICEANU

În luna august 1835, tînărul student Mihail Kogălniceanu, aflat la studii în Franţa, primeşte gradul de sublocotenent în armata moldovenească — urmare a preţuirii de care se bucura în faţa domnitorului Mihail Sturdza. În noiembrie 1838, cînd se înapoiază în ţară, de la studii, este „decretuit" locotenent: *„Noi, Mihail Grigoriu Sturdza, VV Domn al Ţării Moldovei... să fie ştiut că Noi pe Mihail Kogălniceanu, carele ne-au slujit în rang de cornet, pentru rîvna şi osîrdia sa ce au arătat în slujba noastră, l-am înaintat, la opt noiembrie a anului una mie opt sute treizeci şi opt, în rang de Leitinant"*. Să reamintim că Mihail Kogălniceanu a urcat treptele carierei militare pînă la gradul de colonel.

C. SANDU ALDEA

Prozatorul C. Sandu-Aldea a avut cîteva prilejuri să îmbrace haina militară, într-un timp ajungînd chiar locotenent şi participînd, cu acest grad, la concentrări. Şi momentele pe care le-a trăit în clocotul vieţii de ostaş le-a consemnat în multe dintre scrierile sale. În revista *„Luceafărul"*, din martie 1909, bunăoară, ne povesteşte o întîmplare cu brigadierul Frunză, care i-a răscolit locuinţa... vrînd să-i găsească o fotografie, pe care s-o aibă ca amintire; întîmplare care l-a emoţionat pe scriitor pînă la lacrimi.

I. AL. BRĂTESCU—VOINEȘTI

În volumul *„Scrisori din campanie"*, scriitorul Ion Al. Brătescu-Voinești povestește întîmplări din vremea cînd a fost locotenent de front (1913). *„Un țăran tînăr, venit pe jos, cale lungă, spre a cere să fie înrolat voluntar, îl roagă pe domnul locotenent să intervină pe lîngă domnul căpitan să fie admis în companie. Și, lăudu-l ca exemplu, domnul locotenent renunță să mai ceară colonelului să-l lase la partea sedentară, rămînînd la partea activă".*

EMIL GÎRLEANU

Un tînăr de 14 ani — Emil Gîrleanu — este înscris, în luna august 1892, la Școala fiilor de militari din Iași. În anul 1899 va obține gradul de sublocotenent și va fi primit în Regimentul 13 Ștefan cel Mare. Îl vedem pe Gîrleanu în fotografie, în anul 1905, cînd avea gradul de locotenent.

NICOLAE IORGA

La insistențele sale, profesorul Nicolae Iorga a primit autorizația de a face parte, temporar, dintr-o unitate militară, în aprilie 1913, cu gradul de soldat. În memoriile sale marele nostru istoric scrie că a asistat, în uniformă de ostaș, la ședințele Camerelor *„în care s-au votat măsurile cerute de împrejurări și a intervenit pentru îmbunătățirea vieții militarilor"*; mai tîrziu s-a deplasat chiar pe front spre a-și da seama de *„starea reală a luptătorilor"*.

Mic dicționar

Dunka. În Italia. Urmează două decenii de viață agitată: a luptat pentru Garibaldi și a fost decorat de acesta, a luptat pentru eliberarea Poloniei, apoi în armata franceză și în războiul franco-prusian (1870—1871), a participat la o campanie militară în Tunisia (1881—1882), iar la 1877 a făcut parte din trupele române cu gradul de căpitan, luptînd în războiul nostru pentru Independență. A murit la Pitești, retras, ca administrator de spital. Ca publicist a colaborat la *Ghimpele*, *Românul* și *Apărătorul legii*, scriind articole antimonarhice și a fost editorul ziarului *Înainte*, a treia gazetă socialistă ca vechime din România. A tradus piese din limba italiană, dar de o valoare discutabilă care s-au bucurat, totuși, de succes la public, pentru ca, mai tîrziu, să scrie el însuși piesa istorică *Învingător și învins*, inspirată de lectura *Istoriei românilor* de A.D. Xenopol (care i-a și prefațat lucrarea). A mai scris și alte piese care nu au fost publicate. Au apărut, în schimb, o serie de poezii și unele fragmente din cartea de amintiri *Furtuna vieții mele*.

HRISOVERGHI, ALEXANDRU (27 II 1811, Iași — 9 III 1837), poet. Se trage dintr-o veche familie moldovenească, existentă în Moldova încă de pe vremea lui Dimitrie Cantemir. A învățat grecește la Chișinău și Iași, apoi franțuzește la pensionul din Mouton. În oștire a intrat în 1830, dar după doi ani a demisionat, pentru ca mai apoi să revină și să ajungă pînă la gradul de aghiotant domnesc. A murit de tuberculoză la numai 26 de ani. În timpul vieții i-a apărut o singură poezie, *Ruinele Cetății Neamțului*, care l-a făcut cunoscut ca scriitor. Postum i s-au publicat traducerile din Al. Dumas (*Antony*, dramă, 1837), poeziile (1843), prin grija lui C. Negruzzi și a lui Kogălniceanu.

PĂRĂEANU, EMANUEL (11 III 1860, Izvoarele-Gorj — 4 XII 1916, Bucu-

reşti), descendent al unei familii înstărite, scriitorul urmează studiile la Craiova, apoi pe cele militare la Iaşi. Funcţionează în armată, ca ofiţer, timp de 25 de ani, după care, îmbolnăvindu-se, se retrage cu gradul de căpitan. A publicat multe volume de poezii şi proză, toate la Tîrgu Jiu: *Nicu, Steluţa* (1889), *Umbre şi lumini* (1896), *Cartea săteanului* (1897), *Suflete din popor* (1914). De asemenea, a colaborat la multe dintre publicaţiile vremii. Emanuel Părăeanu a scris poezie erotică şi socială, dovedindu-se a fi un sentimentalist cu multă îndemînare şi un eticist în versificaţie nelipsit de interes, deşi nu se înscrie printre marii noştri poeţi. Proza lui, scrisă din dorinţa de luminare şi ridicare a sătelor, cu reale calităţi educative şi moralizatoare, stă sub semnul literaturii progresiste a momentului. Ea a fost reunită în volumul *Cartea săteanului*.

SCROB, CAROL (21 VII 1856, Săbăoani-Neamţ — 17 I 1913, Bucureşti), poet. Absolvent al Liceului Naţional din Iaşi. În 1877 era sublocotenent de infanterie, apoi avansat pînă la gradul de maior. A colaborat cu versuri la diferite reviste ale vremii. În epocă era cunoscut ca autor de versuri galante, de elegii romanţate, omagii lirice etc. Poeziile sale au fost puse adesea pe muzică. Din cele peste cincizeci de asemenea creaţii, poezia care a înfruntat timpul este *Valurile Dunării*, devenică celebră prin muzica altui ostaş-creator, compozitorul I. Ivanovici. Tot el este şi autorul unor prelucrări poetice nelipsite de interes, după Goethe, Heine, Lenau, Fr. Coppée, Sully Prudhomme, Iulia Hasdeu şi Elena Văcărescu.

SKELITTI, NICOLAI (2 VIII 1837, Iaşi — 20 VI 1872, Viena), poet şi traducător. Născut în familia unui militar, Nicolai a mers la Potsdam şi Berlin pentru studii militare, dar s-a întors fără a

NICOLAE DUNĂREANU

Printre participanţii la luptele de la Mărăşeşti, din 1917, s-a aflat şi scriitorul Nicolae Dunăreanu. Avea gradul de soldat. În aceste lupte a fost grav rănit — deci poate fi socotit printre eroii victoriei de la Mărăşeşti. În cărţile sale „*Vremuri cernite*" şi „*Oameni şi fapte*", scriitorul face multe referiri şi la viaţa militară românească.

MIHAIL SĂULESCU

Un scriitor erou: Mihail Săulescu. A murit în luptele care s-au dat la Predeal, în luna septembrie 1916. Era soldat, într-unul din regimentele angajate în luptă şi s-a aflat, din primele momente, în linia întîi. În amintirea sa a fost înălţat un monument, pe locul unde şi-a dat viaţa, pentru patrie, la Predeal. Se născuse în anul 1888.

CAMIL PETRESCU

A luptat pe fronturile războiului din 1916—1918, ca sublocotenent, înrolat voluntar. A fost rănit grav, rămînînd cu o infirmitate toată viaţa. *Urgia războiului a descris-o în cartea sa „Ultima noapte de dragoste, prima zi de război"*. Într-un interviu publicat în 1933, va spune: „Volumul II al acestei scrieri este jurnalul meu de război, fidel pînă în cele mai mici amănunte...".

ZAHARIA STANCU

Soldatul Zaharia Stancu, în concentrare — iarna anului 1925. Are numai 23 de ani şi este mîndru de haina pe care o poartă.

MIHAIL SADOVEANU

Printre tinerii veniţi să-şi facă stagiul militar — în ianuarie 1902 — se află şi Mihail Sadoveanu. Vrednic şi la oştire, nu numai în publicistica literară, după două luni este înaintat la gradul de caporal şi pus instructor de recruţi. În 1913 va fi locotenent în Regimentul 15 Războieni, iar în 1917 va purta gradul de căpitan, la Iaşi, în Regimentul 16 Infanterie. Avea atunci şi funcţia de director al ziarului „*România*", editat de Marele Stat Major al armatei.

PAUL MIHU SADOVEANU

Începînd din luna august 1944, cînd a fost declanşată revoluţia de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă şi pînă la terminarea războiului, în mai 1945, printre combatanţi s-au aflat şi numeroşi scriitori, care au înfruntat primejdiile şi asprimile frontului, pentru cîştigarea libertăţii şi independenţei patriei. Unul dintre aceşti scriitori — Paul Mihu Sadoveanu, fiul marelui scriitor Mihail Sadoveanu, a căzut eroic în luptele de la Turda, la 22 septembrie 1944. Acest poet erou a scris volumul „*Ca floarea cîmpului*", apărut postum (în 1945), în Editura Fundaţiilor.

ION MUNTEANU

MAXIME

Puterea unei armate nu constă numai în numărul ei, ci în valoarea morală a numărului

S. SCHELETTI

Românii nu au iubit războiul de cuprinderi... Misiunea lor era să apere ţara... cele mai multe ale lor războaie au fost defensive în politică, deşi ofensive ostăşeşte

NICOLAE BĂLCESCU

Ştiinţa seamănă cu comandantul şi practica cu soldaţii

LEONARDO DA VINCI

O, putere morală, tu eşti regina armatelor

T.R. BUGEAUD

Mic dicţionar

le termina. Intră în armată ca simplu soldat şi, în 1869, ajunge colonel şi comandant de regiment. N. Skelitti a fost unul dintre cei mai credincioşi membri ai *Junimii*, remarcîndu-se ca un poet prin excelenţă pesimist, toate schimbările sociale rănindu-l adînc. Poemele sale au avut o mare circulaţie prin preajma anului 1900. A tradus din Goethe, M. Claudius, Uhland, Schiller, Lenau, Heine, Lamartine şi alţii.

ŞERBĂNESCU THEODOR, (29 XII 1839, Tecuci — 2 VIII 1901, Brăila), poet. Era unul dintre cei optsprezece copii ai boierului Eni Şerbănescu. A făcut şcoala în oraşul natal, apoi la Academia Mihăileană din Iaşi, şi la Şcoala Militară din acelaşi oraş, pe care a terminat-o ca şef de promoţie în 1859, primind gradul de sublocotenent de geniu. A fost un unionist convins, iar în 1877 a luptat, ca maior, pe frontul de la Plevna, după care a activat, cu gradul de colonel şi comandant de garnizoană, la Bacău, Buzău şi Brăila. În 1894 a fost ales membru corespondent al Academiei Române. Theodor Şerbănescu, junimist, apreciat de Titu Maiorescu, a fost unul dintre cei mai citiţi poeţi ai secolului trecut.

VĂCĂRESCU, THEODOR (17 IV 1842, Bucureşti — 2 IV. 1913), publicist şi memorialist din vestita familie de cărturari a Văcăreştilor. În 1859 se înrolează ca voluntar în armata română şi reuşeşte să urce toate scările carierei ajungînd pînă la gradul de general. A fost ales de către Alexandru Ioan Cuza în statul său major, iar mai apoi a deţinut postul de prefect de Prahova şi a devenit deputat în Camera legislativă a ţării (1868), după care, o vreme, a fost mareşal al Curţii regale (1873—1882) şi ministru plenipotenţiar la Bruxelles, Roma şi Viena. Om de aleasă cultură, a scris poezie şi proză, a practicat publicistica, a participat la înfiinţarea „Ateneului Român", a fost redactor la diferite reviste. Ne-au rămas de la el o

serie de memorii în care sînt prezentate evenimente din intervalul 1859—1900. Theodor Văcărescu a tradus din literatura germană și franceză și a publicat o serie de articole de critică literară, fiind apreciat ca unul dintre pionierii comparatismului la noi *(Dicționarul limbii române de la origini pînă la 1900)*.

VLAD-DELAMARINA, VICTOR (31 VIII 1870, Satu Mic, județul Timiș — 15 V 1896, Petroasa Mare, județul Timiș), poet. Era fiul unui avocat. A urmat școala la Lugoj, la „Sf. Sava", în București, la liceele militare din Craiova și Iași și o școală militară superioară din Capitală. A călătorit cu bricul „Mircea" pe Marea Neagră și Marea Egee, apoi cu crucișătorul „Elisabeta" pe Mediterana și Adriatica — ambele călătorii fiind descrise în jurnale ilustrate cu desene proprii. Este cunoscut drept creatorul poeziei dialectale, scrisă cu dorința de a demonstra marile resurse ale limbajului popular. Creațiile sale *(Carce în deparce, Al mai tare om din lume* ș.a.) sînt originale nu numai prin limbaj, ci și prin umorul lor spumos, printr-o frumusețe care amintește de Ion Creangă și George Coșbuc. Amintirile din copilărie *(Țucă-l moțu, Calu lui Doancă* ș.a.) conțin și ele o serie de anecdote, descrieri de personaje, întîmplări cu haz din lumea satului — ceea ce le face savuroase la lectură. Victor Vlad-Delamarina a scris și teatru (comedii, farse, monologuri). Scriitorul a intrat în istoria literaturii noastre prin originalitatea și farmecul creației sale, mai ales cînd ne gîndim că ele vedeau lumina tiparului într-o vreme în care majoritatea poeților noștri rămîneseră încă sub influența lui Eminescu, chiar dacă nu se recunoșteau ca epigoni ai lui.

F.P.

ROMÂNIA MILITARĂ

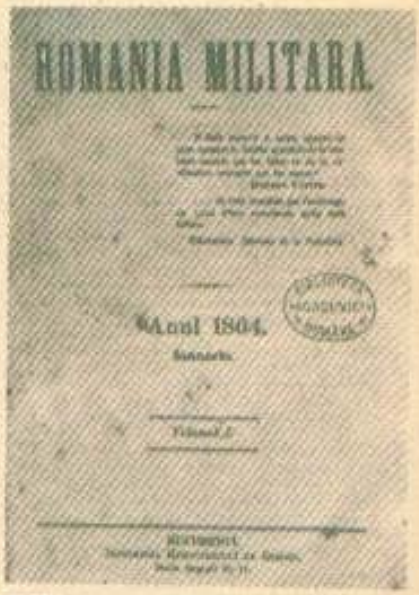

Cuvîntul scump neamului nostru — ROMÂNIA — a fost folosit, de-a lungul anilor, în titlul a numeroase publicații militare de mare prestigiu. Începutul l-a făcut revista *„România militară"*, apărută în București, în ianuarie 1864, cu scopul *„de a cerceta instituțiile vechi militare ale Patriei; de a întreține pe oșteanul român cu cunoștințe militare ce se petrec în lume"*. Au urmat: *„România militară"*, revistă lunară generală (1891); *„România militară"*, tot lunară (1898); buletinul săptămînal *„România militară"* (1898); cotidianul *„România"*, Iași, 1917—1919; revista de evocări istorice *„România în timpul războiului 1916–1918"*; revista aviatică *„România aeriană"* (1927); *„România maritimă și fluvială"* (1931). Fiecare dintre aceste publicații și-a adus contribuția sa, prețioasă, în susținerea intereselor armatei române și la oglindirea marilor ei prefaceri de-a lungul a mai bine de un veac.

„OSTAȘUL"

Printre publicațiile noastre din secolul trecut s-a aflat și bisăptămînalul „OSTAȘUL" — jurnal militar redactat de locotenent-colonelul S.P. Scheletti. Din cuvîntul de prezentare: *„De o jumătate de secol, de cînd țara românească, împinsă fără preget pe calea propășirii, a izbutit să-și dea o organizație la care alte națiuni lucrează de secole întregi, una din instituțiile care cu drept cuvînt face față oricărui român este armata. Generației de azi i-a fost dat să vadă reînviind gloria armelor strămoșești ce de un veac amorțisă sugrumată de ingerința fatală. Astăzi însă, vechii străjeri, dorobanți și grăniceri s-au dezvoltat succesiv, dînd României eroii pe care lumea i-a admirat în glorioasele lupte de la Grivița, Plevna și Smîrdan. Unul dintre mijloacele cele mai eficace pentru înlesnirea dezvoltării și instruirii oricărui militar este crearea unui organ de publicitate. Iată scopul ce-și propune «OSTAȘUL»"*.

Publicația aceasta, avînd format broșură, a apărut de două ori pe lună, pînă la 16 februarie 1883, publicînd studii militare, conferințe, hărți militare, informații generale, instrucțiuni, decizii ministeriale.

I.M.

OSTAȘUL

JURNAL MILITAR

No. 1. 1 Iulie

PRECUVÂNTARE

De o jumătate de secol, de cînd țara românească, împinsă fără preget pe calea propășirii, a izbutit să-și dea o organizație la care alte națiuni lucrează de secole întregi, una din instituțiile care cu drept cuvînt face față oricărui român este armata.

Generației de azi i-a fost dat să vadă reînviind gloria armelor strămoșești, ce de un veac amorțisă sugrumată de ingerința fatală.

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE

MUZICIENI MILITARI STRĂINI INSPIRAŢI DIN FOLCLORUL ROMÂNESC

De peste 300 de ani, folclorul românesc a atras atenţia compozitorilor străini, care l-au prelucrat în diverse forme şi genuri muzicale. Puţini ştiu însă că printre creatorii ce s-au aplecat asupra cîntecului nostru popular s-au numărat şi cîţiva muzicieni străini. Poate părea surprinzător faptul că nume celebre ca Franz Lehar şi Carl Michael Ziehrer, maeştri ai valsului şi operetei vieneze, se numără la loc de frunte printre compozitorii-militari inspiraţi din melosul românesc.

Legăturile Ţărilor Române cu muzicienii austrieci îşi aveau o trăinicie artistică încă din sec. XVIII, răsunătorul turneu la Bucureşti (1847—1848), al capelei „regelui valsului" Johann Strauss-fiul avînd darul să îndrepte privirile viitorilor compozitori şi dirijori spre oraşele noastre. Aşa a poposit în Capitala tînărului stat independent România, şeful de muzică militară Carl Michael Ziehrer (1843—1922). Îmbrăcase haina militară în 1864 în pragul războiului germano-danez, dar anii cei mai fructuoşi ai capelmaestrului Regimentului nr. 55 s-au situat între 1870—1873. Turneul artistic la Bucureşti a avut loc între 1 mai — 15 septembrie 1879, serile de concert oferite iubitorilor noştri de muzică la *Grădina Roşca* fiind adevărate triumfuri. În concertul de adio, Carl Michael Ziehrer a fost primit cu flori, focuri bengale şi artificii, iar un poet a tipărit un *Sonet (Artistului Ziehrer — 31 VIII. 1879)*. Valsul *Souvenir de Cotroceni*, op. 219, cunoscut şi sub denumirea *Zile fericite (Glückliche Tage)*, s-a tipărit de editorul bucureştean Constantin Gebauer, fiind dedicat colonelului Theodor Văcărescu. Contactul compozitorului cu românii avusese loc, însă, la Viena. În cercul Societăţii *România Jună*, capela lui Carl Michael Ziehrer a lansat la 15 II. 1879, cu ocazia tradiţionalului bal al coloniei române, cadrilul *Steaua României*. Lucrarea s-a tipărit la Viena, întocmai ca polca *Fleur roumaine (Floare românească)* anunţată de revista *Familia* (1890). Se pare că din turneul în România, Ziehrer s-a întors în patrie şi cu ecourile proaspătului vals *Valurile Dunării* al colegului român Iosif Ivanovici, fiindcă reminiscenţe din această partitură au fost identificate de cercetătorul Max Schöncherr în lucrările *Donausagen*, op. 446, şi *Biedermaier-Walzer*, op. 546.

Puţini ştiu că Franz Lehar (1870—1948) a fost, în tinereţe, şef de muzică militară la Regimentul nr. 50 din Braşov. Îşi alcătuise o bună orchestră de salon, susţinînd concerte în sălile *Reduta* şi hotelul *Europa*. De aci se pare că s-a născut dragostea faţă de folclorul românesc şi mai ales faţă de lumea satului nostru. Fiindcă opereta *Dragoste de ţigan* aduce în centrul acţiunii eroii români Ionel Bolescu şi Dragotin. Totuşi, lucrarea în care melosul nostru şi-a aflat o pondere majoră rămîne opereta *Wo die Lerche singt (Acolo, unde cîntă ciocîrlia)*. Într-o scrisoare din 2 IV 1916 adresată directorului trupei lirice bucureştene, Vladimir Maximilian, compozitorul Franz Lehar îşi exprima dorinţa de a participa la premiera operetei sale *Copilul prinţului* la Bucureşti. Din păcate, războiul mondial l-a împiedicat să ajungă la noi în ţară. Primul spectacol cu opereta *Ciocîrlia* (cum au prescurtat-o impresarii şi ziariştii epocii) a avut loc la Teatrul Comunal din Timişoara în montarea trupei lirice Avram Nicolau (23 martie 1922), lucrarea fiind reluată apoi la *Grădina Vox* din Bucureşti de către Ansamblul Teatrului Armatei (1 VI. 1948). Coincidenţă peste timp sau omagiu adus capelmaestrului vienez? Mai degrabă, valorificarea artistică a folclorului românesc de către Franz Lehar, pentru posteritate.

C. VICOS

op. 220 **RUMÄNISCHE POLKA**

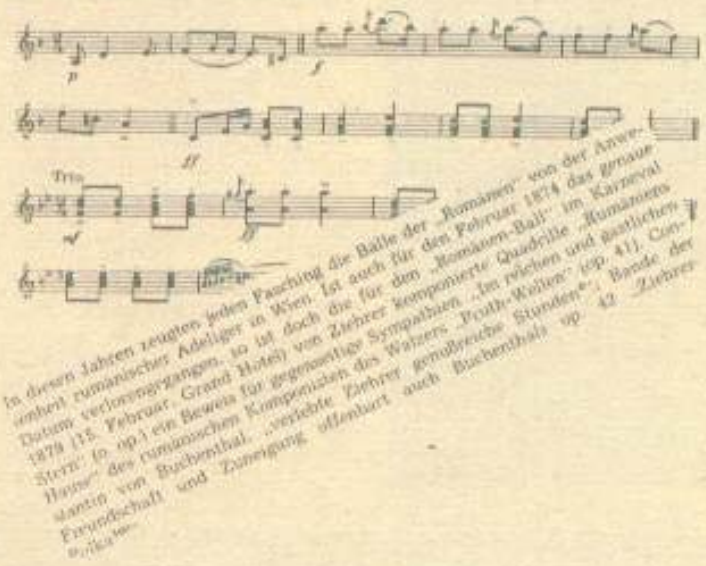

TEATRUL MUZICAL ROMÂNESC CONTEMPORAN ŞI CREATORII AI ARMATEI

Se încheiase cel de-al doilea război mondial, muzicienii care îmbrăcaseră temporar haina militară se întorseseră la casele lor şi încercau să-şi reia activitatea creatoare. Multe se schimbaseră însă în viaţa noastră socială şi culturală. În Calea 13 Septembrie din Bucureşti avea să-şi deschidă porţile primul Teatru al Armatei din existenţa poporului nostru, instituţie de care aveau să-şi lege numele o serie de valoroşi compozitori, dirijori, scriitori, regizori, coregrafi şi interpreţi. Luase fiinţă în 1947 şi Ansamblul de cîntece şi dansuri al armatei, formaţie unicat în mişcarea artistică postbelică. De apariţia acestor două instituţii şi-au legat numele compozitorii Gheorghe Dumitrescu şi Viorel Doboş, scriitorii Alexandru Kiriţescu, Constantin Ghiban, Laurenţiu Fulga, Nicolae Tăutu, dirijorii Radu Botez, Ion Vanica şi Dinu Stelian, regizorul Emil Bobescu, coregrafii Gheorghe Baciu şi Vladimir Bedea. Pentru prima oară, armata avea să numere în rîndurile sale muzicieni şi scriitori *profesionişti*, atingerea treptelor ierarhice pînă la gradul de general (Dinu Stelian) producîndu-se paralel cu afirmarea maturităţii creatoare.

Teatrul muzical românesc din primul deceniu de după război a cunoscut o surprinzătoare afirmare naţională tocmai prin colaborarea strînsă dintre scriitorii-militari şi compozitorii-militari sau civili. Nu întîmplător, cel mai fecund dramaturg-muzical al epocii socialiste — maestrul Gheorghe Dumitrescu — şi-a descoperit vocaţia pentru genul liric în colaborarea timpurie cu Teatrul Armatei, în timp ce Viorel Doboş a rămas credincios operetei pînă în clipa morţii (1985), pornind tot de pe scena din Dealul Spirii. Ceva mai mult: ambii compozitori au semnat în 1950 muzica operetei *Tarsiţa şi Roşiorul*, reprezentată în decembrie 1950 pe scena Teatrului Armatei!

Numele colonelului Constantin Ghiban, autorul binecunoscutului roman *Cînta la Stupca o vioară*, a rămas legat de libretul piesei româneşti inaugurale: opereta *Cîntecul munţilor* de Viorel Doboş (1945). Era prima lucrare muzicală inspirată din actualitate. Moartea timpurie a lui Constantin Ghiban a privat teatrul muzical autohton de un condei avizat, stăpîn pe meşteşugul scenei. În schimb, colonelul Viorel Doboş a trecut la Ansamblul *Ciocîrlia* (1949—1957, 1964—1968), continuînd să scrie tablouri coregrafice şi balete, iar pentru teatrele de stat, operete şi music-hall-uri. Dramaturgul, colonelul pe atunci, Laurenţiu Fulga — ulterior a avut gradul de general — a oferit scenei româneşti contemporane piesa *Ion Vodă cel Cumplit*, lucrare ce a stat la baza operei cu acelaşi titlu de Gheorghe Dumitrescu. Premiera de la Opera Română sub bagheta fostului inspector al muzicilor armatei, locotenent-colonel Egizzio Massini (12 IV. 1956), a marcat cel mai important eveniment artistic din teatrul muzical din primul sfert de veac de după război. Acelaşi compozitor a scris, în colaborare cu libretistul colonel Nicolae Tăutu, opera *Fata cu garoafe* (1961), inspirată din lupta comuniştilor din ilegalitate.

Din păcate, toţi scriitorii-militari amintiţi în aceste rînduri ne-au părăsit definitiv în plină maturitate a talentului. Au rămas în schimb operele lor, veritabile pietre de temelie ale teatrului liric românesc contemporan.

C.V.

LAUDĂ ARMATEI

În luna aprilie 1834 urcă în scaunul domnesc, în Ţara Românească Muntenia, Alexandru Ghica. La festivitatea respectivă, noul domnitor se adresează mai întîi armatei, căreia-i aduce laude: *„Miliţia Românească este adevărata sprijinire şi podoaba noilor aşezăminturi ale patriii sale... Această oştire, într-o curgire de vreme aşa de scurtă* (fusese reînfiinţată în 1830), *au dobîndit deplina sa formare... şi cer ostaşilor să păstreze simţirile disciplinii, supunerii şi credinţii"*. În acel an 1834 avea să fie introdus, în mod oficial, şi primul steag al oastei române, care va fîlfîi în fruntea tuturor trupelor, ca şi pe catargele navelor româneşti de pe Dunăre sau ieşite în apele internaţionale: *„Să dă, la corăbiile cele negustătoreşti steag cu faţa galbenă şi roşie, avînd pe dînsul şi stele şi la mijloc pasăre albastră cu un cap, iar la cele ostăşeşti alt steag, cu faţa roşie, albastră şi galbenă, avînd şi acesta stele şi pasăre..."*. Deci, neîndoielnic, *paternitatea drapelului nostru de azi revine domnitorului Alexandru Ghica prin acest început de la 1834.*

I.M.

DIN FOTOTECA NOASTRĂ

O întîlnire dintre mareşalul Averescu şi celebrul Peneş Curcanul, cu prilejul unei parăzi militare

Marele poet Tudor Arghezi înconjurat cu dragoste de militari, iubitori de poezie, care l-au vizitat, nu o dată, la Mărţişor

Profund emoționați, pionierii unei școli generale din Capitală ascultă evocările generalului-colonel (r) Emilian Ionescu, veteran din războiul antihitlerist.

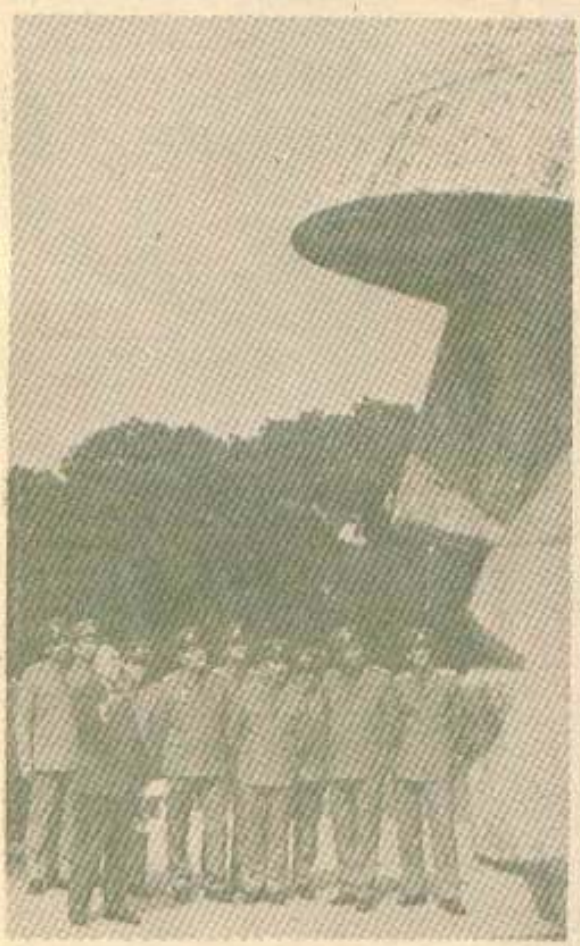

La monumentul ostașilor români înălțat în municipiul Carei

Celebra noastră gimnastă Nadia Comăneci pe vremea cînd își publica „Jurnalul" în paginile revistei „Viața militară"

Şahistul sovietic Karpov a acceptat cu plăcere invitaţia de a participa la un simultan organizat în 1985 la Casa Centrală a Armatei...

..Ca şi celebra şahistă româncă Elisabeta Polihroniade. Învingători? Prietenia prin intermediul sportului

1970. O amintire peste ani: la redacţia revistei noastre (de la stînga la dreapta, rîndul de jos): Aurel Martin, Haralamb Zincă, Dumitru Rădulescu, Nicolae Tăutu, Dragoş Vicol. (rîndul de sus): Adrian Mierluşcă, Mircea Radina, Nicolae Briceag, Ion Căpeţ, Traian Rau, Nicolae Dumbravă, Jean Gheliuc, Ion Lotreanu, Dumitru Ispas, Constantin Şola

TRAIAN REU

Partid

Flamură de purpură și soare
Prezentă în tihna de-acasă,
Freamăt al pădurii de stejari și de brazi,
Pîine de aur aburind pe o masă;

Luceafăr suit din adîncul gîndirii,
Unic far pe marea dorului meu
Către țărmul iubirii și adevăr,
Spre viitor dorit curcubeu;

Ochiul mereu fermecat de frumos,
Liniște sub grindini și vînt.
Inimă a mea - Partid Comunist,
Plămadă din sîngele acestui pămînt.

Sub Tricolor

Ni-e dat hotarul milenar în pază
Cu dimineți de purpură în el
Și inima ne bate-n piept vitează
Sub glorios, nebiruit drapel.

Ne contopim cu zborul ciocîrliei,
Cu vîrstele Carpaților în soare
Și-n orice clipă plaiul bucuriei
Aduce în priviri doar sărbătoare.

Cît vom trăi sub tricolor și steme
Vom apăra pămîntul legendar
El singurul nepieritor în vreme
Statornicit în piatra de hotar.

Etern

Trandafirii la cumpăna orelor
Tulbură liniștea pietrelor
Și urcă în nesomn
Sărutul etern lăsat
Pe marmurile Carpaților.

Trandafirii și infinitul -
Iubire de frumos
Și nemurire
Din vatra Hobiței.

Triumf

E zarea toată o culoare
Și-o dimineață a puterii
Cînd se înalță peste Putna
Un dulce răsărit de soare
Ce trece prin răcoarea umbrei
Ca un triumf al veșniciei
Purtat de umerii lui Ștefan
Spre nemurirea României.

Lin codrii își apleacă fruntea
Și murmură în grai de frunze
Balada miilor de inimi
Trecute-n fibre de bazalt
Și-atunci săgețile luminii
Împurpurează orizontul
De primăveri azi renăscute
Sub cerul patriei înalt.

HARALAMB
ZINCĂ

Von Kraus atacă

I. NELINIŞTILE AGENTULUI

Codruţ Anghelini nu mai recurse la stratagema din ajun pentru a intra în clădirea de pe strada Pitagora... Păstră doar căciula şi ochelarii, iar drumul pînă la băcănia „La armeanul vesel" îl făcu la volanul automobilului său, pe urmă o porni pe jos. Cerul curat şi înstelat făgăduia o geruială aspră... Strada era liniştită, golită de zarva copiilor. La ora nouă, aşa cum promisese, sună la uşa apartamentului doamnei Bârsan... Îl întîmpină chiar amfitrioana cu un sincer „Bine aţi venit", îl pofti să-şi scoată paltonul. O urmă apoi în sufragerie unde îl aştepta Ruga Scarlat.

— De data asta sper că nu o să refuzaţi să vă prepar un ceai?... Doamna Bârsan îi zîmbi condescendent.

— Îl voi bea cu plăcere, o asigură Anghelini.

Ruga se odihnea în fotoliu. La intrarea lui Anghelini se ridică plictisit şi strînse parcă dezgustat mîna ofiţerului de dirijare. Dintr-o privire, Anghelini îşi dădu seama de starea ziaristului. „Face alergie cînd mă vede", îşi spuse el cu părere de rău... Aşezat acum în fotoliu, îi vedea mai bine faţa palidă şi obosită, ochii adumbriţi care refuzau să se încrucişeze cu ai lui. O linişte glacială, neprietenoasă, se instaură deîndată între ei. Anghelini se hotărî să-l lase pe ziarist să spargă ghiaţa. Îşi scoase tabacherea, i-o întinse. Acesta refuză să fumeze... După alte cîteva minute de aşteptare, înţelegînd probabil tactica ofiţerului, Scarlat Ruga începu să vorbească rar, vlăguit, de parcă atunci s-ar fi ridicat din pat după o lungă suferinţă.

— Totul s-a petrecut altfel... cu totul altfel decît mă instruise von Kraus la prima întîlnire. I-am adresat omului de la intrare parola... Mi-a răspuns normal, dar a insistat să trec pe la Angela Lehmann. Am intrat. O cunoaşteţi, desigur, pe această domnişoară. M-a întîmpinat cu respect... Am băut cafea şi coniac şi, din una în alta, ajunge să-mi spună că un prieten al meu — Julius von Kraus — doreşte să mă vadă şi că în acest scop ea a pregătit totul... „Ce înseamnă totul?" — am întrebat-o. „O să vă conduc la locul întîlnirii", mi-a răspuns. Am ieşit cu dînsa în spatele clădirii, am traversat o curte, am intrat în alta... Cred că în grădina legaţiei germane. De acolo, am ajuns într-un garaj unde mă aştepta o limuzină...

Tăcu ca şi cum deodată şi-ar fi pierdut şirul gîndurilor. În fine, catadicsi să-i arunce lui Anghelini o privire înnegurată şi acuzatoare.

— În automobil, nu mai ţin minte cum — cred însă, după greaţa avută, că datorită cloroformului —, mi-am pierdut cunoştinţa... Iar cînd mi-am revenit...

— După cît timp? — îl întrerupse Anghelini.

— Nu m-am uitat la ceas... din păcate... Dar trebuie să-mi fi revenit cam după o jumătate de oră... M-am trezit într-un fotoliu iar în faţa mea, în picioare — von Kraus... Aştepta să fac ochi, să prind grai... Mi-a întins un pahar cu apă minerală. Cred că băutura mai conţinea ceva, căci după cîteva înghiţituri m-am simţit din nou foarte bine...

Doamna Bârsan ciocăni la uşă şi intră surîzătoare, vorbindu-le ca unor copii.

— Gata ceiuţul... Cu pişcoturi de casă... făcute de mine...

Puse tava pe măsuţă, îmbiindu-i cu privirea ca pe nişte oaspeţi dragi:

— Serviţi..., serviţi sănătoşi!

— Vă mulţumim mult, zise Anghelini.

— Săru'mîna... adăugă şi Ruga.

Gazda dispăru în direcţia bucătăriei, urmărită de cei doi bărbaţi.

— Aţi izbutit să vă daţi seama unde vă aflaţi? — redeschise Anghelini convorbirea.

— Nu... O casă sau o vilă la marginea Bucureştilor ori, poate, ceva mai departe de oraş... În orice caz în apropierea unui aerodrom, deoarece zgomotul unor avioane răzbea foarte clar în interiorul acelei case...

Fragment din romanul în curs de apariţie la Editura Militară, „Noaptea cea mai lungă".

Ruga tăcu iarăşi, se hotărî să-şi aprindă o ţigară, trase absent din ea.

— Întrevederea n-a ţinut mult... Von Kraus s-a scuzat pentru modul cum a fost învoit să organizeze întrevederea... Nu mi-a explicat de ce. M-a asigurat că viitoarele contacte vor avea loc în afara oricăror peripeţii... Mi-a înmînat un plic. În el, un chestionar...

Ziaristul scoase plicul din buzunarul drept al hainei şi-l întinse ofiţerului.

— Sînt zece întrebări legate de cei trei prizonieri britanici deţinuţi la Jandarmerie...

Anghelini preluă plicul şi-l puse pe masă, lîngă tava cu ceai şi pişcoturi.

— Să servim, propuse el. N-aş vrea s-o jignim pe doamna Bârsan.

Băură ceaiul într-o tăcere deplină, în care vreme Anghelini încercă de două ori, fără succes, să surprindă ochii *Magistrului*. Îi înţelegea starea depresivă... „Omul ăsta nu-i făcut pentru aventuri şi iată, viaţa l-a tîrît într-o aventură, deloc agreabilă..."

Ruga termină de băut ceaiul şi relată în continuare, ţinîndu-şi ochii închişi.

— Mi-a spus că îmi acordă două săptămîni pentru a răspunde la întrebările chestionarului. I-am promis că o să încerc să respect termenul... Înainte de a ne despărţi, m-a tratat cu cafea şi coniac...

— Aţi fost din nou adormit, nu-i aşa? — anticipă Anghelini. Ruga deschise ochii pentru a privi lung către un colţ al încăperii.

— Nu, nu... De data asta, von Kraus m-a prevenit: „Iartă-mă, domnule Ruga, dar o să te scoatem de aici cu ochelari orbi... Nu te supăra — m-a rugat — este pentru prima şi ultima oară cînd te supunem unor asemenea probe... Spune, unde vrei să te lăsăm? Ce-ai zice pe Schitu Măgureanu, la intrarea în Cişmigiu?" Vă daţi seama că tot ce doream era să scap cît mai repede din coşmarul în care fusesem tîrît... Am zis da. Mi-au pus ochelarii orbi, am coborît o scară, cred că am ajuns în garajul subteran al clădirii. Am fost ajutat să urc lîngă şofer... care şofer nu era nimeni altul decît Kraus...

— El în persoană la volan?!

— De ce vă miraţi? — întrebă ziaristul învrednicindu-l pe Anghelini, pentru a doua oară, cu o privire străpungătoare. După cca. 30 minute de mers cu maşina, mi s-a permis să-mi scot ochelarii...

— În ce loc al Bucureştilor vă găseaţi în momentul acela?

— În Piaţa Matache... De acolo pînă la Cişmigiu nu mai e mult... Am coborît în dreptul Liceului Lazăr...

— Maşina în ce direcţie a luat-o?

— La dreapta, pe bulevardul Elisabeta...

— Aţi reţinut cumva marca automobilului?

— Un „Mercedes-Benz" negru...

— Numărul l-aţi văzut?

— Era o maşină cu însemnul armatei germane. Atît ţin minte.

— Interesant..., sublinie Anghelini. Ziceţi că aţi auzit zgomot de avioane... Pînă-n Matache, n-aţi mai reţinut nici un amănunt care ar putea să ne ajute să identificăm, cu aproximaţie, zona unde aţi fost transportat?

— După cinci sau zece minute de la plecare, maşina a oprit la o barieră... manevra un marfar, sînt sigur. După asta, cred că am intrat în Calea Griviţei, căci am auzit şuieratul unor locomotive şi chiar zgomotul unui tren în mers...

— Zgomot de tramvaie aţi auzit?

— Da... Clopotul vatmanului...

— Altceva?

— Nu vă uitaţi în chestionar? — păru ziaristul şocat de indiferenţa lui Arghelini faţă de plic.

— O să-l studiez la birou...

— Atunci, domnule Anghelini, doresc să vă adresez o rugăminte... o rugăminte fierbinte... Ochii lui Scarlat Ruga, aprinşi de o nelinişte lăuntrică, se opriră stăruitori pe faţa interlocutorului. Să mă scoateţi din rahatul ăsta... Nu mai suport... Mi-aţi făgăduit protecţie... Aseară mi-aţi spus că s-ar putea ca cea de-a doua întîlnire cu Kraus să nu mai fie necesară... Vă rog să faceţi aşa, să nu mai fie necesară... Altfel...

Amuţi şi-şi mută privirile întunecate într-o altă direcţie. Anghelini înţelese. Scoase îngîndurat chestionarul din plic, îşi aruncă ochii pe prima întrebare: „Au trecut două luni de la capturarea celor trei agenţi englezi, declaraţi prizonieri. De ce, după atîta timp, cei trei nu sînt internaţi în lagărul de prizonieri de la Timiş? " Împături la loc chestionarul şi-l introduse în plic, suspinînd necăjit. Se uită la *Magistrul*. Ce să-i răspundă? Că vor renunţa la serviciile sale? L-ar fi minţit. A, dacă von Kraus şi-ar fi scos de-a binelea capul... Dar dumnealui nu le oferise decît un indiciu că se aflase din nou în Bucureşti. Şi era foarte posibil ca, la ora aceea, să se fi retras iarăşi, strategic, într-una din ascunzătorile sale din ţară sau de peste hotare... Aşadar, într-o asemenea conjunctură, cînd consemnase primele mişcări — ce-i drept, von Kraus se arăta a fi partizanul unor deschideri şi mişcări spectaculare —, mai putea el, oare, să-şi menţină opinia din ajun? Era clar că nu... Dar la fel de clar era că, în înfruntarea cu adversarul lui direct, structura psihică a *Magistrului* va ceda, desigur, în dauna S.S.I-ului... Pentru a-şi linişti agentul, Anghelini alese o cale socotită de el a fi cea mai adecvată:

— Von Kraus ne acordă două săptămîni pentru a-i oferi răspunsul... timp suficient de meditaţie... de a încerca să dăm de urma lui... de asemenea, pentru a găsi formula cea mai bună de a vă proteja cît mai bine... Aceste două săptămîni vor însemna şi pentru dumneavoastră un prilej de relaxare nervoasă, de reflecţie...

Scarlat Ruga se ridică cu o energie ce n-o manifestase pînă atunci:

— Eu, unul, domnule Anghelini, vă rog să luaţi act de declaraţia mea — la următoarea întîlnire cu von Kraus eu nu mă mai prezint. Şi, cu asta, am terminat...

Atmosfera deveni şi mai grea şi Anghelini înţelese că, dacă ar forţa continuarea discuţiei, raporturile lui cu agentul *Magistrul* s-ar fi înrăutăţit. Se ridică şi i se adresă pe un ton împăciuitor:

— Mîine de dimineaţă, dacă nu chiar în noaptea asta, voi prezenta cererea domnului Eugen Cristescu... Vă asigur că va fi satisfăcută...

II. DEZNODĂMÎNTUL

Codruţ Anghelini se culcă foarte tîrziu, răzbit, în cele din urmă, de oboseală. Adormi greu... mai

greu decît în alte dăţi, cu gîndul la *Magistrul*, la întrebările lui Kraus din chestionar, la Eugen Cristescu cu care apucase să discute cazul lui Scarlat Ruga. Ajunseseră chiar şi la o concluzie: valorosul agent să fie rugat să-şi continue misiunea, să nu evite viitoarea întîlnire cu Kraus, să-i predea acestuia răspunsurile la chestionar... După care, dacă va voi să se refugieze temporar în Portugalia sau în altă parte a lumii, S.S.I.-ul îl va ajuta nu numai cu procurarea documentelor de rigoare, ci şi cu bani.

După cîteva ore de somn numai, îl trezi ţîrîitul violent şi interminabil al telefonului. Pradă buimăcelii, Anghelini se îndreptă clătinîndu-se spre aparat.

— Bună dimineaţa, domnule director, sînt eu, Dumitrache...

— Ce-i, Dumitrache? vorbi Anghelini frecîndu-şi cu pumnul ochii somnoroşi. Nu te-ai schimbat încă?

— La ora opt seara mă schimb... ca de obicei...

— Că bine zici, căscă Anghelini.

— Domnule director, v-am trezit... E ora nouă... nouă şi un sfert... Cam de la opt dimineaţa vă caută cu insistenţă o doamnă... Bârsan o cheamă... susţine că vă cunoaşte şi trebuie să vorbească urgent cu dumneavoastră... De trei ori a sunat pînă acum... Voia să-i dau numărul de acasă. Cum să i-l dau fără aprobare?

Buimăceala i se risipi puţin cîte puţin, iar cînd ofiţerul de serviciu mai spuse o dată: „Tot zice că are ceva foarte important să vă comunice", mintea lui Anghelini îşi recăpătă pe deplin limpezimea.

— Doamna Bârsan, zici?

— Da, domnule director... Ce să-i spun, că o să mă cheme din nou...

— N-o să te mai cheme, că o sun eu.

Intră în baie, îşi vîri capul sub jetul de apă rece al robinetului de la chiuvetă. Înviorat acum, se pomeni asaltat de întrebări. Le ignoră... De ce s-ar încurca în tot felul de supoziţii cînd, peste cîteva minute, doamna Bârsan îi va da toate lămuririle? Căută agenda, o deschise la litera B, formă numărul. Telefonul prezenta ocupat... „Biata femeie, m-o fi căutînd într-una la birou!" — îşi zise şi, dîndu-şi seama că aluneca pe nesimţite într-o stare de nervozitate, îşi aprinse o ţigară. La al doilea apel al său, doamna Bârsan răspunse. Îi recunoscu vocea şi izbucni în plîns.

— Doamne Dumnezeule, bine că v-am găsit!... Veniţi, vă rog, cît se poate de repede aici...

— Dar ce s-a întîmplat?

— Ştiu eu ce să vă spun? — se văicărea femeia bocind stins.

— Încercaţi totuşi, insistă Anghelini. Hai, liniştiţi-vă... vă rog...

— La şapte şi ceva am ieşit să mă duc în piaţă... Era încă întuneric... pe scări la fel... Cînd m-am întors de la piaţă, am văzut uşa de la locuinţa domnului Ruga crăpată... M-am oprit...

Anghelini simţi cum, din pricina încordării nervoase, începe să transpire. O întrerupse.

— Aţi intrat în casă...

— Mai întîi l-am strigat din uşă, povesti ea plîngînd, şi nu mi-a răspuns... Nu mai ştiu de cîte ori am strigat: „Domnule Ruga!... domnule Ruga, sînteţi aici?". Am intrat...

— Şi el?

— Ştiu eu ce să vă spun... Femeia se înecă de astă dată într-un bocet nestăpînit.

— A fugit de-acasă, nu-i aşa? încercă Anghelini să ghicească.

— Nu, nu... Văzînd că nu-mi răspunde, am...

Anghelini auzi o bufnitură, după care pe fir nu se mai auzi nimic. Chemările sale rămaseră fără răspuns. „O fi leşinat! — conchise judecînd după bufnitura captată de receptor foarte distinct. Abandonă telefonul şi începu să se îmbrace în grabă... Înainte de a ieşi din casă, mai încercă o dată să ia legătura cu doamna Bârsan. Aparatul lui se blocase, indiciu concret că doamna Bârsan nu-şi revenise şi nu apucase să pună receptorul în furcă. Cîteva minute mai tîrziu, Anghelini străbătea în viteză cu maşina străzile Capitalei.

Cînd ajunse la etajul trei al clădirii, se opri mai întîi în faţa apartamentului lui Ruga, şovăi o clipă, pe urmă se îndreptă spre uşa celuilalt apartament. Sună, sperînd să o vadă pe doamna Bârsan în prag, întîmpinîndu-l, ca întotdeauna, bucuroasă. Însă vecina ziaristului nu se ivi. Dintr-o pornire spontană Anghelini apăsă clanţa... uşa cedă imediat... Intră fără să ezite. Luminile, în mai toate încăperile, erau aprinse. Pe la ferestre, draperiile de camuflaj nu fuseseră încă date deoparte. Anghelini se repezi în sufragerie, unde ştia că se află instalat telefonul. Primul lucru pe care-l văzu fu receptorul — era pus în furcă, semn concludent că stăpîna casei îşi revenise din leşin şi, probabil, se dusese dincolo, la Ruga. Totuşi, Anghelini strigă: „E cineva pe-aici?". Nu primi nici un răspuns. Casa era pustie. O părăsi ieşind pe palier. Pe scară, nici o mişcare, nici un zgomot. Se furişă în apartamentul lui Ruga, nu înainte de a suna, ca nu cumva apariţia sa bruscă să o sperie pe doamna Bârsan... Străbătu vestibulul, sufrageria şi de acolo zări larg deschisă uşa de la camera de lucru a ziaristului. Rămase locului, mirat că doamna Bârsan nu-i ieşise în întîmpinare. O tăcere grea încătuşa apartamentul. Păşi încet spre încăperea unde, pentru prima oară, stătuse de vorbă cu Scarlat Ruga şi-i prezentase propunerea de a colabora cu S.S.I.-ul pe toată durata războiului. „Vă cunosc eu, glumise ziaristul prietenos. Îi cereţi omului un deget, apoi îi înhăţaţi toată mîna". Deodată, tresări speriat. Îl văzu pe Scarlat Ruga într-un fotoliu, adîncit într-un somn adînc, cu capul lăsat pe umărul stîng... La picioare — o carte. Era evident că-i scăpase din mînă în clipa în care adormise sau... La gîndul că în pustietatea apăsătoare a locuinţei va trebui să se apropie de fotoliu şi să constate că inevitabilul se produsese, se înfioră şi se întrebă de ce n-o vedea acolo pe doamna Bârsan. Se opri la un pas de fotoliu. La lumina lampadarului şi a lămpii din tavan cu patru braţe, descoperi ochii mari, sticloşi, ai lui Ruga. Bărbia îi alunecase într-o parte, trăgînd după sine gura...

„Doamne, a murit! Îşi spuse Anghelini cu inima strînsă de durere... Iscodi, dezorientat, încăperea. Dăinuia o ordine perfectă. Văzu pe birou telefonul şi dintr-o dată ştiu ce are de făcut. „Numai să-l găsesc..." Picioarele îi deveniră grele, ca de plumb. Făcu un efort să şi le urnească, să ajungă la aparat... Formă un număr.

— Cu domnul chestor Rinderiu, ceru.

— Aşteptaţi, vă rog...

„Poate am noroc, se gîndi răsucindu-se spre fotoliul în care zăcea Ruga. Ai zice că doarme... poate chiar doarme... poate trebuia să-l apuc de umeri şi să-l zgîlţîi..."

— Rinderiu la aparat...

— Bună dimineaţa, Rinderiule... Anghelini te deranjează...

— Judecînd după vocea ta, numai bună nu pare să fie, observă chestorul cu o ironie amicală.

— Rinderiule, am mare nevoie de tine...

— Chiar în momentul ăsta?

— Chiar... Te-aş ruga să laşi totul de o parte, să iei maşina şi să vii urgent...

— Pe strada Pitagora numărul 15?

Anghelini rămase literalmente cu gura căscată şi preţ de cîteva secunde nu fu în stare să articuleze un sunet.

— Codruţ, de ce ai amuţit? Mai eşti pe fir?

— Mai sînt, murmură el înăbuşit. Am auzit bine, ai spus Pitagora 15?

— Da, confirmă chestorul. E vorba de ziaristul Scarlat Ruga de la „Timpul", nu-i aşa?

— De unde ştii? — îşi răsti Anghelini uluirea, gîndindu-se imediat la doamna Bârsan: „S-o fi speriat şi a anunţat poliţia!"

— Am primit un telefon de la un anonim... un bărbat... Ne-a informat textual: *„Agenţi ai Intelligence Service-ului* sînt vinovaţi de moartea ziaristului Scarlat Ruga... Deplasaţi-vă la domiciliul său de pe strada Pitagora nr. 15 şi o să-i găsiţi cadavrul..." Apoi a închis. E adevărat?

— Din păcate, da... Cine şi cum l-a trimis pe Scarlat Ruga pe cealaltă lume rămîne să stabilim...

— De unde vorbeşti?

— Din casa lui Ruga.

— A fost omul vostru?

Anghelini răspunse după o scurtă ezitare:

— Da... De aceea am nevoie de tine şi, mai ales, de discreţia ta...

— Tare mi-e teamă că de discreţie n-o să ai parte, fu de părere chestorul. Cred că tipul de la telefon e dispus să răspîndească ştirea în tot Sărindarul... Eşti singur acolo?

— Singur.

— Să vin cu procuror... cu medicul legist?

— Încă nu... Mai întîi să ne consultăm...

— Bine... se învoi Rinderiu. În zece minute sînt la tine.

Convorbirea cu chestorul Rinderiu îl revigoră pe Anghelini; gîndul că peste puţin timp avea să nu mai fie singur cu cadavrul *Magistrului* sub ochi îi redase sîngele rece, luciditatea. „Aşadar, după telefonul anonim primit de Rinderiu, ipoteza sinuciderii sau a unui atac de cord cade, începu Anghelini să analizeze situaţia. Deci Scarlat a fost ucis... Din ordinul „aliatului"... Numai el obişnuieşte să-şi pună crimele pe seama Intelligence Service-ului... Von Kraus s-a ţinut de cuvînt — a răzbunat moartea prietenului său Amadeus Schmidt, dacă prieten i-a fost..."

Îşi aminti iarăşi de doamna Bârsan. Dar ea unde o fi dispărut? De ce şi-a lăsat casa deschisă? Presupunînd că a plecat prin vecini, era timpul să se arate. Intrigat, ridică receptorul şi o sună, dar în zadar... „N-a venit... Hm, foarte ciudat!... În timp ce vorbeam cu ea a leşinat... În privinţa asta n-am cum să mă înşel... Să se fi rănit în căderea?... Să se fi dus la un post de prim ajutor? Bine, dar de ce şi-a lăsat casa vraişte?... Şi-apoi, ştia că vin. Să-mi fi scris cîteva rînduri..."

Îşi îndreptă privirile spre trupul inert al *Magistrului*... Pentru el totul se sfîrşise: chinuitoarele întrebări, spaimele, insomniile... Gîndul i se întoarse din nou la doamna Bârsan. „Unde să fi dispărut?... şi, mai ales, de ce, cînd ştia că vin? Îşi frămînta Anghelini mintea, în căutarea unor explicaţii. Să plece, să nu încuie uşa?! Poate din pricina emoţiei. Dar a lăsat şi luminile aprinse!"

Se hotărî să mai arunce o privire în locuinţa doamnei Bârsan. Ajungînd în vestibul, i se păru că aude paşi urcînd pe scări. Deschise uşa. Nu se înşelase. Erau paşii lui Rinderiu. Criminalistul urca voinicеşte treptele.

— Hai, omule, că nu mai am mult şi înnebunesc!

Anghelini îi luă bucuros mîna, i-o strînse şi-l trase după el în locuinţa lui Ruga.

Comisarul îşi scoase numai pălăria, punînd-o în cuierul pe care atîrnau paltonul, pălăriile şi căciula ziaristului.

— Unde-i? — întrebă chestorul prefăcîndu-se a nu observa tulburarea colegului de la S.S.I.

— Dincolo, în birou...

Rinderiu, cu mîinile înfundate în buzunarele raglanului său vechi, strîns în talie cu un cordon, se opri în pragul încăperii şi, înainte de a păşi în „cîmpul infracţional", îşi roti prin încăpere ochii, văzu cadavrul, îl cercetă de la distanţă cîteva secunde, apoi se uită la Anghelini.

— Cine l-a descoperit? — întrebă.

— O vecină...

— Şi unde-i dumneaei?

Anghelini se minună el însuşi de calmul cu care-i relata chestorului raporturile S.S.I.-ului cu vecina lui Scarlat, insistînd ceva mai mult asupra ultimei lor convorbiri.

— Înţelegi, trebuia să mă aştepte la ea acasă sau aici...

Rinderiu nu ceru lămuriri în plus, părînd mulţumit cu informaţiile primite, intră în birou şi se opri în dreptul cadavrului lui Ruga.

— Pot să intru şi eu? — întrebă Anghelini.

— Ei, asta-i, sigur că da.

Criminalistul se aplecă şi ridică de la picioarele mortului cartea, reţinu dintr-o privire titlul, după care i-o trecu lui Anghelini, venit din urmă, spunîndu-i:

— Iată ce citea agentul dumitale, cunoscutul ziarist Scarlat Ruga, în momentul morţii.

Anghelini recunoscu imediat coperta cărţii cu titlul „Documentele secrete ale Marelui Stat Major francez". Fusese editată în 1941, în limba română, de către o oficină germană de propagandă în favoarea Reichului.

— Ei, ce zici? — întrebă chestorul aplecîndu-se să cerceteze îndeaproape faţa ca de ceară a defunctului.

Ce să zică? Ar fi avut el multe de zis dar preferă să tacă şi să-l urmărească pe Rinderiu.

— Dragul meu. Chestorul se îndreptă din mijloc, gemînd bătrîneşte, pentru a-l privi cu compătimire pe colegul de la S.S.I.: Scarlat Ruga a murit otrăvit... Acum, spune-mi ce vrei de la mine...

Deşi se aştepta şi la o asemenea concluzie, Anghelini primi vestea ca pe o lovitură de pumnal. Scrîşni de durere, apoi simţi nevoia de a face cîţiva paşi... Se opri lîngă biroul ziaristului şi de acolo i se adresă lui Rinderiu în şoaptă, fără să se întoarcă spre el...

— Aseară m-am întîlnit cu Ruga... Am stat de vorbă mai bine de o oră... Of, Doamne, ce om am pierdut! Tăcu un timp, aşteptînd să-i treacă emoţia care-i înăbuşea vocea. A murit otrăvit zici, poate să însemne că s-a sinucis... spuse, uitînd că eliminase această ipoteză de lucru. Şi mai poate să însemne că a fost otrăvit...

Chestorul se apropie cu tabachera întinsă. Anghelini nu refuză ţigara.

— Dragul meu, îi vorbi Rinderiu cu o mare înţelegere, slobozind fumul de ţigară şi pe nas şi pe gură, îmi pare rău, dar la prima ipoteză trebuie să

renunți... Ruga a murit otrăvit de o mînă criminală.

Anghelini se răsuci violent spre chestor: mai ținea în mînă cartea pe care ziaristul o citea în timp ce moartea începuse să-i dea tîrcoale.

— De ce ești atît de sigur?

— Mergi pe mîna mea de criminalist bătrîn... Sinucigașul își pregătește altfel despărțirea de viață...

— Atunci sînt obligat să accept ideea că, după ce m-am despărțit de el, Ruga a primit vizita cuiva... că au băut împreună un ceai sau o cafea... (Anghelini o văzu alevea pe doamna Bârsan intrînd în sufragerie cu cele două ceaiuri) ori alte băuturi...

— Dragă Codruț, ești foarte surescitat... Da, da, foarte surescitat... O să te rog să mă lași pe mine să-mi fac meseria. Dacă, bineînțeles, înalte considerente de stat cer tăcere, mie nu-mi rămîne decît să mă supun...

Anghelini se uită lung și deznădăjduit în ochii prietenoși ai criminalistului și spuse:

— Eu sînt cel chemat să iau o hotărîre... Tu ce mă sfătuiești?

Rinderiu îi mulțumi printr-un zîmbet pentru încrederea ce i-o arăta.

— O fi fost Scarlat Ruga agentul vostru secret, dar prin condeiul său de ziarist aparține de mult opiniei publice... Cauza morții lui nu poate fi escamotată... Și-ți repet: cred că anonimul care mi-a telefonat va telefona pe rînd tuturor ziarelor. În concluzie, îți propun să aprobi deschiderea unor cercetări în toată legea...

— Procuror... medic legist... percheziție, enumeră Anghelini cumpănind asupra deciziei ce trebuia să o ia. Tot tacîmul...

— E calea cea mai bună... întări chestorul cu toată seriozitatea. Am o mare satisfacție ori de cîte ori ajung să descopăr mîna criminală a „aliatului".

— Fie..., se învoi Anghelini. Consideră că ți-ai început cercetările și primul care e solicitat să răspundă la întrebările tale sînt eu... te informez că aseară, între orele 21 și 22, m-am întîlnit cu Ruga, din considerente tehnice, în apartamentul vecinei, doamna Bârsan, care ne-a servit cu un ceai...

— Ai băut și tu și el? — vru Rinderiu să afle.

— Da. Te mai informez că discuția de la telefon cu doamna Bârsan a fost întreruptă brusc... Am fost sigur că a leșinat. Deplasîndu-mă rapid la locuința ei, am găsit-o descuiată. Normal ar fi fost ca ea să fie acasă, să mă aștepte, să-mi explice detaliat cum s-au petrecut lucrurile. Dar ia-o pe doamna Bârsan de unde nu-i... Poftim, n-a apărut nici pînă acum...

— Reții tot ce mi-ai declarat.

— Ar mai fi ceva... Mai trebuie să știi că, de cîtva timp, echipe operative i-au urmărit pe Ruga pas cu pas, i-au supravegheat locuința. Poate că rapoartele acestor agenți o să-ți folosească.

— Desigur... Le voi consulta... Rinderiu veni mai aproape de Anghelini, îl apucă prietenos de braț și-i vorbi cu blîndețe: în sufletul tău își croiește drum un sentiment de vinovăție, nu-i așa?

Intuiția criminalistului îl uimi și îl privi deodată cu un interes sporit. Dădu afirmativ din cap.

— Ruga și-a presimțit moartea. Dușmanii erau pe urmele lui. Iar noi aveam nevoie de el ca să ajungem la cei care urmăreau să-l lichideze. Ne-au luat-o înainte... Era în puterea mea să-l retrag din linia întîi... Mă înțelegi?

— Te înțeleg... Acum o să te rog să pleci... să lași „cîmpul infracțional" în seama mea.

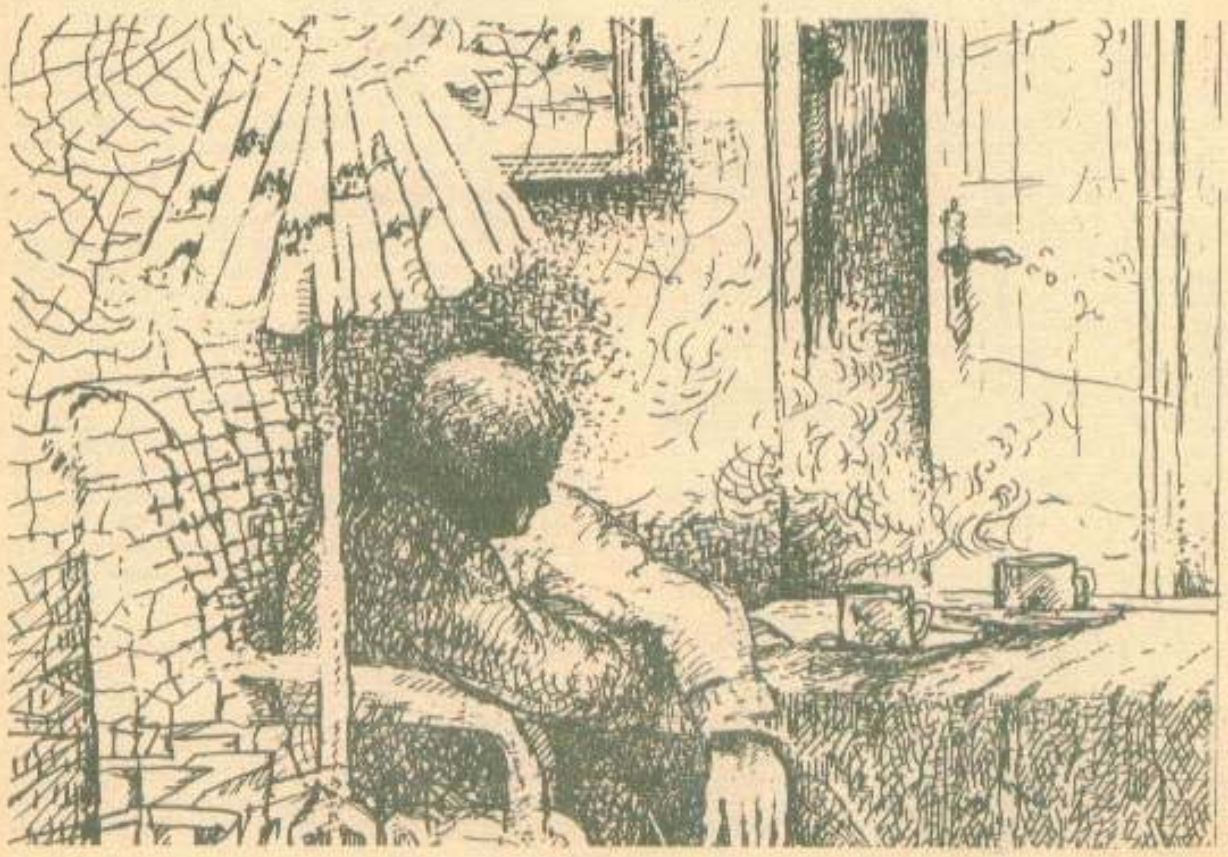

Rinderiu nu-şi duse pînă la capăt gîndul... fu împiedicat de izbucnirea zgomotoasă a telefonului. Anghelini se uită întrebător la criminalist: Răspunzi tu? Răspund eu?

Rinderiu ridică receptorul şi-l duse la ureche, ascultă cît ascultă şi începu să-i arunce priviri lui Anghelini.

— Tu eşti cel căutat.

În prima clipă se miră, dar lucrurile se lămuriră imediat.

— Vorbesc din cabinetul domnului director general, îi comunică Milică. Transmit receptorul...

Anghelini auzi vocea gravă a şefului său întrebîndu-l:

— E adevărat?

— Da, e adevărat... Cum de-ai aflat înainte de a-ţi fi raportat eu?

— Agentul „Licu" de la ziar i-a comunicat lui Milică zvonul care s-a întins în redacţie datorită unui telefon anonim...

— Vin imediat la sediu.

— Ce măsuri ai întreprins?...

— La locul faptei e Rinderiu.

— Atunci, e în regulă. Salută-l din partea mea. Te aştept.

Ochii lui Anghelini măturară încăperea, zăbovind pe chipul ca de ceară al lui Ruga, ca apoi să se oprească din nou în cei ai lui Rinderiu.

— Plec... De-acum înainte, „cîmpul infracţional" îţi aparţine în întregime... Nu uita de doamna Bârsan... O să apară... De cartea asta ai nevoie? — se interesă el.

— Nu... Poţi s-o iei cu tine. Rinderiu îl luă de braţ şi-l conduse pînă la uşă. Şi să nu te mai prind pe aici pînă ce nu-ţi dau eu voie... Ne-am înţeles?

— Îţi mulţumesc, chestore, mai zise Anghelini înainte de a ieşi pe palier.

III. TAINA MAGISTRULUI

Eugen Cristescu rămăsese în picioare, lîngă fereastră. Privea strada bătută de lapoviţă, în timp ce-l asculta pe Anghelini. Acesta nu se ridicase din fotoliu: şedea aplecat asupra unui dosar aflat pe măsuţă şi fuma, susţinînd:

— Ipoteza ta, din păcate, şi-a găsit o confirmare concludentă. Avertismentul german e clar... Deşi a lovit în mine, avertismentul te priveşte direct. Din punctul lor de vedere, nemţii au dreptate. Le-am respins cererea de a-l transfera pe Chastelain în Germania... Prizonieri — prizonieri, dar de ce nu-i depunem în lagărul de la Timiş, laolaltă cu alţii, şi-i ţinem la Bucureşti? Sînt susceptibili şi au toate motivele să fie... Au lovit într-un agent de seamă...

— Mai devreme sau mai tîrziu, tot l-ar fi răpus, opinie Eugen Cristescu fără a-şi lua privirile de la fereastră. Erau cu ochii pe el... îl lucrau de mult... Cu sau fără cei trei în ţară, *Magistrului* i s-ar fi deschis aceeaşi perspectivă...

— E o presupunere? — întrebă Anghelini închizînd dosarul.

Eugen Cristescu se desprinse de fereastră, se opri în faţa biroului ca şi cînd ar fi căutat ceva, apoi îl ocoli, mai făcu cîţiva paşi şi se opri.

— Nu, nu e o presupunere, ci o certitudine... Zilele trecute, Mircea Rahău a avut o întîlnire la Viena cu Bentivegny care i-a arătat cîteva fotografii cu Ruga la Ankara şi Istanbul. Toate compromiţătoare pentru *Magistrul* şi pentru noi... Rahău s-a întors de la Viena cu o falcă-n cer şi una-n pămînt... Că el trudeşte să menţină încrederea nemţilor în noi, aşa cum i-a ordonat domnul mareşal, şi noi ce facem? Îi subminăm eforturile.

Şeful S.S.I.-ului îşi reluă locul în fotoliu şi rămase un timp îngîndurat.

— Ce i-ai răspuns lui Rahău? — îi aminti Anghelini că îşi întrerupsese expunerea.

— Ce poţi să răspunzi în asemenea împrejurări? Eugen Cristescu întinse mîna după tabachera lui Anghelini, aflată pe măsuţă. I-am spus că o să cercetez... că niciodată ceea ce ne prezintă aliatul nu trebuie luat ad litteram... Mai susţinea Rahău că încrederea ce ne-o arată nemţii se cuvine răsplătită cu aceeaşi monedă... şi dacă nu vrem să-i trimitem în Germania pe cei trei englezi, să-l trimitem barem pe Chastelain.

Anghelini nu mai putu să facă faţă mîniei ce i se învîrtejise brusc în suflet şi sări indignat:

— Mereu cei trei!... mereu de Chastelain!... Grija pentru ei e uneori mai mare decît pentru agenţii noştri...

Pe şeful S.S.I.-ului izbucnirea adjunctului îl lăsă indiferent: nu se supără, nu-l chemă la ordine, nu-l moralizâ... îi vorbi mai departe, liniştit.

— Am avut o întrevedere secretă cu Tiberiu Pantazi.

— Din iniţiativa cui? — se interesă Anghelini care îşi regăsise calmul.

— A mea... După discuţia cu Rahău, mă pocnise o presimţire... flerul ăsta al meu care m-a adus, de fapt, în fruntea Serviciului... Făcînd din cei trei o posibilă monedă de schimb, l-am obligat pe Pantazi să-mi dezvăluie un secret. Ei bine, află că Scarlat Ruga încă din anul 1940 şi-a oferit, liber şi nesilit de nimeni, serviciile *Intelligence Service*-ului... Dintr-o pornire antifascistă... Pantazi era la curent cu cele petrecute în casa lui Neymann, cu nevroza lui Ruga...

Un timp, Anghelini nu fu în stare nici să clipească. Îşi vedea şeful, ştia că acesta îi aştepta replica pe care el, în mod inexplicabil, nu reuşea să i-o dea... Se regăsi cîteva minute mai tîrziu şi bîigui:

— Totuşi, cu noi a jucat cinstit...

— Ar fi jucat pe deplin cinstit dacă ne-ar fi destăinuit la vreme că lucrează şi pentru englezi...

— Tu mărturiseşti „aliatului" că întreţii legături şi cu „inamicul"?

Întrebarea nu era la locul ei, iar Anghelini înţelesese acest adevăr chiar înainte de a-l rosti. Şi de data asta, Eugen Cristescu ripostă liniştit.

— Vorbeşti prostii, Codruţ... înţeleg şi de ce... Ar fi fost de datoria ta să-ţi aminteşti că responsabilităţile mele, ale tale şi chiar ale lui Rahău sînt diferite de cele ale unui agent, chiar dacă acesta se numeşte Scarlat Ruga... Ţi-am relatat discuţia mea cu Pantazi şi dintr-un alt motiv. Dacă *Magistrul* ne-ar fi mărturisit legătura lui cu *Intelligence Service*, poate că am fi ştiut să-l protejăm mai bine...

Cuvintele şefului, sfătoşenia cu care fuseseră rostite, îi amintiră lui Anghelini de observaţia lui Rinderiu: „În sufletul tău îşi croieşte acum drum un sentiment de culpabilitate, nu-i aşa?"

— Ce-ai de gînd? — risipi Eugen Cristescu tăcerea.

— Să-l caut pe von Kraus, răspunse Anghelini suspinînd. Ieri mai era în Bucureşti...

— Nu mai e cazul. De el se va ocupa Tiberiu

Pantazi. Are de plătit o poliță... Mi-a dat cuvîntul că are să i-o plătească...

Anghelini uită pentru un timp de propriile necazuri și în adîncul ochilor lui de un albastru închis se aprinse acel licăr de admirație care i se aprindea ori de cîte ori șeful îl uimea cu imaginația sau cu profunzimea gîndirii... Zise într-un tîrziu:

— Atunci, poate este cazul să-i cer lui Rinderiu să mușamalizeze cercetările?

— Nu, nu..., se împotrivi Eugen Cristescu și, după ce pocni cu palmele brațele fotoliului, se ridică. Lasă-l pe om să-și facă treaba... Un dosar bine lucrat, chiar dacă nu-și va găsi finalitatea în prezentul imediat, mîine s-ar putea să fie de folos urmașilor...

Anghelini se ridică, își luă dosarul și se pregăti să plece...

IV. DOCUMENT

Către
Serviciul special de informații
D-lui director
Codruț Anghelini

SINTEZA

privind circumstanțele morții ziaristului Ruga Scarlat
– Extrase –

(...)Ruga Scarlat a murit lent în jurul orei 3 dimineața, datorită unei otrăviri cu efect întîrziat. Laboratorul Institutului de medicină legală nu a putut stabili formula otrăvii (A mă documenta... Cazuistica... Unde și cînd au mai fost semnalate asemenea otrăviri).* *Cercetările în această importantă problemă continuă. S-a putut stabili că moartea a intervenit la circa 6–8 ore de la otrăvire.* (Deci și eu și d-na Bârsan putem fi incluși în cercul bănuiților. Cum eu știu precis că nu l-am omorît, rămîne în discuție doamna Bârsan. Ceea ce ar fi de-a dreptul absurd, dar nu și imposibil.)

Cercetările judiciare nu au reușit să stabilească unde a servit victima masa de prînz (în schimb, știu eu... Să fi fost Ruga otrăvit în cadrul întîlnirii cu von Kraus? În cazul acesta, neconcordanța cu concluziile celor de I.** este evidentă.) *În resturile de mîncare n-au fost găsite urme ale otrăvii. În certificatul de autopsie (a se vedea Anexa 1) se susține că de la masa de prînz, servită cu aproximație între orele 15 și 16, victima n-a mai mîncat nimic, ci doar a băut o cantitate mai mare de lichide. Nu încape nici un fel de îndoială că otrava i-a fost administrată prin mijlocirea acestor lichide. Alcoolemia este negativă. În schimb, au fost găsite urme de tanin, ceea ce indică prezența ceaiului în organism.* (Ceaiul d-nei Bârsan.)

A fost oare Scarlat Ruga otrăvit între orele 21 și 22, cînd doamna Elvira Bârsan a adus un pahar cu ceai victimei și altul d-lui Codruț Anghelini? Certificatul medico-legal respinge din capul locului o asemenea ipoteză, căci doza de tanin găsit în organismul victimei arată că aceasta a băut o cantitate mult mai mare de ceai decît cea cuprinsă într-un pahar de circa 250 gr.

(...) Cercetîndu-se bucătăria locuinței domnului Scarlat Ruga, s-a constatat că acesta nu ținea în casă ceai. De asemenea, în bucătărie nu s-a găsit nici o urmă care să indice că victima și-ar fi preparat un ceai sau vreo altă băutură... În schimb, în bucătăria din apartamentul d-nei Elvira Bârsan s-au găsit, pe o tavă, două pahare rămase nespălate, cu resturi de ceai... În unul din ele, laboratorul Institutului de medicină legală a determinat urme de otravă...

(...) De pe ambele pahare au fost ridicate amprente digitale. Unele din ele (și pe un pahar și pe celălalt) *aparțin victimei. Altele, probabil, aparțin d-nei E. Bârsan. Pe nici unul din pahare nu au fost găsite amprentele papilare ale d-lui Codruț Anghelini, ceea ce ne-a determinat să emitem ipoteza că, fiindu-i sete, victima a cerut vecinei sale – între cei doi se stabiliseră legături de colaborare – să-i prepare un ceai. Nu eliminăm nici posibilitatea ca d-na Bârsan, ținînd seama de starea de nervozitate a vecinului ei și dorind să-i fie cu ceva de folos, să-l fi întrebat dacă nu vrea să bea peste noapte ceai și victima să n-o fi refuzat...*

Admițînd această ipoteză – vrem sau nu –, ajungem la concluzia că d-na E. Bârsan i-a picurat otrava în ceai. Dar concluzia asta este din capul locului subminată de două amănunte ce trebuie luate în considerație...

— dacă E.B. este autoarea otrăvirii lui S.R., de ce n-a șters urmele acțiunii sale? (A lăsat paharele nespălate, ceea ce denotă că ceaiul a fost servit la o oră tîrzie și femeia a lăsat pentru a doua zi această operație):

— din declarația d-lui Codruț Anghelini rezultă că d-na Bârsan a zărit ușa de la locuința victimei întredeschisă și, intrigată, a intrat și a dat de cadavrul vecinului ei. În consecință, a alarmat S.S.I.-ul a cărui colaboratoare devenise. Toată această comportare, pînă la un punct, contravine logicei infractorului. Dar d-na Bârsan a dispărut și, la două săptămîni de la moartea lui Scarlat Ruga, nu a apărut încă.

Revin asupra ipotezei enunțate: admițînd că d-na Bârsan este autoarea lichidării ziaristului, avem datoria a răspunde la două întrebări:

a) De unde și-a putut procura d-na E. Bârsan o otravă a cărei formulă este necunoscută?

b) Care este mobilul crimei?

Cercetările organului judiciar ar putea să avanseze către o concluzie definitorie, dacă Serviciul special de informații ar lămuri două amănunte ce rezultă din declarațiile agenților Firea Dumitru și Ionescu Mitu. Primul semnalează apariția, după ora 22, a unei mașini aparținînd parcului de automobile al S.S.I.-ului cu nr. B–273, din care a coborît un domn cu căciulă pe cap și ochelari... Acest ins a intrat în bloc, unde a stat circa 20', după care a ieșit și a plecat. (Necunoscutul a luat înfățișarea mea. Concluzie: „aliatul", în paralel cu noi, l-a supravegheat îndeaproape pe Ruga, iar noi n-am descoperit acest lucru. Ba mai mult, a dejucat intențiile noastre. Totuși, insul semnalat de F.D. la cine a fost în vizită: la Ruga sau la d-na Bârsan?)

Al doilea agent semnalează că în dimineața morții lui Ruga, d-na Bârsan a fost văzută ieșind din clădire în jurul orei nouă și îndreptîndu-se spre magazinul „La armeanul vesel", unde o aștepta un taxi cu număr aparținînd parcului de automobile al S.S.I.-ului. (Nu încape nici o îndoială, adversarul a folosit procedeul la care eu am apelat. Pînă și numărul taxiului este identic cu cel care m-a transportat pe mine. Acesta este momentul dispariției d-nei Bârsan. Unde a dus-o taxiul? Să mi se fi substituit cineva! Evident, mă lovesc de o scurgere de informații. Prin ce canal, devreme ce E.C. mi-a dat de înțeles că „aliatul" nu deținea informații despre Magistrul din sursă românească? Trebuie să caut... să caut.)

Cercetările continuă.

Chestor, Vasile Rinderiu

* *Parantezele reprezintă comentariile lui Codruț Anghelini scrise cu creionul negru pe marginea albă a documentului.*

** *Institutul de medicină legală*

RODICA
OJOG-BRAŞOVEANU

domnul Parker la start

Cei doi se ţineau de mînă pe sub masă. Aveau în faţa lor cîte o citronadă şi un café-frappé. Barmanul, care ştergea un regiment de pahare, le înregistră automat prezenţa.

„Începători..."

Fata chicoti:

— Uită-te ce caraghios e mustăciosul ăla... Acolo, cu tipa în galben... Ştii, de cîte ori intru într-un local, îmi place să studiez oamenii, să-mi închipui ce fac ei acasă, la ce se gîndesc. Adăugă teribilă: Mă interesează *tipologia*.

Avea nouăsprezece ani, ochi mici extrem de neliniştiţi şi îşi dădea importanţă. Era a doua oară cînd intra într-un restaurant, un restaurant adevărat, nu discotecă, lacto-bar sau cofetărie, însoţită de un băiat. Tînărul o cercetă uşor neliniştit:

— Ai fost în multe... localuri, Adriana?

Fata simţi cum îi bate vîntul în pinze.

— Ei bravo! Nu mai sînt copil. Am fost şi la bar... Au un program fantastic!

Era gata să dea amănunte — muzică, solişti, dansatori —, dar băiatul nu le solicită. Declară cu oarecare amărăciune:

— Ştii... Îmi pare rău pentru tot ce ai făcut fără mine. Nu ştiu dacă mă înţelegi... De pildă, eu regret că n-am fost împreună la Cheile Bicazului, că m-am bucurat singur.

Adriana se simţi emoţionată, dar continuă pe acelaşi ton, de femeie versată:

— Înţeleg, baby, cum să nu!

Era mai mică decît el cu doi ani, dar îl trata cu o superioritate maternă. Se animă brusc şi declară fără legătură:

— Ştii, Dane, m-am răzgîndit! Nu mai vreau un dormitor galben. Nu se asortează cu tenul meu, sînt prea ţigancă.

Se răsfăţa, cerea dezminţiri.

— Ţie ţi se asortează orice.

Şi era convins. După cum era convins că Adriana este cea mai fermecătoare făptură care a călcat vreodată pe faţa pămîntului.

— Mă gîndesc să fie alb şi pentru că tu eşti blond, covorul şi draperiile vor fi bleu... Nu-i minunat?

Dan dădu de cîteva ori din cap:

— Minunat! Aşa e!

Ochii băiatului erau albaştri şi de pe faţa rotundă încă nu se alungaseră gingăşiile adolescenţei. La patruzeci de ani avea să fie un bărbat şters, peste care privirile alunecă cu indiferenţă; pentru un asemenea ins, trebuie să faci eforturi ca să nu-l ignori. Acum, însă, era drăguţ, agreabil şi înduioşător de proaspăt. Genul de tînăr care, transpirat din cap pînă în picioare de emoţie, solicită părinţilor iubitei permisiunea de a o scoate la plimbare, aceştia acordîndu-i-o cu inima uşoară.

— Sufrageria, urmă Adriana, o vreau neagră. Ştii, pentru contrast. Alb de la un cap la altul ar fi monoton.

— Bineînţeles.

— Biblioteca... Se aplecă brusc înainte şoptind: Mă mai iubeşti?

O expresie de fericire inundă chipul lui Dan.

— Da... În fiecare zi parcă te iubesc şi mai mult... Din ce în ce mai mult.

Adriana dădu din cap mulţumită.

— Aşa e şi normal. Nu concep viaţa în doi fără ca dragostea să nu meargă în crescendo. Decretă: O căsnicie unde iubirea nu e la fel de vie ca în prima zi, e ra-ta-tă!

Fragment din romanul „Violeta din seife", în curs de apariţie.

— Categoric.

Era de acord şi nu avea de unde să ştie că de obicei se întîmplă oleacă altfel. Rămăsese orfan la unsprezece ani, iar taică-său nu se recăsătorise. Adriana se gîndi o clipă la părinţii ei. Desigur, ţineau unul la altul, dar, în principiu, se ignorau cu amabilitate. Într-o zi (era una din desele ei îndrăzneli), îl întrebase pe tatăl său: „...Mi-a spus mama că în perioada logodnei îi făceai în fiecare zi cîte o poezie. Acum de ce ai renunţat?" Avocatul Nicolau, profesionist asaltat de clienţi, probleme şi succes, o privise căpiat: „Hm, comentase aiurit, o să-mi trec chestia asta în agenda mea de lucru."

— Bine că n-ai să fii avocat, conchise Adriana scotocind localul cu aceeaşi privire, constant, temperamental neliniştită.

Era slăbuţă şi mult prea măruntă în peisajul contemporanelor ei. Părul lins, lucios îl purta cu breton şi vîrfurile căzeau pe umeri uşor răsucite. O faţă urîţică dar, din cauza violoniului şi a farmecului deosebit, nu se observa.

Dintr-odată, privirea i se concentră şi Dan o întrebă neliniştit:

— Ce s-a întîmplat?

Adriana îşi supse buzele şi se apropie de tînăr cu un aer conspirativ:

— Fii atent la masa de lîngă fereastră.

— Aia trei?... Da... Ce-i cu ei?

— Acolo se întîmplă ceva, şopti Adriana. Ceva îngrozitor. Simt... Sînt convinsă că-i aşa!

Dan surise:

— Cîtă imaginaţie ai tu, iubita mea!

— Îţi spun eu că aşa e... Eu ştiu să văd... Am moştenit chestia asta de la tata... Uită-te mai discret...

La masă se aflau doi bărbaţi, unul la vreo cincizeci de ani, celălalt mult mai tînăr, împreună cu o fată cam de aceeaşi vîrstă. Privit atent, chipul quinquagenarului punea într-adevăr pe gînduri, neliniştea. O faţă brutală, pătrată. Din spatele ochelarilor de mare miop, ochii, două gămălii, prizoniere între cercuri concentrice, străpungeau.

— Ţi se face frig numai cînd te uiţi la el, şopti Adriana.

Bizarul din înfăţişarea bărbatului izbea. Capul puternic se înşuruba pe un trup destul de firav şi aveai impresia dezagreabilă că s-a comis o greşeală, ca şi cum dezarticulînd mai multe manechine ai fi cuplat ulterior greşit fragmentele. Adriana simţea „anormalul", intuia climatul de primejdie care emana din individ, dar nu-şi putea defini sentimentul.

Tînărul avea aspectul banal al bişniţarilor lipsiţi de anvergură: blugi, tricou cu cifre, maxilare în perpetuum mobile (oare ăştia cînd sărută o fată scuipă chewinggum-ul? se întrebase odată Adriana), din inventar mai făcînd parte fluieratul şi tropăitul picioarelor la scenele „tari" din filmele western. Se uita cu admiraţie timpă la bărbatul cu ochelari, îi sorbea literalmente cuvintele. Acesta vorbea continuu, cu glas scăzut, adresîndu-se mai tot timpul fetei, o figură spălăcită cu bărbie ştearsă şi privire speriată.

Adriana rosti cu ciudă:

— Aş da orice să aud ce-şi spun!

— Ce pot să-şi spună?

— Tu chiar nu observi nimic?... Nu vezi? Bătrînul încearcă din răsputeri s-o convingă... Să facă ceva pe care ea nu vrea să-l facă. Nu poate...

Dan ridică din umeri:

— N-are decît să le zică au revoir, băieţi, scrieţi-mi la post-restant.

— Ţţ! Ea îl iubeşte pe tînăr, tînărul se uită în gura boşorogului şi amîndoi o împing să facă ceva îngrozitor... Simt eu că-i aşa... Uită-te la ea! Abia se stăpîneşte să nu plîngă... Brr! ce tip oribil, parcă ar fi un şarpe!

Ca să-i facă plăcere, Dan încercă să-şi concentreze atenţia. Într-adevăr, fata părea la înghesuială, nehotărîtă, rezistînd greu, cu ultimele puteri „şarpelui" care încerca s-o strivească sub o avalanşă de argumente. În cele din urmă, păru că cedează. Se ridică anevoie şi se îndreptă spre ieşire. Bătrînul îi făcu semn celuilalt s-o urmeze şi rămase singur la masă.

Adriana gîfîia de emoţie:

— Ia-te după ei!

— Cum să te las...

— Ia-te după ei!... N-au plecat... A lăsat geanta aici.

La masa cealaltă, bărbatul cu ochelari deschise portmoneul:

— Ospătar! Nota!

„Ce glas îngrozitor"! se zgribuli Adriana montată căci vocea necunoscutului era de fapt agreabilă, bine pozată. Tresări: „Vor să plece! Cine ştie ce se poate întîmpla..." Se şi auzea relatînd aferată incidentul acasă: „Înţelegi, Pa?... M-am simţit obligată, o-bli-ga-tă să-i sar fetei în ajutor. Presimţeam cu fiecare fibră că i se va întîmpla o nenorocire... Şi atunci..."

Opri ospătăriţa cu o voce timidă:

— Dacă vreţi... faceţi-ne şi nouă nota.

Femeia, cu inele multe pe ambele mîini, o cîntări cu ochi de geambaş: „Bine am ajuns! Plătesc fetele..."

— Ce faci? întrebă Dan roşu pînă în vîrful urechilor.

— Las'că ştiu eu. Aşteptă să se îndepărteze ospătăriţa şi explică precipitat: Vor să plece... Şarpele a plătit... N-am mai fi avut timp... Ce-au făcut?

— Ea a dat un telefon. Tipul a stat în spatele ei, nu m-am putut apropia.

— N-ai auzit nimic?

— Nimic. A vorbit încet şi foarte puţin...

Adriana pufni înciudată. Bleg mai e şi Dănuţ ăsta! Ea, era convinsă, ar fi şiut să se descurce.

— Uite-i! suflă Dan.

Fata plîngea încercînd zadarnic să se stăpînească. Şarpele aruncă o privire scurtă spre tînăr. Cu acelaşi zîmbet timp acesta dădu afirmativ din cap.

— Perfect. Atunci putem pleca.

Se ridică primul şi apucă fata de braţ de parcă i-ar fi fost teamă să nu fugă. Adriana prinse mîna lui Dan.

— Mergem după ei.

Începuse să bureze şi vîntul, subţire ca o lamă, le pătrundea sub canadiene. Dan îşi trase fermoarul pînă sub bărbie.

— Nu zău, Adriana, ai uneori nişte idei...

— Totdeauna bune! Ai să te convingi!... Uită-te la ea cum merge. Practic, o tîrăsc.

Cei trei dădură colţul şi se opriră lîngă o maşină parcată în porţiunea cea mai întunecată a străzii. Şarpele deschise portiera şi se adresă fetei:

— Urcă!

— Nu... Nu...

Încercă din răsputeri să se smulgă din mîinile bărbaţilor. Plîngea în hohote şi bătrînul privi îngrijorat în jur.

— Urcă!

— Nu... Nu vreau... Lăsaţi-mă!

Două palme răsunară în liniştea străzii. Tînărul, luat şi el prin surprindere, se dădu un pas înapoi.

— Imbecilule! şuieră bătrînul, ce te uiţi la mine? Dă-i brînci!

Adriana şi Dan se priviră îngroziţi.

Peste cîteva secunde maşina dispăru în beznă.

Cîndva celebră în lumea şcolară a Bucureştilor, Minerva Tutovan*, profesoară de matematică, constituise spaima şi coşmarul multor generaţii de elevi. Supranumită Samuraiul, devenise legendară datorită unui stil pedagogic extrem de personal, numărului impresionant de corigenţi şi de cereri solicitînd transferuri disperate la alte licee. Ceea ce recunoşteau însă pînă şi vrăjmaşii ei cei mai înverşunaţi — care jurau adesea răzbunări crîncene în dimineţi splendide de vară cînd, în loc să fie la ştrand, toceau în spatele obloanelor trase teoreme şi formule — era faptul că Samuraiul nu putea fi dus în nici un caz (te prindea copiind şi legată la ochi) şi că cel mai slab elev al ei poate reuşi la politehnică, fluierînd Dunărea albastră sau (pentru amuzicali) dînd doar bună-ziua clădirii din Polizu.

Circumstanţe speciale, meandrele destinului, dar mai probabil vocaţia, o făcuseră să părăsească învăţămîntul acordînd preferinţă activităţii de anchetă penală. Maiorul Minerva Tutovan făcea desigur parte din categoria aceea specială de indivizi care indiferent de epocă, mediu sau profesie se remarcă detaşîndu-se cu cel puţin un cap peste ceilalţi, fac să se vorbească despre ei. Minerva era ofiţerul de securitate cel mai cunoscut din lumea infractorilor, anchetatorul cel mai excentric din minister şi care solicita cel mai puţin serviciile laboratorului. „Dacă ar fi după Tutovanca, apreciau colegii specialişti, noi am şoma. Metoda ei de lucru se baza în primul rînd pe logică fermă, investigaţie psihologică şi colaborare strînsă cu subalternii pe care — deformaţie din anii petrecuţi în învăţămînt — îi trata didactic şi ţinînd seama de consideremte pedagogice foarte personale.

În biroul colonelului Ionaş era cald, mirosea a tutun şi a seară de toamnă, umedă şi întunecată. Minerva îşi trecu degetele prin părul aspru. Încă de pe băncile liceului se fixase asupra coafurii: tunsă scurt, cu un breton lucios de sub care nasul ţîşnea lung, nervos de parcă ar fi vrut s-o ia la goană. Nu se farda niciodată, iar vestimentaţia preferată o constituia costumul taior croit bărbăteşte. În anotimpul rece, la scurta îmblănită asorta un basc cu paratrăznet. Ionaş se întreba uneori dacă Minerva se uită în oglindă de trei ori pe an şi, în general, dacă ştie ce-i aia oglindă. O privi gînditor:

— Oare acest personaj există cu adevărat? Oare nu l-am inventat noi înşine? Oare n-am construit singuri o legendă? Apare, dispare, primeşte mesaje, dar nimeni nu l-a văzut, nu l-a auzit, nu i-a simţit respiraţia.

Minerva începu să se joace cu pixul lung, bătîndu-se peste degete. Zgomotul, mişcarea îl sugerară colonelului un ţambal.

— Ar mai fi o variantă, zîmbi Minerva.

— Care?

— Legenda ş-or fi construit-o „amicii" noştri. Ne sugerează existenţa unui personaj imaginar tocmai pentru a ne deruta, camuflînd pe altul sau alţii în spatele manechinului. Convingerea mea este că acest domn Parker există.

— Parker... surîse pe gînduri colonelul. Aveam în liceu unul verde cu peniţă de aur.

— Da, erau stilouri bune dar dificile. Dacă nu foloseai cerneală Pelikan se stricau... Da, Parker există şi pe undeva mă aşteptam, mai devreme sau mai tîrziu, să auzim de el. Să se manifeste. Cînd a fost interceptat mesajul?

— Alaltăieri, la 2.35. Semnează Erika.

— Ştiu. Începu să rîdă: Nu-i caraghios? Un stilou şi o maşină de scris... Textul însă nu-mi place de loc. „Fii gata!" Asta presupune urgenţă.

Colonelul îşi încrucişă mîinile sub bărbie.

— Ascultă, admiţînd că tipul există, ce hram crezi că poartă? E conservă sau vine din cînd în cînd în delegaţie?

— Spion-conservă... M-am gîndit şi eu la ipoteza asta. Dacă-i aşa, înseamnă că individul este de o abilitate excepţională. Felul în care sîntem organizaţi din punct de vedere administrativ exclude posibilitatea ca un agent să poată supravieţui ani de zile nedepistat. Aceasta ca teorie. Şi, totuşi, ţin seama de varianta conservă în primul rînd.

— De ce?

— Dacă-ţi găseşti un cotlon sigur, e mai prudent să stai la umbră şi să acţionezi din cînd în cînd decît să te baladezi periodic pe sub nasul grănicerilor şi al vameşilor. Nu mai zic că indiferent sub ce formă ar evolua la noi, turist, om de afaceri sau maimuţa Peggy venită în turneu, trebuie să tragă la hotel, ceea ce nu constituie o reşedinţă ideală pentru un agent.

— Corect. Începu să rîdă: Nu-i faci portretul?

Şi azi, după ani mulţi de colaborare, continua să-l amuze improvizaţiile de investigaţii în necunoscut ale Minervei, acrobaţii de logică şi fantezie, confirmate aproape totdeauna de realitate.

— Să încerc, făcu Minerva găurindu-şi fruntea cu degetul. Ca vîrstă l-aş situa între cincizeci şi şaizeci de ani, cincizeci şi cinci, să zicem. După şaizeci, nu mai e vesel să faci pe Bau-Bau, te frămîntă alte probleme: tensiune, reumatism, o proteză care să nu clănţăne.

— Poate că-i mai tînăr.

— Ţi! Într-unul din mesaje a solicitat să i se expedieze cinci flacoane de Catalin. E un medicament de ultimă oră împotriva cataractei, un necaz care blagosloveşte numai după o anumită vîrstă. În consecinţă, persoana poartă şi ochelari deşi nu-i chiar obligatoriu.

— Şi dacă solicită medicamentul pentru altcineva?

— Îl vedeţi pe ăsta ţinîndu-i şalele de grija mătuşii Evdochia sau a lui madam Matilda, o vecină extrem de cumsecade? De altfel, nu cred că are rude în ţară.

— De unde ştii?

— Pentru că tipu' nu-i român.

Colonelul Ionaş se lăsă pe spate şi începu să rîdă.

— Eşti sigură că nu l-ai cunoscut?

— Sînt. Toate mesajele expediate de el, în fine, pe care am izbutit să le interceptăm, au aceeaşi caracteristică: sintaxa folosită e nemănească. Textul desăvîrşit, corect sună a traducere din altă limbă. Adjectivele preced de obicei substantivele, verbul e mutat cu doi centimetri mai la dreapta sau mai la stînga decît ar trebui.

— În cazul acesta, dispunem de un semnalment

* Vezi: Omul de la capătul firului; Spionaj la Mînăstire; Minerva se dezlănţuie: Plan diabolic; Panică la căsuţa cu zorele; Nopţi albe pentru Minerva *(n.a.)*

prețios: o limbă stîngace și, mai mult ca sigur, un accent străin.

Minerva clătină din cap:

— Asta rămîne de văzut. Accentul poate fi impecabil, ca și textul vorbit. În scris însă, foarte puțini oameni, folosind o limbă străină se pot debarasa de caracteristicile, repet sintactice, ale propriei limbi. Nu vedeți, chiar și în formulare cînd se completează rubricile legate de limbi străine se fac defalcări: vorbit; scris; citit.

— Așa e, surise Ionaș. Știi, încep să-l văd...

— Adăugați că preferă culoarea gri...

— Mai să fie!

— Se poartă iar spionul cenușiu. Într-o vreme, dacă vă amintiți, fusese pus în circulație agentul flash: alură de star, vestimentație, atitudine, prezență, ris — toate gălăgioase. S-a renunțat, revenindu-se, în materie, la șoriciu. E totuși mai sigur, persoana se strecoară mai ușor și în special beneficiază de un atu statistic: cei mai mulți oameni au o înfățișare nesingularizată. N-ați observat cît de rar folosim superlativele absolute: foarte frumos sau foarte urît... Or ca să-i suspectezi pe toți indivizii care n-au nasul în cheie de sol și trec neobservați, e aberant.

Ionaș începu să rîdă:

— Bag de seamă că începi să mă confunzi cu Dobrescu.

— Scuzați-mă. În realitate, cînd îmi dezvolt un punct de vedere, și o comit totdeauna cu exces de explicații, o fac în primul rînd pentru mine. Intru, mă adîncesc în problema respectivă sau, cum e cazul acum, încep să simt persoana.

— Știu, Minerva. La ce acoperire crezi că a recurs?

— La una idem: cît se poate de cenușie. Un post inofensiv care să-i asigure statutul de om al muncii, dar fără să solicite excese birocratice. Paznic de noapte, de pildă, sau salariat la deratizare.

— Ce propui? Cum îl depistăm?

— Program non-stop pentru stațiile noastre goniometrice, o raită pe la toate institutele de cercetare unde sînt pe cale de pus la punct lucrări deosebit de importante — pe „amici" îi interesează o noutate pe cale de a fi finalizată — și la întreprinderile unde aceasta se află eventual în fază de experimentare.

— Doamne sfinte! Îți dai seama ce volum de muncă presupune chestia asta?

— N-avem altă soluție. Iar cînd individul va începe să acționeze, în caz că noi am reușit să-i reperăm obiectivul, va fi așteptat cu flori în gară... Ah!... Să nu uit!

— Ce?

— Ultima tușă la portretul domnului Parker: Detestă sezonul cald.

Colonelul o cercetă uimit:

— De unde ai mai născocit și drăcovenia asta?

Pe buzele Minervei alunecă un surîs malițios:

— Cu permisiunea d-voastră, am să v-o spun altă dată.

— Tată! exclamă impetuoasă Adriana, atît de impetuoasă încît avocatul Nicolau tresări și scăpă furculița din mînă.

Se gîndea concentrat la un proces de delapidare, iar dosarele care presupuneau în general subtilități de ordin contabil — pledoaria în sine constînd mai ales în înșiruire de cifre și demonstrații aride, mai mult tehnice — îl plictiseau. Ca mai toți avocații, avea nostalgia pledoariilor pompoase, durînd cîte cinci-șase ore, cu trimiteri savante și sofisticate în psihologie, sociologie, criminalistică, „uite ce cult sînt eu!", unde frazele se rostogolesc, frumoase, perfect rotunde ca niște portocale; pledoarii care storc lacrimi și unde duelul acuzator-apărător e plin de suspans, urmărit cu emoție de asistență (Vezi Ionel Teodoreanu cîndva, sau uriașii baroului francez de acum două-trei decenii à la maître Floriot sau maître Garçon).

— Tată!

— Am auzit! Ce e?

— După ce terminăm masa, declară Adriana apăsînd cu tîlc pe silabe, trebuie să discutăm în birou.

Acest „să discutăm în birou" avea o rezonanță specială în casa Nicolau. Era încăperea unde de regulă se hotărau chestiunile importante, dar mai ales unde aveau loc răfuielile dintre avocat și fiică-sa. Doamna Nicolau, cu oroare de scandal, clădită din toate punctele de vedere după tipare orientale — s-ar fi încadrat perfect în viața de harem de dinaintea lui Kemal Atatürk — de o mare comoditate sufletească, evita certurile cu Adriana, observațiile dure, își monta bărbatul în culise după care afișa un aer serafic, de totală ignoranță și superioară detașare.

— Ascultă, Adriana, am mult de lucru.

— Este o problemă foarte serioasă.

Doamna Nicolau zîmbi cu condescendență și mai luă o bucățică de brînză ca să-și poată isprăvi mărul. Era o blondă planturoasă, cu figura încă drăgălașă. Cîndva fusese splendidă, dar cu vîrsta, formele i se îngreunaseră, iar nasul foarte cîrn, delicios odinioară, acum părea caraghios alături de dubla bărbie și celelalte umilințe ale vîrstei, dîndu-i un aer de păpușă coaptă. Adora rochiile de casă elegante, filmele unde putea plînge abundent și era încredințată că în ea murise o mare actriță. În liceu îi adorase pe Gérard Philippe și pe Vania Lanovoi — văzuse de cincisprezece ori „Examen de maturitate", păstra chipurile lor rupte de pe afișe de film, căci prin anii '50 și ceva fotografiile de actori nu circulau încă pe la noi — și se căsătorise cu Grigore Nicolau, care nu semăna cu nici unul din cei doi frumoși ai ecranului. Era spătos, viril, emana o siguranță prozaică — te jenai instinctiv să pomenești în fața lui de lună — cercul de aur, dansul de fluturași al fulgilor de nea ori albă fecioară de vis — și semăna exact cu ceea ce era de fapt: un excelent profesionist, cu o minte bine organizată și un puternic simț al realității.

Se uită la Adriana. Nu-și făcea mari iluzii în legătură cu ea. O găsea prea aiurită, prea aeriană și desprinsă de viață: cu mult mai mult decît i-o îngăduia vîrsta.

„Cînd o fi să se mărite, gîndea în sinea lui, i-ar trebui un bărbat serios, cu bun simț și experiență care să știe s-o piloteze. Dar, de regulă, aștia nu se încurcă cu zăpăcite... Important e că eu sînt lucid, așa că prostii prea mari n-o să facă."

Avocatul aparținea acelei categorii de părinți care, în mod naiv, își închipuie că dețin cuvîntul decisiv, au drept de veto, că ei își căsătoresc copiii.

— Dacă vă deranjez, spuse cu o voce caldă doamna Nicolau, eu pot să mă retrag. În fond, am isprăvit.

Adriana se foi în scaun și se privi instinctiv în oglinda venețiană care atîrna deasupra bufetului cu sculptură complicată. Praful care se depunea strecurîndu-se șerpește printre bucle, volute,

flori şi nasuri de personaje mitologice constituia un motiv de exasperare diurnă pentru doamna Nicolau.

— Nu-i vorba despre asta. Vreau să spun doar că e ceva extrem de serios. Făcu o pauză, apoi declară pe un ton teribil: Astă-seară, am fost martora unei tragedii.

Avocatul Nicolau oftă şi îşi trecu degetele prin părul des, abia încărunţit. Pe buzele nevesti-si stărui acelaşi surîs incert. Bătea uşor cu unghiile în cafeniera de argint.

— Eram cu Dan... Dan Dumitriu, sublinie.

— Cunoaştem persoana, mormăi sarcastic avocatul. Treci mai departe.

„Alt mameluc, comentă în gînd, şi care se uită în gura asteia de parcă ar chema-o miss Larousse..."

— Ne aflam în restaurantul Bucureşti...

— Ia te uită! De unde aveţi voi bani de „Bucureşti"?

Doamna Nicolau interveni:

— Eşti teribil, Grig, cu întreruperile tale.

— Cum teribil, doamnă? Ai idee cît costă la „Bucureşti" o bere? O singură bere?

— Nu, surîse nevastă-sa, de vreme ce nu m-ai condus niciodată acolo. Tu, însă, eşti desigur bine informat.

Adriana sări pe tonul prea bătăios al defensivei agresive.

— Dănuţ e bursier...

— A! Atunci se explică.

— ...are cinci sute de lei pe lună de la taică-său şi dă şi meditaţii.

— Un nabab! Zii mai deoparte... Jeana, dacă eşti drăguţă, se adresă nevesti-si, toarnă-mi cafeaua.

Adriana începu să relateze înfierbîntată întîmplarea de la restaurant. Ca totdeauna cînd era tulburată, nu putea sta locului şi se învîrtea printre mobile, de la servantă la bufet, pentru ca peste o clipă să fie lîngă vitrină, din nou pe scaun sau la combina muzicală. Stilul febril al relatării îl agasa pe avocat, sugerîndu-i itinerarul unui bondar năuc. O asculta încercînd să păstreze un calm ironic şi, pe nesimţite, gîndurile i se întoarseră la dosarul care-l aştepta pe masa de lucru. Nevastă-sa, în schimb, se antrenase, aşteptînd finalul gîfîind de emoţie. Îşi plezni palmele grăsulii cu unghii lungi, frumoase şi bine îngrijite. Sprîncenele săriră concomitent spre rădăcina părului, două arcuri desenate de o mînă expertă, cu un dermatograf Max Factor.

— Dar e de-a dreptul extraordinar! Ce întîmplare! Dumnezeule, cînd te gîndeşti cîte drame sfîşietoare şi necunoscute se petrec într-un mare oraş!...

— Da, zise avocatul. E adînc! Zici că era şi nătăfleaţă ăla cu tine?

— În fond, sesiză doamna Nicolau, mai prezentă ca niciodată la discuţie, nu înţeleg de ce ofensezi băiatul?

— Lasă chestia asta! Spune, Adriana, şi el a văzut — accentuă — ceea ce ai văzut tu?

— Păi n-auzi că am fost împreună?

— Vreau să zic, a văzut la fel ca tine sau l-ai făcut tu să vadă aşa?

— Habar n-am ce vrei să spui.

— Uite, fetiţo, eu îmi cunosc firma şi produsele. Tu ai imaginaţie, eşti o fantastă ca şi maică-ta, îţi place să fii remarcată, cum s-ar zice ţinută în faruri şi născoceşti în fiecare zi altceva ca să ţi se dea importanţă. Teribilismul vîrstei, de acord, dar tu şi exagerezi. Eşti în toate o excesivă necenzurată.

Adrianei îi dădură lacrimile şi se ridică.

— Dacă asta-i tot ce ai înţeles tu, mulţumesc.

— Stai jos, încă n-am încheiat audienţa. Te-am întrebat ce a văzut Dan pentru că el se uită doar în gura ta, iar tu le interpretezi... ăăă... acrobatic.

Jeana Nicolau începu să plimbe aspiratorul de mînă ocolind farfuriile şi paharele:

— Eşti prea dur. Şi eu sînt convinsă că acolo s-a întîmplat ceva.

— De acord! exclamă avocatul enervat. Ce vrei să fac? Du-te tu la miliţie şi povesteşte-le că ai văzut un moş cîrpind o tînără şi vîrînd-o în maşină. Poate era taică-său, bunicu-său sau naşul Costică din Chitila şi o corija că iese cu derbedei în oraş. Şi pe urmă ce punct de reper le dai? Aţi luat baremi numărul maşinii?

— N... nu, făcu nesigură Adriana.

— Şi vă mai jucaţi de-a detectivii!

— Era prea întuneric.

— Ce să mai discutăm! făcu Nicolau ridicîndu-se de la masă. Îmi mîncaţi timpul cu fleacuri!

— I-aş putea recunoaşte oricînd, pe toţi trei, avînd de ales dintre un milion de oameni.

— Caută-i atunci, Bucureştiul are doar două milioane şi jumătate. Vezi-ţi de carte, fetiţo, şi spune-i şi lui Armand Duval al tău să-şi vadă de logaritmi sau ce alte gîngănii mîzgăleşte el acolo, că sesiunea bate la uşă şi voi vă ţineţi de studii criminalistice prin birturi.

În realitate, se monta singur. Îşi amintise din nou că dincolo, în birou, îl aşteptau circa o sută de file acoperite cu cifre şi simţea că-i pocneşte capul.

Adriana replică ţîfnoasă:

— Las'că ştim noi mai bine ce avem de făcut.

Ţîrîitul telefonului puse capăt discuţiei. Adriana sări la aparat:

— Da... Eu, Dane... Fantastic!... Unde l-ai văzut? Eşti grozav!...

Avocatul Nicolau ridică din umeri „hm!" şi se retrase în birou anunţînd categoric:

— Să nu fiu deranjat!

„Grig devine imposibil, gîndi Jeana Nicolau. Didactic şi despotic... Totuşi, poate are dreptate... S-ar putea să fie o chestiune ridicolă sau prea primejdioasă pentru nişte copii. La experienţa lui, e firesc să fie circumspect".

— Mamă!

Adriana o fixa cu ochi strălucitori:

— Auzi, mamă? Dan l-a întîlnit acum jumătate de oră pe tînărul ăla de la restaurant. L-a urmărit şi a văzut unde a intrat...

*

Bătrîna Matilda Manta locuia pe strada Rîul Doamnei, într-o casă veche cu marchiză şi ferestre înalte, înconjurată de o grădină sălbatică, nestrunită de foarfeci, cu potecă năpădită de buruieni în locul chiflelor de piatră nevăruită. În serile calde, prin geamurile larg deschise şi dantela istovită de ani a perdelelor, răzbăteau acordurile unui pian Beckstein însăilînd melodii delicate de Mozart, Sully, dar mai ales Chopin. Mîna o simţeai uşoara, cu tuşeu delicat, şi trecătorul avizat care se oprea pentru cîteva clipe s-o asculte şi-ar fi închipuit-o lesne dezmierdînd o harfă sau clapele unui clavecin. Aici, între mobile vechi, amintiri, fotografii ale unor fiinţe de care azi nu-şi mai aducea aminte nimeni, trăia doamna Manta, fostă profesoară de pian la conservator şi care se lăuda oricui se simţea dispus s-o asculte că e probabil unica persoană din Bucureşti care nu şi-a schimbat niciodată adresa în optzeci de ani. Într-adevăr, în casa aceasta (constituise o parte din zestrea mamei sale) se născuse şi mai apoi se căsătorise cu un fin violonist. Acesta însă murise — erau patruzeci de ani de atunci — şi bătrîna, cînd îşi aducea aminte de Manta, filozofa totdeauna cu aceleaşi cuvinte: „Uite că şi morţii îmbătrînesc!" Nu şi-l mai amintea de loc ca fiinţă vie şi avea în faţa ochilor doar fotografiile înşirate pe pian. Lungii ani de văduvie, tot aici şi-i petrecuse şi, uneori, Matilda Manta se întreba neliniştită ce avea să se întîmple cu toate lucrurile înghesuite de cîteva generaţii în cele cinci odăi pe hol, pod să întorci o căruţă şi pivniţă. N-avea rude, nici prieteni, Matilda Manta făcînd parte din fericita categorie de bătrîni care nu trăiesc de loc sentimentul inutilului şi al singurătăţii. Ca să-şi treacă timpul, de exemplu, ar fi putut da lecţii de pian sau franceză şi în atîţia ani ar fi reuşit desigur să-şi facă un cerc de prieteni. Matilda respinsese delicat, dar cu obstinaţie, orice tentativă de apropiere. Nu dispreţuia pe nimeni, era o fire tolerantă şi generoasă, dar pur şi simplu nu-i lipsea nimeni. Bătrîna nu trăia un sentiment de singurătate, ci de izolare. Avea impresia că oamenii interesanţi pentru ea, putînd realiza un schimb de idei, închiseseră de mult ochii, iar felul de a fi, de a se comporta, de a vorbi al tinerilor de azi o neliniştea pînă la panică. Simţea că nu înţelege nimic din ceea ce spun, problemele lor nu semănau cu nimic din ceea ce auzise ea vreodată. Încercase aceeaşi senzaţie şi ca profesoară, dar atunci exista limbajul comun infailibil — muzica. În rest, trecea surdă şi cu ochii închişi pe culoarele Conservatorului.

Nu avea televizor iar radioul îl deschidea doar miercurea şi vinerea la nouă seara cînd se transmiteau concertele filarmonicilor din Salzburg şi, respectiv, Paris. Zilele doamnei Manta se scurgeau toate la fel, croşetate din aceeaşi lînă cenuşie. Se scula pe la ora zece. Toaleta minuţioasă îi lua un ceas. Era extrem de îngrijită, mereu în negru la care asorta mici fantezii în alb: manşete, un jabou, gulere, o broderie mai deosebită. Altă oară i-o lua ştersul prafului după care respira uşurată. Ziua întreagă era a ei. Ceasurile petrecute la pian alternau cu altele de lectură sau visare. Din cînd în cînd, răsfoia albumele vechi de fotografii şi încerca să reconstituie din memorie biografiile răposaţilor: „oare cine-şi mai aminteşte azi de domnişoara Hrisanta Bota? Rămăsese fată bătrînă şi se făcea pretutindeni că arta ei a împiedicat-o să se căsătorească. Picta tablouri mici 15 pe 20 de cm cu flori şi colţuri de natură cochet regizate, în stilul bine cunoscut administrat elevelor de pension din anii '80—'90 şi le oferea cu generozitate rudelor şi prietenilor cu ocazia diferitelor aniversări. Aceştia erau exasperaţi căci, la prima vizită, domnişoara Hrisanta se interesa alarmată: „dar unde ai pus violetele de pădure pe care ţi le-am dat de Sfîntul Ion? Nu-ţi place tabloul? Mie mi se pare foarte reuşit..."

Matilda Manta se hotărîse greu acum un an să

închirieze odaia din față. Se obișnuise singură și o înspăimînta ideea unei „cooperări" cît de comode. O convinsese în cele din urmă o fostă colegă, Elvira Doga, tot profesoară, care pedalase pe avantajele unui asemenea aranjament!

„Gîndește-te, draga mea... E dezagreabil ce spun, dar avem totuși o vîrstă — biata Elvira se prăpădise doar la cîteva luni după această conversație — și un bărbat în casă contează enorm. Te îmbolnăvești, are cine să-ți cumpere o pîine ori o aspirină sau, mai grav, să anunțe Salvarea. Stai ca un șoarece aici. Te prăpădești, Doamne ferește, poți să zaci mult și bine, neîntoarsă... Nu mai zic de treburile mărunte. Uite, n-am fost la tine de doi ani. Sfoara de la perdea e tot ruptă, în loc de un robinet acum plîng toate, cremona de la geamul ăsta tot nu funcționează..."

Matilda nu regreta că închiriase, dar nici nu exulta. Adevărat, Gorun n-o deranja, lipsea mult, era un bărbat liniștit, nu aducea femei dar... Dar! Din clipa în care acest om se mutase, Matilda nu se mai simțea la ea acasă, încerca un permanent sentiment de angoasă. În prezența lui, inima începea să-i bată și îi venea reflex s-o ia la fugă.

„Oare să mă fi sălbăticit chiar în halul ăsta sau personajul are ceva particular? Mă avertizează instinctul?... M-am sclerozat?"

Nici chiria, substanțială, n-o determina să fie mai entuziastă. Se descurca perfect cu pensia. În ciuda fragilității aparente, avea o sănătate de invidiat astfel încît bugetul ei — atît de afectat la bătrîni de medici și medicamente — era liber de asemenea servituți. Nici mesele — mai mult pretext cu biscuiți, un pahar de lapte, salate și eventual un dulce — nu constituiau o problemă, iar cît privește vestimentația, în afară de ciorapi, nu-și cumpărase o ață de peste douăzeci de ani.

În adîncul sufletului, ar fi vrut să se debaraseze de Gorun, dar era o femeie prea delicată ca să-i poată declara răspicat: „domnule, nu-ți reproșez nimic, dar pur și simplu nu-mi placi, caută-ți altă gazdă!" În afară de aceasta, individul lipsea perioade lungi — trei și patru luni —, răstimp în care temerile bătrînei slăbeau, își uita neliniștea și se gîndea la altele.

De obicei, se întorcea inopinat, fără telefon prealabil, așa cum se întîmplase și acum trei zile. Probabil Matilda Manta își făcea siesta căci nu auzise ușa. Intrase intempestiv în camera chiriașului, vrînd să stingă gazul de la sobă. Gorun se afla în mijlocul odăii, lîngă masă, cu spatele întors spre ușă. Simțindu-i prezența, se răsucise ca mușcat de șarpe, ducînd mîna reflex la buzunarul drept. Bătrîna, încremenită de spaimă, deschise gura fără să poată articula un singur cuvînt. Gorun, redresat, încercase să zîmbească:

— Bună seara... Aveți nevoie de ceva?

Matilda Manta nu-și putea dezlipi ochii de buzunarul lui Gorun.

— Vă rog să mă scuzați... N-am știut că v-ați întors... Nu... Nimic...

Dispăruse ca o nălucă și se închisese în odaia ei. Inima îi bătea nebunește și pentru prima oară în viață luă zece picături de valeriană dintr-un flacon rămas de la răposatul Manta.

Găsi biletul rezemat de glastra din mijlocul mesei.

„Stimate domnule Gorun,

Datorită unor împrejurări deosebite, nu mai sînt în măsură să vă închiriez odaia. Vă rog foarte mult s-o eliberați cît de curînd. În plicul alăturat veți găsi chiria pe ultimele trei luni. V-o restitui căci, practic, n-ați folosit odaia. Vă mulțumesc..."

Bărbatul mototoli hîrtia rînjind:

„S-o crezi tu, frumoasa mea!"

În camera ei, Matilda Manta își auzea inima. I-o strîngeau în clește presimțiri sumbre. Aveau să se împlinească.

Nave

(urmare din pag. 67)

practică marinărească (n. școală), așezare și întreținere cabluri submarine (n. cablier), asigurare de navigație (n. far), reparații navale (n. atelier), manevrare greutăți (macarale plutitoare), asigurare de navigație în zone cu ghețuri (spărgătoare de gheață), tranzit de mărfuri (elevatoare plutitoare, n. depozit), transport cărbuni (n. carbonier), colectare material pescuit (n. colectoare), plimbări pe apă (n. de agrement), transport mărfuri generale (cargouri), pescuit (n. pescadoare), cotățirea bazinelor portuare (n. de salubritate), stingerea incendiilor (n. pompieri), transport gaz metan (metaniere), transport țiței și produse petroliere (n. petroliere), transport minereuri (mineraliere), observații meteo (n. meteorologice), transport de vehicule pe roți (n. RO-RO), transport containere sau barje (n. port-containere, n. port-barje), exploatare noduli polimetalici (n. miniere), sondare scoarță subacvatică (n. de foraj marin), lucrări portuare (n. tehnice/ dragi, șalande, sonete, derogeze), transport stuf (plutine), transport mărfuri în vrac - grîu, îngrășăminte chimice etc. (vrachiere), transporturi ocazionale de mărfuri (n. tramp) etc.

Navele sînt considerate militare cînd se încadrează în cel puțin una din următoarele situații aparțin Marinei militare (Amiralității); poartă semne exterioare specifice navelor militare; comandantul se află în serviciul unui stat și pe lista ofițerilor din Marina militară; echipajul este supus jurisdicției militare. Acțiunile specifice pe care le destășoară și caracteristicile de construcție ale navelor militare sînt dezvăluite de denumirile acestora: portavioane, portelicoptere, n. de luptă, crucișătoare, distrugătoare, cuirasate, fregate, n. purtătoare de rachete, n. antisubmarine, n. purtătoare de artilerie, dragoare, vedete torpiloare, n. de degazare și dezactivare, n. de desant (n. de debarcare), n. logistice, n.O (n. cap canal) etc.

O categorie aparte o formează n. care contravin normelor de drept maritim internațional jefuind capturînd sau scufundînd alte n. Acestea sînt considerate n. pirat, iar dacă folosesc armament - n. corsar.

Modul de realizare a propulsiei sau sustentației este un alt criteriu de clasificare: potrivit căruia există n. propulsate și nepropulsate, n. cu motor (motonave), n. cu pînze (velierei), n. cu propulsie atomică (n. atomice), n. cu aburi, n. cu aripi portante, n. cu pernă de aer, n. cu zbaturi etc.

Așadar: nave, echipaje, tostari specifice, nume fel de fel, pe care chiar și nomazii rostiadului parcă vezi nemărginirea apei și auzi eternele spuse ale lui Homer despre argonauți de admirat: „Fericit acela care ca Ulise..."

AFACEREA „MAESTRULUI FLAMAND"

După ce deducţiile mele ingenioase au ajutat poliţia să rezolve celebrul caz F., un inspector de la Scotland Yard mi-a spus că dacă aş consacra comportamentului oamenilor tot atîta atenţie cît şi cailor aş fi un detectiv excelent. Cu toată lipsa mea de interes pentru meseria de poliţist trebuie să mărturisesc că nu mă descurc prea rău ca detectiv amator şi ca să exemplific această afirmaţie vă voi povesti afacerea pictorului flamand.

Galeria Dechter, situată pe o stradă centrală, aparţine acelei categorii de muzee nu de primă importanţă, care există la Londra în număr destul de mare şi care nu apar în ghiduri decît dacă celelalte manifestări artistice îi lasă puţin loc. E de altfel destul de sărac înzestrată şi prezintă o colecţie anodină de pictori din şcoala flamandă. Iată pe scurt ce ştiam de la domnul Krompton, un colecţionar care vine din cînd în cînd la mine să parieze cîteva lire pe cîte un cal.

Galeria a fost fondată acum un secol şi te întrebi cum a reuşit să reziste în ultimii ani, cînd preţurile au crescut atît de mult. Explicaţia ar consta în faptul că ea posedă un Vermeer valoros, care îi făcea pe iubitorii de artă să viziteze totuşi galeria. Cred că la valoarea acestui tablou s-a gîndit şi individul care, într-o noapte de noiembrie, l-a scos cu grijă din ramă şi a plecat cu el. De altfel, sala nu era suficient de bine păzită, uşile şi ferestrele erau slab protejate, iar sistemul de alarmă destul de rudimentar. Fără îndoială că cel care a dat lovitura era acelaşi care furase, în ultimele şase săptămîni, opt splendide tablouri flamande de la Galeria Naţională şi din două colecţii particulare. Cu toate eforturile depuse, inspectorii de la Scotland Yard şi experţii în artă consultaţi nu aflaseră nimic nou care să ajute la identificarea hoţului. Aşa se face că, în urma ultimului furt comis la Galeria Dechter, neliniştea cuprinsese pe directorii de muzee, societăţile de asigurare, pe colecţionarii particulari care cereau poliţiei să ia măsuri urgente şi mai ales eficiente.

Dacă în joia care a urmat furtului tabloului lui Vermeer mi s-ar fi spus că voi fi amestecat personal în această afacere aş fi rîs sau aş fi fost mirat. Dar, la prînz, Richard, funcţionarul care lucra la agenţia mea de pariuri, băgă capul pe uşa biroului meu şi mă anunţă că un domn de la Scotland Yard dorea să-mi vorbească. Nu ştiu de ce, dar inima începu să-mi bată cu putere. Un vechi reflex poate, deoarece, cu ani în urmă, nu toate activităţile mele erau întru totul de acord cu legile. Dar de atunci conduceam o agenţie, cu acte în regulă şi eram foarte atent ca să respect întru totul dispoziţiunile legale. Din momentul în care Richard mi-a anunţat vizita şi pînă la intrarea inspectorului Elston în biroul meu, mi-am trecut în revistă ultimele mele activităţi ca să-mi dau seama cărui fapt datoram vizita sa. Negăsindu-mi nici o vină, mi-am zis „fie ce-o fi".

— Gotfrey Botkins?

Vocea aparţinea unui tip înalt, blond, cu un aer tineresc şi simpatic, îmbrăcat într-o haină gri, cu gulerul ridicat.

— Da, eu sînt, am răspuns, sau dacă preferaţi Odds, cum îmi spun prietenii, adăugai eu cu cel mai amabil surîs.

— Peter Elston, de la criminalistică, dar nu vă neliniştiţi, am venit doar să vă rog să mă ajutaţi într-o problemă.

— Îmi face întotdeauna plăcere să-mi ajut prietenii de la Yard, spusei eu, respirînd uşurat.

— Perfect. Aţi auzit vorbindu-se de ultimele furturi?

— Da, puţin. În „Expresul" de aseară era un articol despre asta. Nu era prea blînd în ceea ce vă priveşte, mai ales că faceţi tot ceea ce vă stă în putinţă, nu-i aşa?

— Puteţi să vă închipuiţi, dar sîntem presaţi din toate părţile.

— Aş fi mulţumit dacă aş putea să vă fiu de folos cu ceva, dar din păcate nu ştiu nimic.

— Nu pentru asta am venit, domnule Botkins. Vedeţi dumneavoastră, în dilema în care ne găsim fiecare dinte noi am făcut tot felul de supoziţii, dintre care unele mai năstruşnice, pentru a putea ajunge la o soluţie. Unul dintre noi a propus chiar să ne adresăm unei agenţii de pariuri şi atunci a fost pronunţat numele dumneavoastră.

— E adevărat că am ajutat recent Yard-ul să rezolve un caz dificil, am spus eu cu nonşalanţă, dar şi cu o oarecare mîndrie. Bănuiesc că pentru asta v-aţi gîndit la mine.

— Exact. Credem că „Maestrul flamand", aşa cum l-a denumit Express-ul, n-a putut încă să negocieze tablourile şi trebuie să fie în mare lipsă de bani. Unul dintre noi a sugerat atunci să facem apel la o agenţie, care să lanseze un pariu că hoţul

va fi prins în maximum zece zile. Astfel, dumneavoastră îi veţi putea observa pe cei care vor paria contra, deci pe cei care cred că hoţul nu va fi prins în acest răstimp. Este foarte posibil ca hoţul sau complicele său să primească pariul, cu speranţa de a cîştiga o sumă importantă, sau cel puţin suficientă, pentru a se descurca pînă cînd se mai calmează spiritele.

— Foarte ingenios, am spus eu admirativ. Şi eu să vă anunţ cînd cineva va face un pariu mai însemnat, iar dumneavoastră să-l urmăriţi.

— Exact, văd că m-aţi înţeles.

Inspectorul Elston se ridică şi zîmbi. Era clar că planul fusese imaginat de el şi că vedea deja momentul în care va fi felicitat de şefii săi, pentru că întinsese o capcană atît de ingenioasă „Maestrului flamand".

Tot răsuceam în cap planul căutînd o fisură. Un gînd îmi trecu fulgerător prin minte.

— Şi dacă hoţul crede că ştiu prea multe şi se hotărăşte să... mi-am dus degetul la tîmplă, mimînd că zbor spre o lume mai bună, imitînd zgomotul unei împuşcături.

Inspectorul Elston clătină din cap.

— E foarte puţin probabil. Atît dumneavoastră, cît şi agenţia vor fi sub supravegherea noastră permanentă.

— Sper. Şi mai e ceva. Ce se întîmplă dacă după zece zile omul nostru nu apare? Trebuie să plătesc pariurile din buzunarul meu?

— Ne-am gîndit şi la asta şi n-aveţi de ce să vă neliniştiţi. O parte din banii pe care societăţile de asigurare i-au avansat pentru recompensă vor fi alocaţi planului nostru şi ca atare veţi primi banii imediat. Dacă vom reuşi să prindem hoţul, cu ajutorul dumneavoastră, veţi primi o recompensă substanţială.

— În afară de cîştigurile mele, dacă-l prindem pînă în zece zile.

— Bineînţeles. N-aveţi nimic de pierdut, ci numai de cîştigat. Bănuiesc că acest gen de pariuri trebuie să atragă mulţi amatori.

— Da, fără îndoială, răspunsei eu.

— Atunci putem conta pe dumneavoastră.

— Fără grijă. Voi lansa pariul, zece la unu, pentru a atrage cît mai mulţi amatori.

— Aşa e bine. Voi căuta să apară în ziarele de mîine un anunţ. Apoi mă voi instala într-un apartament chiar în faţa agenţiei dumneavoastră şi cum apare un client care face un pariu mai mare de cincizeci de lire vă rog să-mi telefonaţi. Îl pun imediat sub urmărire.

Dimineaţa următoare, într-o pagină cu informaţii asupra afacerii „Maestrului flamand", apăru şi un anunţ prin care Godfrey Botkins făcu cunoscut publicului că primeşte orice pariu, la miza de zece la unu, în ipoteza că hoţul va fi prins într-un răstimp de zece zile. Pariurile vor fi acceptate timp de cinci zile. Dacă hoţul nu va fi prins pînă la orele 17 a zilei a zecea de la apariţia anunţului, agenţia va avea plăcerea să plătească pe toţi cîştigătorii.

Eram totuşi neliniştit. Dacă oferta mea ar fi atras o mulţime de amatori şi nici unul dintre ei n-ar fi fost hoţul sau un complice care ne-ar fi dus la el?

Inspectorul Elston mă chemă a doua zi dimineaţa să-mi comunice numărul de telefon al apartamentului de vizavi. I-am comunicat temerile mele, dar el mă linişti, spunînd că majoritatea oamenilor vor gîndi că dacă o agenţie de pariuri lansează un pariu atît de mare, înseamnă că e sigură de el, deci probabil că amatorii nu vor paria contra.

Intuiţia lui se dovedi justă. Am fost copleşit de telefoane, de vizite ale ziariştilor, ale confraţilor şi clienţilor, toţi dornici să ştie de ce eram atît de sigur de prinderea „Maestrului flamand". Dar nimeni nu fu atît de interesat ca să joace mai mult decît cîţiva şilingi pariind contra. Vizita cea mai interesantă a fost a unui domn, care se prezentă a fi inspectorul Fedwall, din Scotland Yard. Era destul de ciudat că nu era la curent cu ce se întîmpla în propria lui casă şi felul lui de a fi evaziv m-a făcut să devin bănuitor. Nu i-am spus nimic. Cum a plecat, însă, am telefonat la poliţie, ca să capăt confirmarea identităţii sale. Şi, într-adevăr, mi s-a spus că o persoană cu acest nume figura printre inspectorii lor. Am tras concluzia că e vorba de unul din acele cazuri în care mîna dreaptă nu ştie ce face stînga. Totuşi, ceva nu mi-a plăcut şi am continuat să fiu precaut.

În următoarele două zile s-au mai făcut cîteva pariuri, care nu depășeau însă una sau două lire. Nu s-a întîmplat nimic din ceea ce spera inspectorul Elston. Poate că „Maestrul flamand" mirosise capcana.

A treia zi a venit la agenție un bărbat îmbrăcat cu un impermeabil demodat și murdar, care mi-a atras imediat atenția. Individul privi de cîteva ori în spate, înainte ca să se apropie de biroul meu. Apoi îmi vorbi cu o voce înceată:

— Dumneavoastră sînteți cel care oferiți cota de zece la unu pentru povestea cu furtul tabloului?

I-am confirmat că eu eram acela.

— Ce vă face să fiți așa de sigur că „Maestrul flamand" va fi prins?

— Depuneți banii și o să aflați imediat, i-am răspuns.

Interlocutorul meu ridică din umeri și scoase din buzunar un teanc de bancnote.

— Pariez pe cinci sute de lire că nu va fi prins.

— De acord, am spus eu, privindu-l drept în față.

Individul a spus că se numește Taggard și și-a dat o adresă în Chelsea. Am bănuit că ambele date erau false. Imediat ce a ieșit vizitatorul meu am telefonat inspectorului Elston, care m-a asigurat că Taggard va fi supravegheat de doi agenți în civil.

Cîteva ore mai tîrziu, inspectorul Elston m-a sunat și el la telefon.

— Noi îl supraveghem, dar sînt aproape sigur că nu el este hoțul. Cel mult un complice. „Maestrul flamand" se ascunde probabil pînă ce pariul va fi cîștigat. Cînd se va întîlni cu Taggard, ca să încaseze cîștigul, punem mîna pe el.

A trecut și a cincea zi și, la ora închiderii, am pus afară un afiș că nu mai primesc nici un pariu. Acum nu mai aveam altceva de făcut decît să aștept. Cel mult încă cinci zile. În afara pariului lui Taggard, toate celelalte erau mici. Totul îl indica drept vinovat, dar eu nu eram încă ferm convins. Amorul meu propriu era jignit gîndidu-mă la faptul că voi pierde pariul dacă „Maestrul flamand" nu va fi prins pînă într-a zecea zi. Mai era și chestia cu așa-zisul inspector de poliție Fedwall, care mă obseda. Atunci m-am hotărît să fac o vizită la Scotland Yard, unde am aflat mai multe decît mă așteptam.

În seara zilei a noua, inspectorul Elston îmi telefonă:

— Taggard n-a mișcat încă. Va trebui să așteptăm să ia banii mîine seară, așa cum bănuiam. Sînt sigur că în orele următoare ne va conduce la omul nostru.

— Perfect, inspectore. Păcat că nu l-ați putut aresta în timpul prevăzut.

— Da, păcat. Dar important este să-l prindem și, bineînțeles, dumneata nu pierzi nimic.

— Apropo, începui eu, ezitînd. Pentru că tot vorbim de banii pe care trebuie să-i dau mîine.

Elston mă opri și mă asigură încă o dată:

— V-am spus că toate cheltuielile vă vor fi rambursate.

— Da, mă gîndeam însă că ați putea să-mi avansați un cec, e o problemă de principiu, mă înțelegeți, nu?

— Bineînțeles, o să vi-l aduc mîine, înainte de ora 17. Dar la cît se ridică suma?

Aveam cifra pregătită, i-am spus că am avut pariuri de 575 de lire, ceea ce făcea, la cota de zece contra unu, suma de 5750. I-am comunicat aceste cifre lui Elston.

— O să vă aduc cecul, dar vă rog să-mi scrieți în detaliu fiecare pariu, ca să pot deconta la contabilitate.

Toată după-amiaza de vineri am fost încordat ca un arc. Pe la orele 16,30 biroul meu începu să se umple de oameni, căci cei care veneau să-și primească banii pentru pariurile făcute pentru prinderea „Maestrului flamand" se alăturau obișnuiților clienți de pariuri de curse de cai.

Acele pendulului meu vechi păreau că nu se mai mișcă. Se făcuseră orele 17 fără 5 minute și nici Elston nu venise cu cecul, nici Taggard. Un minut mai tîrziu, Elston apăru surizător, fluturînd un plic. El se apropie de ghișeu, cînd pe ușă intră Taggard. Elston l-a zărit și s-a retras repede, ca să nu fie văzut. Taggard salută și se apropie de mine. Mă uitai la Elston, care îmi făcu un semn discret să-l plătesc pe individ.

În momentul acela a intrat inspectorul Fedwall și — înainte ca cineva să se dumirească ce se întîmplă — el și agenții care îl însoțeau i-au prins repede pe Elston și pe Taggard de braț. M-am uitat la ceas și am zîmbit:

— Regret, dragii mei, am spus pariorilor dezolați, dar mi-e teamă că ați pierdut. Mai sînt două minute și „Maestrul flamand" a fost arestat sub ochii voștri. Iată-l, și l-am arătat pe Elston, care se zbătea, scrîșnind din dinți.

Am luat plicul care trebuia să conțină cecul meu și, așa cum îmi închipuisem, era gol. Elston nu a avut niciodată intenția să-mi ramburseze suma cheltuită. El și complicele lui Taggard își cronometraseră astfel intrarea în biroul meu încît să fiu obligat să-i plătesc pariul lui Taggard înainte ca Elston să-mi fi dat plicul. Elston ar fi ieșit atunci iute din birou, chipurile să-l urmărească pe Taggard și amîndoi ar fi dispărut. Era un plan complicat, dar ingenios, și ar fi reușit, poate, dacă inspectorul Fedwall nu ar fi venit la mine încă din prima zi să mă întrebe ce știu. Așa cum am mai amintit, mi s-a părut, atunci, ciudat că Fedwall nu fusese informat de proprii lui colegi de capcana pe care o întindeau, împreună cu mine, „Maestrului flamand". Dar n-aveam dreptul să mă îndoiesc de Fedwall. În ciuda aspectului său, care nu era cîtuși de puțin cel al unui funcționar al Scotland Yard-ului, el era totuși inspector de poliție. Faptul că nu știa inițial de proiectul nostru era explicabil, căci el nici nu exista în mod oficial. Numai eu am crezut în el, din pricina lui Elston, dar cînd m-am dus la Scotland Yard, în a cincea zi, am aflat trei lucruri uimitoare: în primul rînd, că sub numele de Elston nu figura nimeni la poliție, apoi că Fedwall era într-adevăr inspector și, în sfîrșit, că nimeni la Scotland Yard nu era la curent cu capcana întinsă „Maestrului flamand". La sugestia lui Fedwall am întins o altă cursă, cu ajutorul căreia a fost prins adevăratul hoț care, în aceeași seară, a indicat locul unde ascunsese tablourile furate.

Nu mai e nevoie să adaug că povestea cu rambursarea cheltuielilor de către o companie de asigurare era pură invenție. Totuși Scotland Yard-ul mi-a acordat o gratificație pentru activitatea mea de detectiv amator. Am ajuns la concluzia că dacă m-aș gîndi tot atît de mult la cai cît la oameni, i-aș cunoaște mai bine și aș deveni un organizator de pariuri bogat.

ROY WIGKERS **Traducere: RADU VAIDA**

SPIONUL

CARE N-A EXISTAT NICIODATĂ

PAUL ŞTEFĂNESCU

Este îndeobşte cunoscut că memorialistica ce se referă la serviciile secrete conţine o mare fantezie, fapt explicabil, pe de o parte datorită dificultăţii de verificare a celor relatate, urmare a scurgerii unei perioade de timp mari de la cele întîmplate, ca o condiţie absolută ce se impune, timp în care multe urme dispar, iar pe de altă parte datorită tendinţei de exagerare specifică firii omeneşti. Pe lîngă toate acestea, istoria spionajului conţine şi episoade mult deformate; lucru făcut în mod intenţionat, urmărindu-se un scop propagandistic sau de dezinformare.

Ca truditor şi istoric al unui domeniu atît de interesant şi dificil, propunîndu-mi să fiu cît mai riguros în cele relatate cititorilor din ţara noastră, uneori am reuşit cu mari eforturi să descifrez evenimente a căror descriere nu corespunde cîtuşi de puţin realităţii. Faptul este şi mai greu de înţeles atunci cînd autori ce se bucură de prestigiu în materie preiau fără nici un control şi discernămînt relatarea unor întîmplări pe care apoi le redau, la rîndul lor, perpetuîndu-se şi amplificîndu-se astfel evenimente care nu au existat! Se fac apoi legături, ipoteze şi se ajunge în final la concluzii neaşteptate, avansîndu-se posibile scenării ale evoluţiei unor evenimente şi în final chiar ale omenirii... Fără a polemiza cu cineva, departe de noi această intenţie, ci din singura şi sincera dorinţă de a sluji adevărul, vom prezenta cititorilor un episod din duelul nevăzut al serviciilor secrete din timpul celui de al doilea război mondial şi care în realitate a avut un cu totul alt curs decît acela ce a fost relatat pînă acum în literatură.

Este vorba de o afacere veche, foarte cunoscută şi care, ca să fiu sincer, m-a fascinat mult timp. Eroul aventurii era un modest ceasornicar din Orcades, pe nume Wahring, alias Oertel, spion german, căruia, după cum s-a spus, i se datorează dezastrul înregistrat de britanici în octombrie 1939, la Scapa Flow.

După cum se ştie, în zorii zilei de 1 septembrie 1939 trupele Wehrmachtului nazist au invadat teritoriul Poloniei. A doua mare conflagraţie a secolului a început. La 3 septembrie, în semn de solidaritate cu Polonia, Anglia şi Franţa au declarat război Reichului razist. Timp de 45 de zile pe frontul din Vest armatele inamice se tatonau reciproc, fără a se întreprinde din ambele părţi decît acţiuni de recunoaştere. A fost perioada pe care, după cum se cunoaşte, istoricii au numit-o a „războiului ciudat". Fără să mai ezite, iniţiativa avea s-o ia Hitler, acesta hotărînd să aplice cîteva lovituri mortale adversarilor săi.

În ciuda unui trecut glorios, Anglia nu mai era „regina mărilor", căci acum Germania dispunea de o flotă de război de temut, în care submarinele, faimoasele „U-boote", semănau distrugerea. Hitler îşi pregătise cu minuţiozitate mişcările şi conta pe un război fulger, bazat pe lovituri nimicitoare aplicate adversarilor săi. Astfel, mai înainte chiar de a fi lansat directiva de atacare a Poloniei, a ordonat — pe data de 21 august 1939 — deplasarea în Atlantic a unui convoi de vase, avînd în frunte nava corsar „Admiral Graf von Spee". Distrugătorul era însoţit de mai multe submarine moderne, înzestrate cu lansatoare de torpile perfecţionate, capabile să-şi atingă cu precizie ţinta de la o foarte mare distanţă.

La 8 octombrie 1939, submarinul U-47, comandat de locotenentul de vas Günther Prien, ce-şi avea baza în portul militar Kiel de la Marea Baltică, a primit misiunea să iasă în larg. Cînd a ajuns într-un punct anume, aşa cum specifica ordinul amiralităţii, a deschis plicul încredinţat. Misiunea ce-i revenea era strict secretă şi urma să fie înfăptuită după un orar ce trebuia respectat cu precizie milimetrică la o anumită dată: în noaptea de 13/14 octombrie, cînd nu era lună şi marea era în perioada de flux. Pe scurt, misiunea consta în următoarele: submarinul trebuia să pătrundă în rada golfului de la Scapa Flow şi să-şi lanseze torpilele asupra navelor ancorate, alegîndu-le pe cele mai importante.

Pentru cititorii noştri, amintim că cel care pregătise misiunea echipajului submarinului U-47 era contra-amiralul Karl Doenitz şi la acea dată nu se bucura încă de o faimă deosebită. Deocamdată el îndeplinea funcţia de comandant al flotei germane de sumbarine.

Imediat după masa de prînz, locotenentul Prien şi-a adunat echipajul în spaţiul strîmt al camerei hărţilor şi le-a împărtăşit obiectivul misiunii de

luptă. Era primul contact cu inamicul şi şansele de reuşită se anunţau îndoielnice şi pline de risc. Au treçut toţi la posturi iar încordarea sporea pe fiece moment. O cheie scăpată din neatenţie de un mecanic s-a transformat într-un zgomot asurzitor, sporind şi mai mult încordarea servanţilor.

Prien urmărea traseul pe hartă, verificînd în permanenţă coordonatele, conducîndu-şi nava spre obiectivul vizat. Era aproape miezul nopţii şi submarinul se apropia, navigînd la mică adîncime, de intrarea în golful în care erau ancorate numeroase vase militare inamice. Pentru a pătrunde în radă erau mai multe culoare invizibile: doar unul singur era practicabil, celelalte fiind minate. Aşadar trebuia ca submarinul să aleagă doar una din căile de acces. Vasul s-a strecurat cu prudenţă în strîmtoarea adîncă de 7 metri, pentru a nu intra în vreo plasă antisubmarină ori pentru a nu fi depistat de vreun post de pază de pe ţărm. Totul a decurs în ordine şi U-47 a reuşit să pătrundă neobservat în radă fără ca inamicul să se sesizeze de prezenţa sa. Prien a scos periscopul şi a aruncat o privire cercetătoare în jur: era ora 0,58. La dana cea mai apropiată se afla ancorată o navă. I-a comparat silueta cu planşele ce le avea înşirate pe pereţii cabinei: după toate aparenţele era vorba de nava „Repulse". Ordinul de atac sună scurt: lansarea a trei torpile de tipul „G—7"! Se produce o explozie formidabilă, dar paza aflată la ţărm, considerînd probabil că este vorba de un accident banal, nu-i acordă o atenţie prea mare. Ulterior, avea să se constate că Prien se înşelase în privinţa identităţii vasului inamic spre care ţintise: nu era „Repulse" ci „Pegasus". U—47 se îndreptă imediat spre o altă navă, un cuirasat, pe care-l torpilează la ora 1 şi 16 minute. Lovitura nimereşte în plin: nava se rupe în două şi se scufundă rapid, cu aproape întreg echipajul aflat la bord. Era „Royal Oak", construit în 1914, cu un deplasament de 29 150 tone; avea la bord 24 de ofiţeri şi 809 marinari. Precaut, Prien se mulţumeşte cu această victorie şi ordonă retragerea. Submarinul face cale întoarsă şi la orele 2 şi 15 minute iese din strîmtoarea ce proteja golful. Se dă alarma şi sînt aprinse proiectoarele de pe ţărm. Totul e luminat ca ziua iar cerul este brăzdat de rachete.

A doua zi, la orele 11,00 dimineaţa, BBC-ul îşi începe comunicatul cu ştirea că submarinele germane au pătruns în interiorul bazei britanice de la Scapa Flow şi scufundaseră cuirasatul „Royal Oak". După trei zile, la rîndul lor, germanii făceau cunoscut că submarinul U—47 a scufundat crucişătorul „Repulse". Era vorba de confuzia pe care am menţionat-o. De fapt, „Repulse" va ajunge pe fundul mării în decembrie 1941, fiind scufundat de japonezi.

Propaganda germană a făcut mare vîlvă în jurul succesului repurtat de submarinul U—47 pentru a ambiţiona şi alte echipaje care să-i urmeze pilda. Comandantul submersibilului, Günther Prien, a fost promovat căpitan de vas şi, împreună cu unii membri ai echipajului său, a fost invitat de Hitler la Cancelaria Reichului din Berlin. Führerul personal i-a prins pe piept Crucea de fier, Prien fiind primul marinar şi al cincilea militar german care de la începutul războiului a primit această înaltă distincţie nazistă.

În anul următor, Prien şi-a publicat peripeţiile expediţiei sale în cartea „Drumul meu spre Scapa Flow" *(Gunther Prien: Mein Weg nach Scapa Flow, Berlin, Deutscher Verlag, 1940, 192 pagini şi 64 ilustraţii).*

Pentru Amiralitatea britanică şi în general pentru Anglia, dezastrul de la Scapa Flow a constituit o surpriză dureroasă, zdruncinînd serios moralul combatanţilor şi mai ales al populaţiei, mitul de mare putere navală şi invincibilitatea flotei engleze fiind pînă atunci ceva de necontestat. Ce putea fi mai surprinzător pentru britanici decît pătrunderea, fără a fi descoperit, a unui vas inamic în principala lor bază navală, unde acesta a acţionat nestingherit, provocînd pagube considerabile în vieţi omeneşti şi material de luptă? „Royal Oak" era un cuirasat de temut şi urma să joace un rol important în războiul naval.

Amiralitatea britanică, analizînd cele întîmplate, a decis imediat, pentru a nu fi supusă şi la alte surprize asemănătoare, dispersarea şi mutarea temporară a lui „Home Fleet" (Flota militară) de la Scapa Flow, din insulele Orkney, situate în vecinătatea ţărmului nordic al Scoţiei, în trei porturi considerate mai puţin accesibile atacurilor navelor de război germane; este vorba de Firth of Forth, Firth of Clyde şi Loch Ewe.

Pe de altă parte, toate serviciile de securitate britanice au fost mobilizate pentru a regăsi pe omul a cărui intervenţie a făcut posibilă lovitura submarinului german; toate tentativele însă au eşuat, neducînd la nici un rezultat.

Dar pe măsură ce lucrurile tindeau să ia amploare, un fel de fobie faţă de spioni se contura tot mai mult, desprinzîndu-se în cele din urmă silueta unui agent fantomă incognito. La început, ca şi încarnarea omului invizibil al lui H.G. Wells, au putut fi observate doar urmele sale, apoi, progresiv un personaj în carne şi oase, posedînd un nume, chiar şi un altul de acoperire, o profesie şi o activitate au completat, în cele din urmă, imaginea sa.

Căpitanul Prien şi camarazii săi de pe submarinul U—47, îmbătaţi de succes, şi-au continuat incursiunile în apele inamice, provocînd numeroase distrugeri, pînă cînd, în zorii zilei de 10 martie 1941, angajîndu-se în luptă cu distrugătorul britanic „Wolverine" şi terminîndu-şi torpilele ce-şi greşiseră ţinta, a fost scufundat de o lovitură de tun de mare calibru trasă în plin. Majoritatea membrilor echipajului a pierit în valurile oceanului.

Arătam că succesul comandantului de vas Günther Prien a făcut, în timpul războiului, obiectul unei campanii propagandistice intense, destinate să aţîţe spiritul combatant al soldaţilor şi ofiţerilor nazişti. Brusc însă, în primii ani ce au urmat încetării marii conflagraţii, aureola lui Prien a început să fie disputată de un oarecare Wahring — sau Wehring, după unii — nici mai mult nici mai puţin decît un spion german care, de fapt, ar fi ghidat din umbră drumul submarinului U—47 prin culoarele presărate cu mine de la intrarea în rada portului Scapa Flow.

Prima dată, şi vom reveni asupra acestui lucru, a fost prezentat publicului datorită unui articol scris de Curt Riess, apărut într-un număr din „Saturday Evening Post", din primăvara lui 1942. Legenda creată în jurul lui Alfred Wahring este cît se poate de neobişnuită, prin lipsa de senzaţional şi modestia cu care este înconjurat protagonistul. Se spunea că Wahring ar fi servit în flota lui Wilhelm al II-lea, urcînd treptele ierarhiei militare ajungînd la rangul de căpitan de vas. În această calitate a fost martor la sabordajul Marii Flote germane, petrecut la Scapa Flow în primul război mondial, pentru a nu cădea în mîinile Aliaţilor ce

învinseseră Germania. Evenimentul i-ar fi provocat un puternic resentiment, marcîndu-l pentru restul zilelor şi a jurat să răzbune cele petrecute atunci.

În acest scop, imediat după încetarea ostilităţilor, a solicitat să fie înrolat în „Nachrichtendienst", serviciul de spionaj militar german, condus pe atunci de colonelul Walter Nikolai (transformat apoi în Abwehr). De atunci, a continuat să lucreze pentru serviciile secrete germane, primind misiunea să-şi găsească o acoperire. Ca voiajor comercial al unei firme germane de ceasuri, în 1924 a plecat în Elveţia, unde s-a stabilit pentru o vreme, deprinzînd meseria de ceasornicar şi, în acelaşi timp, a obţinut şi un paşaport pe numele de Albert Oertel.

cient protejată, lipsind complet plasele antisubmarine dotate cu mine. Mai mult, într-un loc se aflau două vase scufundate între care rămăsese suficient spaţiu pentru trecerea lejeră a unui submarin. Wahring, cunoscător experimentat, şi-a dat seama imediat de carenţele existente şi a informat Centrala Abwehr-ului. Datele transmise mai departe au ajuns la O.K.W., însoţite de o hartă, pe care erau însemnate de către specialiştii Kriegsmarinei, căile de acces. Aceste date au fost coroborate cu altele culese în cursul unor observaţii aeriene, precum şi cu cele parvenite de la recunoaşterile submarinelor U—16. Doenitz, după cum am menţionat, a condus personal planul de atac al escadrei britanice. Astfel submarinul U—47, comandat de Prien, primeşte misiunea să pătrundă prin Kirk

În 1927, la ordinul Abwehr-ului, Albert Oertel, care era de acum un ceasornicar foarte priceput, a plecat în Anglia, unde a hotărît să se stabilească definitiv, naturalizîndu-se în 1932 şi deschizînd un magazin de bijuterii şi ceasornicărie în localitatea Kirkwall, din insulele Orkney, reşedinţa arhipelagului Orcades, situat în nordul Scoţiei. Odată instalat, el a urmărit mişcările flotei britanice, documentîndu-se totodată şi asupra barajelor antisubmarine ce protejau rada de la Scapa Flow. Rapoartele sale detaliate le trimitea cu regularitate serviciului secret militar din capitala Reichului, condus de acum de amiralul Wilhelm Canaris, fost ofiţer de marină ca şi Wahring.

Cînd Marea Britanie a declarat război Reichului lui Hitler în 1939, Alfred Wahring, alias Albert Oertel, a întrevăzut posibilitatea de a răzbuna sabordajul flotei germane din primul război mondial. În vara anului 1939, Wahring a constatat că rada bazei navale a lui Home Fleet nu era protejată în mod corespunzător. Astfel, dacă o serie de culoare de acces, cum ar fi Hoxa Sound, Switha Sound şi Clesstrom Sound erau minate şi făceau imposibil accesul, în schimb intrarea răsăriteană în Scapa Flow, denumită Kirk Sound, era insufi-

Soud la Scapa Flow, adică exact pe calea indicată de Wahring, ca fiind cea mai potrivită.

În noaptea de 13/14 octombrie 1939, U—47, în drumul său la Scapa Flow, a urmat întocmai acest traseu. Astfel, s-a născut legenda după care, mulţumită lui Wahring, agentul modest şi anonim, traseul ales s-a dovedit nefast pentru Home Fleet şi favorabil pentru U—47, înlesnind echipajului lui Prien să ducă la bun sfîrşit una din operaţiunile care prin îndrăzneala şi precizia (după cum menţionează *Gh. Buzatu: Războiul secret, Editura Junimea Iaşi 1973*) a stîrnit mare vîlvă şi emoţie la începutul războiului şi a rămas consemnată în istoria spionajului.

După o altă versiune, bijutierul în persoană a fost cel care a ghidat, cu ajutorul farurilor automobilului său, pe locotenentul Günther Prien, comandantul submarinului german, mergînd cu mare viteză la volanul maşinii pe faleza de la Scapa Flow. Au existat chiar şi afirmaţii după care Wahring ar fi urcat la bordul submarinului şi de acolo a ghidat întreaga operaţiune, după care s-a retras

în patrie satisfăcut că luase sfîrşit lungul său exil. S-a mai zvonit că acest episod s-a aflat la originea demisiei neaşteptate a lui sir Vernon Kell, care timp de 30 ani a fost şeful lui M.I.5, serviciul britanic de contra-spionaj şi deci şeful vînătorilor de spioni de pe solul Marii Britanii.

Evenimentul de la Scapa Flow a trezit interesul a doi istorici: unul american, Ladislas Farago *(„La guerre des grands espions", Ed. Stock, Paris, 1971)* şi altul britanic, Fitzroy Maclean *(„II etait 9 espions..." Ed. Tallandier, Paris, 1979)*, care fiecare, din cîte se afirmă în lucrările citate, au întreprins anchete personale pentru a elucida, eventual, unele aspecte ale episodului şi a evidenţia rolul jucat de Alfred Wahring.

Vom prezenta cititorilor, pe scurt, rezultatele la care au ajuns cei doi autori.

Ladislas Farago, examinînd mai întîi registrele marinei germane, a constatat că nu există menţionat nici un Alfred Wahring, căpitan sau fie simplu marinar, şi nici în cadrul Abwehr-ului. Nici un document aparţinînd serviciilor de informaţii ale marinei din timpul celor două războaie mondiale nu menţionează numele lui „Albert Oertel". „În extrem de voluminoasele arhive — afirmă Farago — nu am descoperit nici cea mai mică indicaţie care să dovedească că Abwehr-ul sau oricare alt serviciu secret german ar fi avut un agent figurînd pe statele de plată timp de zece ani, nici la Kirkwall şi nici altundeva în insulele Orcades". În interviurile luate foştilor conducători ai Abwehr-ului, nici unul nu a fost în măsură să confirme existenţa unui asemenea agent.

La Kirkwall nimeni nu auzise vorbindu-se de un „Albert Oertel" şi nici de vreun personaj care să corespundă descrierii sale, care să fi posedat un magazin de reparat ceasuri, în oraş sau în împrejurimi.

Convins că spionul de la Scapa Flow nu era decît o fantomă, Ladislas Farago, împins de scrupulozitatea istoricului, şi-a propus să răspundă la trei întrebări:

1. Unde şi cînd a luat naştere legenda lui Wahring?

2. De ce sursă de informaţii s-a servit Doenitz pentru a se decide să atace şi să-şi pregătească planul operaţiunilor sale privitor la Scapa Flow?

3. Pentru ce britanicii au acceptat o astfel de mistificare grosolană şi au persistat în ea pînă în anul 1963, afirmînd că versiunea incidentului de la Scapa Flow corespundea realităţii?

„Am studiat această afacere timp de ani — continuă Ladislas Farago — şi am urmat surse în R.F. Germania şi în Marea Britanie, am intervievat persoane competente şi am beneficiat de cercetări obiective, dar nu concludente, consultîndu-l chiar pe Juergen Thorwald *(despre obiectivitatea profesională, în general, a lui Juergen Thorwald ne rezervăm dreptul să avem reţineri – P.S.)*. În prezent, sînt în măsură să afirm că misterul spionului de la Scapa Flow a fost definitiv elucidat.

La prima întrebare, pot să răspund cu uşurinţă, cu toate că o fac cu regret, căci această parte a soluţiei enigmei proiectează o lumină defavorabilă asupra profesiei de ziarist *(Ladislas Farago este de profesie ziarist, n.a.)*. Wahring-Wehring-Oertel şi aventura sa au fost în întregime inventate de un... ziarist din Europa centrală stabilit la New York. Acest personaj care cunoscuse în ţara sa o reuşită profesională strălucită, a întîmpinat dificultăţi serioase cînd a încercat să-şi repractice meseria de scriitor în Statele Unite, a cărei limbă îi era puţin familiară. Bucurîndu-se de reputaţia oferită de trecutul său în Europa, i-a fost uşor să-şi comercializeze poveştile de senzaţie agenţiilor de informaţii americane, unor magazine şi chiar unor confraţi care, ca şi Riess, căutau cu aviditate noutăţi senzaţionale privind frontul din Europa, căci articolele asupra acestui subiect erau solicitate foarte mult la vremea respectivă pe piaţa literară.

Astfel, a luat naştere Wahring-Wehring-Oertel şi aventura sa a apărut în „Saturday Evening Post", în care autorităţile britanice l-au descoperit. Pentru a verifica cele relatate, M.I.5 s-a mulţumit (?) să trimită un agent la New York şi să-l interogheze pe autorul articolului, crezîndu-l pe cuvînt asupra celor relatate.

Cel de al doilea istoric, Fitzroy Maclean, menţionează, la rîndul său, în cartea pe care a publicat-o opt ani mai tîrziu, că, intrigat de episodul spionului de la Scapa Flow, a întreprins o anchetă personală pentru a elucida unele aspecte ale episodului şi a evidenţia rolul jucat de Oertel. Nedumerirea[1] i-a fost de nedescris atunci cînd surprizele au început să se ţină lanţ. „Îmi imaginam — menţionează Maclean — cînd m-am deplasat în micul orăşel Kirkwall, că voi avea curînd în faţa ochilor un Wahring alias Oertel octogenar, aflat la pensie, ducînd o viaţă liniştită. Mă gîndeam cum să-l abordez şi cum îmi va descrie participarea sa la tragedia de la Scapa Flow, pregătită cu atîta minuţiozitate. Am căutat adresa la care îl puteam găsi. De fapt, descrierea aventurii de la Scapa Flow făcuse obiectul relatării mai multor autori, care participaseră, mai mult sau mai puţin direct, la ea. Spre exemplu, Allen Dulles *(„Les grandes histoires d'espionage", Ed. Stock, Paris, 1969)* s-a referit, cu prilejul unui curs ţinut agenţilor C.I.A., la Wahring."

Graţie acestor descrieri, a spionului şi a misiunii sale, fantoma de la Scapa Flow începuse de acum să facă parte din istoria propriu-zisă a spionajului. Şi Wahring a devenit cu atît mai real, mai ales că Schellenberg, care îi succedase lui Canaris, a relatat incidentul în memoriile sale de după război *(Walter Schellenberg: Le chef du contre-espionage nazi parle – 1933–1945, Editions René Julliard, Paris, 1957)*, cu scopul de a arăta „cum pregătiri de lungă durată, inteligent organizate, au putut deveni importante şi în cele din urmă fructuoase" Realitatea acestor întîmplări a mai fost, de asemenea, recunoscută chiar şi de către cele mai înalte autorităţi britanice, mai ales dacă ţinem seama de faptul că în 1963 John Buloch în cartea sa privind

---

[1]. *Oare Maclean, fost general de brigadă şi subsecretar de Stat la Ministerul Apărării pe timpul lui Churchill şi Eden, diplomat de carieră, cînd s-a documentat nu a avut cunoştinţă de cartea lui Ladislas Farago...? Iată o enigmă care se adaugă şi lasă pe cititori s-o judece.*

„Originea şi istoria serviciilor de contra-spionaj britanice", care conţine o excelentă biografie a generalului Kell, şeful lui M.I.5, menţionează referitor la afacerea de la Scapa Flow: „Era evident că germanii primiseră informaţii din partea unui spion. Şi cum aceştia nu efectuaseră nici-o recunoaştere aeriană (?) înainte de intrarea în radă a submarinului U—47, era nu mai puţin evident că acest spion expediase în Germania un mesaj semnalînd prezenţa lui „Royal Oak" în acele zile acolo... Fapt care a constituit un eşec formidabil pentru securitatea britanică".

Unii istorici făceau scurte menţiuni la Oertel sau Wahring, dar absolut toţi îşi bazau afirmaţiile avînd ca sursă fie pe Schellenberg fie pe Riess. Fapt incredibil, dar la rîndul său Maclean nu a găsit nici el vreo urmă despre Wahring, Wehring sau Oertel, în ciuda studierii cu minuţiozitate a arhivelor Kriegsmarinei şi Abwehr-ului. Istoricul, transformat în detectiv amator, şi-a continuat cercetările şi surpriza l-a fost şi mai mare cînd a început să cerceteze locurile pe unde s-ar fi peregrinat Wahring, în insulele Orcades. Acolo nu a reuşit să reqăsească nici cel mai slab indiciu de existenta sau eventual de trecerea unui ceasornicar elveţian sau german. Singurul ceasornicar cunoscut în insulă era originar dintr-o veche familie de orcadieni, ceasornicari din tată în fiu de şapte generaţii. Mai mult, cînd a întrebat pe diverşi localnici dacă erau la curent cu întîmplarea din timpul războiului, aceştia au dezmirţit cu vehemenţă şi au manifestat o mare indignare la auzul celor ce se spuneau. Şi, în ciuda tuturor acestor fapte evidente, Amiralitatea britanică a înclinat să dea crezare faimoasei legende a spionului Wahring, cel puţin pentru o bună bucată de vreme.

Ce concluzii se puteau trage din această situaţie neprevăzută? După lungi consultări cu Amiralitatea britanică, s-a ajuns la concluzia certă că toată afacerea Wahring sau Oertel fusese pur şi simplu creată de serviciile secrete naziste şi pasată Statelor Unite, după intrarea în război a acesteia, pentru a da americanilor impresia că aliaţii lor britanici sînt neputincioşi şi incapabili (să nu uităm că americanii apelaseră la britanici pentru organizarea propriilor lor servicii!). În acest scop, pentru a da mai multă veridicitate, germanii s-au folosit de numele unui emigrant oarecare ce trecuse din Germania în Elveţia şi îşi dormea somnul de veci într-un cimitir obscur dintr-un sat de munte. Acesta fusese punctul de plecare, pe care apoi legenda se ţesuse ca pe o canava, ajungînd în insulele Orcades.

Dar să examinăm şi un alt aspect nu mai puţin semnificativ: din ce motiv Serviciile secrete britanice ale Marinei s-au lăsat antrenate în această versiune a cauzei dezastrului de la Scapa Flow? Probabil datorită raţionamentului că germanii ştiau efectiv că nu se afla nici o plasă de protecţie antisubmarină la intrarea în golful de la Scapa Flow. Această informaţie nu le-a putut fi furnizată de o recunoaştere aeriană şi faptul a incitat Marina britanică să creadă că neapărat cineva trebuia să le fi furnizat preţioasa informaţie şi în minţile ofiţerilor de la Amiralitate; acel cineva a făcut-o, evident, în acele zile. În fapt, totul pleda să crezi că torpilarea lui „Royal Oak" nu putea fi opera unui singur spion, ci rezultatul unei operaţii minuţios executată cu mult înainte de începutul ostilităţilor, de către Serviciile secrete ale Marinei germane, mai concret al Secţiei S.K.L.3 din înaltul comandament al Marinei.

În „memoriile" sale de război (*„Dix ans et vingt jours", Librairie Plon, Paris, 1963*), fostul amiral Doenitz dezvăluie că dispunea de informaţia că accesul prin partea de Nord—Est către Scapa Flow nu era închis de nici o plasă şi de nici un baraj antisubmarin şi bazîndu-se pe această mărturie afirmă că de la început a prevăzut un raid contra navelor britanice ancorate în rada golfului.

„Pe la începutul lui octombrie 1939, menţionează Schellenberg, Wahring ne-a semnalat deficienţele privitor la securitatea radei. Primind această informaţie, amiralul Doenitz a ordonat locotenentului Prien să intre în port şi să atace navele de război britanice. A fost fixată o întîlnire; Wahring trebuia să aştepte la intrarea în golf sosirea lui U—47, într-un punct situat la extremitatea lui Kirk Sound şi să-i facă de pe uscat semnale luminoase; el va întîlni apoi submarinul utilizînd o barcă pneumatică şi va pilota vasul folosind hărţile pe care le pregătise bazîndu-se pe informaţiile obţinute de la prietenii săi, marinarii prea vorbăreţi. În ziua de 13 octombrie totul a decurs aşa cum fusese prevăzut; Prien a reperat farurile automobilului ce staţiona pe ţărm, ce se aprindeau şi se stingeau, transmiţînd semnalul convenit. Wahring a urcat în barcă şi de aici la bordul submarinului. El l-a ghidat pe pilot; astfel la orele zero 27,U—47 era în Scapa Flow, dar dana principală era pustie şi doar două nave de război şi cîteva distrugătoare se aflau ancorate. La orele 1 şi 16 minute, submarinul a deschis focul şi 20 minute mai tîrziu a început să se retragă atît cît îi permiteau de repede cele două motoare ale sale, în ciuda mareei joase şi a curenţilor potrivnici. Wahring a pilotat în mod desăvîrşit submarinul, căci la orele 2,15 el se afla în plină mare, în deplină siguranţă.

Se mai spune că în dimineaţa zilei de 14 octombrie, magazinul lui Wahring a rămas cu obloanele trase, iar apartamentul său era gol; mult mai tîrziu, automobilul care-i aparţinea a fost găsit abandonat pe drumul spre Kirk Sound.

Albert Oertel nu mai exista, căpitanul Wahring îşi reluase identitatea şi se afla în drum spre ţara sa natală.

Doenitz elucidează el însuşi o parte din misterul spionului de la Scapa Flow. „Încă de la începutul războiului proiectasem o acţiune de anvergură contra lui Scapa Flow, lucru perfect explicabil întrucît una dintre caracteristicile acestui ofiţer excesiv de ambiţios era de a reuşi acolo unde alţii au dat greş şi mai ales că două tentative asemănătoare se soldaseră cu un eşec în primul război mondial."

La 6 septembrie, deci la trei zile după începerea ostilităţilor, Doenitz a căutat să se documenteze asupra problemei şi a cerut lui S.K.L.III Serviciul de informaţii al înaltului său comandament, un raport asupra lui Scapa Flow, care a şi fost întocmit pe baza unor informaţii cunoscute; acesta

i-a parvenit pe data de 9, dar s-a dovedit a fi descurajator, căci enumera o listă lungă de obstacole de netrecut şi de care S.K.L.III era absolut convins că se aflau plasate înaintea intrărilor.

Fără să se descurajeze cîtuşi de puţin, Doenitz a cerut atunci Flotei II aeriene a Luftwaffei să organizeze un zbor de recunoaştere deasupra regiunii, fapt care a avut loc pe data de 10, dar nu s-a putut obţine decît o singură fotografie clară, pe care figura navele ancorate în port şi nici urmă de apărare antisubmarină.

Entuziasmul lui Doenitz îşi găsise confirmare şi optimismul său părea a fi justificat, căci între timp începuseră să se adune pe biroul său şi alte informaţii mult mai încurajatoare. La sfîrşitul lui septembrie, comandantul Wellner s-a reîntors în Germania cu submarinul său după ce străbătuse în lung şi-n lat apele ce înconjurau insulele Orcades. Cum în perioada respectivă Hitler mai spera în încheierea unei păci cu Anglia şi interzisese orice atac al submarinelor în această regiune, Wellner îşi petrecuse timpul făcînd recunoaşteri şi observînd cu atenţie mişcările navelor britanice. Mai mult, el se aventurase chiar pînă în imediata apropiere a intrărilor din partea de sud a lui Howa şi Switha, pe care le-a găsit mai mult sau mai puţin blocate. Dar, la Holm Sound situaţia i s-a părut diferită. A descoperit epavele a trei nave de mărfuri zăcînd în Kirk Sound şi a reperat deasemenea o trecere strîmtă de circa 50 picioare lărgime ce ducea pînă la Lamb Holm, pe care a considerat-o relativ accesibilă şi jenată doar de cîteva epave risipite ici, colo.

La întoarcerea sa la bază, comandantul Wellner i-a înmînat lui Doenitz un raport foarte interesant privind nu numai aceste descoperiri pe care le făcuse, dar şi principalele puncte de reper şi obstacolele din această regiune.

În acel moment, cu toate că Doenitz nu se referă la el, Abwehr-ul a intervenit la rîndul său, furnizîndu-i de asemenea un raport. Acesta era bazat pe informaţii provenind din surse veridice, aşa cum toate serviciile de informaţii şi le procură în mod deschis, precum şi pe baza mărturiei unui agent sosit în timpul ultimei săptămîni din luna august. Nu era, bine înţeles, vorba nicidecum de Wahring, ci de un veritabil spion care lucra pentru căpitanul Menzel, aparţinînd Diviziei marine de la cartierul general al Abwehr-ului. Spionul era unul dintre cei mai buni agenţi, un ofiţer de marină comercială, căpitanul Horst Kahle, comandantul cargoului „Theseus", aparţinînd liniei maritime „Neptun".

El a făcut o descriere destul de completă a ambelor coaste ale lui Lamb Holm, pe care îl califica — „practic nelocuit". A mai semnalat, de asemenea, că nu există nici-o baterie antiaeriană pe coasta de sud, dar că reperase la vest trei grupe de tunuri grele. A mai spus lui Menzel că la Kirkwall, întreg oraşul nu vorbea altceva decît de starea precară a apărării Scapei Flow, că plasele anti-submarine se aflau în curs de reparaţie sau nici nu existau, cum era cazul căilor de acces dinspre Nord—Est.

La 25 septembrie, Doenitz a cerut flotei a II-a aeriene să efectueze o altă misiune pentru a-i aduce fotografii cît se poate de precise ale tuturor obstacolelor ce apără diversele căi de acces de la Scapa Flow. Două zile mai tîrziu, a primit o serie de fotografii excepţionale şi a cerut ca Luftwaffe să-şi înceteze orice activitate în zonă, pentru a evita să atragă atenţia britanicilor.

Înarmat cu aceste informaţii, Doenitz a conchis că ar fi posibil să se pătrundă în Scapa Flow, trecînd prin Kirk Sound, noaptea, în momentul cînd marea era în perioada de flux. El a pregătit planul operaţiunii şi l-a încredinţat spre execuţie lui Prien.

Cu toate cele arătate mai sus, mai dăinuie un mister inexplicabil: acela al automobilistului care cu ajutorul farurilor a ghidat submarinul în noaptea de 13/14 octombrie 1939, în ciuda măsurilor de camuflaj ce se ordonaseră. Acest incident, extrem de curios, a fost totuşi real, deşi nici o urmă de existenţa lui Oertel sau Wahring nu a putut fi regăsită. Există dovezi incontestabile despre prezenţa unui automobil care staţionase cu farurile mari aprinse, pe drumul situat pe ţărmul de la Kirk Sound în dimineaţa de 14 octombrie la orele 1 şi 20 de minute, adică exact în momentul cînd submarinul comandat de Prien se apropia de golf. S-a mai dovedit că automobilul respectiv a plecat brusc în mare viteză în direcţia Scapa Flow. Incidentul a fost semnalat pe de o parte de către Serviciile secrete ale Marinei britanice şi pe de altă parte de însuşi căpitanul Prien, care l-a descris cît se poate de detaliat în cartea sa. „Cred, scrie el referindu-se la acesta, că eram privit de şoferul automobilului ce staţiona în faţa noastră şi care a demarat cu viteză în direcţia Scapa Flow".

Cine era acest şofer noctambul? Ce căuta el acolo la această oră neobişnuită din noapte? Putea să fie foarte bine un orcadian neglijent, aflat din motive profesionale sau într-o plimbare nocturnă... galantă şi pe care prezenţa unui submarin inamic nu-l interesa cîtuşi de puţin. Richard Deacon („*A History of the British Secret Service*", London, Frederik Muller, Ltd., 1969), un reputat specialist în domeniul istoriei spionajului, a emis ipoteza, analizînd cele întîmplate, că acest automobilist putea fi foarte bine un agent secret nazist trimis de către Abwehr să-i întîmpine pe căpitanul Prien sau de către Serviciul de informaţii al Marinei germane, pentru a controla acţiunea comandantului de submarin sau chiar, din motive necunoscute, să-i contracareze acţiunea!

Dacă naziştii ar fi exploatat imediat informaţiile de care dispuneau, aceştia ar fi putut scufunda nu numai o singură navă de război britanică, cum a fost cazul, ci toate cele trei bastimente de mare tonaj ancorate la Scapa Flow. Pentru ce nu a acţionat cu rapiditate? Poate pentru că, aşa cum se întîmplă de obicei, aveau îndoieli în privinţa autenticităţii informaţiilor ce le parveniseră, estimînd că această absenţă a oricăror măsuri de securitate a britanicilor era un bluf. Se mai poate lua în consideraţie, şi înclinăm să credem în aceasta, că Prien, lipsit de experienţă şi aflat la prima sa misiune de război, a preferat să părăsească cît mai repde teatrul de luptă surprins de prezenţa farurilor automobilului, considerînd că acesta îl reperase şi putea da alarma, atunci cînd a luat-o la goană.

În încheiere, se impune concluzia că Wahring sau Oertel nu a existat niciodată, el fiind produsul imaginaţiei colective a acelora care au căzut în plasa unei capcane ţesută cu rafinament în departamentele Abwehr-ului lui Canaris.

Aceasta este povestea spionului care n-a existat, un episod insolit din istoria serviciilor secrete...

PE LOC REPAUS!

UMOR • REBUS • CURIOZITĂȚI • CARICATURI

CA TRENE ÎN UNIFORMĂ

INFANTERISTUL

Că, pe jos, el merge, ci-că!
Asta-i vorbă într-o doară
Căci, cînd e la o adică,
Merge el pe jos, dar zboară.

ARTILERIA

Artileria dotată
Azi, atlet e, în armată.
Și secretul ei vi-l spun:
„Este sănătoasă tun!"

CAVALERIA

Cavaleria faimoasă
Azi, la pensie e scoasă.
Că-n armata nouă, vere,
Călărim pe cai putere.

AVIAȚIA

Orice turbo-reactor,
Pe-nțelesul tuturor
Are, clară, misiunea:
Turbură, reacțiunea.

MARINARUL

Numai el, în meserie,
Are nevoie, să se știe,
Fără să provoace sile
Să lucreze cu... torpile.

TANCHISTUL

O! Ce armă minunată!
Cînd ostașul e în tanc
Doar c-o virgulă schimbată
A și tras din tanc la țanc!

GENISTUL

E știut de un mileniu
Că-n armată ca și-n artă
De-opotriv-o facem fiartă
Fără și un pic de... geniu.

Nicolae Tăutescu

O statuie de dimensiuni gigantice, înfățișîndu-l pe Darius I, făcînd parte dintr-un ansamblu decorativ ce încadra una din porțile monumentale ale palatului său, a fost descoperită la Susa (Iran). Potrivit experților Oficiului național de conservare a monumentelor istorice din Iran și ai misiunii arheologice franceze de la Susa, este vorba „de una dintre descoperirile cele mai importante din ultimii ani, care va ajuta la cunoașterea artei, arhitecturii, istoriei și gîndirii din epoca ahemenizilor". Statuia, îngropată la cîțiva metri sub pămînt, este lipsită de cap. Regele, purtînd un costum persan, este prezentat într-o atitudine caracteristică statuilor egiptene, cu piciorul drept puțin în față. Pe poalele veșmintelor și pe soclul statuii se află zece inscripții în caractere cuneiforme și hieroglifice, redactate în patru limbi — persana veche, elamita, babiloniana și egipteana.

CURIOZITĂȚI DIN LUMEA ȘAHULUI

● În 1938, Botvinnik, viitorul campion mondial, a participat la turneul internațional de la Rotterdam. În partida cu Capablanca a ajuns într-o poziție deosebit de interesantă din care a făcut o combinație de 12 mutări și a ciștigat. Mare a fost surpriza lui Botvinnik cînd, în 1954, aflîndu-se la Amsterdam, cu ocazia Olimpiadei de șah, în vitrina unei cofetării a văzut un tort pe suprafața căruia, din zahăr de diferite culori, era desenată o tablă de șah cu diferite figuri de șah. Uitîndu-se mai atent, imediat și-a dat seama că este poziția din care în urmă cu 16 ani a pornit combinația cu care l-a învins pe Capablanca.

● Un poet arab din secolul al XI-lea — Ib El Mutaz — într-una din poeziile sale a preamărit practicarea jocului de șah, arătînd că este „un mijloc de alinare a unei dragoste neîmplinite", „un mijloc eficient împotriva beției", „un sfătuitor înțelept în arta militară" și „un prieten de nădejde în singurătate".

● Nu de mult, o cunoscută firmă americană de casete video a pus în vînzare o casetă avînd înregistrate lecții de șah pentru începători, cu o durată de două ore. Lecțiile sînt redactate și explicate de marii maeștri Seyrawan și Kristianssen. Surpriza acestei casete constă în faptul că în finalul ei este înregistrată și legenda șahului povestită de renumitul actor Orson Welles, fiul nu mai puțin renumitului scriitor de povestiri științifico-fantastice Herbert Welles.

● Unul dintre primele ziare care a început să publice rubrică de șah, încă din 1813, a fost „Liverpool Mercury". Cititorilor le venea însă greu să urmărească diagramele cu diferite poziții pe care le publica (pe atunci nu erau însemne tipografice cu figuri de șah), întrucît nu aveau cîmpuri negre și albe, damele erau reprezentate de un cap de femeie, iar pionii de puncte albe și negre.

● Califul Haddi (secolul al VIII-lea), adresîndu-se cîndva locuitorilor orașului sfînt Mecca, i-a blestemat pe cei care jucau șah, spunînd că ei perturbă obiceiurile și ordinea socială întrucît folosirea, în finalurile partidelor, a cuvintelor „șah-mat" înseamnă „stăpînul a murit".

ANGHEL VRABIE

(continuare în pag. 234)

ȘAHUL ȘI... MATEMATICA

S-a scris și s-a comentat mult despre faptul că șahul ar fi înrudit cu matematica, iar matematica, la rîndul ei, s-ar inspira din șah. Desigur, în aceste cîteva rînduri nu dorim să pledăm pentru una sau pentru cealaltă din... variante. Realitatea este că geometria tablei de șah, regulile de mutare a pieselor de șah, nenumăratele variante posibile la fiecare nouă poziție care apare pe tabla de șah, calculul mutărilor etc. etc dau o „notă" de logică în gîndirea șahistului, cum este și cea din matematică. Nu întîmplător șahiștii și în special cei fruntași sînt buni matematicieni și invers. Aceasta, desigur, cu mici excepții, nu înseamnă că pentru a juca bine șah trebuie să fii și un foarte bun matematician. Cum, de fapt, nici un foarte bun matematician, în mod obligatoriu, trebuie să ajungă un mare maestru la șah. Sînt, totuși, multe exemple de șahiști fruntași care au fost sau sînt foarte buni matematicieni: astfel, foștii campioni mondiali Emanuel Lasker și Max Euwe erau doctori în științele matematice, iar primul chiar savant cu lucrări de înaltă ținută științifică. Fostul campion mondial Mihail Botvinnik este doctor în științele tehnice cu lucrări valoroase în domeniul cibernetici. Marele maestru J. Nuun din echipa olimpică a Marii Britanii, de curînd, a susținut lucrarea sa de doctorat mult apreciată de specialiștii în matematică. Marii maeștri români Mihai Șubă și Marina Pogorevici au terminat facultatea de matematică, primul avînd chiar unele reflecții deosebit de interesante și moderne asupra legăturii dintre șah și matematică.

Calculul neîncetat de variante pe care un șahist este nevoit să-l realizeze, după fiecare mutare a adversarului, are un alt specific decît gîndirea de calcul a matematicianului. Dar, pentru că vorbim despre șah, trebuie să recunoaștem că, în anumite momente și în anumite poziții, intervin elemente de matematică, cu care un bun șahist trebuie să se familiarizeze și pe care trebuie să le cunoască. Proprietatea geometrică neobișnuită a celor 64 de cîmpuri ale tablei de șah are o importanță deosebită în special în teoria finalurilor. Dar, pentru a fi mai expliciți, să dăm cîteva exemple:

Diagrama nr. 1. După cum observați, regele alb în încercarea sa de a ajunge pionul negru, în linie dreaptă, n-o să-l poată împiedica să se transforme în damă (1.Rh7 h4 2.Rh6 h3 ș.a.m.d.). În mod surprinzător însă, albul, printr-o manevră ingenioasă, reușește totuși să ajungă acest pion înaintat al negrului. Cum? Încercați și dv.

În **diagrama nr. 2** un singur pion izolat al albului reușește să facă remiză contra a trei pioni liberi legați ai negrului. Reușiți și dv.?

(Răspunsurile la cele 2 poziții le găsiți la pag. 238)

Panseuri

● În fața adevărului, omul cu mai multe fețe nu face față.

● Unii nu-și fac procese de conștiință din lipsă de martori.

● Flatăm persoana căreia îi zicem că munceste ca o albină. Dar cum lăudăm albina?

● De cînd a dat cinstea pe rușine, afirmă că munca nu-i o cinste...

● Știința nu înlătură întunericul. Îl explică.

Dialog în miez de noapte

Soldatul Stan, deşi are ceas (fosforescent), priveşte spre Cloşca cu pui: e miezul nopţii. Şi ce linişte! Să-ţi auzi gîndurile. Şi cîte gînduri îl mai năpădesc pe soldatul Stan, acum în post de santinelă... Iacă, de pildă, un gînd ce nu-i dă pace de cîteva zile: de ce a fost criticat aşa de aspru la ultima şedinţă UTC? Fiindcă, uite-aşa... Îşi alungă gîndul cu mîna. Dar gîndul revine... Ce naiba cauţi, tăntălăule, m-au muştruluit ăia la şedinţă, acu mă freci şi tu?! Dar gîndul rămîne ca un avion la bază. Fără zgomot. Ba da, se aude un foşnet în tufiş. Soldatul Stan tresare. Ia să fiu vigilent, c-apoi iară...

— Stai! Cine-i?

— Ce, măi ţică, nu mă mai cunoşti?!

— Stai că trag!

— Tragi ponoase... Măi flăcăiaş, nu-ţi fă păcate cu mine, femeie bătrînă. Ia te uită mai acătării. Nu ne-am mai întîlnit? Ce zici?

— Nu se vede, dar mă uit... Parcă, parcă... Dacă faci un pas te-am ras.

— Stăm de atîta vreme împreună şi te faci că m-ai uitat!

— Mătuşă, cu mine nu-ţi merge, eu sînt vigilent şi disciplinat!

— Zău? Bat-o s-o bată de tuse, că m-apucă din senin. Ce spui? Să vin mai aproape că nu prea aud.

— Stai! Las' că ştim noi cine umblă cu şmecherii din astea. Dacă-ai fi vreun spion mascat?

— Ai haz. Pe cuvîntul meu de femeie bătrînă că nu-s.

— Atunci te cred. Ce vrei, mătuşică?

— Să stăm de vorbă... Am auzit că matale, la trageri... pe-alături. Aşa-i?

— Mătuşă, dacă mă tragi de limbă, trag. Ştim noi unde baţi: din vorbă în vorbă să ajungem la tunuri. La alea noi, zece! Da-s prost? Unii, limbuţi...

— Muşca-şi-ar limba, tăntălăii. Matale, mut.

— Păi? Am fost dat exemplu.

— Pozitiv sau negativ?

— Nu-mi aduc aminte... Ascultă, mătuşă, vezi-ţi de treburile matale.

— Şi cu disciplina stai prost, dar prost de tot.

— Ei, am întîrziat şi eu două minute...

— Ore... Nu se cade, flăcăiaş.

— Stai! Sus mîinile! Acu să-mi spui cine eşti şi ce pofteşti, că am glonţ pe ţavă.

— Stau... Dar chiar nu mă recunoşti?

— Nuu!

— Sînt conştiinţa ta.

— Aoleu! Ce mult ai îmbătrînit! Cum să te mai recunosc? Hei, mătuşă, nu pleca. Stai! stai!

... Trompetul sună tare, parcă a răzbunare, chiar sub fereastra dormitorului. Stan sare din pat ca ars. Unde-i ghereta? Unde-i arma? Unde-i mătuşa? Lumina albă a zorilor trece prin fereastră şi se plimbă pe fruntea lui Stan. O simte ca pe-o mîngîiere de fată. Şi rîde. Ce bine că n-a fost decît un vis... Numai gîndul ăla iar revine... Nu se poate, trebuie neapărat să mai stau de vorbă cu... mătuşa.

JEAN GHELIUC

ÎNTRECERE

de A. CIURUNGA

Arma şi cureaua unui brav soldat
într-un miez de noapte s-au chemat
la o-ntrecere cinstită, de durată:
care să se poarte mai curată,
care mai frumos să strălucească,
onorînd ţinuta ostăşească.

Numai că ostaşul ce dormea pe-o coastă
n-a aflat nici pînă azi de-această
foarte de folos iniţiativă...

Şi-au pierdut, desigur, învoiala,
arma şi cureaua, deopotrivă —

iar soldatul a pierdut MORALA!

Din lumea şahului

● În staţiunea de odihnă Tihi din Polonia, a fost înfiinţat un club de şah în aer liber. Oamenii veniţi la odihnă, în această staţiune, au posibilitatea să joace şah în aer liber, pe nişte table de şah de dimensiuni destul de mari: un cîmp are un metru patrat, deci 8 x 8 m. Piesele au înălţimea între 30 şi 50 cm şi sînt confecţionate din ciment, avînd fiecare în jurul a 22 kg. Medicul şef al staţiunii este de părere că această îmbinare a gimnasticii minţii cu efortul fizic constituie un „medicament" deosebit de preţios atît pentru spirit, cît şi pentru trup.

● Criticul literar englez Lasily Stewen (1832—1904) compara personajele romanului satiric „Călătoriile lui Guliver" cu figurile de şah, întrucît acţiunile personajelor respective sînt condiţionate nu de trăsăturile lor de caracter, ci de „regulile jocului" stabilite dinainte.

● Filozofului englez Mortimer Collins, din secolul al XIX-lea, îi aparţine aforismul „Există două categorii de oameni: unii se supun împrejurărilor, iar alţii tind să supună împrejurările voinţei lor. Primii preferă să joace wist, ceilalţi — şah".

● La 19 septembrie 1902 a murit subit, în urma unui infarct, regina Belgiei, Marie Henriétte Anna. A rămas mărturisirea legendară a damei de companie a reginei consemnată de presa vremii: „Aseară, în jurul orei 19,30, maiestatea sa m-a invitat să jucăm o partidă de şah. După cîteva mutări a pierdut dama. Imediat după aceasta s-a ridicat de la masa de joc spunînd că nu se simte bine şi a căzut murind pe loc".

● În urmă cu cîţiva ani, un american în vîrstă de 95 de ani a reuşit, după o aşteptare de 65 de ani, să obţină mîna alesei inimii sale în vîrstă de... 93 de ani. Inima iubitei sale a tresărit numai după ce dragul său a cîştigat premiul I la un concurs de dezlegări de probleme de şah organizat de ziarul local.

Din lumea şahului

OSTAȘI ÎN LITERATURĂ

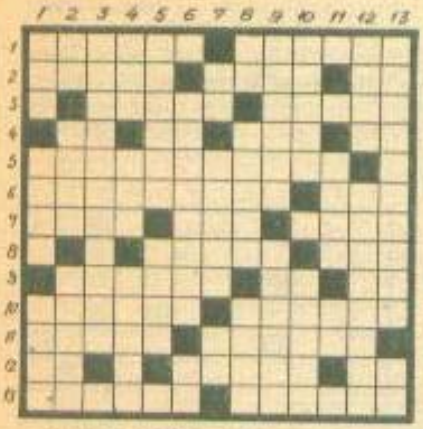

ORIZONTAL: 1. După cum ne relatează în faimosul lui roman de factură picarescă, tatăl eroului **Gil Blas de Santillana** „a slujit multă vreme în oastea monarhiei spaniole". ● Din volumul său **„Cîntece de vitejie"**, cu instantanee în versuri ale Războiului de Independență, am ales poeziile **„Dorobanțul"** și **„Povestea căprarului"**. 2. Anumit furnizor de arme pentru ostașii străvechilor voievozi ● În antologica lui lucrare **„Precursorii"**, **Aurel Vlaicu** ne este înfățișat ca **„primul sol al unui vis milenar, întîiul soldat căzut pe cîmpul de bătălie, cel dintîi sînge vărsat pentru trecerea Carpaților"** ● În fruntea tovarășilor! 3. Din volumele acestui cunoscut scriitor militar, amintesc **„Marinar de frunte"**, **„Cuvîntul de soldat"** și **„Am fost cu toții soldați"** (Ion) ● După cum istorisește **„căprarul Nicolae"** într-**„O scrisoare de la Muselim-Selo"** (cu ajutorul penei măiestre a lui G. Coșbuc), l-au prins acolo și pe acest nebiruit „împărat" al harapilor, **„că-l împușcase-ntr-un picior și-așa i-a fost sfîrșitul"**. 4. Crucea Roșie ● Ordin de transport ● „Cel Bun", supranume al unui rege gal ● Nichita Stănescu. 5. **„Divinul Brit"** care, în dramele sale de evocare istorică, a inclus o mulțime de ostași, spre a le spori veridicitatea. 6. În volumul său **„Cîștigătorul nu ia nimic"** se află și nuvela **„Soldatul s-a întors acasă"** (Ernest) ● Renumită stațiune balneară din Belgia. 7. **„Cîinele soldatului"** dintr-o cunoscută poezie a lui Grigore Alexandrescu ● Cuptor (reg.) ● Localitate în Costa Rica. 8. Semn exterior de respect obligatoriu pentru toți militarii ● Atenție! 9. Apărare... care folosește contraatacuri ● Exprimă durere ● Cu cîntec, înainte! 10. A scris povestirea **„Fuga"** (Aurel) ● În romanul său **„Noaptea așteptărilor"**, facem cunoștință printre alții și cu frunțașul-sanitar **Ilieș** (Nicolae). 11. Logodnica lui **Gheorghieș**, din nuvela **„Așteptarea"** de Ion Istrati, cu care se mărită în ajunul recrutării acestuia ● În genial-inspirata lui dramă **„Tobe în noapte"** ne relatează cazul soldatului Kragler, întors la vatră în timpul revoluției din 1918 (Bertolt). 12. Radu Oprea ● Bravul soldat ceh ale cărui peripeții în primul război mondial ni le-a expus cu mult umor și grotesc Jaroslav Hašek ● Oricare soldat! 13. **„.... noștri"**, remarcabil ciclu de versuri ale „Bardului de la Mircești", din care amintesc poeziile **„Sergentul"** și **„Peneș Curcanul"** (neart.) ● Curcanul, la propriu!

VERTICAL: 1. A evocat eroismul ostașilor noștri în **„Epopeea Transfăgărășanului"** (Romulus) ● Din opera acestui mare dramaturg englez am ales piesele **„Armele și omul"**, **„Convertirea căpitanului Brassbound"** și **„Maiorul Barbara"** ● Cognomenul poetului roman Vergiliu, autorul celebrei epopei **„Eneida"**, în care ne relatează faptele de arme și peripețiile troienilor pribegi, pînă la stabilirea lor definitivă pe pămîntul italic. 2. Emil Racoviță ● Răzor (reg.) ● Munte în insula grecească Cefalonia. 3. Pseudonimul lui Tiberio Fiorelli, actor italian din sec. 17 care a creat un personaj pe jumătate soldat, pe jumătate arlechin, de mare succes în epocă. 4. Rîu în Elveția ● **„.... lanulea"**, povestire fantastică a lui I.L. Caragiale, printre personajele căreia întîlnim pe **„Grănicerul ladului"** și **„Căpitanul Manoli"** ● **„Luptele din Munții..."**, tablou realizat de Ion Țarălungă și Adalbert Kromer. 5. Ne așteaptă în stadion ● Abuz. 6. **„Dansul sergentului..."**, cea mai apreciată dintre piesele dramaturgului englez John Arden ● Sieste! 7. De la stînga spre dreapta! ● Oraș în Birmania ● Bogdan Vasilescu. 8. Cap de coloană! ● Mănăstire unde se află înmormîntat capul lui **Mihai Viteazul** ● Caucluc natural pentru tălpi. 9. Fiu și urmaș al lui Genghis-han. ● Localitate în NV Siberiei (U.R.S.S). 10. Sat în jud. Maramureș ● **„Soldatul..."**, una din piesele scriitorului american Albert Maltz. 11. Dintre străvechile-i fabule amintesc **„Trîmbițașul și ostașii"** ● Sava Henția. 12. Una din poeziile acestui remarcabil poet român este intitulată **„Recruții"** (Tiberiu) ● În 1927, a pus în scenă la Berlin, cu mare succes, **„Aventurile bravului soldat Švejk"**, adaptare de B. Brecht după romanul lui J. Hašek (Erwin). 13. În romanul său **„La miezul nopții va cădea o stea"** remarcăm-abilitatea cu care caporalul-cercetaș Mihai Ulea demască un grup de spioni naziști, care se străduia să afle secretul cifrului de comandament al regimentului „Moldova" (Theodor) ● Mereu în frunte!

Dicționar: DDA, REL, MOIN, CHEZ, AINOS, AAR, PWELA, OGODAY, TAREJA.

Dr. NICOLAE ANDREI

Anecdote

PE STRADĂ

Militarul — Păpușico, nu vrei să ne plimbăm puțin împreună?
Fata — Numai dacă ești din batalionul 3 artilerie!
Militarul — O, ce noroc! Chiar de acolo sînt! Dar de ce neapărat de acolo?...
Fata — Deoarece comandantul batalionului este tatăl meu...
Militarul — ...?!?

SENSIBILITATE

— Tovarășe sergent, știți că și o menghină poate trezi sentimente?
— Cum așa?
— Da... L-am văzut pe Pandele plîngînd cu degetele prinse-n ea!

RECORD

— Auzi, eu într-o oră, alergînd continuu am parcurs 15 km!
— Asta nu-i nimic! Eu într-o oră, alergînd încontinuu am reușit să scot 47 de minute!

ANANIE GAGNIUC

Glume

● — Alo, dragule! Cum te chinuieşti tu la instrucţie, prin ploaie, prin vînt şi soare! Cînd vii în permisie?
— Mîine!
— Aoleu, aşa de repede?!

● — Hans, de ce tragi fără oprire? Nu mai e nici un duşman în faţa noastră.
— Ai uitat că s-a dat ordin să luptăm pînă la ultimul cartuş?

● — Ascultă ostaş, de ce gloanţele tale nu lovesc ţinta?
— Nu ştiu, eu ţintesc bine, dar gloanţele iau o traiectorie curbă şi o ocolesc.

● — Am auzit, sergent Johann, că soldaţii tăi au fugit de pe cîmpul de luptă!
— Nu, domnule maior, greşisem startul şi ne-am întors să-l luăm din nou.

● — Ai trece prin foc pentru mine, Ionele?
— Uite ce e, dacă-ţi trebuia asemenea bărbat mai bine te măritai cu un pompier, nu cu un marinar.

● Un soldat dintr-o unitate de vînători căzu de pe o stîncă şi leşină. Cînd se trezi, sanitarul îi apropie bidonul de buze:
— Bea puţină apă, să-ţi revii, ai căzut de la zece metri!
— Şi, mă rog, de la cîţi metri ar trebui să cad, ca în loc de apă să-mi daţi whisky?

● — Care este datoria ta de planton?
— Să fiu vigilent.
— Şi ai fost?
— Desigur, şi prin somn am auzit cînd a venit sergentul în control.

● — Puştiule, spune-mi dacă este vreun pod peste rîul acela.
— Este.
— Pot trece tancurile pe el?
— Pot.
— Dar infanteria poate să treacă?
— Nu, pentru că lîngă pod este un cîine mare, negru şi rău.

● — De ce-i important să nu-ţi pierzi capul pe cîmpul de luptă?
— Pentru că n-aş mai avea pe ce să-mi pun casca.

M. B.

CU CÎNTEC, ÎNAINTE MARŞ !

ORIZONTAL: 1) Talentat poet militar, care şi-a potrivit inspiratele-i versuri pe portativul cîntecelor patriotice **„Partid al vrerii noastre"**, de Gheorghe Bazavan şi **„Aripi sub tricolor"**, de Mircea Neagu (Adrian) ● Ştefan Bănică. 2) Autorul marşului **„Zborul tricolorilor"**, pe versuri de Nicolae Nasta (Ştefan) ● Formaţie bărbătească, devenită celebră, a **Ansamblului „Doina" al Armatei**, care a interpretat multe din cîntecele premiate la **Festivalul cîntecului ostăşesc „Te apăr şi te cînt, patria mea!"**. 3) Pseudonimul poetei Maria Cunţan, autoarea poeziei **„Pe sub fereastră"**, devenită cunoscută romanţă, datorită compozitorului Vespasian Vasilescu ● Autorul cîntecelor patriotice **„Tricolorul la Carei"**, pe versuri de Jean Gheliuc şi **„Vatră milenară"**, pe versuri de Nicolae T. Nicolae (Ion). 4) A jertfi ● Ovidiu Varga. 5) Două oraşe din China antică ● Tudor Jarda ● Partea către care curge un rîu. 6) Autorul cîntecului **„Ţară, doină"**, pe versuri de Nicolae T. Nicolae (Marcel). 7) Autorul cîntecului **„Dulce-i viaţa-n cătănie"**, pe versuri de Andreea Andrei (Ionel) ● **Autorul cîntecului „Scump pămînt al ţării mele"**, pe versurile lui Harry Negrin. 8) Cunoscut compozitor şi dirijor militar, autorul cîntecului patriotic **„Apărăm columne de lumină"**, pe versuri de Jean Gheliuc (Sergiu) ● În cîntec! ● Augustin Bena. 9) Horă românească ● **„Se-ntorc..."**, cîntec de Alfonso Castaldi. 10) Casa Centrală a Armatei (siglă) ● Autorul marşului **„Aviatori cutezători"**, pe versurile poetului de la 1 orizontal (Temistocle) ● **„... şi argint"**, vals de Johann Strauss. 11) Semnal feroviar ● Autorul cîntecului evocare **„Horia, Cloşca şi Crişan"** (Cătălin) ● Autorul cîntecului patriotic **„Suprema datorie"**, pe versuri de Nicolae Gastone (Karl).

VERTICAL: 1) Remarcabil compozitor de muzică uşoară, autorul cîntecului premiat **„Trandafiri pentru armata ţării"**, pe versuri de Angel Grigoriu şi Romeo Iorgulescu (două cuvinte). 2) **„Bărbatului cu... cît ţara"**, cîntec patriotic de Constantin Costoiu, pe versuri de Constantin Avram ● Autorul cîntecului **„Metroul"**, pe versuri de Emil Almăşan şi Marius C. Nica (Emilian). 3) A compus cîntecul

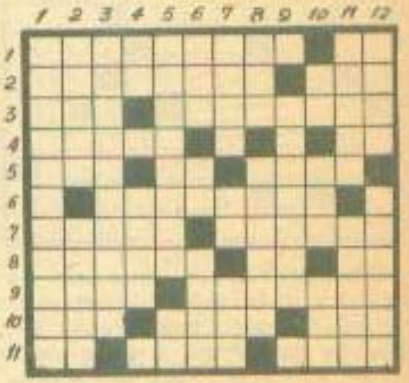

„Tinereţe, tinereţe", pe versuri de Aristide Mircea (două cuvinte). 4) Părere! ● Operă de Jules Michelet. 5) Vîslaşi ● Prici! 6) E! ● Jean Grigorescu ● Veche monedă portugheză. 7) Prenumele lui 7 orizontal (2) ● Ovidiu Dumitru ● Haltă de c.f. în jud. Sălaj. 8) Cupă cîştigată în mai 1986 de echipa de fotbal „Steaua" (siglă) ● Poem pastoral de Torquato Tasso. 9) A compus cîntecul patriotic **„Comandantul suprem"** pe versurile lui Mircea Block (Constantin). 10) Crucea Roşie ● Arie! ● Jaleş (Bot., reg.). 11) A scris versurile marşului **„Neclintiţi la datorie"**, de Iovan Miclea (Ion) ● Nume roman. 12) **„...ostaşi ai României"**, marş de Dan Beizadea, pe versurile lui Viorel Gh. Cozma (sing.) ● **„Supremele..."**, cîntec de Teodor Moisescu, pe versurile lui Emil Almăşan şi Marius C. Nica.

Dicţionar: RIM, UAN, IUDA, AVOS, IPU, JAI, CAIUS.

Dr. NICOLAE ANDREI

Fără cuvinte

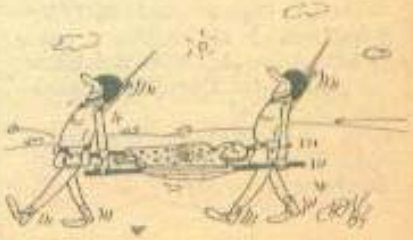

PE SCURT

● Motoarele avioanelor turboreactoare consumă într-o oră o cantitate de combustibil care ar fi suficientă unui automobil obişnuit pentru a efectua înconjurul globului pe linia Ecuatorului.

● Bătîndu-şi joc de tradiţia seculară care atribuia regelui, la încoronare, darul de a... vindeca scrofuloza prin simpla atingere cu mîna, Henric, în bătălia de la Ivry, rostea de fiecare dată cînd se rănea vreun soldat „Regele te-a atins, Dumnezeu să te vindece". Şi doar numai întîmplarea făcea ca unii răniţi să se vindece, şi nu mîna regală.

● Termenul sanscrit „vimana vidya" înseamnă ştiinţa de a construi şi de a pilota nave aeriene. Expresia aceasta fiind descoperită într-un text scris într-o limbă extrem de veche nu se poate referi decît la fapte concrete, ceea ce este, să recunoaştem, extrem de ciudat.

● Aruncătoarele de flăcări de astăzi s-au născut, de fapt, acum 1300 de ani şi se numeau focuri greceşti: un amestec de smoală, pucioasă şi salpetru dizolvate în petrol şi fierte împreună cu alte substanţe, era aruncat asupra inamicului, în special asupra navelor, prin nişte tuburi de metal. Incendiul provocat în acest fel era foarte primejdios şi nu putea fi stins decît cu oţet, nisip sau vin. Istoricii notează că, pentru a obţine mai mult vin, echipajele unor nave dădeau alarme false.

● Războiul de o sută de ani nu a fost cel mai lung război din istoria omenirii. Mult mai lungă a fost perioada în care spaniolii s-au luptat cu indienii araucani, care populau teritoriul Republicii Chile de astăzi. Războiul din Chile a durat fără întrerupere din 1535 pînă în 1722, adică 187 de ani! Pînă la urmă, araucanii au fost nevoiţi să capituleze.

● Se presupune că, pentru ultima oară în Europa, săgeata a fost folosită ca armă în renumita „bătălie a naţiunilor" de lîngă Leipzig, în 1813, cînd englezii au opus lui Napoleon un detaşament de arcaşi. Arcaşii trăgeau în medie 12 săgeţi pe minut, iar raza de acţiune eficace depăşea 200 de metri.

● În bătălia de la Waterloo, în timp ce mareşalul Ney citea statului său major ordinul primit de la Napoleon, un glonte i-a găurit hîrtia pe care o ţinea în mînă. Netulburat, Ney se scuză că este nevoit să sară peste un cuvînt şi-şi continuă lectura.

● Primul zbor supersonic a fost realizat la 14 octombrie 1947 de către Charles C. Yeager, la baza aeriană Edwards din California, cu un avion U.S. Bell YS-1 (Glamorus Glennis), cu o viteză de 1,015 Mach la o altitudine de 12 800 metri.

● Inginerul sovietic D. Poliakov, care de ani în şir se ocupă cu probleme de navigaţie aeriană şi aerostatică, a ajuns la concluzia că Napoleon Bonaparte a avut intenţia să lanseze asupra Angliei trupe aeropurtate! Operaţia urma să aibă loc cu ajutorul unor aerostate umplute cu hidrogen.

● La Muzeul Armatei din Londra se află, pe un piedestal de granit, statuia din bronz a unui cîine şi amprentele în gips ale labelor sale. În timpul unui bombardament, balonul de observaţie pilotat de sergentul Donavon a fost atins şi se apropia vertiginos de pămînt. Sergentul, grav rănit, nu a mai avut putere să-şi deschidă parașuta. Atunci, cîinele care se lansase de multe ori cu stăpînul său a tras cu dinţii de manetă care forţa deschiderea parașutei. Din cauza şocului puternic cîinele a murit, dar viaţa sergentului a fost salvată. Cîinelui i s-au făcut şi onoruri militare.

Culese de MIHAI BURDUJA

Fără cuvinte

Caricaturi de locotenent-colonel Octavian Covaci şi locotenent Cristi Vecerdea

TRAGERI... LA POLIGON

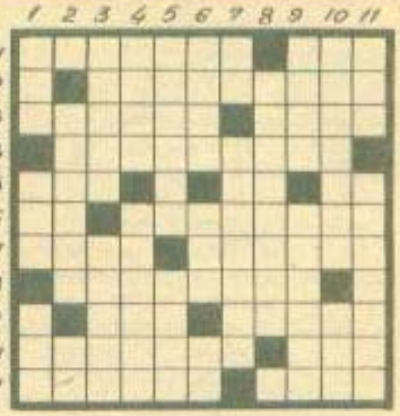

ORIZONTAL: 1) Trăgător de forţă ● Ies primii din concurs. 2) Disciplină indispensabilă pentru poligoane. 3) Sport al trăgătorilor... mascaţi! ● Poligon. 4) Poligoane. 5) A trage ● Centigram ● Le vezi prin lunetă! 6) Capăt de şurub! ● Poligon. 7) Gură de foc ● La cotețele pescăreşti (reg.). 8) Alt poligon cu semnificaţie militară! 9) În toiul tragerii! ● Urare (reg.). 10) Poligon ● Strop din strop! 11) Rezultatul unor trageri eficiente asupra ţintei ● Loc marcat în care se trage cu arma.

VERTICAL: 1) Încărcătură pentru trăgător ● Ţintă pentru anumite bombe ● Poezie eroică. 2) Vînat... trecut prin foc şi sabie! ● Trase din ţevi! 3) A privi cu ochi buni ● Toc de armă. 4) Prieten al lui Hercule (mit.) ● Adăpost pentru 1 orizontal (1). 5) Ghiulele... înroşite în cuptor ● Băutură etiopiană. 6) Plantă medicinală ● Început de practică! ● Ne dau de furcă. 7) Ochire la bază! ● Poligon. 8) Se antrenează la poligon. 9) Pumnul i-a consacrat ● Gişte din vremuri străvechi. 10) Părintele comisarului Maigret ● Armă... la comandă! 11) Tragi... de jos în sus! ● Poligon.

Dicţionar: ROTINE, ORSAG, CEIX, TEGI, OMAG.

Dr. NICOLAE ANDREI

ESTIVALĂ

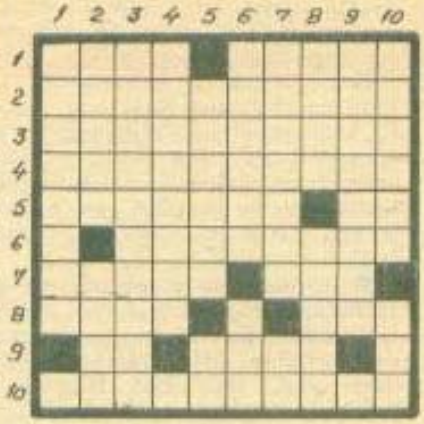

ORIZONTAL: 1) Loc amenajat... în mare! — La mare şi la munte. 2) De la mare pleacă la munte. 3) De la dig înfruntă marea. 4) Te duc prin munţii cei abrupţi. 5) Ca marea de înfuriată! — Pentru peştii din peşteri! 6) Îi poartă... cu vorba pe turişti. 7) A pătrunde... în mare! — Spre mare. 8) Muchie primejdioasă — Îşi petrece vara la munte. 9) Pe aripile vîntului! — Foarte departe de mare (pl.) 10) Ajunsă în mare, nu permite să fie depăşită!

VERTICAL: 1) Activitate cu transfer periodic la munte. 2) Pleacă din Munţii Căpăţînii — Te duc peste munţi de apă. 3) Din decorul peşterilor (sing.). 4) Şi-a petrecut ultimii ani în insula Capri. 5) Cu tulburări grave digestive (pl.) (med.) — Cap la mare! 6) Dezlănţuie taurii din arenă (pl.) — Îl întîlneşti la mare şi la munte. 7) Se îndrepta către Saturn, Venus, Jupiter sau Neptun (od.) — Ce depune... 8) Peşti din Marea Neagră, din familia nisetrului — Na greul pămîntului!... 9) Pici... în mare! 10) Cît vezi cu ochii... — ...cuprinsul mării!

Dicţionar: MULETE.

Dr. NICOLAE ANDREI

De vorbă cu un suporter

– De ce ţineţi cu această echipă?

– Pentru că ea este Steaua vieţii mele.

– Cu ce vă duceţi la meciuri?

– Cu dorinţa să cîştige ea mereu. Şi, cum este Stea, vreau s-o facă la un scor astronomic.

– În ce rînd staţi în tribună?

– În rîndul suporterilor.

– Cum vedeţi pe actualii ei jucători?

– Cu ochi buni, mai ales că nu port ochelari.

– Toţi sînt foarte tineri.

– Da! De aceea, la început, echipa semăna cu o emisiune de la televizor...

– Care?

– Steaua fără nume.

– Şi acum?

– A ajuns Steaua cu renume. Şi s-ar putea numi „Galaxia".

– De ce?

– A ajuns un conglomerat de stele.

– Ce aşteptaţi de la actuala echipă?

– Să nu fie Stea rătăcitoare în clasament, ci, ca orice astru, să se afle mereu sus.

– Adică o doriţi o Stea fixă?

– Exact. Fixă ca formă, nu ca formaţie.

– Unde locuiţi în Bucureşti?

– Fireşte, în cartierul Steaua.

– Aveţi un poet favorit?

– Pe Dumitru Stelaru.

– Pe cine admiraţi pe scenă?

– Pe cele două Stele.

– Nu înţeleg...

– Stela Popescu şi Stela Enache.

– Unde mergeţi vara în concediu?

– La Venus sau Neptun, unde, seara, privesc pe cer stelele.

– Ce îi doriţi echipei favorite?

– Să strălucească mereu, ca o Stea de prima mărime.

– Altceva?

– Să cîştige campionatul, cupa şi ce s-o mai nimeri.

– Vreau să vă mai întreb...

– Gata. Vine în staţie troleibuzul şi n-o să... Stea!

V.D. POPA

DEZLEGĂRI CUVINTE ÎNCRUCIŞATE

OSTAŞI ÎN LITERATURĂ: Lesnge — Coşbuc — Arcaş — Goga — Fo — Aramă — Osman — Cr — Ou — Oda — MS — Shakespeare — Hemingway — Spa — Azur — Rel — Moin — Solm — Pst — Activa — Ah — Ci — Mihale — Crişan — Anets — Brecht — Re — Sveik — Om — Ostaşi — Peshru

CU CÎNTEC, ÎNAINTE MARŞ: Mierluşcă — Sh — Andronic — Car — Rim — Pelearcă — Imola — Oy — Uan — Tj — Aval — Dragomir — Tudor — Dinicu — Cremin — Nt — Ali — Iudn — Vitelli — CCA — Pupe — Ani — Du — Urse — Fisi

TRAGERI... LA POLIGON: Tractor — Aşi — Geometrie — Scrimă — Romb — Hexagoane — Box — Cg — Ne — Ob — Heptagon — Tata — Actina — Pentagon — Ago — Ornag — Decagon — Tro — Avarii — Sosm

ESTIVALA: Tust — Masiv — Altitudine — Stahinopod — Telefelice — Ajuriţă — Er — Cicerone — Inimi — Sat — Tilg — Ilie — Vz — Mici — Geamandura

RĂSPUNSURILE ŞI SOLUŢIILE PROBLEMELOR PUBLICATE LA RUBRICA „ŞAHUL ŞI MATEMATICA"

Diagrama nr. 1: 1.Rg7 h4 2.Rf6 Rb6 (la 2... h3 3.Re7 h2 4.c7 Rb7 5.Rd7 şi ambii pioni se transformă concomitent în damă şi remiză) 3.Re5 h3 4.Rd6 h2 5.c7 şi din nou remiză. Nu se schimbă situaţia nici cu mutarea 3...Rb 4.Rf4 h3 5.Rg3 h2 6.R:h2 şi regele alb ajunge pionul negru. După cum se vede, albul se salvează cu ajutorul unei simple idei geometrice, adică drumul cel mai scurt pe o tablă de şah nu este, în mod obligatoriu, cel drept. În exemplul nostru drumul regelui alb de la h8 la h2 are şase mutări atît în linie dreaptă cît şi în zigzag. Totuşi, după cum puteţi observa din soluţia problemei, negrul este nevoit să piardă doi timpi pentru a împiedica pionul alb de pe coloana „c" să se transforme şi în acest fel albul reuşeşte să ajungă pionul negru de pe coloana „h". Manifestarea finităţii dintre distanţe este proprie nu numai tablei de şah. În matematică sînt studiate nenumărate corpuri geometrice cu distanţe neobişnuite între ele (aşa-numita metrică euclidiană)

Diagrama nr. 2: 1.Rg6 Rbb 2.R:g7 h5 (2... f5 3.Rf6 f4 4.Re5 f3 5.Rd6 şi remiză) 3.R:f6 h4 4.Re5 şi mai departe ca în finalul din diagrama nr. 1. 1... h5 2.R:g7 h4 3.R:f6 ş.a.m.d. 1... f5 2.R:g7 f4 3.Rf6 f3 (3... Rb6 4.Re5 şi remiză) 4.Re7 (e6) şi remiză.

Precizare. Şi ei au fost ostaşi. Îi recunoaşteţi? — Da! Ei sînt: 1. Costache Antoniu; 2. Mircea Dinescu; 3. Ion Manolescu; 4. Horaţiu Mălăiele; 5. Ovidiu Iuliu Moldovan; 6. Constantin Tănase.

„AVANCRONICA" SPORTIVĂ....

STELELE DE LA STEAUA

în viziunea caricaturistului Al. Ciencîu

LADISLAU BOLONI

MIODRAG BELODEDICI

DUMITRU STÎNGACIU

ANGHEL IORDĂNESCU

ADRIAN BUMBESCU

HELMUTH DUCKADAM

EMERICH JENEI

ȘTEFAN IOVAN

ILIE BĂRBULESCU

TUDOREL STOICA

ION ALEXANDRESCU

„AVANCRONICA"
SPORTIVĂ...

MIHAI MAJEARU

LUCIAN BĂLAN

GAVRILĂ BALINT

ANTON WEISSENBACHER

MARIUS LĂCĂTUS

VICTOR PIȚURCĂ

MARIN RADU II

STELELE DE LA STEAUA

Dr. MARCEL GEORGESCU

MARIN NEAGU

PANĂ TĂNASE

DRUMUL EUROPEAN AL „STELEI" PÎNĂ LA MAREA FINALĂ DE LA SEVILLA

VEJLE— HONVED— KUUSYSI— ANDERLECHT

VEJLE,
16 SEPTEMBRIE 1985.

Steaua își începe „campania europeană" întîlnind pe Vejle Boldklub — campioana Danemarcei. Țara de origine a prințului Hamlet este cunoscută din poveștile populare ca o țară a vikingilor înalți, musculoși, bărboși. Fotbaliștii danezi, în majoritate, sînt masivi, atletici, adevărate forțe ale naturii. Și totuși unul dintre cei mai buni jucători danezi din toate timpurile măsoară 1,65 m și cîntărește 59 kg! Se numește Allan Simonsen și a plecat în 1972 de la Vejle pentru a juca 7 ani în Bundesliga vest-germană și apoi 3 ani în Spania. Întors acasă în 1983, Simonsen a reușit, datorită experienței căpătate și clarviziunii sale din teren, să pună în valoare calitățile fizice și tehnice ale tinerilor de la Vejle, ducînd echipa alb-roșilor la victorie în campionatul 1983—1984.

În primul meci contra lui Steaua, această formație viguroasă, disciplinată tactic, dornică de afirmare a fost ținută „în șah" de jucătorii pregătiți de Emerich Jenei și Anghel Iordănescu: 1—1.

BUCUREȘTI,
2 OCTOMBRIE 1985.

Partida retur a fost un adevărat recital dat în fața unui stadion arhiplin, Steaua cîștigînd clar cu 4—1, arătînd că a făcut progrese evidente, atît sub aspectul eficacității, cît și al fotbalului spectacol, cum tot atît de bine publicul de pe Ghencea a căpătat o identitate anume prin maniera de a se manifesta.

Primul examen internațional al sezonului 1985—1986 a fost astfel trecut cu brio, atît de „cei 11", cît și de cel de-al „12-lea jucător" — suporterii.

BUDAPESTA, 23 OCTOMBRIE 1985.

Steaua întîlneşte în turul II pe campioana Ungariei — Honved, fiind întrecută la limită (0—1) pe un stadion unde concurenţa televiziunii, care avea în program două meciuri, a făcut ca în tribune să nu se afle decît vreo 10 000 de spectatori. Ne temeam de presiunea publicului. N-a fost. Ne temeam de prestigiul lui Honved. Ai noştri l-au dejucat cu inteligenţă, pasînd repede şi precis în propria jumătate de teren. Auzisem că gazdele încep meciul în forţă. Primele ocazii, chiar mari ocazii de gol, le-am avut noi prin Piţurcă şi Lăcătuş. Steaua a controlat jocul în prima repriză, a fost ca un arc grupat în jurul lui Stoica şi Bölöni, dar de cîte ori s-a „întins" lansîndu-şi „săgeţile" n-a găsit, din păcate, ţinta.

Aşa cum se întîmplă deseori la fotbal, cînd unii ratează... O singură dată s-au „rarefiat" roş-albaştrii în prima repriză şi, pornind de la o intercepţie, contraatacul „honvezilor" s-a declanşat prompt pe traseul Cseh-Dajka-Bodonyi-Detari şi cu toate că Duckadam a fost cum se spune „pe minge", 1—0 împotriva cursului jocului.

Repriza secundă a avut un alt aspect. S-a intrat într-un joc de contre, periculos pentru ambele echipe. Putea fi, la un moment dat, 1—2 la şuturile precise ale lui Majearu şi Balint, dar putea fi şi 3—0 la acţiunile lui Bodonyi şi Detari, jucători de mare tehnicitate.

Steaua a făcut, minus finalizarea, unul dintre cele mai bune meciuri internaţionale ale sale în deplasare. Compartimentul forte a fost apărarea (gazdele au avut mai puţine ocazii de gol decît oaspeţii!), iar mijlocaşii şi-au îndeplinit, în mare parte, sarcinile de joc. O singură dată l-a scăpat Balint pe Detari...

BUCUREŞTI, 6 NOIEMBRIE 1985.

Pe stadionul Steaua, roş-albaştrii au reuşit o victorie mare: 4—1! A doua zi, în ziarul „Sportul" se scria: *„Am aşteptat o victorie la puncte – cum se spune în box –, dar am asistat la o victorie prin k.o., după ce Honved a fost numărat în picioare nu numai de patru ori, cum ar sugera scorul. A fost un k.o. total, un k.o. care, pe un ring, s-ar fi soldat cu aruncarea prosopului, într-atît de netă a fost superioritatea steliştilor la 2–0 şi apoi la 3–0, perioade în care campioana Ungariei încerca zadarnic să închidă culoarele (...)"* Cum a reuşit Steaua această victorie categorică? Există o cheie pe care antrenorul ungur Imre Komora, fost internaţional, a anticipat-o în seara din ajun a meciului, cînd a spus: *„Steaua este o echipă de valoare internaţională datorită mijlocului pe care îl are. Aici se va decide meciul"*. Nimic mai exact decît această anticipaţie. „Mijlocul" Stelei a avut o zi euforică. Semnalul l-a dat Stoica, ştafeta a preluat-o Balint, Majearu nu s-a lăsat mai prejos, iar Bölöni, „metronomul", a asigurat tempoul general al celor trei sprinteri. Aşa se face că Detari, care a produs o puternică impresie la Budapesta, a fost un jucător anonim. Verva celor patru a „tăiat" încercările oaspeţilor de a lega jocul. Bineînţeles că această mişcare permanentă a mijlocaşilor nu ar fi putut rezolva problemele jocului fără siguranţa deosebită a lui Bumbescu, fără furia de buldozer a lui Bărbulescu, fără „înşurubările" derutante ale lui Piţurcă şi chiar fără oportunităţile lui Lăcătuş (...). Acest 4—1, realizat în trombă, în dauna unei formaţii care avea şi avantajul unui fotbal cu palmares net favorabil în disputa cu echipele noastre, reprezintă un frumos succes în acest al doilea tur al Cupei Campionilor, un succes care obligă şi mai mult echipa lui... Iată că nu putem găsi un nume, pentru că victoria este realmente a ECHIPEI.

BUCUREŞTI, 5 MARTIE 1986.

În faţa unei redute finlandeze numită Kuusysi Lahti, deşi a avut ocazii de gol cît în trei meciuri, Steaua nu a reuşit să înscrie: 0—0 în prima partidă din sferturile de finală. La cîteva zile după această întîlnire, ne exprimam convingerea că Steaua de la Helsinki nu va fi, cu siguranţă Steaua de la Bucureşti. Argumente: cunoaşterea adversarului, faptul că jocul retur va „curge" altfel cînd spaţiile de manevră sînt mai mari, reintrarea lui Lăcătuş — prototipul jucătorului de contraatac (absent la Bucureşti pentru cumul de cartonaşe) şi marea ambiţie a steliştilor de a demonstra că sînt mai buni decît elevii lui Voutilainen. Anticipam, de asemenea, că nici Kuusysi de la Helsinki nu va fi Kuusysi de la Bucureşti. Din simplul motiv că, pentru a se califica, finlandezii trebuie să marcheze şi, vrînd să înscrie, nu mai pot sta în defensivă cu două linii de cîte patru jucători. Şi aşa a fost la...

HELSINKI, LA 19 MARTIE 1986.

Evoluînd excelent pe Stadio-olimpic străjuit de statuia legendarului atlet Paavo Nurmi, Steaua a cîştigat cu 1—0 în faţa campioanei Finlandei. Roş-albaştrii au dominat partida, impunîndu-se prin tehnică, viteză şi combinaţii spectaculoase. Golul a venit tîrziu, cu 5 minute înainte de sfîrşitul meciului, un gol pe care l-am aşteptat cu sufletul la gură, el fiind echivalentul unei calificări! Jucătorii noştri au luptat extraordinar (partida s-a încheiat cu o fază de atac a steliştilor); crezînd tot timpul în victorie au construit cu calm fiecare atac şi s-au apărat grupat, în faţa unei echipe surprinse de jocul nostru metodic. La

Martin Lippens conchide: „Adversarii noştri au fost totdeauna 4 sau 5 în jurul mingii. Ce pregătire fizică! În faţa unui asemenea „presing" ne-a fost imposibil să ne facem jocul. Ţinînd seama de aceste circumstanţe, 1—0 este bun. Important este că nu am primit gol. La Bucureşti va fi mai uşor şi cred că vom putea marca". Dar la...

BUCUREŞTI,
LA 16 APRILIE 1986,

Anderlecht nu a reuşit să marcheze, primind în schimb 3 goluri unui mai frumos decît celălalt! Punînd mult suflet în comentariul său din „România liberă", Constantin Vrînceanu a încheiat astfel: *„Sîntem încă emoţionaţi de superbele momente pe care le-am trăit pe stadionul Steaua, oferite de aceşti minunaţi fotbalişti care au luptat cu abnegaţie, cu totală dăruire pentru culorile sportive ale clubului lor, pentru prestigiul sportului românesc. Îi felicităm din toată inima pe toţi cei care au jucat ieri şi au obţinut această înaltă performanţă, îi felicităm pe antrenorii Emerich Jenei şi Anghel Iordănescu care şi-au dovedit şi de această dată competenţa profesională, pregătind cu maximă atenţie şi pricepere partida decisivă cu Anderlecht. Se cuvin, de asemenea, felicitări conducerii clubului Steaua, în mod deosebit fostului internaţional Ion Alexandrescu care, de ani buni, se ocupă cu competenţă de activitatea fotbalistică a clubului Steaua. După cum, adresăm felicitări tuturor acelora care, într-un fel sau altul, s-au ocupat şi se ocupă cu pasiune, pricepere şi dragoste pentru club de echipa Steaua, contribuind la afirmarea ei în arena internaţională. Sîntem convinşi că toţi aceşti factori, oameni de bine, vor pregăti cu aceeaşi competenţă şi pasiune marea finală de la Sevilla.*

Încă o dată, bravo, Steaua, mult succes, Steaua în tentativa de a cîştiga prestigiosul trofeu. Iubitorii fotbalului sînt alături de tine, aşa cum au fost de-a lungul strălucitei tale cariere europene!"

Continuăm această rememorare a parcursului steliştilor spre marea finală cu cele afirmate în programul meciului Steaua—Anderlecht: *„Acum, cînt această echipă matură, echilibrată, cu jucători talentaţi, a reuşit o performanţă de mare prestigiu, poate cel mai important cîştig este că în această „campanie europeană" s-a născut o echipă care a învăţat să joace*

Helsinki, Steaua a arătat, o dată în plus, că este o echipă de valoare europeană, capabilă să atace culmile performanţei. Să nu uităm că finlandezii de la Kuusysi Lahti sînt învingătorii a două formaţii de marcă în Europa: F.C. Sarajevo şi Zenit Leningrad. Un succes al fotbaliştilor militari care a însemnat multă muncă, dorinţă de victorie şi ataşament faţă de culorile clubului.

BRUXELLES,
2 APRILIE 1986:

Anderlecht—Steaua 1—0. Să dăm „cuvîntul" presei belgiene de a doua zi. *Les Sports:* „Noi v-am prevenit: campionii României nu trebuiau priviţi de sus! Chiar dacă nu au, deocamdată, un nume strălucitor pe firmamentul fotbalului european cum este cel al lui Bayern München, ei au făcut exact ceea ce trebuiau să facă pe stadionul din Parcul Astrid: şi-au „adormit" adversarii cu un admirabil joc de pase, le-au închis toate unghiurile, au impus ritmul convenabil lor şi toate acestea într-un spirit de joc pozitiv, fără panică, fără brutalităţi, fără complexe. Şi publicul s-a lăsat hipnotizat!" *La Libre Belgique:* „În faţa unei formaţii atît de dotate tehnic, foarte bine organizată, iute pe contraatac şi cu capacitatea de a se regrupa rapid în defensivă cu 7 sau 8 jucători în faţa unui portar excelent, Anderlecht n-a reuşit decît o victorie la limită. Presingul românilor a fost necruţător. Dacă nu era golul lui Scifo, alb-violeţii plecau fără nici o şansă la Bucureşti". *Le Soir:* „A fost nevoie de o oră şi un sfert de luptă dificilă pentru ca Anderlecht să marcheze un gol care îi dă o rază de speranţă în tentativa de a ajunge prima oară în finala Cupei Campionilor. În faţa unui adversar care, printr-un remarcabil joc colectiv, parcă i-a „cloroformizat", alb-violeţii au avut numeroase dificultăţi şi nu vor pleca cu mari şanse la Bucureşti". În *Sports Derniere*, antrenorul secund

pentru cei ce o iubesc şi care îi iubeşte pe cei ce o iubesc ...". Citind coechipierilor săi telegramele primite după calificarea în semifinale, căpitanul steliştilor, Tudorel Stoica, spunea: „Este *impresionantă dragostea acestor oameni. Ea ne dă forţă, elan, putere şi voinţă sportivă, menţinîndu-ne trează convingerea în izbîndă. Umăr la umăr, cum se spune, sîntem gata să luptăm pentru statornicii noştri susţinători. Cea mai mare bucurie a noastră este să le dăruim, lor şi nouă, victoria. Dar dacă nu o obţinem întotdeauna, suporterii nu trebuie să uite că nu jucăm singuri, că există şi neşansă şi neprevăzut, că în fond aceasta este lupta sportivă*".

Şi a venit ziua marei finale: **7 MAI 1986.** Partida de la **SEVILLA** nu a necesitat o supramotivaţie. A ajunge în ultimul act al „Cupei Campionilor Europeni" era visul fotbaliştilor militari. El nu s-a transformat în coşmar fiindcă nimeni nu le-a amintit, direct sau indirect, cît de important este acest meci pentru ei, pentru Steaua şi pentru fotbalul românesc.

Sarcina „victoriei obligatorii" i-a crispat pe barcelonezi, le-a frînat imaginaţia şi în unele faze le-a paralizat iniţiativa. În loc să înaripeze, să dea curaj, o mobilizare de genul „cîştigăm sau murim!" (cum a apărut într-un ziar spaniol în preziua meciului) i-a copleşit cu o răspundere excesivă care la loviturile de la 11 metri s-a transformat în teama paralizantă a unui eşec posibil. Unui jucător i se poate cere tot ce poate, însă nu şi victoria fără altă alternativă. Îndemnuri de tipul „Trebuie să cîştigăm!" cum s-au auzit frecvent la Sevilla, îl transformă pe fotbalist într-un „kamikaze" care, incapabil să lupte cu calcularea unui risc raţional, acceptabil, depăşindu-l pe adversar prin aptitudini, foloseşte supremul sacrificiu ca mijloc de luptă, acţionînd de regulă orbeşte, mai mult efectiv, decît afectiv-raţional.

Ai noştri au abordat finala cu îndrăzneală, cu un curaj dîrz şi prudent izvorît din încrederea celui ce ştie că poartă în sine şi cu sine o forţă interioară, autentică, reală, care se impune în faţa oricărei slăbiciuni a adversarului. Această în-

credere nu a apărut însă peste noapte, ea a fost rodul unei neobosite rîvne, adunate bob cu bob, fertilizate de renunţări şi sacrificii conştiente, disciplinate şi fără pauze.

Steaua a cîştigat finala în primul rînd pe plan psihologic — au apreciat majoritatea comentatorilor prezenţi la faţa locului, „duelul" Duckadam — „Barca" constituind apogeul unei seri incandescente. Lumea sportivă a fost în unanimitate de acord că pe stadionul „Sanchez Pizjuan", numele portarului echipei Steaua a intrat în istoria fotbalului prin cele patru penaltiuri consecutive apărate. Dacă în seara evenimentului, în orele ce au urmat fluierului final, cînd încărcaţi de o bucurie fără margini, ne-am refuzat somnul ore la rînd reducînd întreaga „poveste" la metaforica: „Şi pămîntul i-a şoptit de patru ori la rînd pe ce parte să se culce", acum, după ce am revăzut de mai multe ori filmul întîlnirii, ştim cu certitudine că nimic din ce s-a petrecut acolo, la Sevilla, n-a fost întîmplător, fiind rezultatul condensat a mii şi mii de ore de antrenament, fotbalul ajuns la unul din momentele sale de răscruce.

Marile elogii sînt mute. De aceea nu vom mai rememora cerbicia şi calmul lui Iovan, eroismul omniprezent al lui Bumbescu, luciditatea şi asprimea lui Belodedici, meseria de înaltă clasă a lui Bărbulescu, abnegaţia lui Bălan, suflul şi travaliul lui Balint, tehnica dezarmantă a lui Majearu, lupta epuizantă în avanposturi a lui Lăcătuş, Piţurcă şi Radu II şi nu în ultimul rînd extraordinarul efort al lui Bölöni care a ajuns prin forţa lucrurilor să joace şi la Steaua ca şi la naţională pentru o întreagă linie de mijloc. Şi să nu-l uităm pe Tudorel Stoica, marele absent de la Sevilla, inima şi plămînul, căpitanul acestei frumoase echipe.

Problema care se pune e dacă pentru noul suflu al fotbalului românesc avem nevoie de menţinerea acestei echipe puternice. N-am vedea un alt răspuns decît cel afirmativ, căci efectul asupra ridicării cotei celorlalte echipe puternice ale noastre, ca şi asupra naţionalei, nu poate fi decît pozitiv. Altfel, riscul de a face din această atît de violent inedită ardere un meteor e real.

CRISTIAN TOPESCU

Dintre miile de gînduri

Cu riscul de a ni se imputa o anumită tendință de exagerare sentimentală afirmăm că aproape nimic din ceea ce s-a scris (și s-a scris enorm) nu ne-a impresionat mai mult ca sutele de scrisori, telegrame, note telefonice, desene și picturi trimise pe adresa Ministerului Apărării Naționale, Clubului sportiv al armatei „Steaua", redacției revistei „Viața militară", personal jucătorilor sau antrenorilor echipei de fotbal **Steaua,** imediat după memorabilul meci de la Sevilla, care a făcut să tresalte de bucurie inimile a milioane de iubitori ai sportului românesc.

În cîteva cuvinte lapidare sau lungi epistole încărcate de superlative – atîtea și atîtea gînduri bune, atîtea felicitări și urări de noi succese pentru bravii noștri „vitezișt".

Cine sînt autorii?

Mai întîi suporterii, acești magnifici inimoși ai stadioanelor, prezenți mereu, pe ploaie, soare sau ger, acolo, în tribună, lîngă echipa favorită. Apoi, ceilalți iubitori ai fotbalului, indiferent de... apartenența sportiv-sentimentală. Tineri sau vîrstnici. Cu preocupări dintre cele mai diferite: militari, elevi și studenți, muncitori, ingineri, profesori, echipaje de nave aflate undeva pe mările lumii, gospodine, primari ai unor comune, antrenori, președinți de asociații și cluburi sportive...

Și nu numai scrisori din țară, ci și din R.F. Germania, Iugoslavia, Italia, Irak, Israel, Polonia, Turcia, Ungaria, U.R.S.S....

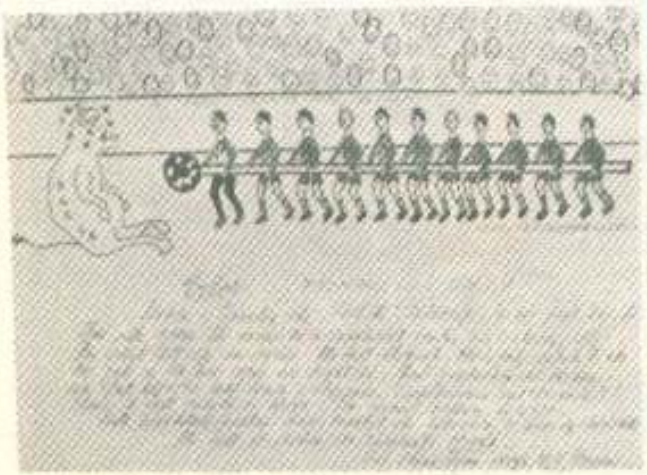

Impresionante manifestări de admirație și prețuire: *„Calde felicitări și mulțumiri pentru succesul obținut"; „Bravo, Duckadam! Ești un diavol sfînt!", „Bravo, Steaua, ne-ai încălzit inimile"; „Vă felicit în numele sportivilor și cetățenilor din comuna Bragadiru, județul Brăila"; „O, stea strălucitoare, ai făcut Barca s-o doară..."; „Un micuț suporter de 10 ani, cu lacrimi pe obraz a fost alături de dv. în seara victoriei"; „Alese felicitări pentru strălucita victorie a echipei de fotbal din partea locuitorilor orașului Brad, județul Hunedoara"; „Bravo Steaua, visul a devenit realitate"; „Vă mulțumim bravi eroi ai fotbalului românesc"; „M-ați întinerit cu 20 de ani"; „Sînteți în tradiția armatei române și asta trebuie să se știe"; „Felicitări, voievozi ai fotbalului românesc"; „Bravo, Emmy, Iordănescu și întreaga echipă. Vă îmbrățișează mult Năstase"; „Calde felicitări pentru senzaționala performanță. Centrala sportivă „Hapoel"; „Felicitări din toată inima și așteptăm cupa la București, secretar club Beirut, Liban"; „Felicitări pentru cucerirea cupei europene 1986. A.E.K. Atena"; „Colectivul de oameni ai muncii de la Întreprinderea materialelor de construcții Doaga, județul Vrancea*

Acuarele executate de elevi ai Şcolii nr. 8 din Focşani

propune a se face o statuie la intrarea în stadionul Ghencea pentru portarul Duckadam. Dacă se poate şi pentru ceilalţi jucători de la Steaua. În stînga statuii să se scrie „pe aici nu se trece!"; „Celor 15 stele mulţumiri din inimă"; „Felicitări echipei de fotbal Steaua pentru succesul repurtat şi pentru mesajul şi mîndria patriotică demonstrate"; „Bravo, campioni ai României şi ai bătrînului nostru continent"; „Consideraţia noastră"; „Cîştigînd cupa, pentru ţara noastră a mai răsărit o stea"; „Sînteţi lumina cea mai strălucitoare din constelaţia fotbalului românesc"; „Sticlarii turdeni vă transmit calde felicitări"; „În numele Ministerului Educaţiei şi Învăţămîntului, al tuturor elevilor, studenţilor şi cadrelor didactice vă transmitem cele mai calde felicitări"; „Personalul unităţii noastre militare, plin de entuziasm şi bucurie, felicită din inimă prima echipă română cîştigătoare a celui mai preţios trofeu european"; „Împreună cu milioanele de iubitori ai sportului din ţara noastră şi militarii din marea noastră unitate au trăit cu emoţie, racordaţi la cea mai înaltă tensiune în miercurea fotbalului românesc"; „Cel mai aprig suporter al Craiovei salută din toată inima echipa Steaua şi conducerea pentru succesul repurtat la Sevilla. Bravo Iordănescu, Craiova şi Dinamo au fost răzbunate"; „Vînătorii de munte vă transmit calde felicitări"; „Bravo, Steaua. Nu există cuvinte pentru a vă mulţumi destul"; „Militarii constructori aflaţi pe platforme industriale sau la irigaţii, pe întinsele cîmpuri ale Bărăganului, au trăit sentimente de adîncă emoţie şi înaltă mîndrie patriotică"; „Garnizoana noastră este în extaz"; „Vă mulţumim pentru bucurie, echipajul navei „Teleajen"... „Vedem în acest succes fără precedent în fotbalul românesc grija permanentă şi atenţia deosebită acordate de conducerea de partid şi de stat, de conducerea Ministerului Apărării Naţionale pentru asigurarea condiţiilor bune de pregătire";

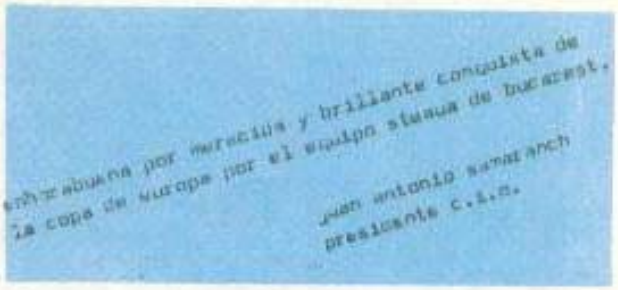

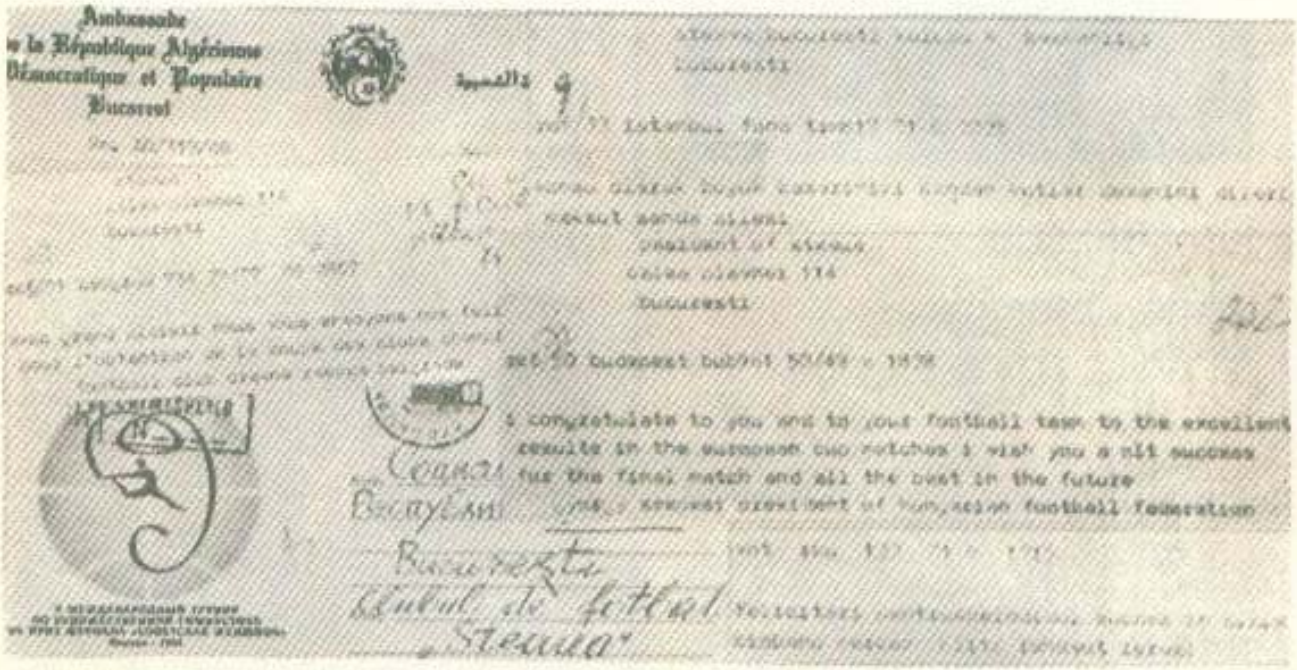

...Şi ce păcat că spaţiul nu ne permite să reproducem toate gîndurile pentru **„Steaua"** noastră.

Grupaj realizat de
JEAN GHELIUC

Performeri şi

ION CORNELIU

Băiatul cu nervii de oţel

CORNELIU ION. Născut la 27 iunie 1951 la Focşani. Din 1969 este legitimat la Clubul **Steaua** fiind antrenat de Teodor Coldea.

Palmares: campion olimpic în 1980; medalie de bronz cu echipa la mondialele din 1974 şi vicecampion cu echipa în 1982; locul I cu echipa şi II ¹a individual la campionatul european din 1975; campion european în 1977; vicecampion în 1981 (individual) şi 1983 (cu echipa); vicecampion olimpic individual în 1984.

Strălucit reprezentant al şcolii româneşti de pistol viteză, Corneliu Ion este unul dintre cei mai buni ţintaşi ai lumii din ultimul deceniu. Intrat definitiv în istoria sportului mondial se remarcă prin constanţa evoluţiilor sale, dovedind o stăpînire de sine uluitoare, calitate ce i-a adus multe victorii în concursuri cu participare valoroasă. Maniera în care a obţinut titlul olimpic la Moscova, în 1980, după un baraj antologic, a determinat multe agenţii de presă din lume să-l eticheteze drept „campionul cu nervii de oţel". Corneliu Ion exprimă modelul de perfecţiune în sport şi dorinţa de victorie. Un bărbat cu alură de actor „abonat" permanent la podiumul de premiere.

AUREL MACARENCU

O canoe mereu victorioasă

AUREL MACARENCU. Născut la 26 mai 1963. Palmares: dublu medaliat cu bronz la Campionatul mondial din 1985; două medalii de aur şi una de argint la ediţia din acest an a mondialelor. Descoperit şi antrenat şi astăzi de Serghei Filip.

*Un nume nou s-a impus în sportul nautic şi bucuria noastră este amplificată de faptul că acest sportiv face parte din Clubul sportiv al armatei „**Steaua**". Aurel Macarencu este cel mai proaspăt campion mondial al canoei, învingător spectaculos la recentele Campionate mondiale de caiac-canoe desfăşurate la Montreal. Dublu medaliat cu aur, în probele de 1 000 m şi 10 000 m, sportivul militar s-a impus cu autoritate fiind portdrapelul flotilei româneşti la această competiţie. Dovedind o rezistenţă impresionantă, dublată de o mare dorinţă de victorie, Aurel Macarencu a reuşit să „schimbe" în aur bronzul de la ediţia trecută a mondialelor. Cursa de 1 000 m canoe simplu a fost dramatică, lupta pentru primul loc angajînd alături de sportivul nostru pe sovieticul Ivan Klemtiev, cunoscut pentru forţa şi finişul său. Aurel nu s-a lăsat impresionat şi a trecut, în aplauzele celor prezenţi, primul linia de sosire. „Cele două medalii de aur mă obligă foarte mult – ne-a spus campionul mondial – şi nă voi strădui să-mi onorez cartea de vizită gîndindu-mă să repet „isprava" şi la Olimpiada din 1988".*

Să-i dorim succes tînărului sportiv militar şi cît mai multe victorii pe pistele de apă!

performanţe

NICU VLAD

Haltera de aur

NICU VLAD. Născut la 1 noiembrie 1963 în comuna Pîscu, judeţul Galaţi. Component al secţiei de haltere a Clubului sportiv al armatei **Steaua**, unde este antrenat de Ştefan Achim. **Palmares:** 3 medalii de bronz (smuls, aruncat şi total) la campionatele europene de juniori din 1982; medalie de argint (smuls) şi 2 de bronz (aruncat şi total) la campionatele de juniori din 1983; locul IV la campionatele europene de seniori din 1984; campion olimpic în 1984. Laureat al multor concursuri internaţionale în anii 1985 şi 1986; clasat printre cei mai buni halterofili ai lumii la categoria semigrea.

Între eroii Olimpiadei californiene, desfăşurată la Los Angeles, s-a aflat, spre cinstea sportului românesc, şi reprezentantul clubului **Steaua**, Nicu Vlad, care s-a impus într-o manieră categorică, „jucîndu-se" pur şi simplu cu haltera pe care a ridicat-o în triumf, uimind întreaga asistenţă. Cariera de excepţie a tînărului Nicu Vlad continuă spre meritul acestui Hercule timid şi cu privire uimită de copil. Îi dorim mult succes!

ŞTEFAN NEGRIŞAN

Tenacitate şi eleganţă

ŞTEFAN NEGRIŞAN. Născut la 9 septembrie 1958 în comuna Pecineaga, judeţul Tulcea. La **Steaua** *este antrenat de Gheorghe Şuteu. Palmares: medaliat cu bronz la campionatele mondiale din 1982; vicecampion european în 1982 şi 1984; campion mondial în 1985.*

La campionatele mondiale de lupte greco-romane desfăşurate în localitatea norvegiană Kolbotn, evoluînd excelent la categoria 68 kg, într-o companie valoroasă, reprezentantul Clubului sportiv al armatei **Steaua**, *Ştefan Negrişan a reuşit să răstoarne toate pronosticurile, învingînd detaşat principalii favoriţi, impunîndu-se clar în finala desfăşurată în compania sportivului sovietic Mihail Prokudin (6–0)! Agenţiile de presă au comentat pe larg această victorie, insistînd asupra calităţilor noului campion mondial: tenacitate, rapiditate, eleganţa stilului. Munca şi ambiţia l-au dus în vîrful piramidei pe Ştefan Negrişan la o vîrstă la care mulţi au renunţat să se mai gîndească la marea performanţă. Pentru reuşitele sale bravul sportiv militar merită cele mai sincere felicitări şi urări de noi succese!*

ÎN POARTĂ, DUCKADAM!

Ecourile finalei Cupei Campionilor Europeni, disputată la Sevilla pe stadionul „Sanchez Pizjuan" între Steaua Bucureşti şi F.C. Barcelona, nu s-au stins încă, comentariile continuă în jurul acestei dramatice dispute care a dat cîştig de cauză fotbaliştilor antrenaţi de Emerich Jenei şi Anghel Iordănescu. Această partidă memorabilă a intrat în istoria fotbalului mondial prin deznodămîntul care l-a avut, cînd la executarea loviturilor de la 11 metri portarul Stelei *Helmuth Duckadam* a apărat patru lovituri consecutive trase de cei mai valoroşi jucători spanioli. Această senzaţională performanţă a intrat şi ea în cartea recordurilor împreună cu autorul ei. Am invitat în paginile almanahului pe eroul de la Sevilla pentru a prezenta detaliat cititorilor acest ultim moment al finalei, „penaltiurile infarctului", cum le-au denumit agenţiile internaţionale de presă.

– *Te rog să „refacem" cele 9 minute de la Sevilla, în faţa unui stadion arhiplin care aştepta cu speranţe victoria favoriţilor.*

— Lucrul acesta l-am făcut pînă acum de cîteva sute de ori. Ce să-ţi spun? Echipa noastră jucase bine în cele 120 de minute regulamentare, dar nu reuşise golul victoriei, deşi l-ar fi meritat. Cînd arbitrul Michel Vautrot a fluierat sfîrşitul prelungirilor mi-am dat seama că singurele speranţe pentru succes rămăseseră în mine şi ca atare mi-am păstrat calmul pentru a face totul să transez în favoarea noastră disputa. L-am privit pe portarul spaniol, puţin cam agitat, şi atunci mi-am întărit convingerea că puteam cîştiga marele trofeu european. Toţi coechipierii mi-au urat succes şi, sincer să fiu, drumul pînă la poartă mi s-a părut cel mai greu. Cînd am ajuns în spaţiul dintre bare m-am liniştit.

– *Liniştea care ţi-a fost probabil zdruncinată după ratarea primului penalti de către Majearu.*

— Ai să rîzi, dar n-a fost aşa! Pe mine mă interesa să apăr loviturile, de marcat eram sigur că au grijă băieţii!

– *Deci, execută prima lovitură pentru jucătorii spanioli Alesanco, căpitanul echipei...*

— Da, se apropie de balon, într-o fracţiune de secundă îi văd pendularea şi sînt sigur că va trage în dreapta, mă duc în partea aceea şi resping...

– *Urmează Pedraza...*

— Uff! Cel mai greu penalti. Bine tras, jos în dreapta, la unghiul barei, dar reflexul meu l-a anihilat. O clipă mi-a fost frică că după acest penalti m-am lovit la umăr dar n-a fost aşa şi i-am aşteptat la întîlnire pe Alonso şi Marcos.

– *Cărora le-ai apărat loviturile.*

— După ce a marcat Balint mi-am aruncat privirea spre centrul terenului unde era aşezată cupa şi mai mult ca oricînd am crezut în victorie. Lovitura executată de Marcos în stînga, la semiînălţime m-a solicitat cel mai mult pentru că era cea dinaintea unei mari izbînzi.

– *Crezi că dacă continua seria de penaltiuri ai mai fi apărat şi alte lovituri?*

— Greu de spus! Le-am apărat pe cele care trebuiau şi Cupa Campionilor Europeni se află acum la Bucureşti.

– *Comentariile de după finală te aşază, pe bună dreptate, în primele rînduri. Cum vezi tu isprava lui Helmuth Duckadam?*

— Îl felicit şi mă bucur ca mii de ore de antrenament şi-au găsit încununarea cu prilejul unui mare moment fotbalistic. În fotbal, portarul poate foarte uşor să fie erou sau ţap ispăşitor, să nu uităm însă că şi el este un om, singur, acolo, între barele alea albe, care uneori îl ajută să treacă de la agonie la extaz...

– *Finala a trecut, urmează...*

— Pentru Helmuth Duckadam ar trebui să vină titularizarea în echipa reprezentativă, care în toamnă începe campania europeană. Dar lucrul acesta nu depinde numai de el. Oricum, eu am aruncat mănuşa pentru Lung şi Moraru. Aştept data „duelului"...

– *Succes, mult succes!*

ŞERBAN IONESCU

P.S. La cîteva zile după dialogul nostru, Helmuth Duckadam a suferit o intervenţie chirurgicală. Operaţia a reuşit în totalitate şi eroul de la Sevilla îşi va relua în primăvară antrenamentele. Sîntem alături de tine, Helmi, şi te aşteptăm să vii între buturi!

PERFORMANȚĂ ȘI PERSPECTIVĂ

Echipa de fotbal tineret-speranțe a Clubului Sportiv al Armatei „Steaua" a cîștigat, pentru a doua oară consecutiv, titlul de campioană națională, impunîndu-se clar într-o competiție la care au luat parte mulți jucători divizionari A. Jucătorii pregătiți de fostul internațional Radu Troi și-au trecut, așadar, în palmares un nou succes urmînd, evident, exemplul seniorilor, campioni ai Europei. Privind clasamentul, ne edificăm asupra valorii și competitivității tinerilor fotbaliști militari, care au făcut un adevărat galop de sănătate: 27 de victorii, 2 meciuri nule, 5 meciuri pierdute, golaveraj 102—20! Nu, nu am greșit cu nimic, elevii lui Radu Troi au înscris 102 goluri, stabilind un record al eficacității care, cu siguranță, va fi greu de egalat. Schimbul de mîine este asigurat pentru echipa din Ghencea, șapte dintre actualii titulari ai formației de tineret debutînd în prima Divizie. Antrenorul Radu Troi, căruia îi revin multe merite în alcătuirea acestei valoroase grupări sportive, echilibrat, sobru, bun profesionist, este invitat în paginile almanahului pentru un dialog despre fotbal, performanță și perspectivă.

– *Așadar, în patru ani de antrenorat ai cîștigat două titluri de campioană națională cu echipa de tineret-speranțe a Stelei, o performață notabilă avînd în vedere că îți desfășori activitatea la un club care are drept obiectiv permanent... marea performanță.*

— Este adevărat, un club fanion al sportului românesc cum este *Steaua* nu poate avea obiective minore și, ca atare, și noi la echipa de tineret ne-am străduit să fim la înălțimea așteptărilor și, drept vorbind, campioana Europei trebuie să aibă și un schimb de nădejde. Seriozitatea și ambiția cu care se muncește la secția de fotbal sînt de fapt argumentele succesului nostru care a fost posibil, în primul rînd, datorită condițiilor excelente de pregătire pe care le avem aici, în Ghencea.

– *Două vorbe despre „galopul" jucătorilor pregătiți de tine...*

— Clasamentul final cred că este edificator, scutindu-mă de orice comentariu. Am cîștigat cu 10 puncte avans față de a doua clasată, F.C. Argeș, noi 83 de puncte, ei 73 și cu 15 puncte față de ocupanta locului 3, Universitatea Craiova. Toți jucătorii au manifestat o poftă deosebită de gol și drept urmare am depășit suta.

— *Care a fost formația de bază?*

— Popa–Dan Petrescu, Stanciu, Petcu, Bolea (Dinu); Alexandru Marian, Breniuc, Ceaușilă (Manea); Goran, Florea Sorin, Craiu (Chircă).

– *Șapte dintre aceștia au debutat în Divizia națională A.*

— Da. Este vorba de Goran, Florea Sorin, Breniuc, Dan Petrescu, Stanciu, Ceaușilă și Petcu.

Cu siguranță și alți jucători din formația antrenată de Radu Troi vor debuta, în curînd, în Divizia națională A, sub culorile roș-albastre. Îi așteptăm cu încredere și îi felicităm pe toți pentru titlul de campioană națională, ediția 1985—1986. Succes și promitem să revenim în vara lui 1987 pentru comentarea celei... de-a treia victorii!

ȘERBAN IONESCU

N.R. Echipa de tineret-speranțe a Stelei se află în fruntea clasamentului și în noul campionat, o dovadă în plus că, în Ghencea, școala tinerilor fotbaliști merge bine

„EL MUNDIALUL" lui Maradona putea fi și al nostru

Desigur, este greu să desprinzi într-un spațiu restrîns cele mai semnificative momente ale Mundialului mexican. Se cunosc prea bine echipele clasate pe primele locuri, ba și copiii de școală au aflat de emblema sa Armando Diego Maradona, un jucător din cea mai bună rasă a sudamericanilor, contestat pînă la El Mundial '86, dar declarat în unanimitate, de astă dată, drept numărul unu mondial ● Dacă finala a însemnat pentru specialiști și statisticieni o mină de aur sau o veritabilă încleștare de forțe între superba echipă a lui Carlos Bilardo, contestatul și el antrenor al argentinienilor, și mașina de fotbal vest-germană „deșeuată și unsă" de Franz Beckenbauer, noi o vom considera o superbă manifestare pentru pace, dedicată Anului Internațional al Păcii și-i vom închina o însemnare în cadrul acestui grupaj ● Să consemnăm două opinii care nu seamănă deloc, urmînd ca dumneavoastră, stimați cititori, să apreciați în care se găsește adevărul. La întrebarea lui Octavian Știreanu, în buletinul Fotbal '86, editat de Sportul studențesc, prin care directorului tehnic Mircea Lucescu i se reamintea un repros, rostit mai mult sau mai puțin răspicat, cum că n-a văzut cum în campionatul nostru „răsărea" Steaua, acesta răspundea printre altele: „Nu ducem lipsă de rivalități interne. Întotdeauna s-a zis să tau ba de Craiova, ba pe Dinamo ca nucleu al naționalei." Nu precizează, actualul antrenor al lui Dinamo, cine l-o fi spus așa ceva. În schimb — chiar în vremea preliminariilor C.M. pe Steaua o recomandau locul, poziția în clasament, ascensiunea ei, lucru confirmat și de extraordinara performanță și prin cîștigarea Cupei campionilor europeni. Tot în acel interviu, Mircea Lucescu ne mai învață: „A fost în trecere Craiova, apoi Dinamo, acum e Steaua — naționala trebuia însă să aibă o activitate continuă și nedependentă total de mersul unei echipe sau alteia. Numai așa ne putem planifica pe o perioadă mai lungă de timp atît forma sportivă, cît și apogeul în planul performanței." Cum stăm cu planificările s-a văzut. Aici are dreptate spusa sa din titlu: „Ești tot atît de bun cît propriul tău rezultat". Și dacă ne gîndim numai la meciul cu Irlanda de Nord, unde a închis ușa blocului stelist, e limpede ce adevăr grăia ● Abia la meciul cu Austria, disputat pe Ghencea și încheiat cu acel dătător de speranțe 4—0 și-o fi dat omul Mircea Lucescu seama unde și cînd a greșit ● A doua opinie îi aparține lui Dumitru Constantin și a apărut în revista „Săptămîna" în vremea El Mundialului '86. Acesta susține că în mod nemeritat echipa națională a României a lipsit dintre participantele din Mexic, unde ar fi făcut o figură frumoasă din moment ce nu mai puțin de 25! jucători din formațiile învinse de Steaua se aflau pe înălțimile mexicane. E vorba de jucători de la Vejle Bold Club, Honved și Barcelona, prezenți cu naționalele lor. De aceea sînt false acele voci care și-au dat cu presupusul în presa de specialitate ajungînd la concluzia că dacă am fi jucat în Mexic în locul Irlandei de Nord nu am fi realizat mai mult de un punct. Dar cel care susține că ne-am fi calificat în fază superioară cu ce poate fi contrazis? ● Am amintit toate astea nu dintr-o dorință de polemică, ci pentru a nu fi uitate așa curînd, nutrind convingerea fermă că tricolorii meritau și trebuiau să fie în Mexic! ● Dar dacă mulți antrenori și-au dus echipele în Mexic, fiind obligați după aceea să-și dea demisiile, în mod cu totul neobișnuit cei care au stat acasă au fost mai liniștiți ● Revenind, să notăm că o anchetă realizată printre ziariștii acreditați la Mundial a dat următoarea formație ideală: **Schumacher** (R.F.G.) — **Josimar** (Brazilia), **Boossis** (Franța), **Cesar** (Brazilia), **Amoros** (Franța) — **Fernandez** (Franța), **Maradona** (Argentina), **Ceulemans** (Belgia), **Careca** (Brazilia) — **Belanov** (U.R.S.S.), **Laudrup** (Danemarca). Alături de Maradona a întrunit unanimitate de voturi și fundașul francez Amoros. Numeroase voturi au mai primit de asemenea Burruchaga, Ftaff, Dasaev, Lineker, Butragueno și Altobelli ● Curios, față de alte ediții, cea mai bună apărare a avut-o Brazilia, cu un singur gol primit în cinci partide ● Cel mai bun atac a fost al Argentinei cu 14 goluri înscrise în șapte meciuri ● Englezul Lineker, cu șase goluri, a cîștigat titlul de golgeter ● Ordinea primelor trei clasate: ARGENTINA, R.F. Germania, Franța.

O FINALĂ pentru pacea mondială

Despre desfășurarea actualului campionat mondial, comentatorii nu vor înceta să scrie încă multă vreme. Cît a fost de ridicat nivelul tehnic și care dintre școlile de fotbal a fost mai puternică — școala europeană sau cea sudamericană —, chiar dacă titlul l-a luat Argentina lui Don Diego Maradona, iată numai două dintre întrebările care vor face să curgă fluvii de cerneală. Dar ceea ce cred că deosebește actualul Mundial de toate celelalte mi se pare a fi minunatul public mexican. Acest public extraordinar. Cald, entuziast chiar cu echipele ce înfruntau Mexicul. Să ai tăria să scandezi Mexico! Mexico! după ce echipa cu acest nume fusese eliminată mi se pare uluitor. Uluitor și pulduitor! Oare cum vor arăta de acum încolo stadioanele viitoarelor campionate mondiale fără mexicani?

EL MUNDIAL '86,

ARGENTINA

De altfel, agențiile internaționale de presă au transmis știrea că președintele F.I.F.A. Joao Havelange, a remis unui reprezentant al guvernului mexican „Premiul pentru fair-play", atribuit pe merit fascinantului public mexican „pentru conduita sa exemplară în tribunele stadioanelor". Stadioane care arătau precum niște temple ale fotbalului. Desigur, cu înțelepciunea pe care i-o dau cei 75 de ani ai săi, Joao Havelange s-a ferit să facă vreun comentariu despre atitudinea nu tocmai ortodoxă a suporterilor mexicani în afara arenelor.

Oricum, după tragedia petrecută anul trecut pe stadionul belgian Heysel, este încurajator ca la o competiție grandioasă precum El Mundialul '86, cu cei mai diverși suporteri: englezi, nord irlandezi, uruguayeni și paraguayeni — i-am citat pe cei mai puțin cuminți dintre ei — să nu existe „evenimente". Cu atît mai mult, cu cît actuala ediție a „Cupei Mondiale" a bătut toate recordurile în ceea ce privește numărul spectatorilor. La cele 52 de meciuri disputate timp de 30 de zile au asistat 2,5 milioane de iubitori ai fotbalului. O cifră formidabilă dacă ne gîndim că cu patru ani în urmă, în Spania, cînd s-a trecut la formula de 24 de echipe, s-au înregistrat cu 700 000 de spectatori mai puțin.

Și pentru ca El Mundialul '86 să se încheie superb, organizatorii mexicani au adresat din vreme spectatorilor prezenți la finala Argentina — R.F. Germania rugămintea să se îmbrace în alb, în semn de manifestare a dorinței de pace a tuturor. Și astfel finala s-a înscris ca o originală și elocventă sărbătoare a „Păcii mondiale". Ce sublime momente într-o mare finală desfășurată pe celebrul „Azteca", într-un fair-play desăvîrșit. Porumbei albi zburau în liniște și pace peste un stadion îmbrăcat sărbătorește în alb. Porumbei care simbolic au poposit și pe gazonul verde, acolo unde se poate juca și fără patimă. Iar în locul obositoarelor panouri publicitare — din pricina cărora antrenorul argentinian Cesare Menotti declara că nu se mai văd golurile — să apară o paletă bogată de inspirate simboluri ale păcii. Încît putem zice că finala mare în care a triumfat Maradona în fața lui Rummenigge a fost o adevărată încîntare — o finală pentru „Pacea Mondială".

Marea finală a trecut de acum în amintire prin acești albi porumbei și curgerea din înaltul cerului a milioanelor de confetti și papelittos, mai strălucitoare decît oricînd. Mexicanii — popor de ginte latină — merită cu prisosință, pentru această mare sărbătoare a „Păcii mondiale" oferită întregii lumi, în Anul Internațional al Păcii, stima și admirația noastră. Întreaga manifestare mi se pare acum, cînd și copiii cunosc echipa învingătoare și pe starul ei Diego Amando Maradona — mult mai importantă decît partida în sine. O adevărată finală pentru pacea mondială.

ION PREDOȘANU

SĂREAM MAI MULT DACĂ NU AVEAM SENZAŢIA CĂ VOI DEPĂŞI GROAPA CU NISIP!

De vorbă cu Bob Beamon, la 11 ani după incredibilul 8,90

La 11 ani după fantasticul 8,90, realizat în proba de săritură în lungime de celebrul atlet american Bob Beamon, am avut prilejul să-l întîlnesc pe campionul olimpic de la Ciudad de Mexico pe acelaşi stadion unde obţinuse performanţa sa cu rezonanţe extraordinare. Dialogul nostru s-a legat repede, mai ales din momentul în care „marele Bob" a aflat că sînt compatriotul Vioricăi Viscopoleanu, campioană şi recordmenă în aceeaşi probă, la aceeaşi ediţie '68 a J.O. ● *Cum regăsiţi scena olimpică a anului 1968?* ● Pentru mine, oricum ar arăta, continuă să rămînă un „templu"! ● *Adică?* ● Ceva în faţa căruia îmi vine să mă înclin. De altfel, chiar acum, în condiţiile atrăgătoarelor întreceri ale Universiadei, privirea mea se îndreaptă — nostalgic, de ce să nu recunosc?! — spre groapa de sărituri. Şi, de fiecare dată, simt o accelerare a respiraţiei, ca şi cînd m-aş pregăti pentru elan. ● *Deşi au trecut 11 ani, recordul de 8,90 m, pe care-l deţineţi, nu a fost nici bătut şi nici măcar... ameninţat!* ● Sincer să fiu, nu mă aşteptam la o viaţă atît de lungă pentru el! Cel puţin înaintea J.O. de la Montreal, eram sigur că va fi ameliorat. ● *Dar nici... Bob Beamon nu l-a mai ameninţat!* ● Cu atît mai puţin eu, asta şi pentru că am trăit mai mult decît alţii momentul marii victorii. ● *Sau poate că această probă e predestinată să aibă recordurile cu cea mai mare longevitate. Mă gîndesc la acel 8,03 al lui Jesse Owens, care a rezistat din 1936 pînă în 1960, cînd a fost depăşit de Boston...* ● Aşa se pare. Dar, în orice caz, dacă el va fi bătut — şi sînt convins de asta — lucrurile se vor petrece tot aici, în Mexic, unde aerul rarefiat oferă condiţii favorabile. ● *Cum v-a plăcut campionul român Ilie Floroiu, pe care l-aţi aplaudat cu căldură?* ● N-am crezut că o să reziste pînă la sfîrşit, mai ales că a plecat de unul singur. Dacă a învins, a făcut-o pentru simplul, dar importantul motiv, că este un atlet veritabil, iar lucrul acesta m-a făcut să-l aplaud. ● *Sînteţi autorul unuia dintre cele mai mari recorduri. Ce credeţi că e mai important: un record sau o ... victorie?* ● Ideal e să obţii victoria, marea victorie, printr-un record, dar ultimii ani demonstrează că tinerii atleţi visează mai mult la recorduri decît la victorii, ceea ce mi se pare greşit. Important e, în primul rînd, să cîştigi, victoria însemnînd gîndire tactică şi o pregătire fundamentată ştiinţific. Apoi, să nu vă mire, dar timpul a demonstrat că e mult mai uşor să devii un recordman, decît un mare campion. ● *V-aţi considerat o excepţie?* ● O singură dată, la J.O. din 1968, cînd, dacă n-aş fi avut senzaţia că voi depăşi... groapa cu nisip, săream mai mult! Dar ce rost avea? ... mă gîndesc acum! Spuneţi-mi, Viorica a mai sărit peste cei 6,82 m? ● *Nu! A abandonat, ca şi dumneavoastră, activitatea de performanţă, devenind antrenoare.* ● Vedeţi? Performanţele de excepţie sînt rareori depăşite de autorii lor, una dintre puţinele excepţii fiind tot o compatrioată de-a dumneavoastră, Iolanda Balaş.

Bikila Abebe:

„Timpul" era cu mult mai bun cînd alergam desculţ

Interviuri consemnate de OCTAVIAN VINTILĂ

Bikila Abebe. Am avut bucuria de a-l cunoaşte în septembrie 1972, cu ocazia Jocurilor Olimpice de la München, cînd acesta nu mai era concurent, ci venise aici ca invitat de onoare al Comitetului de organizare. Şi acceptase invitaţia, deşi marele campion al ediţiilor de la Roma — 1960 şi Tokyo — 1964 se afla atunci într-un cărucior cu rotile acţionate electric, care-l deplasa pe cel care alergase cu atîta succes maratonul şi care, din 1969, în urma unui accident de automobil, paralizase.

Îl privesc şi-mi vine greu să cred că el este cel ce a triumfat ca nimeni altul în două maratoane rămase celebre. Zeci de microfoane se află în faţa sa. Răspunde întrebărilor ca şi cînd el ar fi azi, 10 septembrie 1972, învingătorul unei probe olimpice.

„Da, sînt exact 12 ani de cînd învingeam la Roma. A fost victoria care a surprins dar pe care eu o pregătisem de cînd eram mic. Alergam, copil fiind, ducîndu-mă la şcoală, cîte 24 kilometri zilnic. La 19 ani am plecat în armată unde am continuat să alerg distanţe mai mari. În 1957 l-am întîlnit pe antrenorul Niskanen cu care m-am pregătit, în jurul oraşului Debre Zeit, la 2 000 m altitudine, pe un traseu aproximativ ca acela pe care trebuia să alerg la Roma. Primul maraton adevărat l-am alergat în 1959 şi l-am parcurs în 2 ore şi 36'.

De ce am alergat desculţ? În primul rînd pentru că atîţia ani alergasem astfel. Odată cu antrenarea mea de către Niskanen, am început să folosesc pantoful de tenis, iar mai apoi pe cei speciali, de maraton. Nu aş putea spune că eram deranjat în alergare de pantofi, însă nu mă simţeam, cum se spune, în apele mele. Am cronometrat cursele pe care le făceam încălţat şi cele în care alergam desculţ. De fiecare dată timpul era cu mult mai bun cînd eram desculţ.

Ce a însemnat atletismul, sportul pentru mine? Aş spune că totul. Am învăţat în primul rînd să mă autodepăşesc, să trec peste toate duritătile antrenamentelor sau curselor."

Acesta a fost Bikila Abebe — al cărui nume înseamnă, de fapt, „floarea care creşte", alergătorul etiopian care va rămîne întotdeauna o personalitate a atletismului, o legendă a sportului mondial.

VICTORII PENTRU SPORTUL ROMÂNESC

BASCHET

Secție înființată în anul 1948. *Palmares intern:* 15 titluri de campioană națională; 2 Cupe ale României; 4 titluri de campioană națională la juniori I și II.

Palmares internațional: Cupa Campionilor Europeni – sferturi de finală, 1961; Cupa Cupelor – sferturi de finală, 1973, 1974, 1977. Concursul sportiv al armatelor prietene – 1 medalie de bronz, 1978; Campionatul balcanic: 16 medalii. Echipa de baschet a Clubului sportiv al armatei „Steaua" este una dintre cele mai valoroase, ea impunîndu-se mereu cu autoritate în competiții, oferind spectatorilor momente de neuitat. Au îmbrăcat tricoul roș-albastru jucători de mare valoare ca: Folbert, Fodor, Nedef, Dimancea, Alin Savu, îndrumați de „mîna de aur" a antrenorului emerit Constantin Herold. Schimbul de generație s-a făcut din mers astfel încît tradiția a fost păstrată și îmbogățită de alți valoroși sportivi care și astăzi domină scena competițională internă. Antrenorii Mircea Cîmpeanu și Nicolae Pîrșu speră să obțină cît de curînd și mult dorita consacrare internațională. Costel Cernat, Florian Ermurache, Viorel Ion, Roman Opșitaru și ceilalți componenți ai echipei pot aduce marile bucurii ale victoriilor. Le dorim succes!

VOLEI

Secție înființată în anul 1947. *Palmares intern:* 11 titluri de campioană națională; *Palmares internațional:* Cupa Campionilor Europeni: 2 medalii de argint în 1969 și 1979; Cupa Cupelor: 3 medalii de argint, 1977, 1981, 1986; 12 medalii la campionatele balcanice; 6 medalii la Concursul sportiv al armatelor prietene și Spartachiada militară de vară.

După o perioadă în care a obținut o serie de succese interne și internaționale, grație valorii jucătorilor săi (Bartha, Crețu, Pop, Stamate, Enescu, Rauh), *Steaua* a cunoscut un reflux, timp în care și-a construit cu calm și răbdare o formație tînără, capabilă să atace marea performanță, așa cum a făcut-o în 1986 la turneul final de la Atena al Cupei Cupelor, unde a cucerit medaliile de argint într-o companie de mare valoare. O serie de jucători militari sînt oameni de bază ai echipei reprezentative: Pompiliu Dascălu, Cornel Șoica, Ady Pralea, Mihai Pădureț. Antrenorii Gyula Bartha și Virgil Dumitrescu conduc cu competență și autoritate pregătirea acestei echipe urcată acum în „înalta societate a voleiului european", formație a cărei evoluție este mereu apreciată de specialiști și presa internațională.

HALTERE

Înființată în anul 1950. *Palmares intern:* 27 titluri de echipă campioană; 343 titluri de campioni republicani individuali. *Palmares internațional:* 4 medalii de aur la Olimpiadă; 27 medalii la campionatele mondiale; 24 medalii la campionatele europene, 107 medalii la campionatele balcanice. Rezultatele de mare valoare obținute de sportivii militari în ultima vreme au făcut să se rostească cu respect și prețuire numele clubului din Calea Plevnei. Într-un trecut nu prea îndepărtat, Zoro Fiat, Fitzi Balazs și Lazăr Baroga obțineau succese meritorii care anunțau o consacrare internațională a halterelor românești, consacrare ce s-a lăsat cam mult așteptată pînă cînd, tot un stelist, Virgil Dociu, a urcat pe podiumul mondialelor. A venit apoi Olimpiada de la Los Angeles, cînd alți doi sportivi de la *Steaua*, Petre Becheru și Nicu Vlad, au cucerit titlul olimpic. Mereu în lupta cu... greutățile, acești minunați voinici sînt permanent abonați la locul din frunte al marilor competiții. Este meritul lor, al antrenorului emerit Ștefan Achim care șlefuiește noi talente pentru onorarea cărții de vizită a secției.

Secție înființată în anul 1948. *Palmares intern:* 19 titluri de campioană națională. *Palmares internațional:* Cupa Campionilor Europeni: 2 medalii de aur în 1968 și 1977, 1 medalie de argint în 1971; Concursul sportiv al armatelor prietene: 6 medalii; Spartachiada militară de vară: 4 medalii; campionatele balcanice: 3 medalii de aur. Este echipa cea mai „productivă" în rezultate de mare valoare, de la ea recrutîndu-se și jucătorii de bază ai reprezentativei României, triplă campioană mondială. Pe semicercul de aur al handbalului au evoluat Cornel Oțelea, Gabriel Kicsid, inegalabilul Cristian Gațu, „vrăjitorul", Ștefan Birtalan, Radu Voina, sportivi care nu de puține ori au fost clasificați drept cei mai buni din lume. Formația actuală, antrenată de Radu Voina și Ștefan Birtalan, îmbină tinerețea cu experiența, numărînd în rîndurile ei jucători cu o prestație de excepție. Vasile Stîngă, Cezar Drăgăniță, Nicolae Munteanu, Marian Dumitru, Dumitru Berbece și ceilalți echipieri „trag" să urce din nou în vîrful ierarhiei europene. Un obiectiv care stă în putința roș-albaștrilor. Mult succes!

Secție înființată în anul 1948. *Palmares intern:* 16 titluri de campioană națională. *Palmares internațional:* 6 medalii la Campionatul european; a cucerit Cupa „Citta di Parma" în 1962 și Cupa „Trofeo din Napoli" în 1965. XV-le militar s-a aflat mereu printre cele mai bune din țară, oferind iubitorilor cu balonul oval adevărate spectacole rugbistice. Echipa actuală, mult întinerită, luptă pentru redobîndirea titlului de campioană națională, mulți dintre jucători fiind și componenți ai reprezentativei, contribuind la succesele obținute de tricolori. Valoarea sportivilor de la *Steaua* trebuie confirmată și în întîlnirile internaționale și așteptăm cu încredere victoriile lor. Antrenorul Theodor Rădulescu, împreună cu lotul pe care îl are la dispoziție, doresc realizarea acestui obiectiv. Le dorim mult succes!

Secții înființate în anul 1949. Caiac-canoe. ***Palmares intern:*** **245 titluri de campioni naționali;** ***Palmares internațional:*** **91 medalii la campionatele mondiale; 15 medalii la Jocurile Olimpice. Canotaj.** ***Palmares intern:*** **222 titluri naționale.** ***Palmares internațional:*** **24 medalii la campionatele mondiale; 5 medalii la Jocurile Olimpice. Flotila militară și-a făcut întotdeauna datoria, culegînd o salbă de medalii la marile competiții internaționale. Ani de-a rîndul aici au activat sportivi de mare valoare, campioni care s-au impus cu autoritate pe pistele de apă, făcînd o foarte bună propagandă sportului românesc. Ștafeta victoriilor este purtată astăzi de Elena Florea, Tecla Borcănea, Agafia Constantin, Aurel Macarencu, Angelin Velea, Daniel Stoian și alți purtători ai tricoului roș-albastru. O generație care adaugă noi carate prestigiului deja cîștigat.**

Înființată în anul 1949. *Palmares intern:* 30 titluri în campionatul republican pe echipe; 280 titluri de campioni republicani individuali. *Palmares internațional:* 11 medalii la Jocurile Olimpice; 23 medalii la campionatele mondiale; 9 medalii la campionatele mondiale universitare; 38 medalii la campionatele europene; 86 medalii la campionatele balcanice; 68 medalii la Concursurile sportive ale armatelor prietene. Acest sport, al celor puternici, a avut întotdeauna la *Steaua* o foarte bună reprezentare, mulți dintre marii campioni ai lumii îmbrăcînd tricoul roș-albastru. Alături de campionii olimpici Dumitru Pîrvulescu, Gheorghe Berceanu și Vasile Andrei și-au înscris numele pe tabloul marilor succese Ion Baciu, Simion Popescu, Petru Coman, Constantin Alexandru, Vasile Pușcașu, Ștefan Negrișan, ultimul campion mondial en titre. Colectivul de tehnicieni condus cu competență de antrenorul emerit Gheorghe Șuteu și-a propus ca și în continuare să contribuie la sporirea prestigiului sportului românesc, pregătind noi campioni. Tradiția obligă, tradiția continuă...

STIMAȚI CITITORI,

Publicațiile editate de redacția „VIAȚA MILITARĂ" vă oferă întotdeauna o lectură plăcută și instructivă

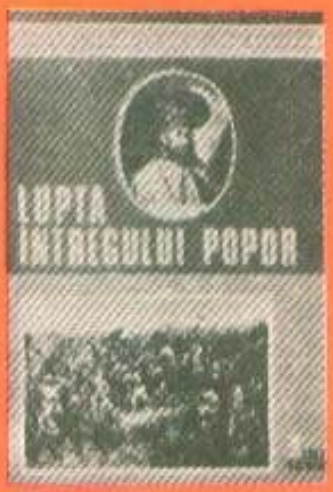

ALMANAHUL OȘTIRII '87 apare sub îngrijirea „Viața militară", revistă ilustrată de literatură și artă a Ministerului Apărării Naționale, Consiliul Politic Superior

ION JIANU (redactor șef), ADRIAN MIERLUȘCĂ (redactor șef adjunct), JEAN GHELIUC (redactor responsabil), CONST. STRUNĂ, ILIE MANOLE, LIVIU VIȘAN, ȘERBAN IONESCU

Prezentarea artistică: CONSTANTIN DUMITRESCU

Macheta: Cornel Speriatu

Desene: Victor Ilie, Florin Creangă

Fotografii: Iulian Marinaf, Virgil Ulieru, Gheorghe Chiru

Lei 25

PENTRU
ALBUMUL
DUMNEAVOASTRĂ